

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANTALYA KÖRFEZİ BATISINDA KIRSAL TURİZM:
POTANSİYEL VE GELİŞTİRME STRATEJİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Salih ÖZTÜRK

DANIŞMAN
Prof. Dr. Füsun BAYKAL

İZMİR 2010

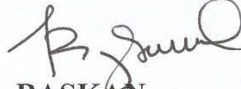
Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne sunduğum **“Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi”** adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Ahmet Salih ÖZTÜRK

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10/03/2010 tarih ve 09/2-d sayılı kararı ile oluşturulan jüri, **Beşeri ve İktisadi Coğrafya** anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi **Ahmet Salih ÖZTÜRK**'ün aşağıda (Türkçe/İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve adayı 09/04/2010 günü saat 10.00'da 90 dakika süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/~~başarısız/düzeltilmesi~~ ~~gerekli~~ olduğuna oybirliğiyle / ~~oyçokluğuyla~~ karar vermiştir.

BAŞKAN

Prof. Dr. Füsun Baykal

Başarılı
Başarısız
Düzeltilme (Üç ay süreli)

☒
☐
☐

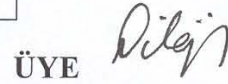

ÜYE

Doç. Dr. Güzde EMEKLİ

Başarılı
Başarısız
Düzeltilme (Üç ay süreli)

☒
☐
☐

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Nilgün AVCI

Başarılı
Başarısız
Düzeltilme (Üç ay süreli)

☒
☐
☐

Tezin Türkçe Başlığı: "Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi"

Tezin İngilizce Başlığı: "Rural Tourism in Western Part of Antalya Gulf: Potential and Strategies for Development"

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLolar LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
Tezin Konusu	1
Tezin Amacı	1
Tez Alanının Sınırları.....	2
Tezde İzlenen Yöntem.....	2
Tezle İlgili Literatürden Seçmeler	4
GİRİŞ.....	8

BÖLÜM: I- KIRSAL TURİZM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.TANIM	16
2.UYGULAMA BİÇİMLERİ.....	23
3.ETKİNLİKLER	25
4.YARARLAR / ETKİLER.....	28
5.BAŞARI ANAHTARLARI.....	31
6.AVRUPA'DAN VE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER	32

BÖLÜM: II- ANTALYA TURİZMİNE GENEL BAKIŞ

1.ANTALYA'DA TURİZMİN GELİŞİM SÜRECİ VE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER	41
1.1. Doğal Çekicilikler	41
1.2.Kültürel Çekicilikler	47
1.3 Hizmet Çekicilikleri ve Diğerleri	51
2.ANTALYA TURİZMİNİN GÜNÜMÜZDEKİ YAPISI.....	53
2.1. Turizm Türleri ve Alansal Dağılışı	53
2.1.1. Kıyı / Deniz Turizmi.....	54
2.1.2. Yat Turizmi.....	55
2.1.3. Kış / Kayak Turizmi	55

2.1.4. Yayla Turizmi.....	56
2.1.5. Dağ Turizmi ve Trekking Etkinlikleri	57
2.1.6. Av Turizmi.....	58
2.1.7. Mağara Turizmi	59
2.1.8. Sualtı Dalış Turizmi.....	61
2.1.9. Bitki İnceleme / Botanik Turizmi	62
2.1.10. Akarsu Turizmi	63
2.1.11. Spor Turizmi	64
2.1.12. Kamp Karavan Turizmi	65
2.1.13. Golf Turizmi	66
2.1.14. Kırsal Turizmi.....	67
2.1.15. Kültür Turizmi	68
2.1.16. Kongre Turizmi	70
2.1.17. İnanç Turizmi.....	70
2.2 Turizm Hizmetleri	71
2.2.1 Ulaşım.....	71
2.2.2. Konaklama, Eğlence ve Alışveriş.....	72
2.3. Turizmin Rekabet Gücü	75
2.4. Turizmin Talep Özellikleri	78
2.4.1. Turistik Talebin Yıllara Göre Gelişimi.....	80
2.4.2. Turistik Talebin Aylara Dağılımı	81
2.4.3. Turistik Talebin Milliyet Yapısı	82
2.5. Turizm Tanıtımı, Pazarlama ve Örgütlenme	83
2.6. Turizmin Etkileri.....	86

BÖLÜM: III- ANTALYA BATISINDA KIRSAL TURİZM : MEVCUT DURUM VE GELİŞME POTANSİYELİ

1.ARZ ANALİZİ	90
1.1 Çekicilikler	90
1.1.1 Doğal çekicilikler	93
1.1.1.1. Coğrafi Konum ve Yerçekilleri.....	94
1.1.1.2. İklim	102
1.1.1.3. Akarsular ve Göller.....	104
1.1.1.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Yaban Hayatı	105

1.1.1.5. Korunan Alanlar.....	107
1.1.2. Kültürel Çekicilikler.....	110
1.1.2.1. Tarihsel Geçmiş, Yapılar ve Eserler	111
1.1.2.2. Kültürel Amaçlı Organizasyonlar ve Etkinlikler	115
1.1.2.3. Adetler, Törelere, İnanışlar ve Geleneksel Yaşam Biçimi.....	117
1.1.2.4. El Sanatları.....	119
1.1.2.5. Mutfak Kültürü	122
1.1.2.6. Müzik ve Halk Oyunları	123
1.1.3 Hizmet Çekicilikleri.....	124
1.1.3.1. Ulaşım	125
1.1.3.2. Konaklama	125
1.1.3.3. Yeme- İçme.....	130
1.1.3.4. İletişim ve Haberleşme	131
1.1.3.5. Enerji ve Su Kaynakları	131
1.1.3.6. Eğitim.....	133
1.1.3.7. Sağlık	133
1.1.3.8. Güvenlik.....	134
1.1.3.9. Rekreeyonel Alanlar ve Tesisler	134
1.1.3.10. Diğer Hizmetler ve Kuruluşlar.....	136
1.2. Kırsal Turizmin Dağılışı ve Başlıca Uygulamalar	137
1.3. Kırsal Turizmin Etkileri	148
2. TALEP ANALİZİ	154
3. PAZAR ANALİZİ	160
4. REKABET ANALİZİ	166
5. SWOT ANALİZİ.....	170
BÖLÜM IV: ANTALYA BATISINDA KIRSAL TURİZM: GELİŞTİRME STRATEJİSİ	
1. TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023 VE ANTALYA'DA KIRSAL TURİZME YANSIMALARI	175
2. ANTALYA'DAKİ ÇEŞİTLİ KURUM VE KURULUŞLARIN KIRSAL TURİZME BAKIŞ AÇISI.....	178
3. ANTALYA KÖRFEZİ BATISINDA KIRSAL TURİZMLE BÜTÜNLEŞEBİLECEK TURİZM TÜRLERİ, ETKİNLİKLER, ALANLAR VE HİZMETLER.....	183

3.1. Kıyı Turizmi ile Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları	188
3.2. Yayla Turizmi ile Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları	191
3.3 Ekoturizm ve Av Turizmi Alanlarıyla Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları	193
3.4. Dağ ve Kış Turizmi Alanlarıyla Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları	199
4.KIRSAL TURİZMİ SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM YAKLAŞIMIYLA PLANLAMA ÖNERİLERİ	201
SONUÇ	214
KAYNAKLAR	220
FOTOĞRAFLAR	233

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1: Türkiye'ye 1980-2007 Yılları Arasında Gelen Turist Sayısı ile Turizm Gelirinin Karşılaştırılması ve 2023 Tahmini.....	12
Tablo-2: 2007-2008 Yıllarında Türkiye'ye Turist Gönderen İlk 10 Ülke ve Değişim Oranları.....	13
Tablo-3: 2007 Yılında Türkiye'de Turizm Yatırım Belgeli, Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Yatak Kapasiteleri.....	14
Tablo-4: Türkiye'de Turizm Geliri, Yabancı Ziyaretçi ve Kişi Başı Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı (2001-2008).....	14
Tablo-5: Antalya'da Yıllık Ortalama Sıcaklık, Güneşlenme Süresi, Deniz Suyu Sıcaklığı ve Yağışlı Gün Sayısının Dağılışı (1975-2008).....	44
Tablo-6: Antalya'da Bazı Akarsuların Uzunluğu, İl İçindeki Uzunluğu, Başlangıç-Bitiş Yerleri ve Özellikleri.....	46
Tablo-7: Antalya İli Yaban Hayatı Koruma Sahaları	58
Tablo-8: Antalya İlinde Turizme Açılmış/Açılabilecek Mağaralar	60
Tablo-9: Antalya'da Müze ve Ören Yerine Göre Ziyaretçi Sayısı ve Gelir (2008).....	69
Tablo-10: Antalya İlinde Turistik İşletme Belgeli Tesisler ve Yatak Kapasiteleri (2008).....	73
Tablo-11: Antalya İlinde Turistik Yatırım Belgeli Tesisler ve Yatak Kapasiteleri (2008).....	73
Tablo-12: Antalya İlinde Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri (2003).....	74
Tablo-13: Antalya İlinde Yeme-İçme İşletmelerinin Sayıları ve Kapasiteleri (2005).....	74
Tablo-14: Türkiye'de Başlıca Turizm Merkezlerine Gelen Yabancı Ziyaretçiler ve Bu Merkezlerin Türkiye'deki Payı (2006, 2007, 2008).....	80
Tablo-15: Türkiye ve Antalya'ya Gelen Ziyaretçiler ve Antalya'nın Payı	80
Tablo-16: Antalya ve Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı ve Antalya'nın Payı (2008).....	81

Tablo-17: Antalya'ya Gelen Turistlerin Ziyaretçilerin Milliyete Göre Dağılımı (2005 ve 2008)	82
Tablo-18:Antalya Körfezi Batısındaki Önemli Yükselteler ve Turizm Potansiyelleri.....	98
Tablo-19: Antalya'da Aylara Göre Sıcaklık, Güneşlenme, Yağış ve Deniz Suyu Sıcaklığı Değerleri	103
Tablo-20: Antalya Körfezi Batısında Başlıca Tarihsel/Kültürel Çekicilikler.....	112
Tablo-21: Antalya Körfezi Batısında Düzenlenen Başlıca Yerel Etkinlikler	117
Tablo-22:Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin Rekabet Gücü Kaynakları ve Rekabet Gücünü Artırma Önerileri.....	168
Tablo-23: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin SWOT Analizi	171
Tablo-24: Antalya'da Turizmle İlgilenen Kurum ve Örgütler.....	180
Tablo-25: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmle Bütünleşebilecek Turizm Türleri ve Etkinlikler.....	187
Tablo-26: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm Çekiciliği Olan Yaylalar	192
Tablo-27: Antalya Körfezi Batısında Koruma Statüsüne Sahip Alanlar ve Türleri ...	196
Tablo-28: Antalya Körfezi Batısında Yaban Hayatı Koruma ve Üretme Sahaları.....	197

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Antalya İli'nin Coğrafi Konumu ve İdari Bölünüş	42
Şekil-2: Antalya İli'nin Doğal Coğrafi Yapısı.....	43
Şekil-3: Tez Alanının (Antalya Körfezi Batısı) Coğrafi Konumu	95
Şekil-4: Tez Alanının (Antalya Körfezi Batısı) Doğal Coğrafi Yapısı.....	97
Şekil-5: Antalya Körfezi Batısında Korunan Alanlar.....	108
Şekil-6: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin Uygulandığı Yerler ve Hizmetler.....	142
Şekil-7: Antalya Körfezi Batısında Mevcut Turizm Türleri (Yayla, Ekoturizm- Av Turizmi, Kıyı Turizmi ve Kamp-Karavan Turizmi, Dağ ve Kış Turizmi) İle Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları.....	189

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto-1: Kemer’de bulunan Folklorik Yörük Parkı’ndan görünüm	233
Foto-2: Kemer Folklorik Yörük Parkı’nda yörük yaşamından bir örnek	233
Foto-3: Ulupınar Köyü kırsal turizm olanaklarının bulunduğu yerlerden biridir.	234
Foto-4: Üzerinde teleferik bulunan Tahtalı Dağı	234
Foto-5: Olimpos’daki (Çıralı) ağaç evlerden görünüm.....	235
Foto-6: Ulupınar Deresi üzerinde yöresel lezzetlerin tadılabileceği yerlerden biri	235
Foto-7: Çakırlar Köyü’nde köy kahvaltısı yapılabilen yerler yaygındır.....	236
Foto-8: Çakırlar ve Geyikbayırı çevresinde kış mevsiminde de kullanılabilen ve yörede “köşk” olarak tanımlanan kahvaltı ve dinlenme yerleri	236
Foto-9: Korkuteli-Antalya karayolu üzerinde bulunan “Beyobası Çadırı	237
Foto-10: Düzlerçamı Günöbirlük Alanından görünüm.....	237
Foto-11: Elmalı’daki Avlan Gölü’nden görünüm.....	238
Foto-12: Antalya- Feslikan Yaylası yolu üzerindeki Çakırlar pazar yeri	238

ÖNSÖZ

Antalya, ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden biridir. Diğer turizm bölgelerinde de olduğu gibi turizmin kıyıda yoğunlaşması; plansız büyüme, betonlaşma ve doğal çevrenin aşırı kullanımı gibi sorunlara yol açmaktadır. Turizm bir endüstridir ve Antalya için önemli gelir kaynağıdır. Turizmin yılın 12 ayına dağılması ve mevsimsel yoğunluğunun azaltılması için kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda değerlendirildiğinde Antalya ili Türkiye’deki diğer turizm merkezlerine göre daha avantajlı bulunmaktadır. Çünkü turizmin hemen hemen her türünün yer aldığı bölgede kırsal alanlar da ayrı bir turizm çekiciliğine sahiptir.

Tezimiz, “**Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi**” adını taşımaktadır. Kırsal turizm, Antalya turizminin genel özellikleri, turizm türleri, Antalya’da kırsal turizm potansiyeli ve bunun geliştirilmesi konusunda gerekli olan stratejiler ilgili bölümlerde açıklanmaya çalışılmıştır.

Kırsal turizm konusunda ayrıntılı çalışmaların yetersiz oluşu nedeniyle tezimizdeki çoğu bulguların birebir görüşme ya da yerinde görme şeklinde olduğunu söylemek gerekir. Bu konuda makalelerinden geniş ölçüde yararlandığım ve beni her anlamda yönlendiren, destek olan hocam Sayın Prof. Dr. Füsun BAYKAL’a ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca tabloların hazırlanmasında ve istatistiksel verilerin incelenmesinde yardımcı olan eşim Esra ÖZTÜRK’e ve katkısı olan tüm kamu kuruluşları ile özel kuruluşlara teşekkür ederim.

Ahmet Salih ÖZTÜRK
Antalya, 2010

Tezin Konusu:

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Beşeri ve İktisadi Coğrafya Programı'nda hazırlanan bu yüksek lisans tezinin konusu; turizm coğrafyasına aittir. Turizm coğrafyası içindeki önemli araştırma konularından biri olan *“bir alanın turizm potansiyelinin saptanması”*, bu tezin de çatısını oluşturmaktadır. Ayrıca, turizm coğrafyasında bir başka önemli araştırma konusu olan *“turizm türü-coğrafi mekan ilişkisi”* tezde *“kırsal turizm-Antalya Körfezi batısı”* şeklinde uyarlanmıştır. Böylece; **“Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi”** başlığını taşıyan yüksek lisans tezimiz; turizm coğrafyasında uygulamalı alan çalışmasına örnek teşkil etmektedir.

Tezin Amacı:

Dünya'da meydana gelen teknolojik ilerlemeler ve ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin yükselmesine paralel olarak turizm de gelişmekte, insanların turizmden beklentileri her geçen gün değişmektedir. Bilinçli ve duyarlı turistlerin sayısının giderek arttığı günümüzde, bozulmamış doğal ortamlar, geleneksel yaşam biçimleri, kültürel değerler, tarihsel varlıklar ve bunların tümünün kaynaşmasından ortaya çıkan kırsal kültür, turistlerin ilgisini çekmektedir. Bunun sonucunda kırsal turizm adı altında bir turizm türü gelişmiştir ve ona olan ilgi her geçen gün artmaktadır.

Antalya, doğal güzellikleri, eşsiz kıyıları, dağları, yaylaları, elverişli iklim koşulları, zengin tarihsel ve kültürel değerleri ile Türkiye'nin en önemli turizm bölgelerinden biridir. 2008 yılında 9 milyonu aşkın turist ağırlayan Antalya'da turizmin mevsimsel yoğunluğunu dağıtmak ve yılın 12 ayında turizmi sürekli kılmak için her türlü potansiyel bulunmaktadır. Bu potansiyelin önemli bir bölümünü Antalya Körfezi'nin batısında yer alan kırsal alanlar ve bu kırsal alanlardaki kültürel, doğal ve tarihsel zenginlikler oluşturmaktadır. Kırsal turizmin geliştirilmesi, hem kırsal alanların kalkınmasına katkı yapacak, hem de Antalya Körfezi'nin batısındaki turizm etkinliklerini çeşitlendirmek yoluyla turizmin tüm yıla yayılmasını sağlayarak, mevcut turizm türlerini tamamlayıcı bir nitelik taşıyacaktır.

Bugüne kadar Antalya'nın kırsal turizm potansiyelini ayrıntılı olarak araştıran bir çalışma yapılmış değildir. Adı geçen alanın kırsal turizm olanaklarını ve gelişme potansiyelini ortaya çıkarmak ve bu konudaki açığın kapanmasına katkı sağlamak, bu tezin amacını oluşturmaktadır.

Tez Alanının Sınırları:

Antalya ili yüzölçümünün oldukça büyük (20.723 km²) olması ve kırsal turizme il bütününde birbirinden çok uzak, farklı yörelerde rastlanması, bu tez çerçevesinde yalnızca Antalya Körfezi'nin batısını ele almayı gerekli kılmıştır. Araştırma alanımızı oluşturan Antalya İli'nin batı bölümü, Antalya Körfezi'nin batı kıyılarından Muğla il sınırına kadar uzanmakta, kuzeyde ise Burdur ili ile komşuluk yapmaktadır. Tez alanı; Antalya Merkez İlçesi, Kemer, Kaş, Demre (Kale), Finike, Kumluca, Korkuteli, Elmalı, Döşemealtı, Muratpaşa, Konyaaltı ve Kepez ilçelerini kapsamaktadır.

Tezde İzlenen Yöntem:

Veri Toplama

Bu yüksek lisans tezi sosyal bilimler alanında başvuru nitel ve nicel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. “Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi” konulu tez çalışmamızda adı geçen alandaki kırsal turizm potansiyelini ve geliştirme stratejisini ortaya koyabilmek için öncelikle ayrıntılı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu literatür taramasında Türkçe ve yabancı dilde çeşitli makale, bildiri, kitap, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri, internet siteleri, yazılı basın, görsel basın ve turizmle doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olan resmi/sivil kuruluşların web siteleri, yayınları, sektörel raporlar, istatistikler gözden geçirilerek konu ile ilgili kısımları değerlendirmeye alınmıştır. İstatistiksel veriler tablolar halinde düzenlenmiş, kırsal turizm uygulamalarının, etkinliklerinin ve potansiyel uygulama alanlarının coğrafi dağılışı, çeşitli tematik haritalarla görselleştirilmiştir.

Tez alanımızı ilgilendiren konularda kimi kuruluşların yönetici/temsilcileriyle gerek yüzyüze, gerekse elektronik posta yoluyla görüşülmüş ve bazı veriler bu şekilde elde edilmiştir.

Coğrafi özelliklerin kırsal turizmdeki önemi göz önüne alınarak bölgenin doğal ve beşeri coğrafyasını gözlemlemek üzere tez alanının özellikle kırsal turizme konu olan çeşitli bölümlerine birçok kez gidilmiştir.

Bu çalışmalar yapılırken; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Doğal Hayatı Koruma Derneği, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Tübitak, Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya Rehberler Odası, Antalya Tanıtım Vakfı ve Akdeniz Turistik Otelciler Birliği gibi kuruluşlar ile çeşitli vakıf ve derneklerin turizmle ilgili çalışmaları gözden geçirilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Literatür taraması, görüşmeler ve tez alanındaki gözlemlerden sonra tez yazımına geçilmiş ve tez danışmanım Prof. Dr. Füsün Baykal'ın öneri ve yönlendirmeleri doğrultusunda yazım süreci tamamlanmıştır.

Tez, dört bölümden oluşmaktadır ve giriş kısmında öncelikle; turizm, kırsal turizm, Türkiye turizmi, Türkiye'de kırsal turizm, Antalya turizmi gibi kavramlar açıklanmıştır.

Birinci bölümde, kırsal turizmin tanımı, kavramsal çerçevesi, uygulama biçimleri, kırsal turizm etkinlikleri, yararları/etkileri, başarı anahtarları açıklanmıştır. Avrupa'dan ve Türkiye'den örnekler verilerek karşılaştırma olanağı ortaya çıkarılmış ve uygulamalardaki eksiklikler, yanlışlıklar gösterilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde, Antalya'da turizmin gelişim süreci ve rol oynayan faktörler ile Antalya turizminin günümüzdeki yapısı ve bunun içinde kırsal turizmin yeri, turizm türleri, turizm türlerinin alansal dağılışı, turizm etkinlikleri, örgütlenme, turizm hizmetleri (ulaşım, konaklama, eğlence, alışveriş vb.), turizmin rekabet gücü, talep

özellikleri, tanıtımı ve pazarlanması ve çevresel, kültürel ve ekonomik etkileri hakkında genel değerlendirmeler yapılmıştır.

Üçüncü bölümde, Antalya Körfezi batısında kırsal turizmin mevcut durumu ve gelişme potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda ayrıntılı bir arz analizi yapılmış; doğal, kültürel ve hizmet çekicilikleri ayrı ayrı açıklanmıştır. Tez alanımızda kırsal turizmin dağılışı ve başlıca uygulamalar, kırsal turizmin etkileri, talep analizi, rekabet analizi, pazar analizi ve swot analizi yapılmıştır. Böylece turizm potansiyelinin sadece arz yönü değil tüm bileşenleri analiz edilmiştir.

Dördüncü bölümde ise Antalya Körfezi batısında kırsal turizmi geliştirme stratejisi değerlendirilmiştir. Öncelikle Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Antalya’da kırsal turizme yansımaları ele alınmış, Antalya’daki çeşitli kurum ve kuruluşların kırsal turizme bakış açıları belirtilmiştir. Kırsal turizm için yeni alan önerileri ve gerekçeleri, potansiyel taşıyan yeni kırsal turizm uygulamaları, etkinlikler ve hizmetler ile kırsal turizmi sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla planlama önerileri verilmeye çalışılmıştır.

Tezimizin bir diğer amacı; Antalya’da turizmi çeşitlendirme kapsamında kırsal turizmin yerini ve rolünü ortaya koymaktır. Ayrıca, araştırma alanımızın kırsal turizm potansiyelinin saptanması, uzun ve kısa dönemli turizm planları için veri sağlama işlevini de yerine getirmektedir.

Tezle İlgili Literatürden Seçmeler:

Antalya’nın turizm olanakları ve alternatif turizm türleri çerçevesinde çok sayıda çalışma yapılmış olmasına karşın, kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi konusunda yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Ancak, Türkiye’nin değişik yörelerini ilgilendiren bazı akademik çalışmalar ile kırsal turizmi ele alan yayınlar ve kırsal turizmin Avrupa’daki örneklerini inceleyen çeşitli makaleler, daha çok sayıdadır. Bunlardan en önemlileri şunlardır (Yayın yıllarına göre sıralanmıştır):

SOYKAN (1999) “Doğal Çevre ve Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm” adlı makalede, kırsal turizmin kapsamlı bir değerlendirmesi

yapılmış ve tanım, etkinlikler, ortaya çıkmasında rol oynayan faktörler ile kırsal turizmin olumlu ve olumsuz yönleri gibi konulara açıklık getirilmiştir. Bu çalışma, araştırmamızda temel alınan yayınlardan biridir.

SOYKAN (2000), “Kırsal Turizm ve Avrupa’da Kazanılan Deneyim” adlı çalışma, ülkemizde Avrupa’da kırsal turizmin tanıtıldığı ilk ayrıntılı çalışma olması bakımından önem taşımaktadır. Böylece ele alınan ülkelerin kırsal turizm deneyimlerinden yola çıkılarak, Türkiye’de turizm türlerinin çeşitlendirilmesi, Avrupa’da kırsal turizmin alansal dağılımı ve kırsal kalkınmaya katkı sağlanması açısından kırsal turizmin önemi örnekleriyle açıklanmıştır.

WILSON, vd.’nin (2001), “Factors for Success in Rural Tourism Development” adlı makalesinde bir yerde kırsal turizmin gelişmesinde rol oynayan faktörler ve başarı anahtarları, örnek alan incelemeleriyle ortaya konulmaktadır.

KÜÇÜKALTAN (2002), “Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği” başlıklı makalesinde; bir alternatif turizm türü olan tarım turizmini; ekonomisi tarıma dayalı, bunun yanında da turizmde hızlı bir gelişme içinde olan Türkiye için önemli bir faaliyet alanı olarak değerlendirmiştir. Makalede, turizm ile tarım ilişkisi, tarım turizmi işletmeciliği ve tarım turizmi kavramlarına değinilmiştir.

SOYKAN (2004), “Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyü’ne (İzmir) Uygulanması”, adlı kitabında ise, kırsal turizm ve kırsal turizmin gelişiminde rol oynayan coğrafi koşulların etkisi incelenmektedir. Türkiye’de kırsal turizm dendiğinde ilk akla gelen yerlerden biri olan Şirince Köyü’nün kırsal turizm potansiyeli ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

AHİPAŞAOĞLU ve ÇELTEK (2006), “Sürdürülebilir Kırsal Turizm” adlı kitabında kırsal turizmin özellikleri, kırsal alanlarda uygulanabilecek turizm türleri, kırsal turizmin etkileri, kırsal turizm politikaları ve planlanması, Dünya’dan ve Türkiye’den örnekler ve kırsal turizmin pazarlanması gibi konularda ayrıntılı değerlendirmeler yapmaktadır.

ÖZÇATALBAŞ (2006), “Türkiye’de Kırsal Turizm ve Geliştirme Olanakları” makalesinde kırsal turizmin Dünya’daki durumu ve Türkiye’de nasıl geliştirilebileceği konusunda değerlendirmeler yapmakta; ayrıca, “The Role Of Extension For Rural Development And Turkey (2007)” isimli makalesinde de, kırsal turizm etkinlikleri ve kırsal turizmin etkileri üzerinde durmaktadır.

ANTALYA REHBERLER ODASI (2007), “Antalya Turizm Raporu” adlı çalışmada turizmin yerel anlamda geliştirilmesi için öneriler getirmekte ve alt turizm bölgelerinin oluşturulması, turizmde markalaşma ve turizmin çeşitlendirilmesi konularında ayrıntılı analizler yapmaktadır.

SARKIM (2007), “Sürdürülebilir Ürün Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği”, adlı doktora tezinde Antalya turizminin arz, talep ve rekabet analizlerini yapmış, buradan hareketle de mevcut turizm türleri ve alternatif olabilecek turizm etkinlikleri değerlendirilmiştir.

SARI (2008), “Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları, Planlama Yaklaşımları ve Önerileri” makalesi, aynı yazarın “Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlaması (2007)” adlı doktora tezinden yola çıkılarak hazırlanmış bir eserdir. Ayrıca, “**Türk Kültürünün Dünya’ya Açılan Penceresi Antalya’da Kırsal Turizm Potansiyeli: Kuzca Köyü Örneği (2006)**” isimli makalede, bir kırsal yerleşme olarak Kuzca Köyü’nün kırsal turizm potansiyeli vurgulanmaktadır. Bu çalışmalarda Antalya’nın turizmdeki yeri, turizmin temel özellikleri ve uygulanabilecek alternatif turizm türleri tematik haritalarla desteklenerek verilmektedir. Antalya’nın kırsal turizm olanaklarına da değinilmekte ve öneriler getirilmektedir.

ŞEREFÖĞLU (2009), “Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü, 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler” adlı uzmanlık tezinde kırsal turizmin ülkemizdeki ve Avrupa’daki uygulamalarından örnekler sunmakta, özellikle Batı Karadeniz’deki kırsal turizm uygulamalarını ayrıntılı olarak değerlendirmektedir.

AKSU vd. (2009), “Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması” adlı anket çalışmasında Antalya’ya gelen turistlerin her türlü özellikleri hakkında fikir vermekte ve kırsal turizme de ışık tutacak veriler sunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB) ve ICF Airports Antalya Havalimanı tarafından yürütülen anket çalışmasına 10393 turist katılmıştır. Bu çalışmada kırsal turizme yönelik herhangi bir inceleme olmamakla birlikte, ortaya çıkarılan veriler kırsal turizmin planlanmasında yararlanılabilecek niteliktedir.

GİRİŞ

Turizm, bütün olumlu ve olumsuz yanlarına rağmen, toplumlar için önemli bir ekonomik, sosyal ve kültürel etkinliktir. İnanılmaz bir gelişim içinde bulunan endüstrileşme süreci, hızlı kentleşme ve teknoloji çağının insana sunduğu rutin ilişkiler içinde turistik faaliyetlerin önemi giderek artmaktadır. Buna bağlı olarak da gerek turizm etkinlikleri gerekse bu etkinliklerin dağılışı gün geçtikçe çeşitlenmekte ve çok değişik doğal, tarihi, kültürel unsurlar turizmin hizmetine sunulmaktadır.

Turizm, *“insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında devamlı olarak yerleşmemek, sadece para kazanmak ve politik ya da askeri bir amaç izlememek üzere, liberal bir ortam içinde; iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, deneyim kazanma, snobik amaçlarla veya aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle, kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatlerden, gittikleri yerlerde 24 saati aşan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme süre ile konaklamalarından ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan bir tüketim olayı”* şeklinde tanımlanmaktadır (OLALI, 1990:5).

Yeterli boş zamana ve ekonomik olanaklara sahip olan insanlar, çeşitli turizm etkinliklerine katılmaktadır. Turizm faaliyetlerinin doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri, bazı turizm merkezlerinde sosyal, fiziksel ve ekonomik taşıma kapasitelerinin zorlanması ya da aşılması; klasik turizm anlayışının dışında, insanları daha değişik turistik aktiviteleri bulmaya ya da bu alanlara yönelmeye itmiştir. 20. yüzyılda hem ekonomik hem de sosyal gelişime en büyük katkı turizm sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir.

1950 yılında turizm hareketine katılan kişi sayısı 25 milyon iken 2007 yılında 898 milyon kişiye ulaşmıştır (ÖNEN, 2008:2). 150 ülkenin üye olduğu Dünya Turizm Örgütü'nün tahminlerine göre 2020 yılında turizm amaçlı seyahat eden insan sayısı 1,5 milyara, turizm gelirleri 2.300 milyar dolara yükselecektir (ÖZÇATALBAŞ, 2006:2).

Günümüzde turizm talepleri, insanı; bir turist olarak başka ülkelerin, mekânların, coğrafyaların yaşamını, örf-âdetlerini kendi doğal ortamları içinde

görmek ve daha yakından tanımak olgusuna yaklaştırmaktadır. Bu anlamda “yumuşak turizm”, “alternatif turizm”, “eko turizm”, “sürdürülebilir turizm”, “yeşil (green) turizm” gibi değişik kavramlar turizmin çerçevesini genişletmekte ve belli alanlarda yoğunluk kazanan turizm aktivitelerine bir anlamda nefes aldirmektedir. Çevreye duyarlı bir anlayışla, turizmin geleceğini güvence altına alabilmek için, mekânsal dağılım, nitelik ve turizm türlerini göz önünde tutarak, doğal görünümün, kültürel varlıkların, toplumsal yapının bütünleşerek kesintisiz bir gelişim içinde olması önemlidir.

Kırsal alanlar; doğal ve kültürel peyzaj özellikleri, yerel yaşam biçimleri ve özgünlükleri ile turizm aktiviteleri için çekici ortamlardır. Turizmin özellikle kırsal alanlarda yoğunlaşması, bazı araştırmacılar için yerel kültürlerin ve özgünlüğün yok edilmesi anlamına gelirken, tersini savunanlar için ise; yerel kültürlerin korunması ve geliştirilmesinde önemli ve pozitif etkilere sahip olduğudur (USLU, KİPER, 2006:305). Kırsal ekonominin güçlenmesinde temel kaynak, kırsal alanın yerelde sahip olduğu varlıklardır. Kırsal alanın sahip olduğu temel varlıklar arasında; tarımsal ürün çeşitliliği, temiz çevre, doğal kaynaklar, doğal güzellikler, tarihi ve kültürel varlıklar yer almaktadır.

Kırsalın sahip olduğu bu potansiyel, turizmde tüketici (turist) tercihlerindeki gelişmelere paralel olarak muhakkak kırsal turizm yoluyla değerlendirilmelidir. Turizm sektörünün, rakip ülkelerle karşılaştırıldığında henüz çok yeni bir sektör olduğu Türkiye’de önemli gelişmeler, 1980’li yıllardan itibaren kitle turizminde meydana gelmiştir. Turizm sektöründe öncü olan ülkelerin tecrübelerinden faydalanmaya çalışan ülkemizde de, kitle turizminin olumsuz etkilerinin yaşanması sonucunda alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi yönünde ciddi çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (GÜLBAHAR, 2009:152). Kırsal turizm de alternatif ya da tamamlayıcı turizm türü olma özelliği ile ülkemizde gelişme sürecine girmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Alt Komisyonu Raporu’nda kırsal turizm; “*kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşime gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla*

gerçekleşen bir turizm türüdür.” şeklinde belirtilmektedir. Kırsal turizm; doğa tatilleri, doğa sporları, kültürel içerikli turlar, kırsal yaşam ritmi, el sanatlarının üretimi gibi sayısız etkinliği turistin hizmetine sunar ve diğer taraftan yerel düzeyde ticareti uyarıcı etkisinden başlayarak, gençler, kadınlar ve toplumun diğer bireyleri için sosyalleşme sürecini hızlandırır, kısacası yerel topluma sayısız olumlu etkilerde bulunur.

Nitekim kırsal turizm, sosyo ekonomik açıdan kısıtlı olanaklara sahip yörelerde gelişmenin önünü açan alternatif ya da mevcut ekonomik etkinliği tamamlayan bir turizm türüdür. Kırsal turizmin kırsal kalkınmanın motor gücü olduğu söylenmektedir. Şöyle ki kırsal turizm etkinlikleri çoğu zaman; istihdamın ve iş çeşitliliğinin artmasına, hizmet sektörünün gelişmesine, tarımsal üretim yöntemlerinin çeşitlenmesine, kente yakın ormanlık alanların değerlendirilmesine ve korunmasına, kırsal peyzajın korunmasına, küçük yerleşmelerde göçün azalmasına, el sanatlarının gelişmesine, kültürel etkileşimin artmasına, doğa koruma bilincinin gelişmesine, tarihsel dokunun korunmasına, kadının toplumsal hayata katılımının artmasına, yeni girişim ve fikirlerin gelişmesine büyük katkılar vermektedir (DOKUZUNCU KALKINMA PLANI 2007-2013:13/14).

Kırsal turizm, diğer ifadelerle kırsal alanlarda tatil yapmak, aslında yeni bir anlayış değildir. Örneğin, yaklaşık yüz yıldan beri Avusturya’da çiftliklerin yaklaşık %25’lik kısmı aynı zamanda turizm faaliyetinde bulunmaktadır. Kuşkusuz kırsal turizm hareketi esas olarak kentleşme sürecinin başlamasıyla gündeme gelmiştir. Kentsel yaşamın insanlar üzerinde olumsuz etkisi, sakin ve huzur dolu ortamlara olan ihtiyacı arttırmıştır. Başlangıçta çok büyük ölçüde iç turizm konusu olan kırsal turizm, son yıllarda ulaşım olanaklarının ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte uluslararası turizmin de konusu olmaya başlamış, dolayısıyla, özellikle 1970’li yıllardan itibaren bu alanda yapılan araştırmalar artmışsa da, bu artış yeterli değildir (ÖZÇATALBAŞ, 2006:4).

Günümüzde kitle turizmi çerçevesinde, doğal güzelliklerini, kıyılarını, denizlerini, tarihsel ve kültürel değerlerini, hatta kentlerini bile turizme pazarlayan ülkeler, kırsal coğrafi ortamların birer parçası olan kırsal yerleşmelerini de turizmde

değerlendirmeye çalışmaktadırlar. Sözelimi Fransa’da kırsal turizm”, 1950’lerden sonra yasalara dayalı olarak organize biçimde gelişmeye başlamış, Alplerden Pirenelere, Vojlardan Atlantik kıyılarına uzanan geniş bir coğrafyada uygulanır olmuştur (SOYKAN, 2000:21). Kırsal turizmin bir yerde gelişebilmesi için doğal güzellikler, tarihsel değerler, mimari karakteristikler, yerel sosyo-kültürel unsurlar yanında, konfor, ulaşım, altyapı, finans gücü ve halk desteği de gereklidir (ÖZÇATALBAŞ, 2007:6).

Coğrafi konumu itibariyle, bir geçiş noktasında olan Türkiye, yüzyıllar boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, farklı uygarlıkları da bağrından çıkararak, zengin bir kültürel mirasa sahip olmuştur. Bu zenginlik, ülkemizin her yöresinde ayrı ve özgün bir kültürel çekiciliğin var olması demektir. Ülkemizde de kıyılarda yoğunlaşan turizm etkinliklerinin, diğer ifadeyle kitle turizminin gelişimi bir taraftan devam ederken, diğer taraftan kırsal alanların doğal ve kültürel çekicilikleri de turizm yoluyla değerlendirilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de kırsal turizmin geliştirilmesi için birçok kurum planlar hazırlamakta ve stratejiler üretmektedir. Örneğin; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın II. Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporu’nun kırsal kalkınmaya yönelik stratejik hedefleri arasında *“kırsal alanlarda yaşayanların sürekli ve sürdürülebilir gelir kaynaklarına kavuşturulması, girişimcilik yeteneklerinin artırılması, pazar koşullarında rekabet edebilirliklerinin sağlanması”* ifadesinin bulunması, kırsal nüfusa yeni ve ek gelir kaynağı oluşturacak biçimde kırsal turizmin planlanması ve geliştirilmesi anlamına gelmektedir (www.tarimsurasi.tarim.gov.tr, 10.09.2009).

Karadeniz Bölgesi’ndeki yayla şenliklerinden, Akdeniz Bölgesi’ndeki özgün yörük yaşamına, Ege Bölgesi’ndeki tarımsal etkinlikler ve geleneksel üretim yöntemlerinden, Doğu Anadolu’nun kırsal alanlarındaki hayvancılık faaliyetlerine kadar her coğrafi bölümde/yörede kırsal turizm için sayısız çekicilikler bulunmaktadır. Kuşkusuz Akdeniz Bölgesi’nin batısındaki Antalya Körfezi çevresi, Türkiye’nin bir numaralı kıyı turizmi destinasyonlarını barındırdığı gibi, aynı zamanda da kırsal turizm için yüksek bir arz potansiyeline sahiptir.

Türkiye’de turizm açısından son yıllarda büyük ilerleme içindedir. Dünya ülkelerinin turist sayısı bakımından büyüme hızları karşılaştırıldığında, Türkiye, Ukrayna’dan sonra en çok artış yaşanan ülkedir. WTTC’nin, 2007 Yılı Seyahat ve Turizm Ekonomik Araştırması’na göre, 2008-2017 yılları arasında, Türkiye’deki seyahat ve turizm hareketlerinin yıllık %4,5 büyüme oranı, Avrupa’nın yıllık %3,4 olan büyüme oranının üzerinde artış gösterecektir. Türk turizminin uluslararası turizm geliri içindeki payı ise 2007 yılında % 4,3’e ulaşmıştır. DPT, turizm gelirlerinin yıllık ortalama %9,3 artış ile Dokuzuncu Kalkınma Planı dönemi sonunda (2013 yılında) 36,4 milyar dolara, ziyaretçi sayısının yıllık ortalama %7,4 artışla 38 milyona ve yurtdışına çıkacak vatandaş sayısının ise 15 milyona ulaşacağını tahmin etmektedir. Türkiye 2023 Turizm Stratejisi’ne göre ise, 2023 yılında turist sayısının 42 milyon kişiye ve turizm gelirlerinin 66,8 milyar dolara ulaşması hedeflenmektedir (Tablo-1).

Tablo-1: Türkiye’ye 1980-2007 Yılları Arasında Gelen Turist Sayısı ile Turizm Gelirinin Karşılaştırılması ve 2023 Tahmini

Yıllar	Turist Sayısı	Turizm Geliri (ABD Doları)	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı (%)
1980	1.200.000	326.000.000	0,6
2007	23.340.911	18.487.008.000	4,2
2023	42.000.000	66.800.000.000	-

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türkiye Turizm Stratejisi 2023’te belirtildiği üzere, Türkiye’deki turizm gelişimi doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerleri koruma-kullanma dengesi gözetilerek sağlanmalı ve bu bağlamda turizm alternatifleri geliştirilerek, ülkeye olan turist talebinin artırılması konusunda çalışmalara önem verilmelidir. Böylece “kültür kenti” konseptinde; tarihi ve kültürel özelliği olan yapıların restorasyonu, kültürel etkinliklerin düzenleneceği tesislerin inşa edilmesi, yöresel etkinliklerin ve yerel kültürel özelliklerin korunması, kültürel mirasın uluslararası düzeyde tanıtımının yapılması gerekmektedir (UYGUR, BAYKAN, 2007:44).

Türkiye'ye en çok turist gönderen ülkeler Avrupa ülkeleridir. 2007 ve 2008 yıllarında ülkemize en çok turist gönderen ülkeler ve turist sayıları şu şekildedir (Tablo-2):

Tablo-2: 2007-2008 Yıllarında Türkiye'ye Turist Gönderen İlk 10 Ülke ve Değişim Oranları

Ülkeler	Yıllar		Milliyet Payı (%)		Değişim Oranı (%)
	2007	2008	2007	2008	2008/2007
Almanya	4 149 805	4 415 525	17,78	16,77	6,40
Rusya	2 465 336	2 879 278	10,56	10,93	16,79
İngiltere	1 916 130	2 169 924	8,21	8,24	13,25
Bulgaristan	1 239 667	1 255 343	5,31	4,77	1,26
Hollanda	1 053 675	1 141 580	4,51	4,33	8,34
İran	1 058 206	1 134 965	4,53	4,31	7,25
Fransa	768 167	885 006	3,29	3,36	15,21
Gürcistan	630 979	830 184	2,70	3,15	31,57
Ukrayna	593 302	730 689	2,54	2,77	23,16
A.B.D.	642 911	679 445	2,75	2,58	5,68

Kaynak: www.turizmdebusabah.com “Türk Turizm Sektörü”

Turist sayısında ve turizm gelirlerinde zaman zaman iniş çıkışlar yaşansa da ülkemiz için turizm giderek artan bir öneme sahip olmaktadır (Tablo-4). Türkiye 2008 yılında gelen 26.336.677 ziyaretçiye karşılık, ortalama kişi başı harcama tutarı 708 dolar olmuştur. 2007 yılında ise 23.341.074 turistin yaptığı ortalama kişi başı harcama tutarı 679 dolardır (BİLGEN, 2009:6).

Turizm talebi açısından, önemli gelişmeler yaşayan Türk turizmi, bu talebi karşılayabilmek için turizm arzını da geliştirmiştir (Tablo-3). Öyle ki, yatak kapasitesi 1980 yılında 82.332 yataktan, yaklaşık 14 kat artışla, 2007 yılında 254.191'i yatırım belgeli, 532.262'i işletme belgeli ve 395.671'i belediye belgeli yatak olmak üzere toplam 1.182.124 yatağa ulaşmıştır (BİLGEN, 2009:10).

Tablo-3: 2007 Yılında Türkiye’de Turizm Yatırım Belgeli, Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Yatak Kapasiteleri

Tesis Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Turizm Yatırım Belgeli	776	112 541	254 191
Turizm İşletme Belgeli	2 154	251 987	532 262
Belediye Belgeli	7 033	173 632	395 671
Toplam	9 963	538 160	1 182 124

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo-4: Türkiye’de Turizm Geliri, Yabancı Ziyaretçi ve Kişi Başı Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı (2001-2008)

Yıllar	Turizm Geliri (1000 \$)	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	Ortalama Harcama (\$)
2001	10 067 155	11 450 121	748
2002	11 900 925	13 214 516	782
2003	13 203 144	14 302 050	810
2004	15 887 699	17 517 640	784
2005	18 153 504	21 124 501	752
2006	16 850 947	19 833 830	728
2007	18 487 008	23 341 074	679
2008	21 910 964	26 336 677	708

Kaynak:www.turizmdebusabah.com

Türkiye turizminde önemli bir yeri olan Antalya’ya 2008 yılında 9.093.071 turist, 31.08.2009 tarihi itibariyle de 2009 yılının ilk 8 ayında 6.203.343 yabancı turist gelmiştir (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 10.09.2009). Bu yüksek turist sayısı, güçlü bir talep potansiyeline işaret etmekte, bu talebin de yılın 12 ayına ve kıyılardan iç kısımlara yayılması konusunda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Turizmle ilgilenen kamu ve özel kuruluşların giderek daha da önem verdiği bu yaklaşım, Antalya turizmi için bir “*çeşitlilik ve rahatlama stratejisi*” olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde, son yıllarda Avrupa’daki örneklerinde olduğu gibi ülkemizde de kırsal turizmi geliştirme, bir strateji olarak

benimsenmiştir. Antalya'nın doğal coğrafi özellikleri, yerel kültürel zenginliği kapsamında geleneksel yaşam koşulları, ilginç kırsal yerleşme birimleri ve onların dokusu, turizmle yaşamayı öğrenmiş toplumsal yapısı, kırsal turizme elverişli koşulların ne denli çok olduğunu göstermektedir. Antalya'nın doğu kıyıları ile batı kıyıları karşılaştırıldığında, batı tarafın sarp yer şekilleri ve kıyıya çok yakın uzanan dağların varlığına bağlı olarak doğu kıyılarına göre daha korunaklı olduğu görülmektedir. Bu doğal korunmuşluk ve bozulmamış çevre, kırsal turizmin batıdan doğuya ve iç kısımlara doğru planlanmasına olanak tanımaktadır. Antalya turizmi ile ilgili bilgiler Bölüm II'de yer almaktadır.

BÖLÜM 1: KIRSAL TURİZM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. TANIM

Kırsal turizm çok çeşitli etkinlikleri kapsar. Her tür kırsal rekreasyon faaliyeti kendi özel yer seçimi koşullarına sahiptir. Bu faaliyetlerden, örneğin, doğal kaynaklara dayalı olarak sürdürülenler kaynağa yakın yer almak durumundadırlar. Buna karşılık, kırsal alanlarda tur yapmak isteyenler çeşitli köy ya da kasabalarda kalarak yollarına devam ederken, bazen de macera turları düzenlenmekte ya da daha bağımsız turistler kamping ve karavanlarla tatil geçirmekte; bazı turistler de kanallarda tekne kiralarak kırsal alanların sessizliğinde dinlenmek istemektedirler. (ÖZGÜÇ, 1998:147).

Kırsal coğrafi ortamlar; doğal ve kültürel yapılarıyla, özellikle kent insanının giderek artan rekreasyon gereksinimine geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmaktadır. Kent insanları, çoğunlukla kırsal alanlara, rekreasyonel amaçlı günübirlik veya akraba, eş/dost ziyaretleri için giderken, özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği, stres ve baskı yaratacak sınırlamaların ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın kişilerin kendilerini özgür hissetmelerini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları gerekse mevsimlik (yıllık) tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiş ve böylece "*kırsal turizm*" denilen bir turizm türü doğmuştur (SOYKAN, 1999:68).

Kırsal turizm, kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay bütünleşebilen bir turizm türüdür. Bu nedenle çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşların desteğiyle her geçen yıl etkinlikleri zenginleştirilen kırsal turizm, Dünya'nın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir. Kırsal turizmin dünya genelinde giderek yaygınlık kazanmasında, doğal çevreyi ve yerel kültürü koruyan turizm türlerine ihtiyaç duyulmasıyla ortaya çıkan ekoturizmle birebir uyuşması başta gelmektedir (EMEKLİ, SÜDAŞ, SOYKAN, 2007:8).

Kırsal turizm Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda ise şu şekilde tanımlanmaktadır "*kırsal turizm, amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe*

bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür" (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:12).

Soykan'a (1999:68) göre kırsal turizm, kırsal alanların turizmidir. "*Kırsal alan*" çoğu zaman "*kentsel alanlar dışındaki doğal coğrafi mekanlar*" olarak kabul gördüğünden kırsal turizm de genel anlamda; kırsalın sahip olduğu doğal kaynaklara dayalı dağ ve kış sporları turizmi, mağara turizmi, yeşil turizm, macera turizmi, av turizmi, akarsu turizmi, trekking vb. içine almaktadır. Kırsal turizmin içerdiği özel anlam ise; kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü olmasıdır. Kırsal turizm aynı zamanda yerel halkın isteği ve girişimiyle başlatılmakta, turistlerin kırsal konutlarda misafir edilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Küçükaltan'a (2002:151) göre kırsal turizm; "*insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü*" olarak tanımlanmaktadır.

Yapılan bu tanım denemesinde üzerinde durulması gerekli en önemli hususlardan birisi, tarım karakteri egemen olan bir yöreyi ziyaret edenlerin, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlardan yararlanmalarıdır. Burada vurgulanması gerekli nokta ise tarım arazileri üzerine inşa edilen işletmeler değil, çevresinde yeşil alan ya da tarım arazisine sahip bulunan genişletilmiş çiftlik evleridir. Yine bu tanımdaki bir diğer nokta da, tarım üreticilerinin tarımsal üretimin yanında yerli veya yabancı turistlerden de bir ek gelir sahibi olmalarıdır (MORGÜL, 2006:58).

Özçatalbaş (2006:3) ise, kırsal turizmi; "*Kırsal alanda yaşayan toplum tarafından oluşturulan ve geçmişten devraldığı sosyo-kültürel değerlerle etkileşim halinde, kırsal alana özgü üretim ve huzur ortamından, doğal kaynaklardan, dinlenme ve bilgilenme amaçlı yararlanma faaliyetidir.*" şeklinde tanımlamaktadır.

Burada kırsal kesim kültürünü oluşturan insanlarla iletişim/etkileşim önemli bir gerekliliktir. Bu dikkate alındığında kırsal insanın bulunmadığı alanlarda yapılan ve kırsal insanla karşılıklı etkileşimin olmadığı faaliyetlerin kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesinin uygun olmayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'ne göre (WTTC) bir turizm faaliyetinin kırsal turizm olarak kabul edilebilmesi için; faaliyetin kırsal alanda olması ve kırsal alandaki yeşil dokunun sürdürülebilirlik temelinde korunmuş olması gereklidir. Buna göre kırsal turizm bölgeye özgü çevre değerlerini önemsemeli, sosyo-kültürel çeşitliliklerin yansıtılması üzerinde durmalıdır. Bir başka tanım ise kırsal turizm, güvenli ve huzurlu bir kırsal yerleşim biriminde (ortamında) yapılan bir tatil faaliyeti olup, doğal kaynaklar, kültürel miras ve kırsal yaşam tarzına katılımdır (ÖZÇATALBAŞ,2006:3).

Tüm bu tanımlardan anlaşıldığı üzere, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kırsal turizm, kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarımdan sağlayan kırsal nüfusa yeni iş olanakları sağlaması, gizli işsizliğin önlenmesi ve ayrıca fiziksel ve sosyal altyapı tesislerine kavuşma bakımlarından katkıda bulunmaktadır. Kırsal kesimin kalkındırılması amacıyla on yıllardır plan yapan ve projeler üretilen, uygulayan gelişmekte olan ülkelerin, kırsal turizmin kırsal kalkınma içindeki rolünü fark etmekte oldukça geç kaldıkları söylenebilir. Bu nedenle kırsal turizmin kalkınmaya katkısı yeni anlaşılmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak kırsal turizm kırsal kalkınmanın bir aracı olarak değer görmeye başlamıştır. Turizm faaliyeti yalnızca ekonomik değer üreten bir sektör değildir. Bunun yanında karşılıklı sosyo-kültürel etkileşimlerin de yaşandığı bir faaliyettir. Özellikle kırsal kesim, ülkelerin sahip oldukları kültürel değerleri kentsel alanlara oranla en iyi korumakta ve yaşatmakta olan yaşam birimleridir. Bu değerler ve huzur ortamı, hem aynı ülke içinde yaşayan kentsel nüfus (iç turizm) ve hem de özgün kültürel değerleri tanımak isteyen yabancılar için ilgi çekicidir (ÖZÇATALBAŞ, 2006:4).

Kırsal turizm, kırsal kesimde özellikle küçük işletmelere (gezilecek yerler, oteller, moteller, benzin istasyonları, marketler, kırsal turizm çiftlikleri gibi) yarar

sağlar ve özellikle kırsal turizm çiftliklerinde var olan yerel girişimcilere önemli bir ikinci gelir kaynağı oluşturur (WILSON, FESENMAIER, VAN ES, 2001:132).

Kırsal turizm tesisleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizm tesislerinin belgelendirilmesine ve niteliklerine ilişkin yönetmeliğinde (6. Bölüm, madde:39), *“Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına önemli katkıları olduğu göz önünde bulundurularak, mevcut yapıların iyileştirmesi veya yeni yapıların mevcut dokunun iç düzenlemesi esas alınarak yapılmasını, bu sayede yatak kapasitesi oluşturulmasını ve turizmin gelişip genişleyebileceği ortamların çevresel açıdan güvence altına alınmasını hedefleyen; kırsal bölgelerde çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çiftlik üretimi ile birlikte turizm konaklama olanağı sağlayan, gelen müşterilerin de isterlerse çalışma programlarına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama tesisleridir.”* şeklinde tanımlanmaktadır (www.kultur.gov.tr 19.08.2009).

Yine bu yönetmelikte; klasik konaklama şekilleri yerine, gelen müşterilere bir çiftlik evi-köy evinde konaklama olanağı yaratılması, yerel yiyecek ve içecek gibi denemeyi istediği yerel tüketim maddelerini kullanma olanağı sağlanması, bu olanakların aile işletmeciliği anlayışı çerçevesinde sunulması, tefriş ve dekorasyonunun özgün olduğu kadar malzemelerinin nitelikli olması ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca; müşterilere yöreye özgü ve ev yapımı yiyecek ve içecek türlerinin sunulması, doğal ortamlardan görsel olarak da yararlanmayı sağlayan balkon, veranda ve teras gibi düzenlemelere sahip olması, oturma salonunda şömine bulunması, kitap okuma ve dinlenme olanağı veren alan düzenlemesi, tesis çevresindeki doğal ve kültürel değerler ile çevre korumasına yönelik genel bilgilendirme, her beş oda için bir adet ortak müşteri duş, tuvalet ve lavabo ile personel için soyunma yeri, duş ve tuvalet bulunması gerekmektedir (www.kultur.gov.tr, 19.08.2009).

Kırsal turizm talebini etkileyen, başka bir deyişle insanları kırsal turizme iten nedenler şunlardır (SOYKAN, 1999:69):

- Günümüzde tatilden beklentilerin değişmesi, yeni tatil anlayışlarının ortaya çıkması ve bunların topluma mal olması,

- Kentsel yaşamın giderek daha stresli, baskıcı ve sınırlayıcı, kurallarla dolu olması,
- Deniz kıyılarının aşırı kullanımı nedeniyle kirlenmesi, betonlaşması ve kentlerden farkının kalmaması,
- Kentsel nüfusu %80-90'lara varan ülkelerde, kentlerden kırlara dönme eğiliminin artması,
- Gelişmiş ülkelerde hem kentsel nüfus yüzdesinin fazlalığı, hem de orta ve yaşlı nüfusun çoğunluğu teşkil etmesi, turizme hazır bir kitle yarattığı gibi, bu insanların büyük kısmının havası temiz, kalabalık olmayan ortamları yeğlemesi, ayrıca bazı hastalıkların tedavisinde ve nekahet döneminde kentlerden uzaklaşma gerekliliği nedeniyle, kırların tercih edilmesi,
- Kentlerde yaşayan insanların bir kısmının kır kökenli olusu nedeniyle, düzenli ve sürekli olarak aynı yerlere ziyaretlerin yapılması,
- Tatillerinde turizme katılmayı isteyen az ve orta gelirli kesimin, başta yer ve konaklama tesisi seçimiyle ilgili harcamalarında ekonomikliği ön planda tutmak zorunda olmaları nedeniyle, kırsal turizmin onlara hitap etmesi,
- Yoğun iş yaşamıyla kentlerde bunalan kent insanının yalın ve sıcak ilişkiler kurma, dostlar edinme isteği ve ihtiyacı sayılabilmektedir.

Kırlarda tatil geçirmeye karar veren insanlar, aynı zamanda diğer turizm türlerinde bulamadıkları olanakları ve fırsatları da kırsal alanlarda yakalamalarından ötürü “*doyum verici tatil*”i kırsal turizmde yaşamaktadırlar.

Bu anlamda kırsal alanların üstünlükleri ise şu şekilde sıralanabilir (SOYKAN, 1999:69):

- Kırların kirlenmemiş, bozulmamış ve kimliğini kaybetmemiş bir ortam sunmaları. Bu “otantik” olma özelliği, birbirlerinden çok farklı, özgün yapıdaki kırsal alanları ve yerleşmeleri turizmde son derece çekici kılmaktadır.

- Dinlenme, sağlıklarını koruma veya sağlıklarına kavuşma amacıyla seyahate çıkanlar için, kırsal ortamların en iyi olanakları (başta iklim) sunması,
- Kırlarda hava ve su yanında, her türlü besin maddelerinin de saf, katkısız elde edilişı ve yöresel özellikler taşıması,
- Kırsal alanların, doğayla bütünleşen, çok çeşitli ve özgün etkinliklerin yapılmasına uygunluk göstermesi. Sözelimi; ata binme, uzun yürüyüşler, balık tutma, avlanma, bisiklete binme, meyve-sebze toplama gibi.
- Kırsal alanların insanlara nostalji duygularını yaşatması, eski günlerin yeniden hatırlanmasına olanak vermesi.

Kırsal turizm kendiliğinden ya da geçici olarak büyüyen bir olay değildir. Bununla birlikte turizm bazı kısa dönemli eğilimlerden etkilenen moda bir endüstridir.

Turizmin ve kırsal turizmin gelişmeye devam etmesinde etkili olan faktörler şunlardır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:22):

- Eğitim seviyesinin yükselmesi,
- Kültüre duyulan ilginin artması,
- Boş zamanın artması,
- Ulaşım ve iletişimin gelişmesi,
- Sağlıklı olma bilincinin artması ve sağlıklı yaşama isteği
- Uygun ortam sağlaması,
- Özel yemeklere artan ilgi,
- Ekoloji ve ekolojik yaşam biçiminin artması,
- Sağlık etkeni,
- Yaşlı ama aktif nüfus sayısının artması,
- Beslenme ve eğlence giderleri,
- Bağımsızlık ve bireysellik duygusu,
- Kırsal acenteler,

- Kırsal kökenlilik,
- Kırsal turizmin bir kalkınma aracı olarak görülmesi,
- Çevre sorunlarının artması.

Kırsal turizm bazı kaynaklarda tarım turizmi ya da çiftlik turizmi kavramlarıyla aynı düşünölmekle birlikte kırsal turizmle tarım turizmi arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır (KÜÇÜKALTAN,2002:151):

- Kırsal turizmde turizm talebinin odağında kırsal alanlar varken, tarım turizminde yalnızca tarım alanları bulunmaktadır. Bilindiği gibi, her kırsal alanı tarım alanı olarak değerlendirmek olası değildir. Bu nedenle kırsal turizm, yalnızca köylerde uygulanan bir turizm türü değildir. Köylerle birlikte kent merkezleri dışında da, tercihen tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu, bir başka deyişle tarımsal üretimin yapıldığı yörelerde tarım ile birlikte geliştirilebilecek alternatif bir ekonomik faaliyettir.
- Tarım turizminde, tüketicinin seyahat nedenini tarımsal ürünler oluşturmaktadır. Bir başka deyişle tarım turizmi, tüketicinin tarımsal ürünleri belirli özellikleri nedeniyle tercih etmesinden doğan bir turizm olayıdır (ekolojik, sağlık, estetik, vb. etkenler). Oysa kırsal turizmde tarımsal ürünler birincil seyahat nedeni olmayıp, dinlenme, doğa ile bütünleşme, yöresel kültürü tanıma da etkili olabilmektedir.
- Kırsal turizmde tüketicilerin konaklamaları için otantik bir köy evi önem taşımaktadır. Çünkü kırsal turizm tüketicisi yörenin kültürünü de tanımak istemektedir. Oysa tarım turizminde tüketici böyle bir beklenti içerisinde değildir. Çünkü onun asıl arzusu, beklentisine uygun bir tarım ürünüdür.

Tarımsal turizm yalnızca tarım alanlarıyla, çiftlik turizmi ise çiftliklerle sınırlıdır, oysa kırsal turizm tüm bu etkinlikleri içine alabilen daha geniş bir etkinlik yelpazesine sahiptir. Tanımlarda bazı bakış farklılıkları olsa da, tümünde kırsal alanların ve kırsal kültürün turizme kazandırılması ortak nokta olarak görölmektedir.

Başka bir tanıma göre ise tarım turizmi, temel olarak küçük çiftlikler olmak üzere, çiftçilere ek gelir sağlamak amacıyla bağ, bahçe, tarla, ahır, ağıl, kümes vb. tarımsal üretim alanları ile küçük ölçekli ve geleneksel gıda işleme tesisleri gibi faaliyet alanlarını ziyaret etmek, günlük işlerine katılmak, çiftlik evinde geceleme, gezinmek, eğlenmek, alışveriş yapmak ve bazen de eğitim almak gibi aktivitelerin bir veya birkaçını kapsayan bir turizm türüdür. Kırsal turizm ise; kırsal alana ziyaretçi çekmek amacıyla yayla, orman, köy, mesire yerleri, çiftlik dışı kırsal pazar yerleri, kültürel alanlarda vakit geçirme, spor, yürüyüş yapma, tırmanma, rafting, öğrenme, geceleme ve dinlenme faaliyetlerinin tümünü kapsayan daha geniş bir turizm koludur (CEBECİ, 2008:2).

Tarımsal turizm faaliyetleri açısından, tarımsal işletmelerde mal üretimi kadar, hizmet üretimi de önem taşımaktadır. Çünkü bu işletmelerin talep edilmesinin en başta gelen nedeni kişilerin doğal, sakin bir ortamda tarımsal ve hayvansal ürünlerin üretimine katılmaları ile onları tüketme istekleridir. Tarımsal turizm kırsalda hızla yok olan tarımsal faaliyetler ile tarım kültürünün modernizasyondan geçerek korunmasında son derece önemlidir. Tüm bu açıklamalar tarım turizminin yalnızca tarım alanlarını korumanın yanında, ekonomik boyut taşıyan bir turizm türü olduğunu da ortaya koymaktadır. Burada üzerinde durulması gerekli husus, tarım turizminin tarımsal alanlarda gerçekleştirilmesidir. Buna göre tarım turizmi; “insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki tarımsal yörelere ziyaretleri, buralardaki tarım üreticilerinin ekolojik standartlarda ürettikleri mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü” olarak tanımlanabilmektedir (KÜÇÜKALTAN, 2002:153).

2. UYGULAMA BİÇİMLERİ

Avrupa'da 1980'lerin ortasında Avrupa Komisyonu'nun, turizm alışkanlıkları üzerine yaptığı bir araştırmada, kırsal turizme olan eğilimler saptanmıştır. Bu araştırmaya göre; kırsal turizmin geliştiği ülkelerde genellikle insanların en az 1/3'ü tatillerini geçirmek amacıyla kırsal alanlara gitmektedir. Hollanda'da tatile çıkanların %39'u birinci tatil yeri olarak kırsal alanları seçmekte, İngiltere'de ise nüfusun 3/4'ü yılda en az bir kez kırsal alanları ziyaret etmektedir. Yine aynı çalışmanın verilerine

göre; Avrupalı turistin kırsal kesimde tatili tercih etmesinin nedenlerinin başında doğal alanların çekiciliği ve bozulmamış ortamlar olmaları, geçmişten izler taşımaları ve sıcak ilişkilerin kurulabilmesi gelmektedir. İyi eğitim almış, kültürlü, yüksek gelir grubunda yer alan kişiler tatillerini, birkaç bölüme ayırmakta, farklı yerlerde ve farklı turizm türlerine katılarak geçirmektedir. Bu grubun tatillerinde kırsal turizme ayrılan süre her geçen gün artmaktadır.

Türkiye’de ve diğer tüm ülkelerde farklı boyutlarda olmak üzere geleneksel olarak yapılan ve iç turizm kapsamında değerlendirilebilecek bir kırsal turizm hareketi bulunmaktadır. Özellikle kentleşmenin artması sonucu kırsal alanlara turizm amaçlı girişimler artmıştır. Ancak bu gelişim çoğunlukla belirli bir planlamadan yoksun olunması nedeniyle beklenen düzeye ulaşmamıştır.

Bunun yanında bugün dünyada kırsal alanlarını turizme açan, kurdukları organizasyonlarla önemli kırsal turizm merkezleri haline gelen ülkeler vardır. Örneğin; Almanya’da kırsal turizm faaliyeti iki yönlü olup, iç ve dış turizme yönelik olarak yapılmaktadır. Almanya’da 2000 yılında kırsal turizm kapsamında toplam 1187 çiftlik adres gösterilmektedir. 2005 yılında ise kırsal turizm kapsamındaki işletme sayısı 1500’ün üzerine çıkmıştır. Belirtilen 1187 çiftlikten 94 tanesi dış turizme yöneliktir. Bu veriler Almanya’nın toplam tatil çiftliklerinin yaklaşık % 8’ini öncelikle yabancı turistlerle sunduğunu göstermektedir. Alman Tarım Birliği denetiminde hizmet sunan çiftliklerde dikkati çeken temel konu, önemli ölçüde kentin tüm konforunu müşteriye sunmakta gösterilen özendir. Dolayısıyla çiftliklerde altyapı tamdır. Çiftlik tatilleri kapsamında tarımsal üretimin ilgi çekici yanları, kısa doğa gezileri, sergiler, tarihi eserler, avcılık, sürücülük gibi faaliyetler misafirperverlik anlayışı ve dostluk havası içerisinde sunulmaktadır. Almanya örneğinden çıkarılacak temel sonuç; konforlu ortam sağlama (altyapı), yetişmiş ve konuyu benimsemiş insan kaynağına sahip olma ve iç turizme yönelik olarak faaliyet göstermedir (ÖZÇATALBAŞ,2006:6-7).

Kırsal alanlarda, kırsal turizmle birlikte aynı ortamı paylaşan, birincil amacı spor, tarım, keşfetmek olan uygulamalar tek başlarına yapılabileceği gibi, kırsal turizmin hizmetlerinden (konaklama, ulaşım, yeme-içme vb) yararlanarak, kırsal

turizmin içinde de yer alabilirler. Bu durumda, onlar çok ender de görülse bir turizm türüne dönüşebilmekte, ancak çoğu zaman bir rekreasyonel etkinlik olarak kalmaktadır. Örnekler vermek gerekirse; kuş gözlemciliği (ornitoloji), yamaç paraşütü, dağcılık, çiftlik/tarım turizmi, kano ve rafting, oryantring (yön bulma), yayla turizmi, nehir ve göl balıkçılığı, avcılık gibi. Ayrıca yürüyüş turları, atla gezi turları, bisiklet turları, köy ve kasaba turları, kırsal festivaller, çim kayağı, gurme turları, kültür turları, doğa gözlem turları, eğitim amaçlı turlar, el sanatları turları, yöresel organizasyonlar sayılabilir.

Kırsal turizmde konaklama, ülkeden ülkeye, hatta bölgeden bölgeye farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Köy evlerinin bazılarında köylüler evlerinin bir-iki odasını pansiyon şekline getirmekte (aile pansiyonculuğu), kırsal otel ve motel işletmeciliği yapılmakta, köy veya çiftlik evleri bağımsız olarak işletilmekte, çadır veya karavanlar kullanılmakta, odalar kiralanmakta, kırsal tatil köyleri oluşturulmakta ya da kırsal ikinci evlerde ve akraba-tanıdık yanında kalınmaktadır (SOYKAN, 1999:71).

Güney Avrupa'da sosyal yaşam yerleri olarak sayılan kırsal hanlar ve köy otelleri, kır otelciliğinin temsilcileridir. Birçok ülkede kırsal otel girişimciliğini geliştirmek üzere "Logis de France" modeli örnek alınarak çeşitli ulusal kuruluşlar doğmaktadır. Kırlarda bu tür konaklama Benelux ülkelerinde, Almanya, Fransa ve İngiltere' de oldukça gelişmiştir. Aile tatil köyleri; Fransız modeli olup, ekonomisi gerilemekte olan kırsal yörelerde ve arazi düzenlenmesi sırasında başvuru bir modeldir (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:30).

Sonuç olarak kırsal turizm; tarımsal turizm, çiftlik turizmi, ekoturizm, kamp-karavan turizmi gibi turizm türleriyle içiçedir. Bu durumda, turistlerin tatile çıkış amacı ve verilen hizmetlere göre bir kırsal turizm uygulaması; yerel kültürü keşfetme yaklaşımından tamamen doğayı keşfetme yaklaşımına uzanan çeşitli etkinlikleri içine almaktadır. Sözelimi İtalya'da eğitim amaçlı çiftlikler kırsal turizmin bir uygulaması olurken, İsviçre'de Alpler'e tırmanış noktasında birçok köy konaklama hizmeti vererek ekoturizme hizmet etmektedir.

3. ETKİNLİKLER

Kırsal alanlardaki turizm etkinlikleri, kırsal coğrafyanın doğal ve beşeri karakterine (yer şekilleri, iklimi, bitki örtüsü, su kaynakları, kültürel ve tarihsel varlıkları, ekonomik yapısı, yerleşme dokusu, gelenek-görenekleri vb) göre şekillendiği gibi, turistin istekleri, moda etkinlikler ve belki de en önemlisi olarak “yaratıcılık” rol oynamaktadır. Bu özelliklerden biri ya da bir kaçı öne çıkabilmekte ve buna göre de yörenin kırsal turizm kimliği oluşmaktadır. Kırsal turizm etkinlikleri çok çeşitlidir ve sınırlarını çizmek oldukça güçtür.

İnsanlar son yıllarda kalabalık ve alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşarak, daha özgür, sağlıklı ve doğayla baş başa yasayabileceği kıyı turizmine alternatif turizm alanlarına doğru yönelmektedir. Bu kapsamda kırsal turizm; doğaseverlere, macera arayanlara, nostalji yaşamak isteyenlere, sağlıklı yaşam arzu edenlere, yeni insanlar ve yeni kültürler tanımak isteyenlere önerilecek bir turizm türüdür (MORGÜL, 2006:4).

Zaman zaman kırsal turizm ile macera turizminin yolları kesişmekte ve uygulanan turizm türüne hangisinin adının verileceği ortada kalmaktadır. Bir derginin macera turizmine yönelik olarak önerdiği, aşağıda sunulan gezilip görülmesi gereken 25 yer “Dünya’nın En Büyük 25 Macerası”, aynı zamanda kırsal turizm kapsamındadır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:39-40-41):

- Avustralya’daki 400 kilometrelik çölü deve sırtında geçmek,
- Çin’deki Yangste Nehri’nde rafting yapmak,
- Hindistan ve Tibet arasındaki bölgede bulunan yarı bağımsız Bhutan’da krallığın dağlık bölgesindeki tarihi köyleri, otobüs, minibüs ve yaya olarak dolaşmak,
- Botswana’daki Okavango Deltası’nı fil sırtında gezmek,
- Şili’deki Futaleufu Nehri kenarında bulunan engebeli arazide 85 kilometrelik yürüyüş,
- Mısır’da Sina Yarımadası’na gezi ve şafak sökmeden önce Sina Dağı’na tırmanmak,

- Fransa Polinezyası'ndaki romantik adalara 12 günlük gezi,
- Hindistan'ın Keşmir bölgesindeki Himalaya Dağları'na bisikletle tırmanmak,
- İran'da tarihi şatoları 13 günlük ziyaret, Elburz Dağları'na tırmanış ve Hazar Denizi gezisi,
- Endonezya'daki Yeni Gine Adası'nda bulunan ormanlık bölgede kayıp kabileleri arama çalışması,
- İtalya'nın kuzeydoğusundaki sarp Dolomite Dağları'na tırmanış,
- Fas'taki Atlas Dağları'nın civarındaki köyleri deve ve bisikletle gezmek,
- Meksika'da Dünya'nın en büyük denizaltı mağara sistemine sahip olan Nonoch Nah Chich'de tüplü dalış,
- Batı Moğolistan'da göçebe kazak boylarıyla ava çıkmak,
- Yeni Zelanda'da balık avlamak,
- Kuzey Kutbu'nda sıkışıp kalan "Nunavut" adlı geminin enkazını görmek,
- Panama sınırında, Karayib sahillerinde çadırda kalmak ve sadece yerel meyvelerle beslenmek,
- Küçük teknelerle Peru'da Amazon Nehri'ni keşfetmek,
- Moskova yakınlarındaki Star City adlı merkezde turistlere yönelik olarak verilen kozmonot eğitim kurslarına katılmak,
- Güney Atlantik'in en güney ucundaki Güney Georgia Adası'na yelken açmak,
- Yukon'da Dünya'nın en vahşi ve keşfedilmemiş nehirlerinden biri olan Tatshanshimi'de rafting yapmak,
- Helikopterle İngiliz Kolombiyası'ndaki 15 zirveye çıkmak ve hafta sonunu tamamen beyaza kesmiş bir dünyada geçirmek,
- Darwin'e evrim teorisini geliştirirken ilham veren Galapagos Adaları'na gitmek ve burada yaşayan canlıları incelemek,
- Tanzanya'da Masai kabilesinden rehberler eşliğinde dolaşarak filleri, zürafaları ve diğer yabani canlıları gözlemek,
- Vietnam'ın labirenti andıran ormanlarında dolaşmak.

Kırsal turizmde yer alan etkinliklerin bir kısmı spora dayalı olup, diğerleri animasyonel veya gerçek yaşamla ilgili etkinliklerdir. Bu etkinlikler; açık havada veya kapalı mekanlarda, pasif ya da aktif katılarak yapılmakta olup; çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlılara yönelik özel düzenlemelere de gidilmektedir. Başlıca kırsal turizm etkinlikleri şunlardır (SOYKAN, 2004:13):

- Tarımsal çiftliklerde veya köylerde; tarıma veya hayvancılığa dayalı etkinlikler, (sebze, meyve, çiçek v.b. ürünlerin toplanması, ön işleme çalışmaları, hayvan besleme, hayvansal ürünleri elde etme ve değerlendirme peynir-yoğurt-yün vb. işlemleri),
- Yerel el sanatları ile ilgili uygulamalar (dokumacılık, dikiş-nakış-örgü işleri, seramik, bakır, demir, ağaç, cam işleri vb.),
- Müze, öğrenme yeri, anıt gibi tarihsel-kültürel yerleri gezme,
- Milli parklar, doğal anıt, hayvanat bahçesi, ilginç oluşumları ziyaret,
- Yakın çevre turları (yürüyerek, atlı, bisikletli,...), piknik,
- Sportif etkinlikler (binicilik, avcılık, balıkçılık, atıcılık, golf, dağ yürüyüşü, yüzme, yelken, bisiklet, kürek, voleybol, futbol,...),
- Hobi etkinlikleri (fotoğraf çekme, resim yapma,...), animasyon el gösterileri (köy düğünü, halk dansları,...),
- Çeşitli kurslar (geleneksel el sanatları, yemek, spor, müzik, halk dansı, yerel üretim teknikleri, şifalı doğal bitkiler, turizm-çevre-koruma,...),
- Bilimsel inceleme, gözlem ve araştırmalar, organizasyonlar (sportif, kültürel), fuar, senlik, özel kutlama günleri, panayır, festival, eğlence, konser vb.,
- Okuma salonlarında kitap dergi, gazete vb.leri okuma, çay bahçesi, kafe vb. yerlerde buluşma, sohbet, güneşlenme, manzara seyretme,
- Çocuklar ve yaşlılar için düşünülmüş özel etkinliklerdir.

4. YARARLAR/ETKİLER

Kırsal turizm diğer turizm türlerine göre üstünlükler taşımaktadır. Kırsal turizm, diğer ekonomik etkinliklerden daha az maliyetlidir ve kurulumu daha

kolaydır. Kırsal alanlar bu yolla yerel yönetim ve küçük işletmelerin katılımıyla gelişebilir ve bu gelişim dışa bağımlı olmaz. Belli yerlerde turizmin gelişmesi için büyük yatırımlar gerekmesine rağmen, kırsal turizm oldukça küçük sermayelerle de gelişebilir. Bunun yanında kırsal turizmin, başka firmalara ve onların bölgeye gelmeyi isteyip istememe kararlarına bağımlılığı yoktur (WILSON, FESENMAIER, VAN ES, 2001:132).

Kırsal turizm, birçok özelliklerinden dolayı, turizm türleri içinde çevre ve kültür ile en uyumlu, olumsuz etkileri en az olan bir turizm türüdür. Konaklamanın, kırsal alanlarda ve çoğunlukla da kırsal yerleşmelerin mevcut konutlarında gerçekleştirilmesi, betonlaşma ve arazi tüketimi gibi çevre sorunlarına yol açmamaktadır. Kırsal turizm, yılın dört mevsiminde yapılabilme özelliğinden dolayı, mevsimsel yoğunlaşmaya neden olmamakta ve turistik baskıyı ortadan kaldırmaktadır. Kırsal turizm, hem kırsal yerleşmelerle iç içe olan, hem de doğal kaynaklara dayalı bir turizm türü olarak birçok olumlu etkilerinden dolayı, turizmde gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde, var olan turizm türlerinin alternatifi ya da tamamlayıcısı rolüyle, önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Kırsal turizmin yararları çok farklı şekillerde gruplandırılabilir. Ancak, her şeyden önce şu temel özellikleri birçok yararı/olumlu etkiyi beraberinde getirir (SOYKAN, 2003:1-10):

- Kırsal turizm her mevsim yapılabilen bir turizm türüdür,
- Kırsal turizm, turizmin coğrafi dağılışında denge unsurudur,
- Kırsal turizm birçok turizm türüne entegre olabilir,
- Kırsal turizmde rekreasyonel etkinlikler çok çeşitli ve özgündür,
- Kırsal turizmin turist profili farklıdır,
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur,
- Kırsal turizm, sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet eder,
- Kırsal turizm bir ülkenin tanıtımında önemli bir araçtır.

Turizmin etkilerini; ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler olmak üzere üç grupta toplayabildiğimiz gibi, aynı şekilde bunu kırsal turizme de uygulayabiliriz (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:67):

Ekonomik etkiler:

- Yöre halkına gelir sağlama,
- Kırsal kalkınmaya katkı,
- Kırsal yöredeki kadının istihdamı,
- Köyden kente göçü önleme ve istihdam yaratma,
- Diğer sektörleri canlandırma,
- Kırsal yörenin tanıtımı,
- Gelir yaratıcı etki,
- Yatırımların artması,
- Yabancı sermaye girişi,
- Enflasyonun artması.

Fiziksel çevre üzerindeki etkiler:

Kırsal turizm çevre üzerinde bozulmaya yol açarsa, kendi varlığını da tehlikeye sokacaktır. Turizm çevresel değerlere bir zenginlik katarsa, kendi sürekliliğini sağlamış olacaktır. Bundan hareketle kırsal turizmin, doğal çevre üzerinde bozulmalara neden olabilecek olumsuz etkilerinin ve çevresel zenginliğe katkı sağlayacak olumlu etkilerinin ortaya konması gerekmektedir. Kırsal turizmin doğal çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri şunlardır:

- Altyapı ve üst yapının iyileşmesi,
- Çevresel kirliliğin az olması,
- Restorasyon çalışmalarının artması.

Sosyo-kültürel etkiler:

Sosyo-kültürel etkiler, değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak hayat tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesindeki değişimlere turizmin etkide

bulunduğu yollardır. Kırsal turizm de bireyler ve toplum üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkiler yaratmaktadır. Kırsal turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkileri şöyledir:

- Kültür etkileşimi,
- Toplulukların görünümünü değiştirme,
- Kırsal kadının öneminin artması,
- El sanatlarına verilen önemin artması,
- Yabancı korkusu.

5. BAŞARI ANAHTARLARI

Kırsal turizmin gelişmesi ve uygulanan yöntemlerin başarıya ulaşması her yerde aynı koşullara bağlı değildir. Farklı yörelerde öne çıkan kırsal kültür unsurları farklı nitelik gösterebilir, bu nedenle bir yerde kırsal turizm başlatılırken oradaki tüm olumlu ve olumsuz faktörler göz önüne alınmalıdır.

Wilson ve diğerlerinin (2001:132-138) “*Factors for Success in Rural Tourism Development*” adlı çalışmasında kırsal alanda başarılı bir turizm uygulanabilmesinde etkili olan 10 faktör gösterilmiştir. Bu faktörler/başarı anahtarları şunlardır:

- Bir bütün halinde turizm paketi,
- İyi liderlik,
- Yerel yönetimlerin desteği ve katılımı,
- Turizmin gelişmesi için yeterli fonların sağlanması,
- Stratejik planlama,
- İşadamları ve yerel yöneticiler arasındaki koordinasyon ve işbirliği,
- Yerel turizm girişimcileri arasındaki koordinasyon ve işbirliği,
- Turizmin gelişmesinde ve promosyonunda bilişim ve teknik destek,
- İyi organize olmuş toplantı ve ziyaretçi büroları,
- Turizm için çok geniş bir toplumsal destek.

Bir başka çalışmada (SOYKAN, 2001:12), kırsal turizmin başarılı olmasındaki etken faktörler bazı örneklerle açıklanmıştır. Sözelimi Yunanistan’ın Girit adasındaki Sitia yerleşmesinde; pazarlamaya vd. konulara destek sağlayarak,

modeller geliştirerek, ölçülü bir tempoda kırsal turizmin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ancak, turistlere güven verme ve ilgi uyandırmanın zaman alacağı nedeniyle, gelişim sürecinin de kaçınılmaz olarak uzun süreceği hesaba katılmıştır. Sitia’da kırsal turizmin başarı anahtarları şunlardır:

- Güçlü bağlara sahip üç belediyeden oluşan yerel yönetim yapısı,
- Turizm ve kırsal kalkınma ajansı arasında yapıcı ilişkiler,
- Turistik temeller üzerine dayanan yaratıcı pazarlama kavramı,
- Turistlerle kurulmuş iyi ilişkiler,
- Ağırlama ve diğer hizmetlerde ayrıntılara verilen önem,
- Turistlerin tepkilerini ve beklentilerini saptamak için anketlerden yararlanma,
- Turistik kalkınmaya destek vermek ve turistlerin harcamalarını artırmak için tur sayısı ve tur güzergahlarını çok iyi organize etmek.

Sonuç olarak kırsal turizmin başarısında en öne çıkan faktörler; yerel örgütlenme, koordinasyon, turistlere verilen önem, yaratıcılık ve planlama çalışmalarıdır.

6. AVRUPA’DAN VE TÜRKİYE’DEN ÖRNEKLER

Kırsal turizm, bir tarafta kent insanının dinlenme gereksinimini karşılaması, diğer taraftan tarımla kolay uyum sağlaması ve birçok turizm türüyle entegre olabilen yapısı nedeniyle çok sayıda ülkede yerini almıştır (SOYKAN, 1999:69). Avrupa’da 1980’lerin ortasında Avrupa Komisyonu tarafından turizm alışkanlıkları üzerine yapılan bir araştırmada, kırsal turizmin geliştiği ülkelerde, insanların en az 1/3’ünün tatillerini geçirmek amacıyla kırsal alanlara gittiği anlaşılmıştır. Sözelimi Hollanda’da tatile çıkanların % 39’u birinci tatil yeri olarak kırsal alanları seçmekte, İngiltere’de ise nüfusun 3/4 ü en az yılda bir kez, kırsal alanları ziyaret etmektedir. Yine aynı çalışmanın verilerine göre; Avrupalı turistlerin kırsal kesimde tatili tercih etmesinin nedenlerinin başında doğal alanların çekicilikleri ve bozulmamış ortamlar olmaları, geçmişten izler taşımaları ve sıcak ilişkilerin kurulabilmesi gelmektedir (SOYKAN, 2001:6).

Kırsal turizm Avrupa turizminin önemli bir parçasıdır. 2003 yılında yapılan EuroGites Konferansı'nda (EuroGites, Avrupa'da çiftlik ve köy turizmi ile ilgilenen ülkelerin ilgili organizasyonların üyeliklerinin bulunduğu bir federasyondur.), Avrupa'da kayıtlı 200.000'den fazla çiftlik ve köy turizm işletmesi olduğu ve 2.000.000'nun üzerinde yatak kapasitesi bulunduğu rapor edilmiştir. Toplam kırsal turizm için yerleşim yeri olarak hizmet veren işletmelerin sayısı yukarıdaki verilen rakamların çok üstündedir (ŞEREFOĞLU, 2009:66).

Avrupa'da kırsal turizmde yol kat etmiş ülkelere Fransa, Avusturya, İtalya, Almanya, İngiltere, İrlanda, İsviçre, Hollanda, Belçika, İspanya, Portekiz, İskandinav ülkeleri örnek verilebilir. Son yıllarda bu ülkelere Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya da katılma çabaları vermektedir, çünkü her üç ülke de kırsal turizmi örgütlemeyi başarmışlardır. Kırsal turizm, bu ülkelerde iç turizm yanında, dış turizme de hizmet verir bir düzeye ulaşmıştır. Avrupa'da uzun yıllardan beri geleneksel biçimde iç turizm hareketi olarak sürdürülen kırsal turizm, her zaman kır ve kent kültürünü buluşturma görevini üstlenmiştir (SOYKAN, 2006:17).

Kırsal turizm çerçevesinde, Avrupa' da 1987 yılında, konaklamayla ilgili istatistiklere bakıldığında, turistlerin en fazla; kır pansiyonları ve otellerde (%30), arkadaş evinde (%21) ve kırsal kampinglerde (%16) konakladığı görülmektedir. Yine Avrupa Komisyonu'nun 1992 yılında kırsal turizmi geliştirmek amacıyla organize ettiği yarışmada seçilen 48 proje, finansal açıdan desteklenerek yürürlüğe konmuştur. Bu projelerden birkaç örnek olarak: Endülüs'te Kırsal Pansiyonlar (İspanya), Tarım-Çevre-Turizm (Belçika), Avrupa Kırsal Turizm Ağı (Fransa),Avrupa Kırsal Turizm Programı: Exert (İngiltere) sayılabilir (SOYKAN, 2000:23).

Fransa'da çiftliklerin %2,8'i kırsal turizm faaliyeti sunmakta ve bunların da %69'u pansiyon hizmeti vermekte, %18'i yemek servisi sunmaktadır. Ayrıca %3,9'unda el sanatları ile ilgili faaliyetler yapılmaktadır (www.agriculture.gouv.fr). Fransa'da kırsal turizm çok iyi örgütlenmiştir. Aile boyutunda mikro-işletmelerden başlayarak ulusal boyuta varan bir örgütlenme vardır. Ülkede, 94500 kırsal otel yatağı, 50 bin kırsal konut, 30 bin misafir evi, 37 bin tatil köyü, 28 bin turizm evi, 308 bin çadır yeri, kırsal turizme hizmet vermektedir (SOYKAN, 2006:18).

İtalya'da 2000 yılında %25'i yabancı olan 1.800.000'den fazla tatilci kırsal turizmi tercih etmiştir. 9.314 kırsal turizm çiftliğinin yarısında yeme-içme faaliyeti sunulmakta, %8'i çiftlik yakınında kamp hizmeti sağlamakta ve %14'ünde ata binme imkanı sağlanmaktadır (www.nicetourism.com/pro/pdf/Courrier_Italie_mars03.pdf). İtalya'da kırsal turizm agriturizm ile eşdeğerdir ve ilk kez 1965 yılında Alto Adige bölgesinde uygulanmaya başlamıştır. Bugün, bakanlık düzeyinden, bölgesel konseylere ve ticaret odalarına kadar birçok kurumun sorumluluk alanı dahilindedir (SOYKAN, 2006:17).

İspanya'da 2000 yılında kırsal turizm sektörü tüm turizm sektörünün %5' ni oluşturmaktadır. Ülkede kırsal turizmi geliştirmenin en temel amacı kırsal bölgelerdeki nüfus kaybının önüne geçmek, alternatif geçim kaynakları yaratmak ve yeni sosyal bağlantılar kurulmasına olanak vermektir (www.ecoturismorural.com).

Slovenya'da ise kırsal turizme katılanlar ister çiftçi aile ile konaklayabilmekte, isterse de konuk evlerinde kalabilmektedir. 2003 yılında yaklaşık 500 turistik çiftlikten 190'ında sıcak-soğuk yiyecek ve içecek sunulmakta, bu çiftliklerdeki 74 şarap mahzeninde ev yapımı şaraplar üretilmekte ve turistlere sunulmaktadır. Bu faaliyetlere turistlerin de katılabildiği 190 çiftlikte konaklama imkanı vardır (www.slovenia-tourism.si/touristfarms).

Hırvatistan'da ise savaştan sonraki dönemde kırsal turizm ve tarımsal turizme bağlı gelişmeler yaşanmaktadır. Kırsal turizm bu ülkede turizm sektörünün %1'ini kapsamaktadır (www.istra.com/agroturizam). Hırvatistan'da çiftçiler arasındaki yoksulluk sorunu gidermek için kırsal turizm çalışmaları yapılmaktadır. Kırsal alanlarda ek gelir kaynağı yaratmanın en önemli yolunun kırsal turizmi geliştirmek olduğu düşünülmektedir. Avrupa'da her yıl tatilecilerin %23'ü kırsal alanları seçmektedir (BRSCIC, 2006:559).

Yunanistan'daki kırsal turizmin temel koşulunu geleneksel olarak döşenmiş odalarda genellikle ev yapımı ürünlerden oluşan geleneksel kahvaltılar oluşturmaktadır. Kırsal turizmin önemli olduğu Yunanistan'da bu turizme katılanların sayısı ve kırsal turizme olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır (www.greektourism.com/travel_guide/rural/cooperatives.stm). Turizminde mavi

(deniz) ve beyazın (adalar) egemenliği sürerken, onlara son birkaç yıldır “yeşil” in de eklendiği görülmektedir. Nitekim 2003 yılında Fransa-Yunanistan ortaklığında, kırsal alanlarda ilk kez, küçük kapasiteli geleneksel konaklama birimlerinden oluşan “GUEST INN” konaklama ağı yaratılmıştır. Bu ağda, ülkenin toplam 13 bölgesinin 9 unda 42 üyeye sahip, 357 oda ve 1010 yatak yer almaktadır. Guest Inn’in felsefesinde; otantiklik, çevre, kalite ve sıcak ilişkiler yatmaktadır. Kaliteyi 4 kriter temsil etmektedir: dostça karşılama, basit ama konforlu ortam, yerel mimariye saygı, otantizm ve sakinlik içeren bir çevre (SOYKAN, 2006:17).

Finlandiya’da Tarım ve Orman Bakanlığı’nın desteği ile turizmi farklılaştırma çalışmaları sürdürülmektedir. Kırsal alanların ürünleri ulusal çapta sekize ayrılmaktadır. Bunlar; doğanın kusursuz hediyeleri, geleneksel kutlamalar ve iş, leziz züccaciye mağazaları, sıcak yaz aktiviteleri, yabani hayvanları tasvir eden çiftlikler ve kar kayağı aktiviteleri, kır kulübeleri ve çekici kır turlarıdır (ŞEREFOĞLU, 2009:68).

Macaristan ekonomisi için kırsal turizm, ülke için önemli olan turizm sektörünün bir parçasını oluşturmaktadır. Macaristan yüksek dağlara, yağmur ormanlarına, deniz kıyısına, egzotik hayvan sürülerine ve gösterişli doğal güzelliklere sahip olmamasına rağmen; Macar halkının misafirperverliği, küçük köylerdeki çekici kültürel doku, kaplıca ve ılıcalar, ırmaklar ve göller sakin bir yerde dinlenmek isteyen turistlere mutluluk verici olanaklar sunmaktadır (MORGÜL, 2006:76).

Türkiye’de Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri’nde büyük kentlerin veya gelişmiş turizm merkezlerinin yakınındaki bazı köyler günümüzde keşfedilerek, ziyaretlere konu olmaya başlamıştır. Bu köylerin çoğu hafta sonu yürüyüşlerinde gezi güzergahı üzerinde oldukları için uğranılan, çevrelerinde piknik yapılan, kır lokantasında yemek yemeğe gidilen yerlerdir. Kısacası kentlimiz ve yerli turistlerimiz köylerin çekiciliğinin farkındadırlar ve bu konuda bazı seyahat acentelerinin uzmanlaştığı görülmektedir. Ancak tesadüf ve merak, tavsiye gibi motivasyonlarla yapılan günübirlik köy ziyaretleri tam anlamıyla kırsal turizm sayılamaz. Yabancı turistlere yönelik, doğrudan bir köye rezervasyon yapılarak köy

evlerinde konaklama hizmeti verilen ve köy halkının geçimini turizmden sağlayan köy sayısı ise çok azdır. Halbuki köylerimizi bilinçli şekilde turizme açmanın çok çeşitli yararları vardır. Bu yararların doğrudan köye etkisi olduğu gibi, bir kısmının köyün yer aldığı bölgeye hatta ülke turizmine ve dolayısıyla da ülke ekonomisine katkıda bulunacak derecede çok yönlü ve çok geniş çaplı olduğu söylenebilir (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:31)

Türkiye, kırsal turizmin gelişmesi için çok önemli avantajlara sahiptir. Özellikle coğrafi konumu ve sahip olduğu yer şekillerinin farklılıklarından dolayı tüm mevsimlerin yaşandığı, iklim alanlarının bulunduğu ülkemizde kırsal turizm on iki ay yapılabilme şansını yakalamaktadır. Diğer taraftan tarımsal zenginlikler, tarım ile turizm sektörünün kolayca etkileşimde bulunmasına da neden olmaktadır. Burada her iki sektörün birbirine katkı vererek, uyumlu geliştirilmesi üzerinde durmak gerekir. Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına olan katkıları kabul edilmeli ve turizm ve çiftlik tarımı sektörlerinde istihdam yaratılması mümkün olduğunca teşvik edilmelidir (KİPER, 2007:157).

İstatistiklerde kırsal turizme yönelik ayrıntılar olmamakla birlikte Türkiye'nin bu alandaki potansiyelini yeterince kullanamadığını söylemek yanlış olmaz. Özellikle kırsal turizmin, iç turizm kapsamında ele alınması önerilmekte ve çok önemli bir geleceği olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca, kırsal turizmin, gelişen bilişim teknolojilerinin de etkisiyle, gün geçtikçe dış turizmin de ilgi alanında daha fazla yer aldığı belirtilmektedir (ÖZÇATALBAŞ,2006:7).

Türkiye'de kırsal turizm kapsamına alabileceğimiz ilk örnekler 1980'li yıllarda görülmüştür. İskandinav pazarına egemen olan Tursem Seyahat Acentesi kitle turizminin yanı sıra uzman tur operatörlüğü etkinliklerine de girişmiş ve Karadeniz Bölgesi'nde Ordu ilinin çeşitli köylerinde bulunan köylüler ile anlaşarak konukların bir haftadan üç haftaya kadar değişen süreler içerisinde köy evlerinde ailelerin birer bireyi olarak kalmalarını sağlamıştır. Bu kapsamda gelecek olan turistlere kendi ülkelerinde kış ayları boyunca Türkçe dersleri de verilmiştir (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:31).

Ülkemizde kırsal turizm denildiği zaman çoğunlukla doğa yürüyüşlerini ve doğa sporlarını içine alan açık hava rekreasyon etkinlikleri; alışveriş ve yeme içmeyi kapsayan gününbirlik köy ziyaretleri anlaşılmaktadır. Kırsal turizmde yayla, dağ ve orman köylerindeki tarihi, sosyal ve kültürel değerler de büyük önem taşımaktadır İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerin çevresinde; Muğla ve Antalya gibi turistik illerde; Bursa, Safranbolu gibi tarihsel kültürel zenginliklere sahip yerleşmelerin çevrelerinde; antik kentlerin yakınlarındaki köylerde bu yönlü bir kırsal turizmin geliştiği görülmektedir (SOYKAN, 2002:153).

Son yıllarda bazı valilikler, belediyeler, köy muhtarlıkları, köy kalkınma kooperatifleri ve özel sektör buldukları yörelere kırsal turizm kapsamında turist çekebilmek amacıyla çeşitli projeler yürütmektedirler. Örneğin, Erzincan'da yamaç paraşütü ve salcılık teşvik edilen bir faaliyettir. Samsun'da ise yayla evleri projesi hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Tokat ilinde kırsal yörelerde yapılan festivaller ve yayla şenlikleri yörenin tanıtılmasında önemli yer tutmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde Kafkasör Yaylası'ndaki boğa güreşleri ile Ege Bölgesi'nin değişik ilçelerinde yapılan deve güreşleri kırsal alanlara önemli miktarda turist çeken bir faaliyettir (MORGÜL, 2006:78).

İzmir'in, Karaburun ilçesinde geçtiğimiz yıllarda uygulanmış Winpeace Projesi (Türkiye Yunanistan Kadın Barış Girişimi) daha farklı bir yaklaşımla ortaya çıkmıştır. Amacı, Türk ve Yunan kırsal kadınlarını kaynaştırarak birbirlerine deneyimlerini aktarmalarını sağlamak, kırsal kesim kadınlarına agroturizm eğitimi vermek, turistleri ev pansiyonlarında ağırlayarak, doğayla iç içe bir tatil geçirmelerine hizmet etmelerinin önünü açmaktır. Turistlere ekmek pişirmek, reçel yapmak, el isı öğrenmek, ata binmek, ormanda gezinmek gibi etkinliklere katılmaları planlanmıştır. Ayrıca; köy kadınlarının ekonomik özgürlüklerini kazanmalarının yanı sıra yerel el sanat ve zanaatların yok olmasını engellemek, geleneklerin sürdürülmesini sağlamak ve ekonomik şartları iyileştirerek, gençleri köylerde tutabilmek de projenin hedefleri arasında yer almıştır (www.yarimada.org, 22.07.2009).

Kırsal alanlarda konaklama ve etkinlikler köy yerine çiftliklerde yapılıyorsa bu turizm türü çiftlik turizmi olarak adlandırılmaktadır. Herhangi bir kırsal yerleşmede ekonomik etkinlik tarım ise ve turistik uygulamalarda ağırlıklı olarak tarıma dayalı programlar yer alıyorsa, bu turizm türünün adı da tarım turizmi olmuştur. Tarım turizmi, bir etkinlik olarak sürerken, aynı zamanda doğal çevrenin, geleneksel kırsal coğrafi görünümünün korunmasına yardım etmekte, çevre ve turizm arasındaki bağı sağlamaktadır. Bu kavramlar kırsallığı çağrıştırmakta kırsal turizm olarak da ifade edilmektedir (<http://yabanportal.com>, 29.10.2009).

Türkiye’de kırsal turizm açısından öne çıkmış önemli köylerimizden biri, İzmir’in Selçuk ilçesine bağlı Şirince Köyü’dür. Hem iç pazara hem de dış pazara hitap eden Şirince’de dış turizm pazarı yüksek bir potansiyel sunmaktadır (SOYKAN, 2004:101).

Türkiye’de kırsal turizmle özdeşleşen, bir taraftan tarımsal turizme de örnek olan Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği’nin “*TaTuTa Projesi (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi, Gönüllü, Bilgi ve Tecrübe Takası)*”, yerel halkın ve yörenin kalkınmasını amaçlamaktadır. Bu proje kapsamında, Erzurum’dan Samsun’a, Tokat’tan Antalya’ya, Çanakkale’den Fethiye’ye kadar Türkiye’nin farklı bölgelerindeki 32 ayrı noktada yer alan 69 çiftlik, kapılarını turistlere açmışlardır. İnternet ortamında (www.tatuta.org) yer alan harita yardımıyla çiftliklerin bulunduğu bölgeler seçilerek, ziyaret dönemi, ziyaret türü belirlenerek başvuru yapma olanağı sağlanmaktadır. Sayfada TaTuTa sisteminde yer alan ekolojik çiftliklerinin konumu, ulaşım, haberleşme, konaklama vb. özelliklerinin yanı sıra mevsim ve aylara göre çiftlikte yardıma ihtiyaç duyulan işler (budama, fidan dikimi, ürün toplama, salça yapımı, hayvan bakımı vs.) hakkında da ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Bölgelere göre çiftliklere bakıldığında çiftliklerin daha çok Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri’nde yoğunlaştığı görülmektedir (YILMAZ, 2008:131).

Bolu’nun Alpağut Köyü (Seben) de kırsal turizmin gelişme yolunda olduğu köylerden biridir. Köy halkı turizmi, üretilen ürünlerin değerlendirilmesi ve gelir getirici faaliyet olarak tanımlamaktadır. Alpağut Yaylası’ndaki orman varlığı, su varlığı, temiz havası, doğaya uyumlu geleneksel ahşap konutları, soğanlı-rizomlu

bitkileri, yaban hayatı ile turizm ve rekreasyon için önemli bir potansiyeldir (CENGİZ, ÇELEM, 2005:166).

Safranbolu'nun Yörük Köyü de tarihsel derinliği, eşsiz mimarideki konutları ve köy dokusu ile kırsal turizme aday köylerden birisidir. Köyün yakın çevresi de doğa turizmi ve tarımsal turizm açısından önemli sayılabilecek bir kullanım değerine sahiptir. Ancak mevcut planlama ve yönetim durumunun yetersizliği nedeniyle yalnızca kültür turizmi kullanımı görülmekte, bu da kültürel peyzaj değerlerinin belirli zamanlarda yoğun kullanımını getirmektedir (KİPER, 2006:295).

Kastamonu Azdavay'da Ekoturizmin Geliştirilmesi Projesi ve Pınarbaşı İlçesi'ne bağlı Zümrüt Köyü Projesi Küre Dağları'nın eşsiz güzelliklerini kırsal turizme kazandırmayı hedeflemektedir (ŞEREFOĞLU, 2009:109).

Ulubat Gölü kıyısında yer alan ve insan yerleşiminin çok eskilere dayandığı Gölyazı Kasabası da Güney Marmara'da kırsal turizmin gelişme sürecine girdiği bir diğer kırsal yerleşmedir (TOKSARI, CAN, 2008:230).

Yine aynı çevrede, Bursa'nın Cumalıkızık Köyü, hem Osmanlı'nın ilk yüzyıllarında kurulmuş olması, hem yöresel mimarisi, hem de fiziksel ortamı ve yerel ekonomisi ile kırsal turizmin son yıllarda parladığı yerlerden biridir (GÜRER, 2003:125).

Antalya'nın Kumluca ilçesine bağlı Kuzca Köyü de kırsal turizmin gelişmekte olduğu yerlerden biridir. Kuzca'nın tanınmasında, yazın sahilin nemli ve boğucu havasından kaçan insanların katıldığı yaylacılık faaliyeti, çevre köylerin de alış verişini yapabildiği cuma günleri kurulan pazarı, haftada birkaç gün 3 grup halinde düzenlenen safari turları rol oynamıştır. Kuzca Köyü yakın çevresinde, Alakır Çayı yakınlarında rekreasyonel faaliyetler ve su sporları, piknik ve yürüyüşler yapmak mümkündür. Kuzca'nın her bir mahallesinde konaklayarak yöre insanının gelenek ve görenekleri ile tanışma, yöre mutfağının lezzetlerinden tatma, Akdağ ve Katrandağı'nda avcılık, atıcılık, doğa yürüyüşleri ve bisiklet turları yapma olanaklarının varlığı, köyün ve çevresinin kırsal turizm için uygun koşullara sahip olduğunu göstermektedir (SARI, 2006:724).

Türkiye’de bugün, deniz kıyısında yer almakla birlikte, hem kırsallığını kısmen koruyan, bir taraftan da kıyı turizmiyle tanışmış yerleşmelerimiz bulunmaktadır. Bu şekilde turizme açılacak köylerimizden biri, Marmaris’e bağlı Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarındaki Orhaniye Köyü’dür (VARNACI, 2008:832).

Antalya’da tarımsal turizm kapsamında hizmet veren üç yerleşim merkezinde kurulmuş 7 adet çiftlik mevcuttur. Bunlardan 5 tanesi kıyı turizminin yoğun olduğu Çıralı’da (Ulupınar/Kemer) bulunmaktadır. Diğer iki tanesi ise Geyikbayırı (Antalya) ve Akçaeniş’de (Elmalı) olmak üzere kıyıdan uzakta yer almaktadır. Kuzca (Kumluca), Ürünlü (İbradi), Sapadere (Alanya) gibi birçok köy doğal ve kültürel coğrafya özellikleri ile kırsal turizm açısından değerlendirilebilir (SARI, 2008:26).

Bundan başka, Antalya’nın Alanya ilçesinde kaymakamlık tarafından yürütülen Sapadere Köyü Projesi, Okurcalar Köyü Alternatif Turizm Merkezi Projesi ve Dimçayı Bölgesi Alternatif Turizm Planlama Bölgesi hayata geçirilmiş kırsal turizm projeleridir.

BÖLÜM II: ANTALYA TURİZMİNE GENEL BİR BAKIŞ

1. ANTALYA'DA TURİZMİN GELİŞİM SÜRECİ VE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

Antalya'da turizmin gelişimi, 1980'li yıllardan itibaren büyük bir hız kazanmıştır. 1985 yılında 56.000 turist ziyaret ettiği Antalya'ya, 1990'da 808.000, 1995'te 1.900.000, 2005'te 6.882.246 ve 2008 yılında ise 9.093.071 turist gelmiştir. Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere turist sayısı bakımından son 20 yıl içinde Antalya, dikkat çekici bir büyüme göstermiştir (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 22.10.2009).

Türkiye'ye gelen turistlerin başlıca turistik merkezlere göre dağılımı incelendiğinde; 2008 yılı verileri itibariyle, en büyük paya sahip ilk üç il sırasıyla, Antalya (%32,5), İstanbul (%26,8) ve Muğla (%10,9)'dır.

Ülkemizde turizm sektörünün merkezi haline gelen Antalya'da turizmin gelişiminde rol oynayan faktörler, ayrı bir tez konusu oluşturacak kadar çok sayıdadır. Çünkü bunların bir kısmı Antalya'nın kendisine bağlı, bir kısmı Türkiye turizm politikasına ve yaşanan gelişmelere bağlı, ayrıca önemli bir bölümü de Antalya dışından kaynaklanan dünya genelindeki gelişmelerle ilişkilidir. O nedenle, aşağıda yalnızca Antalya'nın kendi güç kaynaklarını oluşturan faktörlere öz biçimde değinilecektir. Bu faktörler; doğal çekicilikler, kültürel çekicilikler ve hizmet çekicilikleri adı altında üç grupta toplanabilir.

1.1. Doğal Çekicilikler

Coğrafi Konum: Antalya ili, Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nin batı bölümünde yer alır (Şekil-1). Antalya, 36° 06' ve 37° 27' kuzey enlemleri ile 26° 14' ve 32° 27' doğu boylamları arasında matematiksel konuma sahiptir. Antalya Körfezi'ni batıdan doğuya çevreleyen Antalya ili, kuzeyde Isparta ve Burdur, kuzeydoğuda Konya, doğuda Mersin ve Karaman, batıda da Muğla illeri ile sınır komşuluğu yapar. Antalya il merkezi ise, körfezin kuzey kıyılarında konumlanmıştır. İlin yüzölçümü 20.723 km² olup, Türkiye yüzölçümünün %2,6'sını oluşturmaktadır. Antalya'nın Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa, Akseki, Alanya, Manavgat,

metrelere varan Toroslar ve üzerindeki yaylalar, Dalmaçya tipi kıyı şekilleri ve karst morfolojisi ile Teke Yarımadası, Antalya yerçekillerinin tipik özelliklerini oluşturmaktadır. Karstik oluşumlar (polye, dolin, uvala, kanyon, mağara, sarkıt, dikit, sütun ve karstik su kaynakları vb.) ise, turizm için önemli bir doğal zenginlik kaynağıdır (Şekil-2).

Antalya'da turizmin en önemli ayağını kuşkusuz kıyı turizmi oluşturmaktadır. Antalya'nın batısında çoğu yerde dağların kıyılara dik uzanması nedeniyle deniz derindir ve plajlar süreklilik göstermemektedir. Ancak Kemer, Tekirova, Kumluca, Finike, Demre ve Kaş kıyılarında doğal plajlar bulunmaktadır. İlin doğu kesiminde ise dağların kıyıya paralel uzanması, dağlarla deniz arasında dar bir şerit halinde ovaların sıralanmasını sağlamış, böylece Antalya kent merkezinden başlayıp Side ve Gazipaşa yakınlarına kadar ince kumsallarla kaplı plajlar oluşmuştur. Lara, Karpuzkaldıran, Belek, Kundu plajları Antalya'nın doğusunda yer alan plajlardır. (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 18.11.2009).

Şekil 2: Antalya İli'nin Doğal Coğrafi Yapısı

Antalya kıyıları kadar dağlar da önemli turizm çekiciliğine sahiptir. Örneğin; Beydağları'nda, "yürüyüş" ve "tırmanma" şeklinde dağ turizmi aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. Kış turizmi de Antalya'da yerşekilleri ve iklimin olanak tanıdığı bir başka turizm türüdür.

Dağların denizle bütünleştiği ve eşsiz manzaraların ortaya çıktığı bölgede, yaylalar da ayrı bir turizm çekiciliğine sahiptir. Yerel kültürün yaşatıldığı ve geleneksel üretim yöntemlerinin sürdürüldüğü bu alanlar, son yıllarda turizm açısından öne çıkmıştır.

Yerşekillerinin engebeli yapı göstermesi, akarsuların yer yer şelalelere dönüşmesine, boğaz vadi ve kanyon oluşturmaya yol açmıştır. Sözelimi, Düden ve Kurşunlu şelaleleri Antalya'nın önemli turizm çekiciliklerinden birisidir.

İklim: Akdeniz iklimi, Antalya'da kitle turizminin gelişmesinde etkili olan en önemli doğal çekiciliktir.

Tablo-5: Antalya'da Yıllık Ortalama Sıcaklık, Güneşlenme Süresi, Deniz Suyu Sıcaklığı ve Yağışlı Gün Sayısının Dağılışı (1975-2008)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sıcaklık (°C)	9.6	9.9	12.2	15.8	20.3	25.3	28.3	27.8	24.3	19.5	14.2	10.8
Güneşlenme (saat)	5.3	6.1	6.9	8.0	9.9	11.6	12.0	11.6	10.0	8.1	6.3	4.9
Deniz suyu sıc.(°C)	17	17	18	18	19	24	27	29	27	26	22	19
Yağışlı Gün Sayısı	12.4	10.4	9.0	7.3	5.4	2.9	1.5	1.5	2.0	5.6	7.8	11.5

Kaynak: www.dmi.gov.tr, 19.11.2009.

Antalya'da yıllık sıcaklık ortalaması; 12,5°C (Korkuteli) ile 19,5°C (Kaş) arasında değişmektedir. Bu yönüyle Antalya, Türkiye'nin sıcaklık ortalaması en yüksek yerlerinden biridir. Deniz suyu sıcaklık ortalaması ise Ocak ayında 17°C, Nisan'da 18°C, Ağustos'ta 29°C ve Ekim'de 26°C'dir (Tablo-5).

Antalya'da yağışların %50'den fazlası kış aylarında düşer ve Korkuteli ile Elmalı ilçeleri dışında tüm yıl boyunca yağmur şeklindedir. Yaz döneminde etkili olan yağışlar toplam yağış tutarının %5'ni geçmez.

Antalya'da güneşlenme süresi yaz döneminde günlük ortalama 10-12 saat arasında değişir. Yıllık ortalama güneşlenme süresi günde 8 saati aşar. Yaz döneminde yağışların olmaması ve uzun güneşlenme süresi, kıyı turizmi turistlerinin en fazla tercih ettikleri iklim özelliklerinin başında gelmektedir.

Doğal Bitki Örtüsü: Antalya'da makilerden kızılçam ormanlarına, sedirlerden ardıçlara ve endemik bitkilere kadar çok çeşitli bitki türlerinin bulunması, doğal zenginliği çeşitlendirmektedir. Toros Dağları'ndaki yaylaların en önemli doğal varlıklarından birini doğal bitki örtüsü oluşturmaktadır.

Yüzölçümü 1.125.698 hektarı bulan Antalya ormanlarında köknar, meşe, dişbudak, karaağaç, kocayemiş, çınar, ahlat, ihlamur, yabani ve aşılı zeytin, kermes meşesi, mazı meşesi, sandal, sakız ağacı, mersin, tespah ağacı, defne, akçakesme, hayıt, zakkum, harnup, kayacık, funda, ladin, çılıbırdı, cehri, katırtırnağı, kekik, patlangaç, sütleğen, dikenli mersin, deve diken, adaçayı, safran, tokuz otu, çakır diken, çiriş otu, kuşkonmaz, krizantem gibi ağaç ve ot cinsleri bulunur. Antalya ormanlarının katran ve sedir ağaçlarının kerestesi de çok değerlidir. Hatta, Roma İmparatoru Mark Antonius, Kleopatra'ya Antalya ve çevresini armağan ettiğinde, Kleopatra gemilerinin yapımı için gerekli ağaçları bu ormanlardan sağlamıştır (www.antalya.bel.tr, 19.11.2009).

En iyi sedir ormanları 1200 m.'nin üzerindeki yüksekliklerde, Elmalı Çığlıkara ve Çamkuyu'da bulunmaktadır. Finike Ördübek Yaylası'ndaki *Ambar Katranı* adı verilen sedir ağacının 2000 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Bunun ülkemizdeki en yaşlı canlı olması söz konusudur. Adını Toros Dağları'ndan alan Toros Göknarı, Manavgat Beşkonak-Köprülü Kanyon Milli Parkı sınırları içindeki saf servi ormanı ender bulunan doğal değerlerimizdir. Kültürümüzde *Hayat Ağacı* olarak bilinen çini ve ipek halılarımıza motif olarak işlenen bu ağaç türü, fıstık çamı ile birlikte Akdeniz'in olduğu kadar Antalya'nın da tipik peyzaj ağacıdır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:139).

Kermez meşesi, sandal, mazı meşesi, akçakesme, defne, keçi bonuzu, zeytin, zakkum gibi türlerin ağırlıkta olduğu maki bitki örtüsü deniz seviyesinden başlayarak

700-800 m. yükseltilere kadar Antalya yamaçlarını süslerken, pek çok yaban hayatına da ev sahipliği yapar.

Akseki civarındaki, sedir, göknar, karacem ve meşe ormanları, Cimi ve Gemboz yaylalarında, kardelen, yoğurt çiçeği, arap sümbülü, akyıldız, ters lale gibi bitkiler eşsiz görüntüler sunar. (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:139).

Antalya'nın zengin doğal bitki örtüsü, milli parkların, çeşitli statülerde korunan alanların ve yaban hayatının tamamlayıcısı olduğu gibi, ekoturizm, botanik turizmi vd.'nin Antalya'da gelişmesi için büyük bir potansiyel oluşturur.

Akarsu ve Göller: Yaz döneminde karstik kaynakların beslediği akarsular, akarsu turizmi kapsamında; rafting, kano ve diğer su sporlarının uygulanmasına olanak verir. Akarsular yönünden Antalya'nın en büyük özelliği, düdenler ve şelalelerin çokluğudur. Türkiye'nin başka hiçbir yerinde bu kadar çok düden yoktur. Toroslar'dan basınçla çıkan sular, çoğu kez birkaç km. gittikten sonra bir mağarada kaybolur, 10-15 km. kadar yer altından aktıktan sonra, başka bir mağaradan yine fişkırpıp akmaya başlar.

Tablo-6: Antalya'da Bazı Akarsuların Başlangıç-Bitiş Yerleri ve Özellikleri

Akarsuyun adı	İl sınırları içinde başlangıç ve bitiş yerleri	Özellikleri
Düden	Antalya-Akdeniz	Turizm
Aksu	Eğridir Gölü-Akdeniz	-
Köprü	Yeşilbaş Mah.-Akdeniz (Serik)	Su sporları, Turizm, Balıkçılık
Manavgat	Simyon Yaylası -Akdeniz (Manavgat)	Su Sporları, Turizm, Balıkçılık
Alara	Dereyurt Yaylası -Akdeniz (Alanya)	-
Dim	Alacami -Akdeniz (Alanya)	Turizm, Balıkçılık
Bıçkıcı	Soğuk Oluk-Akdeniz (Gazipaşa)	-
Alakır	Göksar-Akdeniz (Finike)	Balıkçılık, Turizm
Eşen	Karaçay Kayadibi-Akdeniz	Turizm

Kaynak: Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2008.

Kaynakları Toroslar olan dere ve çayların genellikle boyları kısa ve debileri azdır. Bu akarsular içinde Şelalesi ile nl Manavgat ayı'nın derinliği Manavgat ilçe merkezi içinde ve yakınlarında 2-7 metreyi bulmakta; bu nedenle Antalya'da içinde ulaşım yapılabilen tek akarsuyu oluşturmaktadır.

Köprü, Manavgat, Düden, Dim, Alakır aylarının denize dökülürken Şelale oluŐturmaları ve günübirlik kullanıma uygun serin ortamlar olmaları, turistik değer kazandırmıştır (Tablo-6).

Antalya'daki Karagl ve Avlan Gölü; yaylacılık, kuş gözlemciliği, avcılık, doğa yürüyüşü vb. etkinliklerde yerini aldığı gibi, turizmin de destekleyici unsurları arasında sayılabilir.

1.2. Kültürel ekicilikler

Antalya'da kitle turizminin temel varlık nedeni kuşkusuz doğal ekiciliklerdir. Ancak, doğal coğrafya ile bütünleşen kültürel yapı da en az onun kadar önemlidir. Belki en başta Antalya'da turizmin doĐuŐunda kültürel ekicilikler, doğal çekiciliklerin arkasında kalmıŐsa da, bugün artık Antalya turizmini çeşitlendirme ve tüm yıla yayma politikasında, ayrıca Dünya'da gelişen yeni turizm eğilimleri doğrultusunda kültürel çekiciliklerini de ön plana çıkarmaya çalışmaktadır.

Tarihsel Kaynaklar:

Antalya ili, turistik arz verileri bakımından sahip olduğu kültürel ve tarihi değerleri ile Türkiye turizminde çok önemli bir turizm merkezi konumundadır. Bu değerlerin çokluğu ve kalitesi hem turizmin çeŐitlendirilmesine imkan sağlamakta, hem de gelecek dönemlerde yararlanılabilecek arz kapasitesinin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Antalya, tarihsel ve kültürel değerler açısından çok zengin bir bölge olarak, kültürel turizmin de önemli destinasyonlarından biridir. Myra (Kale), St.Nicholaus Kilisesi, Kekova, Patara, Phaselis, Olimpos, Aspendos, Termessos, Perge, Hıdırlık Kulesi, Theimussa gibi antik kentler ve eserler, her yıl binlerce yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiği değerlerden bazılarıdır. Bunların yanında Selçuklular ve Osmanlılar zamanından kalma çok sayıda cami, medrese, külliye, türbe ve kale gibi tarihi yapılar bulunmaktadır (SARKIM, 2007:265).

Antik bölgelerden Kilikya'nın batı kesimini, Pamfilya'nın güneydoğu ucunu ve doğu Likya'yı içine alan Antalya, Türkiye'de bugüne kadar bilinen en eski yerleşmelerin bulunduğu illerden biridir. Antalya, tarihi boyunca hep kültürün, sanatın, mimarinin, mitolojinin doruğu olmuştur.

Bölgenin en önemli Prehistorik buluntularını içeren Karain Mağarası Paleolitik ve Neolitik, Beldibi Mağarası Mezolitik çağdan buluntular sunmaktadır. Bademağacı Höyüğü'nde yapılan son kazılarda Cilalı Taş Devri yerleşimlerine ve insanın yerleşik hayata geçişinin ilk izlerine rastlanmaktadır. İ.Ö. 2000 yılından bu yana bölge, sırasıyla; Hitit, Pamphylia, Lykia, Kilikya, Pers, Büyük İskender ile onun devamı sayılan Antigonos, Ptolemis, Selevkos, Bergama Krallığı'nın idaresine girmiştir. Daha sonra Roma Devleti hüküm sürmüştür. Antik çağdaki adı Pamphylia olan Antalya'da kurulan kentler bilhassa II. ve III. yüzyılda altın çağını yaşamıştır. Antalya ve çevresi Bizanslıların egemenliği altındayken, 1207'de Selçuklular tarafından Türk topraklarına katılmış, Anadolu Beylikleri devrinde ise Teke Aşireti'nin bir kolu olan Hamitoğulları'nın egemenliğine girmiştir. Osmanlılar zamanında Anadolu eyaletine bağlı Teke Sancağı'nın merkezi olan Antalya'nın şimdiki adı, antik çağdaki adının biraz değişmiş şeklidir ve bu ad Cumhuriyet Türkiye'sinde verilmiştir (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 07.12.2009). Antalya'daki tarihsel ve kültürel varlıklar 3. Bölümde ayrıntılı olarak verildiği için burada ayrıca bahsedilmeyecektir.

Geleneksel Yaşam Tarzı:

Antalya ve çevresinde, yüzyıllardır sürdürülen iki hayat tarzı egemen olmuştur. Türkler buraya ilk geldiklerinde yerleşik düzene hemen uymuşlar; köy, kasaba ve kentler kurmuşlardır. Nüfusun bir kesimi ise Türklerin Anadolu'ya gelmesinden önce olduğu gibi konargöçer hayatı sürdürmüşlerdir. (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 07.12.2009).

Yarı yerleşik demek olan konargöçer hayat tarzına göre, birbirine akraba en az 15–20 aile, bazen de yüzlerle ifade edilen sayıdaki aileler; kıl çadırlarda yaşar, yazın dağlara çıkar, kışın ise kışlak denen sıcak ovalara inerlerdi. Deve, koyun gibi hayvanları yetiştirir, bunlardan ürettikleri ürünleri, yerleşik halkın ürünleriyle

değişerek ya da satarak geçinirler; et, süt, yağ üretirler, kıl çadır ve doğal kökboyalı kilim dokurlardı. Bu gelenek, bu kırsal kültür yapısı, Antalya'nın en önemli kültürel çekiciliklerinden biri olmuştur. **“Yörük Kültürü”** olarak da değerlendirilebilecek bu yaşam tarzı günümüzde kırsal alanların da önemli turizm çekiciliklerinden biridir.

“Yaylacılık faaliyetleri” de Antalya turizminin diğer kültürel çekiciliklerindedir. Antalya'nın yerli halkı bile bugün olanak bulduğunda yazın yaylalara çıkar. Bu gelenek, yüzyıllardır devam etmektedir. Alanya gibi bazı ilçelerde kışın Toros Dağları'nda kuyularda saklanan karların, Ağustos ayında dağdan indirilerek ilçe merkezine getirildiği, şerbet haline getirilerek seyyar satıcılar tarafından satıldığı görülmektedir. Bu da yine yörüklerin eski geleneklerindedir.

El sanatları, Yemek Kültürü vd. Kültürel Çekicilikler:

Antalya el sanatları, gelenekleri, özgün kırsal yaşam tarzı, müzik kültürü ve geleneksel tatların öne çıktığı bir kırsal kültüre sahiptir.

Günümüzde Avrupa'nın en önemli müzelerinde gördüğümüz Türk kilimlerinin bazıları, bu yörede yaşayan yörüklerin el emeği göz nurudur. Günümüzdeki Antalya halk müziği kültürünün çok büyük bir kısmı konargöçerlerden mirastır. Karacaoğlan, Dadaloğlu gibi Türk halk şiiri ve müziğinin en büyük ozanları, bu kültürün temsilcileridir. Kırsal kesimdeki köylerde yerleşik hayatı sürdürenler kendilerini, *“yerli, köylü”* gibi ifadelerle nitelerken, yörüklerin topluca yerleştiği bir köye gidildiğinde *“Yörük köyü”* olarak nitelendirilmektedir Ülkemizde bu yaşam tarzının en belirgin olanı Antalya'dadır. (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 07.12.2009). Yaz aylarında Belek, Manavgat ve Alanya'da süslenmiş, turist taşıyan develer, ayrıca Kemer'de ve Antalya-Kumluca karayolu üzerinde yerli ve yabancı turistlere hizmet veren yarı müze görünümündeki yörük çadırları ve bu çadırlarda sunulan yörüklerle has ayran ve gözleme Antalya turizminin kültürel simgeleridir.

Toroslardaki yaylalara göçen yöre halkı, yaylada hayvancılık, süt ürünleri ve avlanmanın dışında el sanatlarına da değer vermiş, başta yörenin ünlü halısı olan *“Döşemealtı Halıları”*nı dokumuşlardır. Bu halılar, orta boyda olup doğal kökboyalı ve genelde kırmızı, lacivert ve yeşil renklerde. Yörükler, gecenin karanlığından ve

her türlü uğursuzluktan kendilerini korumak için eski Türk inanç ve töresine göre evlerine, çadırlarına, binek ve evcil hayvanları ile yeni doğmuş çocuklarına nazar boncuğu olarak isimlendirilen mavi göz taşı takmaktadırlar. Döşemealtı köylerinde de aynı şekilde kilimler, erzak çuvalı, çorap, çeşitli ev örtüleri dokunmakta ve tığ işi ince oya süslemeleri de yapılmaktadır. Akseki çevresinde şimşir ağacından tahta kaşık gibi küçük ev aletleri oymacılığı yaygındır (www.antalyamiz.com, 07.12.2009).

Antalya folklorü, genelde saz, tahta kaşık, darbuka ve tefle oynanan, zeybek oyunlarını içerir. Toros Dağları'nda bir kısım yörükler tarafından dinsel amaçlı "sema" denilen halk oyunları oynanmaktadır. Yörüklerde ayrıca "boğaz havaları" denilen ve sadece enstrümental olan oyun havaları vardır.

Antalya'nın önemli kültürel turistik çekiciliklerinden biri de kent merkezinde veya ilçelerde düzenlenen festival, fuar, şenlik gibi etkinliklerdir. Antalya merkezinde her yıl Expo Center'da turistik işletmeler donanımı ve yiyecek içecek fuarı başta olmak üzere çeşitli uluslar arası fuarlar düzenlenmektedir. Ayrıca her yıl düzenlenen uluslar arası Altın Portakal Film Festivali, Aspendos Tiyatrosunda yapılan Klasik Müzik Festivalleri, Cam Primit ile Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen turizm amaçlı sergi, konser, seminer, konferans ve söyleşiler önemli kültürel ve sanatsal etkinliklerdendir. Kent, modern tiyatroları, sanat evleri, sergi salonları, senfoni orkestrası ile çağdaş yaşamın gereksinimlerine de sahiptir (www.antalyamiz.com, 07.12.2009).

Antalya'da Dünya mutfaklarının tamamını turistik otel ve lokantalarında bulmak mümkündür. Bunun yanında yöreye has yerel yemeklere saç kavurması, tandır kebabı, kölle (buğday, fasulye, nohut ve bakla haşlaması), domates civesi, hibeş ve arapaşı örnek verilebilir. Yörüklerin beslenme tarzının temelini, hayvancılık ve buğdaydan elde edilen besinler oluşturur. Kıyı şeridinde sebze üretiliminin yaygın olmasına bağlı olarak sebze ağırlıklı yemekler öne çıkarken, iç bölgelere gidildikçe bunun yerini buğday ve kuru sebze ağırlıklı yemekler almaktadır.

Antalya’da turunç, bergamut, ayva, kaysı, elma, patlıcan, karpuz, incir, dağ çileği, karadut, böğürtlen başta olmak üzere 40 çeşit meyve ve sebzedden reçel yapılmaktadır.

1.3. Hizmet Çekicilikleri ve Diğerleri

Antalya’da 1970’lerde başlayan ve 30 yıl gibi bir geçmişe dayanan turizm sektörü önceleri iç turizmle adım atmış, son 20 yılda hızla dış turizme açılmıştır. Başlangıçta Alanya ağırlıklı olarak ortaya çıkan yerel gelişmeler, bugün uluslar arası pazarlarda tanınmış ve tutulan, ülke turizminin en önemli varış noktası haline gelen bir “*Antalya*” markası yaratmıştır.

Ulaşım:

Antalya turizminin günümüzdeki gelişmişlik düzeyine ulaşmasında turiste sunulan alt ve üstyapı hizmetlerinin de etkisi büyüktür. Özellikle Antalya, Akdeniz Havzası’nda hatta Dünya’da konaklama tesislerinin yeniliği ve üstün hizmet kalitesi ile yüksek rekabet gücüne sahip olmuştur. Ayrıca, çeşitli ulaştırma sistemleri (en başta havayolu) yoluyla kolay erişebilirlik, Antalya’da kitle turizmin gelişmesindeki en önemli gücü oluşturmuştur.

Antalya’da ulaşım olanaklarıyla turizmin gelişimi bir paralellik arz etmektedir. Turizm geliştikçe ulaşım olanakları da gelişmiş, turizm yöreye yeni karayolları, yat limanları ve uluslar arası modern bir hava limanı kazandırmıştır. Antalya Türkiye’nin her yöresi ile karayolu bağlantısına sahiptir. İstanbul ve Ankara gibi büyük merkezlerden karayolu ile bölgeye geliş için en uygun yol, Afyon-Burdur-Antalya yolu olmakla birlikte, Isparta-Antalya karayolunun açılmasıyla İç Anadolu Bölgesi’ne ve diğer merkezlere ulaşmak daha kolay olmuştur.

Antalya; kuzeybatısındaki Denizli, Pamukkale ve kuzeydoğusundaki Ürgüp, Nevşehir turizm merkezleriyle doğusundaki Mersin, Adana ve Hatay ile batısındaki Muğla’ya, hemen hemen kıyıya paralel uzanan yollarla bağlanır.

Özellikle kıyı turizminin yoğun olduğu Antalya kıyılarında denizyolu ile bir destinasyondan diğerine gitme olanağı bulunmaktadır. Antalya Limanı, Türkiye'nin en önemli deniz kapılarından biri olduğundan, Güney Akdeniz’den ve Batı

Akdeniz'den gelen birçok deniz aracı gerek Antalya yat limanına gerekse de büyük limana demirlemektedir. Denizyolu ulaşımının bir diğer şekli de feribotlarla gerçekleştirilir. Antalya-Venedik arasında gerçekleştirilen feribot seferleri buna örnek verilebilir.

Antalya'nın havayolu bağlantıları oldukça gelişmiştir. Avrupa'nın birçok kentine (Frankfurt, Köln, Düsseldorf, Nürnberg, Londra, Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven, Moskova, Kiev, Viyana, vb.) direk uçuşlar bulunmaktadır. Türk Hava Yolları ile özel havayolu şirketlerinin iç hat uçuşları gerçekleştirdiği Antalya'ya gelen 9 milyonu aşkın turist, çok büyük bir bölümü havayolunu kullanmıştır.

2008 yılında Antalya'ya gelen 9.093.071 turistin 8.964.243'ünün havayoluyla geldiği açıklanmıştır (www.atso.org.tr, 26.04.2009).

Konaklama:

Antalya zengin turizm kaynakları ve ulaşım olanakları yanında turistik tesis ve yatak kapasitesi bakımından Türkiye'de birinci sıradadır. İlde 2008 yılı itibariyle Kültür ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgeli 641 tesis, 262.232 yatak, Yatırım Belgeli 175 tesis, 87.625 yatak olmak üzere toplam 816 tesis ve 349.857 yatak bulunmaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 12.04.2009). Antalya'nın ulaşım ve konaklama olanakları bu bölümün Turizm Hizmetleri başlığında ayrıntılı olarak verildiği için burada ayrıca açıklanmayacaktır.

Yukarıda ele aldığımız faktörlere ek olarak, Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB)'nin görüşleri aşağıdaki gibidir (www.aktob.org/detay.asp?iid=62, 27.10.2009):

- Fiyat ve kalite arasında kurulmuş iyi denge,
- Servis (hizmet) standardındaki yükseklik ve turizm ürünlerindeki çeşitlilik,
- Türk tur operatörlerinin yurtdışındaki yüksek performansları,
- Tarifeli seferlerin çokluğu,
- Türk charter uçak şirketleri,

- Dövizin, rakip ülkelere göre daha değerli olması,
- Her şey dahil sisteminin ve aile konseptinin Dünya’da en iyi uygulanan bölge olması.

2. ANTALYA TURİZMİNİN GÜNÜMÜZDEKİ YAPISI

2.1. Turizm Türleri ve Alansal Dağılışı

Antalya, doğal, kültürel ve hizmet çekicilikleri ile arz potansiyeli yüksek bir ilimizdir. Diğer taraftan, talep, rekabet ve pazar potansiyeli de yine son derece yüksektir. Bu yükseklikler beraberinde, ilde çok sayıda turizm türünün, çok çeşitli alanlarda ve yılın on iki ayında yapılabileceği anlamını taşımaktadır. Ancak ne var ki, geçmişten bugüne kıyı turizmine bağımlı kalan Antalya’da, en temel sorunlardan biri de budur.

Antalya turizminin bugün geldiği nokta, şüphesiz kendisine bağlı doğal ve kültürel çekiciliklerinin zenginliğine bağlıdır ve turizm gücünü bu kaynaklardan almaktadır. Bu çekicilikler diğer bölümlerde ayrıntılı olarak verildiği için burada değinilmeyecektir. Ancak, en başta coğrafi konum, iklim, deniz ve kıyıların büyük bir güç oluşturduğunu hatırlatmakta yarar vardır. İşte temeldeki bu güç, 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’ndan Antalya’nın Türkiye’de birinci sırada öncelikli olarak yararlandırılmasıyla çeşitli fırsatlara çevrilmiştir. Bu konuda Güney Antalya Projesi gelişmelerin lokomotifi olmuştur.

Günümüze doğru sayıları giderek çoğalan derecede, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, turizm merkezleri ve alanları ilan edilerek Antalya, devletten desteğini sürekli almıştır. Bu çerçevede; Merkez İlçe, Kaş, Demre, Kemer, Serik, Manavgat, Alanya ve Gazipaşa ilçelerinde, doğal ve kültürel varlıkların turizm amaçlı kullanımını sağlamak, turizmi çeşitlendirmek, turizm alt yapısının oluşturulmasında katkı payı bilincini geliştirmek ve örgütlenmeye öncülük etmek, sektörün bir plan disiplini içinde büyümesini yönlendirmek amacıyla ilan edilmiş toplam 21 adet turizm merkezi ve alanı oluşturulmuştur.

Antalya ilinde kıyı turizmi liderliğini sürdürürken; yat turizmi, kültür turizmi, kış turizmi, golf turizmi, kongre turizmi, kırsal turizm, yayla turizmi, rafting turizmi,

sualtı dalış turizmi, rüzgâr sörfü, dağ ve doğa yürüyüşü, mağara turizmi, kamp ve karavan turizmi, bitki inceleme, av turizmi ve inanç turizmi vb. uygulanma olanağına sahiptir.

Turizm talebinin önemli bir kısmının deniz-güneş-kum üçlüsüne dayanarak şekillendiği kitle turizminin önemli bir destinasyonu olan il, bugün için uluslararası turizm talebinde meydana gelen değişikliklere de bir taraftan uyum sağlamaya çalışmaktadır. Nitekim, son yıllarda hızlı bir şekilde artan golf meraklılarının sayısına paralel olarak Belek'te açılan golf tesisleri ile golf turizmi gelişirken, Dünya'da kültür turizmine artan ilgi dolayısıyla bu turizm türünün ve ildeki kamp olanakları nedeniyle sportif turizmin de gelişme sürecine girdiğini söyleyebiliriz.

Antalya'da başlıca turizm türleri ve uygulanan turizm etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 22.10.2009):

2.1.1. Kıyı/Deniz Turizmi

Türkiye'nin en önemli turizm merkezi olan Antalya kıyılarının uzunluğu 640 km'dir. Antalya'nın batı yarısında dağların çoğu yerde denize dik inmesi nedeniyle deniz derindir ve plajlar süreklilik göstermez. Ancak Kemer, Tekirova, Kumluca, Finike, Demre ve Kaş kıyılarında plajlara rastlanır. Konyaaltı ve Reşat Adası plajları da Antalya'nın batısında yer alır.

İlin doğu kesiminde ise dağların denize paralel uzanması, dağlarla deniz arasında dar bir ova oluşumunu sağlamış, böylece Antalya il merkezinden başlayıp Side ve Gazipaşa yakınlarına kadar ince kumdan meydana gelen uzun plajlar olmuştur. Lara, Karpuzkaldıran, Belek ve Kundu plajları bunlar arasındadır.

Antalya'daki ince kumlu plajların ve güzel manzaralı koyların yanı sıra Mart-Aralık arasında iklimin ve deniz suyu sıcaklığının kıyı turizmine uygunluğu, uzun bir turizm sezonu yaratmaktadır.

Antalya'da "Mavi Bayrak" kazanmış çok sayıda plaj mevcuttur. (Mavi Bayrak, Avrupa Çevre Eğitim Vakfı'nın (EEF) 1987'den beri yürüttüğü; deniz ve göl sularının temizliğini, kıyıların düzenini, plaj ve marina hizmetlerinin niteliğini yükseltmeyi amaçlayan bir programdır.) Ülkemizde 1992'de Akdeniz kıyılarında

başlatılan program çalışmaları, Türkiye Çevre Eğitim Vakfı tarafından yürütülmektedir. 2008 yılında Antalya’da toplam 143 Mavi Bayraklı plaj ve 2 marina vardır. Bunlar arasında plajlardan 54’ü ve marinaların her ikisi (Kemer Türkiz Marina, Finike Setur Marina) Antalya Körfezi’nin batı kıyılarında yer almaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 16.11.2009).

2.1.2. Yat Turizmi

Antalya’da “*Turizm Merkezi*” ilan edilen dört marina vardır. Bunlar; il merkezinde; *Turban Kaleiçi Antalya Marina, Antalya Setur Marina, Kemer’de; Park Kemer Marina, Finike’de; Setur Finike Marina*. Ayrıca, Kaş ve Kalkan’da yat bağlama yerleri mevcuttur.

Antalya kıyılarını en güzel görmenin yolu, yatlarla denizden takip etmektir. En çok rağbet gören turlar, genellikle bir hafta süren ve “*Mavi Yolculuk*” olarak adlandırılan turlardır. Bu turlar, “*Türk Rivierası*”nın el değmemiş koylarına ve kumsallarına ziyaretçileri taşır. Bunun yanısıra denize dökülen şelalelerin ve Antalya kıyılarının günlük turlarla gezilmesine büyük ilgi vardır. Mavi Yolculuk’ta isteğe bağlı olarak süre iki, üç hafta uzatılabilir. Kemer’den başlayıp Kekova’ya kadar, oradan da batıya devam eden kıyılarda irili ufaklı koylar ve adalar bulunmaktadır.

Antalya’nın batısında yer alan Kemer ve Kekova arasında hem birer doğa harikası olan, hem de olası bir fırtına durumunda yatların sığınabilecekleri doğal liman özelliğinde çok sayıda koy mevcuttur. Antalya’nın batı kesiminde çok sayıda girintili çıkıntılı kıyıların uzanması, yat turizminin gelişmesi için büyük bir çekicilik oluşturmaktadır.

2.1.3. Kış/Kayak Turizmi

Antalya’da kış ve kayak turizminde ilk akla gelen yer, Beydağları üzerinde, kent merkezine 50 km. uzaklıkta bulunan “*Saklıkent Kayak ve Dinlenme Merkezi*”dir. Burası, Antalya kent merkezine yakınlığı nedeni ile kısa sürede ulaşılabilen, aynı gün içinde yaz ve kış mevsiminin yaşanabildiği ender yerlerden biridir. Antalya-Saklıkent yolunun tamamı asfaltdır, ancak son 7-8 km.’si yer yer bozuktur. Antalya kent merkezinden Saklıkent’e otobüs, taksi ya da otellerin servis araçlarıyla bir saatte

ulaşmaktadır. Bubi Dağında (2550 m), kayak alanları 2000-2400 m. yükseltiler arasındadır. Kayak mevsimi kısadır. Kar kalınlığı kayak mevsiminde 50-100 cm dir. Merkezde, 240 kişi/saat ve 340 kişi/saat kapasiteli iki adet teleski hizmet vermektedir. İki adet pist, kolay ve orta zorluk derecesindedir. Yerli ve yabancı turistlere hizmet verecek danışma binası, PTT santrali, telefon, bar ve restoran yapılmıştır. Kayak merkezinde 100 yatak kapasiteli konaklama tesisi, 80 kişilik restoran ve kafeterya bulunmaktadır (www.turizm.gov.tr, 16.11.2009). Saklıkent'te kooperatif ortağı olarak 474 adet villa tipi ev vardır.

Saklıkent Kayak Merkezi'nin doğusunda, Saklıkent yayla yerleşmesi, batısında Bakırlı Dağı ve Tübitak Ulusal Gözlemevi, kuzeyinde Akçakaya ile Püreli yaylaları ve güneyinde ise İlmelik, Moryer, Karçukuru ve Feslikan yaylaları yer alır. Bu alanlar, kış turizminin yayla turizmi ve kırsal turizm ile bütünleşebileceğini göstermektedir.

Antalya'nın doğu kesiminde, Alanya Akdağ Kış Sporları Turizm Merkezi ise Antalya-Alanya kıyı bandında oluşan yatak kapasitesinin kullanımının tüm yıla yayılmasında aktivite olarak kullanılmak üzere turizm merkezi olarak ilan edilmiş ve planlama çalışmalarına başlanılmıştır. Planlı yatak kapasitesi 5000, mekanik tesis kapasitesi 3600 kişi/saattir.

2.1.4. Yayla Turizmi

Antalya'da yaylaların kırsal yaşamda ve turizmde önemli bir yeri vardır. Yaylaya çıkmak farklı amaçlar için yapılmaktadır. Yaylalar, son yıllara kadar rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanımdan çok, o yörede yaşayan halkın hayvanlarını beslemek ve kışlık yakacak gereksinimlerini karşılamak amacıyla genellikle Haziran ayının başından Ağustos ayının sonuna kadar yaşadıkları yer olmuştur.

Günümüzde yaylalar bütün yıl boyunca oturlan, kentin kirli havasından, gürültüsünden, stresinden uzaklaşmak isteyen kişilerin dinlenmek, eğlenmek, dağ havası teneffüs etmek, yayla kültürünü keşfetmek, sağlık kazanmak gibi çeşitli nedenlerle gittikleri yerler haline gelmiştir. Kıyı şeridinin sıcak ve nemli havasına

karşılık yaylaların serin ve bol oksijenli temiz havası, zengin doğal bitki örtüsü, ormanları, gölleri, dereleri, tarihsel, kültürel ve arkeolojik değerleri ile insanları kendine çekmektedir.

Gömbe, Ördübek, Yeşilyayla, Söbüce, Beydağı, Altinyaka (Göden), Söğütçuması, Üçoluk, İkiz Yayla, Maşad, Salamut, Morca, Çinoğlu, Dereköy (Türbelinas), Pınarbaşı, Gedevet, Mahmutseydi, Türктаş, Mahmutlar ve Gökbel yaylaları, Antalya'da yayla turizmi ve ona bağlı etkinliklerin görüldüğü başlıca yerlerdir.

Bu yaylalarda asırlık sedir ağaçları, ardıç ağaçları, maki toplulukları, çam ve köknar ağaçları yanında elma, armut, üzüm, ceviz, kiraz gibi meyve ağaçları da dağılış gösterir. Önemli bir kısmında elektrik, telefon, yol gibi altyapı hizmetleri verilmektedir. Hepsinde kısa doğa yürüyüşleri, Side, Kemer, Alanya ve Belek civarında günlük jeep safari turları düzenlenmektedir.

Antalya ilindeki yaylalar, yayla turizmi açısından değerlendirildiğinde; günümüzde yeterli talep potansiyeline sahip olmasa da destekleyici veya tamamlayıcı bir ürün olarak, diğer turizm türlerine, dolayısıyla Antalya turizmine katkı verebilecektir.

2.1.5. Dağ Turizmi ve Trekking Etkinlikleri

Antalya Körfezi'nin çevresi, dağlarla çevrili olması, belirli yerlerde konaklama veya barınma olanakları sunması ve genel olarak ulaşılabilir durumda olması özellikleriyle dağcılık sporuna çoğu yerde uygunluk göstermektedir.

Antalya yüzölçümünün yaklaşık %77'sini kaplayan dağlar, gerek dorukları hedefleyen dağcılar, gerek rekreasyonel ve gerekse bilimsel amaçlı gezilere katılanlar için her türlü çekiciliğe sahiptirler. Sözelimi Beydağları önemli bir kış turizm merkezi olmanın yanında önemli bir dağcılık merkezidir. Beydağları, Toros Dağları'nın Antalya sınırları içinde kalan batı bölümünü oluşturur. Antalya Körfezi'nin batısında kuzey-güney doğrultusunda körfeze paralel olarak uzanırlar. Genellikle kalker kayalardan oluşan bu sıradağlar, değişik orman formasyonları ile kaplıdır. Akdeniz kıyılarından yükselerek 3.070 m.ye kadar ulaşırlar.

Antalya’da dağcılık etkinliklerine yönelik bazı yürüyüş rotaları şunlardır (SARI, 2008:23) :

- Avlan Gölü-Göltarla-Çığlıkara Tabiat Ormanı,
- Kemer-Gedelme-Kesme Boğazı-Kuzdere,
- Antalya Merkez-Gökdere-Gedeler-Çandır Deresi,
- Derbent Harabeleri-Döşemealtı Antik Yol-Döşemealtı Obruğu,
- Katran Dağı-Kırgözhane-Kırgöz Su Kaynakları,
- Gebiz-Kocamemetler-Kırçağıl-Pamucak-Yumaklar,
- Altınbeşik Mağarası-Üzümdere Balık Çiftliği-Ormana Evleri.

2.1.6. Av Turizmi

Antalya çevresi, iklim özellikleri, zengin bitki örtüsü, değişik türde av hayvanları ile av turizmi için uygun bir ortam sunmaktadır (Tablo-7). Türkiye’de yaban hayatı koruma sahalarının (YHKS) kapladığı alanın %14,9’u Antalya ilinde bulunmaktadır (SARI, 2008:27-28):

Tablo-7: Antalya İli Yaban Hayatı Koruma Sahaları

Adı	Kuruluş Yılı	Orman Alanı (ha.)	Diğer (ha.)	Toplam (ha.)	Hayvan Türü
Akseki-Üzümdere	2002	19.272	1.063	20.335	Yaban Keçisi
Düzlerçamı	1966	26.330	4.485	30.815	Yaban Keçisi, Geyik
Finike-Sarıkaya	2005	-	40.398	40.398	Yaban Keçisi
Alanya-Dimçayı	1974	43.917	9.307	53.224	Yaban Keçisi
Cevizli-Gidengelmez	1988	15.789	114	15.903	Yaban Keçisi
Kaş-Kıbrıs Çayı	1981	3.000	-	3000	Dağ Keçisi, Ayı
Gündoğmuş	1993	5.105	4189	9294	Yaban Keçisi
Sivridağ	2003	6311	4426	10.737	Yaban Keçisi

Antalya kıyıları boyunca ve yaylalarda; çok sayıda keklik, sülün, ağaç güvercini, bıldırcın, üveyik mevcut iken kayalık kesimlerde ve ovalarda; yaban

güvercinleri, çulluk, turaç, karatavuk gibi av hayvanları bulunmaktadır. Göller ve göletlerde çok sayıda yaban ördeği ve yaban kazı yaşamaktadır. Sahilin ormanlık kesimlerinde; geyik, tilki, sansar, alageyik, yaban keçisi ve sincap, dağlarda ise; ayı, kurt, çakal ve sırtlana rastlanmaktadır. Çakal ve sırtlanın nesli gittikçe azalmaktadır.

Manavgat Yöresi av hayvanları bakımından zengindir. Özellikle Gidengelmiz Dağı ve çevresinde; geyik ve yaban domuzu avı yapılmaktadır.

Alanya'da; sayısı oldukça azalan geyiğin korunması amacıyla avlanması yasaklanmış, yaban keçilerinin avı ise kontrollü bir şekilde sürdürülmektedir. Oldukça fazla talep yaratan yaban domuzu ve kuş türlerinin avı yanında keklik ve tavşan avcılığı da yapılmaktadır.

Kemer ilçesinde de kara avcılığı yapılmakta ve oldukça yoğun ilgi görmektedir.

Antalya denizlerinde bulunan balıklar; akay, avcı, çipura, fangri balığı, iskarmaç, iskorpit, isparit, istavrit, kılıç, kırlangıç, kupez, kolyoz, köpek balığı, lagos, mercan, mezigit, orkinos, karpa, tekir, torik, turna, zargana, kocabaş ve Akdeniz'e özgü gridadır. Akarsuların deniz ile birleştiği yerlerde ise levrek, kefal, turna, pisi, izmarit, böcek, istakoz ve kerevit yakalanabilmektedir (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:176).

Antalya'da 1981-1982 av mevsiminde 53 avcının katılımıyla başlayan av turizmi etkinlikleri, 1986-1987 döneminde 181 kişiye yaklaşarak % 341,5'lik bir gelişme sağlarken, gelirler %300'ün üzerinde artmıştır. Ancak 1988-1989 av döneminde avlakların kapanması ve Türkiye'de diğer av sahalarının devreye girmesiyle Antalya'nın av turizmi etkinliklerinden aldığı pay azalmıştır. Avcıların yaklaşık %51'ini yerli avcılar oluştururken %49'unu da yabancı avcılar meydana getirmektedir. 1996-2006 döneminde av turizmi gelirleri ise yıllık ortalama 50.000 dolardır (SARI, 2008:27).

2.1.7. Mağara Turizmi

Antalya, mağara oluşumu bakımından oldukça elverişli koşullara sahiptir. Toroslar dağ sistemi genellikle kireçtaşlarından (kalker) oluşmuş ve ildeki

mağaraların büyük bir çoğunluğu da bu kireçtaşı formasyonları içinde gelişmiştir. Antalya’da yaklaşık 500 kadar mağara tespit edilmiştir. Bunlardan yalnızca birkaç tanesi uluslararası öneme sahiptir.

Damlataş, Karain ve Dim mağaraları turistik ziyaretlere açık olması nedeniyle mağara turizmi kapsamında anılmaktadırlar. Ancak doğrudan talep yaratmamaları ve konaklamayla bütünleşen bir hizmet altyapısı sunamadıkları için, diğer turizm türlerini tamamlayan, gününbirlik bir “ziyaret” ve “keşfetme etkinliği” nin mekanı olarak ifade edilmeleri daha doğrudur.

Antalya merkez ilçeye bağlı Yağca Köyü sınırları içindeki Karain Mağarası, Alanya’daki Damlataş ve Dim mağaraları turizme açık mağaralardır. Antalya’da turizme açılacak mağaralar, il geneline dağılmış durumdadır (Tablo-8). Ayrıca, potansiyeli olan mağaralar şunlardır (SARI, 2008:30).

Tablo-8: Antalya İlinde Turizme Açılmış/Açılacak Mağaralar

Mağara Adı	Yeri	Kullanım Durumu
Kocain	Ahırtaş/Merkez	Açık
Geyikbayırı	Geyikbayırı/Merkez	Kapalı
Beldibi	Kemer	Açık
Peynirdeliği	Kemer	Kapalı
Molla deliği	Kemer	Kapalı
Ayı ini	Kumluca	Kapalı
Zeytintaşı	Serik	Açık
Mahrumçalı	Manavgat	Kapalı
Dim	Alanya	Açık
Çimenini	Alanya	Kapalı
Yalandünya	Gazipaşa	Kapalı
Damlataş	Alanya	Açık
Karain	Merkez	Açık
Dim	Alanya	Açık

Türkiye'nin en büyük doğal mağaraları arasında yer alan Karain Mağarası; Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Eski Tunç çağlarında ve Klasik Çağ'da insanlar

tarafından kullanılmıştır. Karain Mağarası'nda yapılan kazılarda elde edilen buluntular, Antalya Müzesi'nde ve mağaranın hemen yakınında bulunan Karain Müzesi'nde sergilenmektedir.

Birbirinden güzel binlerce sarkıt ve dikitlerle süslü Damlataş Mağarası'nın toplam uzunluğu 30 metredir ve mağara kuru, yatay mağara tipindedir, 200 m.'lik bir alanı kaplamaktadır. Karbondioksit gazı, yüksek ölçüde nem, düşük ısı ve radyoaktif havasıyla astım hastaları için son derece yararlı olan mağarayı astım hastaları yoğun bir şekilde ziyaret etmektedirler. Mağaradaki sarkıt ve dikitlerin MÖ. 20.000-15.000 yılları arasında meydana geldiği sanılmaktadır.

Dim Mağarası, Alanya kent merkezinin 12 km. doğusundaki Cebereis Dağı'nın yamacındadır ve Türkiye'nin en güzel mağaralarından biridir. Tarih öncesi ve tarihi devirlerde insanlar tarafından barınak olarak kullanılmasından dolayı çevre halkı tarafından "Gâvurini Mağarası" olarak adlandırılmaktadır (SARKIM, 2007:271).

2.1.8. Sualtı Dalış Turizmi

Antalya kıyılarında hem jeolojik ve jeomorfolojik oluşumların elverişliliği nedeniyle ortaya çıkan doğal dalış alanları, hem de biraz açıkta bulunan çok sayıda batık bu alanların sualtı dalış turizmi için çekicilik oluşturmaktadır. Antalya'daki bazı dalış bölgeleri ve batıklar şunlardır (www.turizm.gov.tr, 31.10.2009): Kemer, Kalkan, B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı, Uluburun Antik Batığı, Gelidonya Antik Batığı, Fransız (Sosyete) Batığı, Falezler, Sıçan Adası, Kaş Uçak Batığı, Gök Mağarası, Paris Batığı, Suluin Mağarası, Üç Adalar.

Üç Adalar, 9 adet resifin ve 2 adet sualtı mağarasının bulunduğu oldukça geniş bir dalış bölgesidir ve buradaki en önemli dalış noktalarından biri Kanyon Resifi'dir. Piknik Adası'nın kuzey doğusunda yer alan bu kanyon resifinin en sığ noktası 7 m.'dir. Tekneler genelde bu sığ bölgeye demir atmaktadırlar. Yaklaşık 300 m. genişliğindeki bir alan üzerinde bulunan Kanyon Resifi'nin en önemli özelliği, kuzey kesiminde boylu boyunca uzanan dik bir duvarın bulunması ve doğuya doğru derinleşmesidir (www.turizm.anadolu.edu.tr/kemer.html, 16.11.2009).

Kemer Marina'sı açıklarında 33 metre kumluk dipte yatan Paris Batığı, mağara dalışı için ideal olan, Tekirova açıklarındaki Üç Adalar çeşitli dalış türlerinin gerçekleştirilebildiği bir bölgedir.

Antalya Yat Limanının 1 km açığında, şamandıranın altında yatan batık, 1942 yılında savaş sırasında batırılan "San Didier" adlı Fransız savaş gemisine aittir. 1946 ve 1974 yıllarında yapılan çalışmalarda geminin içindeki yükün büyük bir bölümü çıkarılmıştır. Hastane destek gemisi görünümünde olan bu gemide cephaneye ve çöl şartlarını uygun arabalar bulunuyordu (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 30.10.2009).

B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı, Antalya'nın Manavgat ilçesi yakınlarındadır. 200 metre açıkta yatan batık, 1944 yılında Romanya üzerindeki bombalama görevini yerine getirdikten sonra Kıbrıs'taki üssüne dönmek üzere hareket eden "Hadley's Harem" isimli B-24 tipi Amerikan savaş uçağına aittir.

Son yıllarda Kaş, Dünya'nın önemli turizm amaçlı sualtı dalış merkezlerinden biri olmuştur. Yat limanında bulunan dalış kulüpleri, her yıl buraya gelen pek çok yerli ve yabancı turiste Akdeniz'in en eski batıklarını göstermektedir.

Antalya körfezinin batı ucunda 26-28 metre derinlikte bulunan Gelidonya gemi batığının M.Ö. 13. yüzyıl sonlarına ait olduğu saptanmıştır. Kara kazısı standartlarına uygun olarak yapılan ve kazısı tamamlanan ilk sualtı kazısı unvanına sahip olan batıktan çıkarılanlar Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Antalya bölgesinde bulunan ve dalgıçların ilgisini çeken diğer dalış noktalarından Falezler ve Sıçan Adası, kayalık görünümü ve ilginç dip yapısı çekicilik taşıyan özelliklere sahiptir. Paris Batığı, I. Dünya Savaşı sırasında batan bir Fransız yük gemisine aitken, Kaş Uçak Batığı da İkinci Dünya Savaşı sırasında düşen bir İtalyan uçağına aittir. Kentin sahip olduğu bu potansiyel, yörede sualtı dalış turizminin gelişmesi için çok önemlidir (SARKİM, 2007:270).

2.1.9. Bitki İnceleme/Botanik Turizmi

Çeşitli coğrafi özellikleri, iklim çeşitliliği ve üç kıta arasında doğal bir geçiş alanında bulunması, Anadolu Yarımadası'nı Dünya'da benzerine az rastlanan bir

bitki çeşitliliğine sahip kılmıştır. Avrupa'nın tamamında varolan bitki çeşidi 12.000 adet iken, ülkemizde 9000 tür bitki vardır. Türkiye'de endemik bitki türleri açısından en zengin bölge Akdeniz Bölgesi'dir. Bu nedenle Antalya bitki gözlemlene açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Ülkemizdeki 3.000 adet endemik bitkinin 600'ü Antalya ilinde bulunmaktadır (www.turizm.gov.tr, 31.10.2009).

Bölgedeki korunan alanlardan Olympos, Köprülü Kanyon, Termessos, Altınbeşik Mağarası Milli Parkı, Bey Dağları Sahil Milli Parkı, Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı, Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı, Dibek ve Çıglıkkara Tabiatı Koruma Alanı, bitki inceleme alanları olarak öne çıkmaktadır.

Bazı turistler çok sayıda bitki türü görecekleri genel bitki turlarını tercih etmekte, bazıları özel olarak ilgilendikleri, bitkileri görmek istemektedirler. Yörenin iklim özellikleri dikkate alındığında 1000 m.'ye kadar olan yerlerinde en bol bitki türü görülebilecek zaman dilimi Nisan sonundan Haziran başına kadardır. Torosların 1000 m.'den daha yüksek yerlerinde ise Haziran ve Temmuz ayları da vejetasyonun en zengin olduğu dönemdir. Anıt ağaçlar (Koca katran-Elmalı, Koç sedir-Elmalı, Ambar katran-Kumluca, Şah ardıç-Elmalı) ve özellikle endemik türler, turistler tarafından ilginç bulunmaktadır (SARI, 2007:218).

Antalya'ya gelen turistlerin çok az bir kısmı bitki inceleme turlarına katılmakta, onlar da gününbirlik gerçekleşmektedir. Bu nedenle günümüz koşullarında bitki inceleme, bir etkinlik düzeyinde kalmaktadır.

2.1.10. Akarsu Turizmi

Genellikle ormanların içinden geçen akarsular ve çevreleri "akarsu turizmi" adında bir turizm türüne yol açmıştır. Akarsular, kano ve rafting sporu için kullanılırken, akarsu boyları kampçılık için ideal alanları oluşturmakta, at biniciliği ve doğa yürüyüşlerine de uygun ortamlar yaratmaktadır. Dağ bisikleti ve jeep safari turları da çoğu yerde akarsu boylarını izlemektedir.

Antalya'da akarsu turizmi kapsamında en fazla rafting yapılmaktadır. Köprüçay (10 km), Manavgat Çayı (19 km), Alara Çayı (22 km), Dim Çayı (5 km)

ve Alakır Çayı (3,5 km) rafting parkurlarına sahiptir (www.raftingantalya.com/, 30.10.2009).

Köprüçay, bu akarsular içinde en ünlüsüdür. Beşkonak'ın kuzeyinde bulunan tarihi Roma Köprüsü yakınlarında başlayan rafting turu 10 km.den daha fazla devam etmekte ve turistlerin zevkli ve heyecanlı saatler geçirmelerine neden olmaktadır. Manavgat Çayı'nda, debisinin uygun olduğu aylarda İbradı yakınlarındaki Şahap köprüsü civarından rafting çıkışı yapılabilmektedir. Dimçayı üzerinde rafting sporu yapmak mümkündür. Alara Çayı'nda, rafting için en uygun dönem bahar aylarıdır. Tur, Güzelbağ'ın doğusunda başlamakta ve tarihi İpek Yolu'nun önemli mekânlarından olan Alara Beldesi ve Alarahan bölgesinde bitmektedir.

Antalya çevresi, bir alabalık cennetidir ve sportif olta balıkçılığına elverişli yerlere sahiptir. Özellikle Finike'deki Akçay ve Karaçay ile Köprüçayı ve Manavgat Çayı bu açıdan çok zengindir. Kargı, Alara ve Dim çaylarında bol miktarda alabalık üremektedir. İlde yer alan akarsu ve göletlerde tatlı su balıklarından kefal, levrek, sazan ve yılan balıklarını görmek mümkündür (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 31.10.2009).

Antalya'nın akarsu turizmi potansiyeli henüz tam olarak değerlendirilmemekte, özellikle kıyı turizminin tamamlayıcısı olmaktadır.

2.1.11. Spor Turizmi

Uluslararası spor organizasyonlarının artan sayısına bağlı olarak sporcu sayısının her geçen gün artması, diğer yandan profesyonel sporcuların antrenman ve eğitim faaliyetlerini içine alan seyahatlerinin çoğalması, sporun turizm amaçlı birlikteliğini beraberinde getirmiştir.

Antalya iklim koşullarının kış döneminde spor etkinliklerine uygun olması nedeniyle, son yıllarda özellikle futbol kulüplerinin devre arası çalışmalarını sürdürdükleri bir yer olmuştur. Gerek Türkiye'nin, gerekse Avrupa'nın birçok büyük futbol takımının Antalya'yı antrenman kampı olarak tercih etmeye başladığı görülmektedir. Antalya'da, 7.500 seyirci kapasiteli ve çim kaplı Atatürk Stadyumu ile 19 çim futbol stadı, 17 toprak futbol sahası, 16 çim futbol sahası yer almaktadır.

Ayrıca 1 açık yüzme havuzu, 1 atıcılık tesisi, 1 okçuluk tesisi, 1 tenis kortu, 4 spor salonu, çok amaçlı 31 semt sahası, 13 okul spor salonu, 1 gençlik merkezi, 1 kayakevi ve 2 telesiej, 4 dağcılık spor alanı, 1 kürek ve yelken spor alanları, 1 kayıkhanesi, rafting spor alanı, 1 sağlık koşusu ve yürüyüş pisti bulunmaktadır (www.tursab.org.tr, 31.10.2009).

Antalya'da doğal kaynaklara zarar verilmeden mevcut tesislerin kamp olanakları artırılıp, dünya çapında ünlü takımların katılacağı turnuvalar düzenlenerek bölgenin çekiciliği daha da artırılabilir. Böylelikle bölgeye turizm mevsimi dışında gelen turist sayısı artarken, turizm mevsimi de uzayacaktır.

2.1.12. Kamp Karavan Turizmi

Kampçılık doğayı ilk elden deneyimleme fırsatı sağlar. Kampçılar balık tutma, avlanma, yüzme, bitkileri, kuşları ve yaban hayatı inceleme ve izleme ve de doğayı fotoğraflama gibi faaliyetlere katılırlar. Kamp alanına veya kamp alanından yürüyüşler fiziksel fayda sağladığı gibi, kampçılığın gençlere özgüven telkin ettiği, daha yaşlı kampçılara da aşına olmadıkları bir çevrede meydan okuma fırsatı verdiği bilinmektedir (www.kampkaravan.org.tr/kampcilikkaravancilik.htm, 30.10.2009).

Antalya'da ve özellikle Patara-Alanya arası kıyı kesiminde önemli bir kamping potansiyeli bulunmaktadır. Kemer kıyıları genelde ormanlık ve kumsal olduğundan her yerde kamp kurmak için elverişlidir. Manavgat çevresinde de kamp olanakları oldukça fazladır. Merkezde ve çevrede elektriği, suyu, mutfağı, telefonu ve lokantası bulunan birçok kamp yeri vardır. Doğudan batıya doğru İncekum, Manavgat, Titreyengöl, Köprülü Kanyon, Lara, Sarısu, Beldibi, Üçoluk Yaylası, Kaş, ve Finike ve İbradı yaylaları kampçılık için uygun yerlerdendir. Bu alanlara seyahat acentaları tarafından kamp ve trekking programları düzenlenmektedir.

Antalya'da Çevre ve Orman Bakanlığı'na ait 3 adet kamp alanı bulunmaktadır (SARI, 2007:317):

- Kındılçeşme Orman Kamp Alanı; Antalya-Kemer karayolu üzerinde, deniz kenarında olup, Kemer'e 4 km. uzaklıktadır. Beydağları Olimpos Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır. Ziyaretçilerin her türlü ihtiyaçlarına

cevap verecek tesislerin tamamı bulunmaktadır. Yılda 5.000 aile çadır ve karavanlı olarak faydalanmaktadır.

- Göynük Çadırlı Kamp Alanı; Antalya-Kemer karayolu üzerinde, Antalya'ya 35 km. uzaklıkta olup, Beydağları Olimpos Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır. Deniz kenarında, 3 hektarlık çadırlı kamp alanı, 4,5 hektarlık bungalov alanı bulunmaktadır.
- Alanya İncekum Günübürlük ve Kamping Alanı; Antalya-Alanya karayolu üzerinde ve deniz kenarında yer alır. Antalya'ya 110 km. Alanya'ya 23 km. uzaklıkta olup 39 hektarlık kullanım alanına sahiptir. İncekum, turizm potansiyelinin çok yüksek olduğu bir alanda bulunması, yakın çevrede bu tür hizmet verecek bir yerin bulunmaması ve yörenin kızılçam ormanları ile kaplı olması nedeniyle, yerli ve yabancı turistler tarafından tercih edilmektedir. Alan 1.000 kişilik günübürlük, 250 adet çadır ve 25 adet karavan kapasitesindedir.

2.1.13. Golf Turizmi

Golf turizmi, değişik iklim ve doğa ortamında golf oynama isteği ile değişik ülkelerde bulunan golf alanlarında golf oynama amacıyla yapılan gezilerin oluşturduğu turizm türüdür. Türkiye, son yıllarda art arda hizmete giren uluslararası nitelikteki golf tesisleriyle seçkin bir golf merkezi konumuna dönüşmüştür.

Antalya-Serik-Belek çevresi, golf sporunun kalbi konumundadır. Bu bölge, 4 ve 5 yıldızlı otellerin bulunduğu, Türkiye'deki en iyi bakılan ve tasarlanan golf parkurlarını içermektedir. Antalya bölgesi; kıyılarında yaşanan ılıman iklimi sayesinde yıl boyunca golf oynamaya elverişlidir. Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki ilk golf tesisi Antalya-Belek'teki 920 dönümlük araziye kurulmuş ve 1994'te hizmete açılmıştır. Uluslararası standartlardaki turnuvalara uygun, 18 delikli şampiyona sahası, 9 delikli akademi saha ve alıştırma sahasından oluşan toplam 27 delikli bir tesisdir. Tesisin en önemli özelliği; ağaçlar, küçük gölleri ve tepelikleriyle büyük ölçüde doğal oluşudur (SARKIM, 2007:262).

Antalya'da bulunan diğerk golf tesisleri Belek'te toplanmıştır. Bu tesislerde golf sporu için gerekli donatım mevcut olup, golf turizminin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

2.1.14. Kırsal Turizm/Tarımsal Turizm

Kırsal turizm, çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm gibi birbirinden çok farklı anlamlar taşımayan diğerk türlerle birlikte, Antalya'da yeni gelişmeye başlamıştır. Antalya'ya 2009 yılında gelmesi beklenen 10 milyon turistin 1 milyonunun kırsal alana çekilerek bu yörelerdeki turizmin canlandırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda Korkuteli, Elmalı, Manavgat, Gazipaşa, İbradı, Akseki, Gündoğmuş ve Kaş ilçelerinde eko, yayla, çiftlik, gastronomi, inanç, mağara, dağ bisikleti ve doğa sporları turizmini yaygınlaştırmak amacıyla her bölgenin tarihi ve doğal güzellikleri göz önünde bulundurularak proje hazırlanmış ve böylece kırsal kalkınma için de adımlar atılmıştır (www.tumgazeteler.com, 07.12.2009).

Alanya Kaymakamlığı tarafından hazırlanan ve yöre için alternatif turizm olması beklenen **“Kültür ve Köy Turizmi Projesi”** kapsamında, ilçeye 40 kilometre uzaklıkta bulunan **Sapadere Köyü** kırsal turizme kazandırılmış ve ilk etapta köyde bulunan kanyon, su değirmeni, ipek böceği yetiştiriciliği ve Toros Dağları'nın eteğinden denize uzanan Sapadere Çayı turizmde kullanılmaya başlamıştır. Köyün merkezinde bulunan su değirmeni ve ipek dokuma tesisi yeniden düzenlenmiş, köyde bulunan kahve, 150 kişilik gösteri alanı, yörük çadırı ve köy evi restore edilerek yeni bir görünüme kavuşturulmuştur.

Yine Alanya Kaymakamlığı tarafından başlatılan **“Otantik Köy Evi Projesi”**yle 40 yıldır kimsenin yaşamadığı **İncirkırı Köyü'nün** turizme açılması için çalışmalar sürmektedir. Tarihi köydeki 25 taş ev, cami ve çeşmeler aslına uygun restore edilerek kırsal turizme kazandırılacak ve köy evlerinde eski eşyaların sergileneceği **“Etnografik Köy Müzesi”** oluşturulacaktır. Köylü kadınların el emeği, göz nuru dökerek ürettikleri el işi ürünlerinin satılacağı pazarların açılacağı köyde, organik tarım alanları oluşturulacaktır. Köyü ziyaret eden turistler organik tarım alanlarında kendi elleriyle sebze, meyve toplayabilecekler, doğal yürüyüş yollarını

kullanarak belli yerlerdeki yörük çadırlarına ulaşabileceklerdir (www.alanya.gov.tr, 16.11.2009).

Manavgat'ın **Değirmenözü Köyü'nde**, gün boyu rafting, kaya tırmanışı, trekking, düden, mağara ve kanyon yürüyüşü yapan doğa sporcuları akşam olunca günün yorgunluğunu misafir oldukları köy evinde atmaktadır. Köylülerin, internet üzerinden davet ettikleri yabancı konuklar, Türk misafirperverliği, köy hayatı, aile yapısı, müzik, örf, adet, gelenek, görenek, düğün, inanç ve yemek kültürü hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Turistlere sabah kahvaltısında tarhana çorbası, bal, süt, dut pekmezi, yöre zeytini, keçi peyniri, yumurta; yürüyüş bitiminde de yöreye ait avcı pilavı, mısır unundan yapılan tarhana çorbası, bulgur pilavı, nohut ve sebze yemekleri ikram edilmektedir. Köy yetkilileri 2008 yılında 17 ülkeden gelen 650 doğa sporları tutkunu turisti evlerinde gönüllü olarak ağırladıklarını belirtmiştir (www.tumgazeteler.com, 31.10.2009).

Antalya'da tarımsal turizm kapsamında hizmet veren üç yerleşim merkezinde kurulmuş 7 adet çiftlik mevcuttur. Bunlardan 5 tanesi kıyı turizminin yoğun olduğu Çıralı'da (Ulupınar/Kemer) bulunmaktadır. Diğer iki tanesi ise Geyikbayırı ve Akçaeniş'de (Elmalı) olmak üzere kıyıdan uzakta yer almaktadır. Ayrıca, **Kuzca Köyü** (Kumluca), **Ürünlü Köyü** (İbradı), **Sapadere Köyü** (Alanya) gibi birçok köy, kırsal turizmle tanışmışlardır.

2.1.15. Kültür Turizmi

İnsanlar bir toplumun kültürünü, dilini, dinini, gelenek ve göreneklerini, sanatını, tarihsel geçmişini, değerlerini, yaşam tarzını, düğün, cenaze ve özel kutlamalar gibi törenlerini ve daha birçok özelliği öğrenmek isterler ve bu amaçla turistik seyahatlere çıkarlar. Kültür turizmine katılanların, genel bilgi düzeylerini arttırmak ve kişiliklerini geliştirmek gibi diğer amaçları da bulunmaktadır.

Antalya ili, antik çağdaki bölgelerden Kilikya'nın batı kesimini, Pamfilya'nın güneydoğu ucunu ve doğu Likya'yı içine almaktadır. Antalya, tarihsel ve kültürel değerler açısından kültür turizminin önemli bir merkezi konumundadır. Myra (Kale), St.Nicholaus Kilisesi, Kekova, Patara, Phaselis, Olimpos, Aspendos, Termessos,

Perge, Hıdırlık Kulesi, Theimussa vd her yıl binlerce yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. Ayrıca ilde Türk dönemini temsil eden Selçuklular ve Osmanlılar zamanından kalma çok sayıda cami, medrese, külliye, türbe ve kale gibi tarihi yapılar bulunmaktadır (Tezin 3.bölümünde, kültürel çekicilikler başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir).

Tablo-9: Antalya’da Müze ve Ören Yerine Göre Ziyaretçi Sayısı ve Gelir (2008)

Müzeler	Yerli ve Yabancı Ziyaretçiler		İndirimli Grup Girişi	Ziyaretçi Toplamı	Gelir (TL)
	Ücretli	Ücretsiz			
Antalya Müzesi	29.542	38.403	54.278	122.223	355.275
Alanya Müzesi	6.558	6.723	0	13.281	15.916
Side Müzesi	23.695	7.070	900	31.665	167.855
Toplam	59.795	52.196	55.178	167.169	539.046
Ören Yerleri	Yerli ve Yabancı Ziyaretçiler		İndirimli Grup Girişi	Ziyaretçi Toplamı	Gelir (TL)
	Ücretli	Ücretsiz			
Aspendos	96.555	56.642	220.407	373.604	1.137.375
Perge	36.362	25.179	173.604	235.145	426.785
Phaselis	93.184	21.580	39.893	154.657	589.265
Noel Baba Müz.	67.280	37.362	379.805	484.447	438.200
Patara	68.378	34.187	388.041	490.606	456.495
Xanthos	11.782	5.312	2.444	19.538	29.321
Simena	20.128	3.938	5.242	29.308	127.490
Myra	73.880	7.680	1.863	83.423	252.160
Termessos	18.622	2.041	2.188	22.851	118.070
Karain	4.262	8.667	282	13.211	10.449
Olympos	148.090	81.750	472	230.312	370.930
Arykanda	2.992	1.045	0	4.037	7.622
Limyra	289	174	0	463	578
Alanya Kalesi	189.755	36.798	99.432	325.985	1.334.530
Ehmedek Kalesi	11.748	5.456	0	17.204	78.635
Kızıl Kule	34.215	2.722	0	36.937	69.380
Selge	4.144	0	51	4.195	9.856
Side Tiyatrosu	58.620	21.354	1.677	81.651	417.725
Toplam	940.286	351.887	1.315.401	2.607.574	5.874.866
Genel Toplam	1.000.081	404.083	1.370.579	2.774.743	6.413.912

Kaynak: Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Antalya çok sayıda müze ve ören yerine sahiptir. 2008 yılında 2.774.743 müze ve ören yeri ziyareti yapılmış ve bundan toplam 6.413.912 TL gelir elde edilmiştir (Tablo-9).

2.1.16. Kongre Turizmi

Antalya ili Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki en önemli tatil merkezi olması yanında, 110.000 koltuğu aşan bir kapasite ile Dünya'nın her tarafından gelecek konuklar için önemli toplantıların yapılabileceği olanaklara (alt yapıya yönelik kolaylıklar, uluslararası hava alanları, diğer ulaşım olanakları, konaklama standartlarının ve servislerinin iyiliği, geniş yelpazeye yayılan eğlence olanakları vb) sahiptir. Antalya'da son yıllarda kongre turizminde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bunda en büyük etken; iklim koşullarının elverişli olması nedeniyle sezon dışında da Antalya ve çevresinin ilgi çekmesidir. Antalya bölgesinde kongre turizmine hizmet verebilecek uluslararası standartlara uygun toplantı salonları mevcuttur. Özellikle sezon dışında da bu toplantı salonlarında; seminer, sempozyum, panel gibi toplantılar düzenlenmektedir.

Kongre turizmi, Antalya'nın yeni tanıştığı bir turizm türüdür. İlde 46 tesis (çoğunluğu 5 yıldızlı otel ve 1. sınıf tatil köyü) farklı büyüklükte toplantı salonlarına sahiptir. Türkiye'deki 1871 salonun 517'si, 332.375 koltuğun da 118.512'si Antalya'dadır. Antalya Expo Center (AEC), Anfaş (Antalya Fuarçılık İşletme ve Yatırım A.Ş.) tarafından 1999 yılında hizmete açılmış olup, stand alanı iki katta toplam 40.000m²'dir. Ana salonlarının kolonsuz mimari tarzıyla; sektörel fuarlar, spor aktiviteleri, konserler ve kongre düzeninde 4.000 kişiye kadar kapasitede kongreler yapmaya uygundur. Merkezi hükümet ve özel sektör işbirliği ile inşa edilen Sabancı Kongre ve Sergi Sarayı birçok kongreye ev sahipliği yapmıştır (ARSLAN, 2008:38). Hemen hemen tamamı kış aylarında düzenlenen ulusal ve uluslararası kongreler ile hem turizm sezonunun süresi uzatılmakta, hem de otel doluluk oranları iyileştirilmektedir.

2.1.17. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, insanların kutsal olarak nitelendirdikleri yerleri ziyaret etmeleriyle başlamıştır. Bunun sonucu olarak kutsal yerler yüz binlerce kişiye ev sahipliği yapmış ve kitlesel bir hareket olarak kendisini göstermiştir. İnanç turizmi; dünya barışının ve kültürlerarası iletişimin gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır (SARKIM, 2007:264).

Antalya, inanç turizmi açısından bazı çekiciliklere sahiptir. Sözelimi; İ.S. 4. yüzyıl ortalarında Demre'de yaşamış olan, yardımseverliği, mucizeler yaratarak hastaları iyileştirmesi ile ünlenen ve Hıristiyan aleminin "*Noel Baba*"sı olarak bilinen *St. Nicholas*, önceleri sade bir rahip iken bu ünü dolayısıyla aziz ilan edilmiştir. Bu yüzden *St. Nicholas Kilisesi*, bir hac merkezine dönüşmüştür. Her yıl 6-8 Aralık tarihlerinde Demre'de "*Uluslararası Noel Baba Festivali*" düzenlenmekte, buraya pek çok ziyaretçi gelmektedir. Antalya'da hıristiyan dünyası için kutsal kabul edilen bir başka yer de Perge'dir. Perge'de; İ.S. 5. ve 6. yüzyıllarda şu an kalıntılar arasında yer yer görülebilen kilise inşa edilmiş, bu dönemlerde Perge önemli bir dini merkez olmuştur. Ayrıca kutsal kitap İncil'de Aziz Pavlos'un Aksu Nehri'ni kullanarak Perge'ye ulaştığının yazılı olması, nehrin ve Perge'nin hıristiyanlığın kutsal nehir ve kentlerinden sayılmalarını sağlamıştır (www.antalya.gov.tr, 31.10.2009).

2.2. Turizm Hizmetleri

2.2.1. Ulaşım

Ulaşım olanaklarının elverişliliği, bir yörede turizmin gelişmesindeki en temel faktörlerden biridir. Bir turistik yöreye ulaşılabilirlik ve gidilen yerdeki ulaşım kolaylıkları ve konfor turist için çok önemlidir. Karayolu, havayolu, demiryolu denizyolu ulaşım hatları ve altyapı tesisleri güncel teknoloji ile donatılmış olmalı, turiste kaliteli hizmet verilmelidir.

Antalya'da ulaşım, ağırlıklı olarak kara ve hava yolu ile sağlanmaktadır. Deniz ulaşım hatları yeni gelişmekte olup, ilde demiryolu ağı yoktur. Antalya'nın sürekli gelişim trendi açısından ulaşımın önemi dikkate alınarak, havalimanı kapasitesi yeni açılan terminalle birlikte genişletilmiştir. ICF Airports Antalya Havalimanı, bölgeye gelen yabancı turistlerin çok önemli bir kısmının (2008 yılında Antalya'ya gelen 9.093.071 ziyaretçinin 8.964.243'ü; % 98,5) havayolu ile gelmesini sağlamaktadır. Bugün Antalya'da bir kısmının merkezi, bir kısmının da şubesi Antalya'da olmak üzere yerli ve yabancı 20'nin üzerinde havayolu şirketi faaliyet göstermektedir.

Antalya'ya 2008 yılında denizyolu ile 128.828 turist gelmiş ve Alanya, Kaş, Antalya, Finike ve Kemer limanlarından giriş yapmışlardır.

Antalya'nın Ankara, İzmir ve Adana'ya uzaklığı yaklaşık 550 km, İstanbul'a ise 724 km dir. Antalya'da karayolları önemli ölçüde gelişmiştir ve motorlu kara taşıtı sayısı büyüklüğü bakımından Türkiye'nin dördüncü ili durumundadır.

Antalya, 737 km. il yolu ve 996 km. devlet yolu olmak üzere toplam 1733 km karayoluna sahiptir (www.kgm.gov.tr, 16.11.2009).

Antalya kent merkezinde toplu taşıma hizmetleri özel halk otobüsleri ve minibüsler ile sağlanmaktadır. Bunlara ait güzergah belirleme işleri ve denetimleri Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce yapılmaktadır. Belediye denetiminde çalışan 160 adet özel halk otobüsü ile 06.00-23.15 saatleri arasında 77 güzergahta kent genelinde toplu taşıma hizmeti verilmektedir. Bunun yanı sıra 633 adet minibüs ile 06.00-24.00 saatleri arasında, 58 güzergahta taşımacılık hizmeti sürdürülmektedir (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:305).

2.2.2. Konaklama, Eğlence ve Alışveriş

Bugün Türkiye turistik yataklarının % 25'ine sahip olan Antalya ili, ülkeye gelen yabancı turistlerin de en az % 30'unu ağırlamakta, geceleme oranlarında ise % 60'lara erişmektedir. Özellikle 1985 -1995 yılları arasında büyük ataklar yapan konaklama tesisleri belgeli ve belgesiz yataklarla toplamında 400 bini bulmuştur (ANTALYA TURİZM RAPORU, 2007).

Antalya turistik tesis ve yatak kapasitesi bakımından Türkiye'de birinci sıradadır. 31.12.2008 tarihi itibarıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgeli 641 tesis, 122.108 oda, 262.232 yatak, Yatırım Belgeli 175 tesis, 40.180 oda, 87.625 yatak olmak üzere toplam 816 tesis, 162.288 oda ve 349.857 yatak bulunmaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 12.04.2009). Ayrıca 150.000'i aşkın belediye belgeli yatak sayısını da eklediğimizde Antalya'nın, Türkiye'deki turistik yatak kapasitesinin % 40'tan fazlasını kendinde topladığını görürüz.

Antalya ilindeki tesisler ve bunlara ait yatak kapasitesinin çok önemli bir bölümü, Alanya, Manavgat, Serik ve Kemer ilçelerinde bulunmaktadır. Bu dört ilçe, Antalya'daki turistik işletme belgeli yatak kapasitesinin % 85'inden fazlasına sahiptir (Tablo-10).

Tablo-10: Antalya İlinde İşletme Belgeli Tesisler ve Yatak Sayıları (2008)

Yer	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
Antalya (Merkez)	84	22 580
Kundu	4	5 927
Serik / Belek	55	39 703
Manavgat	112	66 633
Alanya	226	65 328
Beldibi	25	14 030
Kemer	111	44 759
Kumluca	3	1 139
Finike	2	750
Kaş	19	1 383
Toplam	641	262 232

Kaynak: Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Antalya’da turistik işletme belgeli konaklama tesisleri yanında henüz işletme belgesi almamış ve yatırım belgesi ile hizmete açılmış konaklama tesisleri de vardır. Bu tesislerin sayısı, yatak kapasitesi ve faaliyet bölgeleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Bu tesislerin ve yatak kapasitelerinin dağılımına bakıldığında ise yoğunlaşmanın Alanya, Manavgat, Serik, Kemer ve Antalya merkezde olduğu görülmektedir. Antalya’da belediye belgeli konaklama tesisleri de bulunmaktadır (Tablo-12).

Tablo-11: Antalya İlinde Yatırım Belgeli Tesisler ve Yatak Sayıları (2008)

Yer	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
Antalya (Merkez)	14	7 789
Kundu	3	2 574
Serik/Belek	18	13 482
Manavgat	58	33 252
Alanya	38	15 501
Beldibi	4	942
Kemer	34	13 031
Kaş	2	402
Kumluca	4	622
Toplam	175	87 625

Kaynak: Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Tablo-12: Antalya İlinde Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri ve Yatak Sayıları (2003)

Yer	Tesis	Yatak Sayısı
Merkez	236	8512
Akseki	2	92
Alanya	537	56870
Demre	3	90
Elmalı	29	1308
Finike	7	361
Gazipaşa	21	616
Kaş	141	5230
Kemer	175	10327
Korkuteli	3	83
Kumluca	33	1162
Manavgat	44	1686
Side	358	21572
Kalkan	35	1284
Toplam	1624	109283

Kaynak: Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Antalya’da, gelen ziyaretçilerin yeme-içme ve eğlenmeye yönelik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çok sayıda işletme vardır, fakat bunların önemli bir kısmı turizm işletme belgeli olmayıp, belediye belgesi ile faaliyet göstermektedirler (Tablo-13).

Tablo-13: Antalya İlinde Yeme-İçme İşletmelerinin Sayıları ve Kapasiteleri (2005)

Türü ve sınıfı	Tesis sayısı	Kapasitesi
1. Sınıf lokanta	6	1281
Lokanta-dükkan	1	160
Özel tesis	19	5107
Günübirlik tesis	19	6209
Yüzer tesis	2	498
Kafeterya	1	150
Kış sporları ve kayak merkezleri	1	350
Toplam	49	13710

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Antalya'da turizm işletme belgesine sahip eğlence işletmesi niteliğinde 190 kişi kapasiteli 3 özel tesis vardır (SARKIM, 2007:253). Bu tesislerin yanında bölgede turistlerin eğlenmelerine olanak veren belediye denetiminde irili ufaklı bar, disko ve benzeri nitelikte eğlence işletmesi bulunmaktadır.

Antalya, her türlü ihtiyacın karşılanabileceği modern alışveriş merkezlerine sahiptir, ayrıca, geleneksel yerel ürünlerin de bulunduğu çarşılar, pazarlar ve dükkanlar bulunmaktadır. Bunlar arasında deri, altın, gümüş ve dünyaca ünlü markaların satıldığı merkezler en tanınmış olanlarıdır.

Antalya'da konaklama kapasitesindeki hızlı gelişmeye paralel olarak yeterli tanıtım ve pazarlama yapılamadığı için ortaya çıkan geceleme boşlukları, turizmde ekonomik sıkıntılara yol açmaktadır. Nitekim; son 20 yılda 13 kat artarak 400 binlere erişmiş olan Antalya yatak kapasitesi, yılda ortalama %20 gibi bir gelişme hızı ile büyümüş, fakat turist kapasitesinin yıllık %15 artışta kalması karşısında yatak fiyatlarının son 15 yıldır sürekli olarak düşmesini de beraberinde getirmiştir (ANTALYA TURİZM RAPORU, 2007:2).

2.3. Turizmin Rekabet Gücü

Antalya, gerek Türkiye, gerekse Avrupa, hatta Dünya genelinde rekabet gücü açısından büyük üstünlüklere sahiptir ve o nedenle rakipleri arasındaki yarışabilirlikte en önlere yer almaktadır. Antalya'nın rekabet gücünün yüksek olmasında ilk olarak kendisinin sahip olduğu avantajlar, arkasından Antalya için yapılan plan, program, proje, yatırım, kolaylık, teşvik gibi turizmi geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar, başta gelmektedir. Öte yandan Dünya turizmde yaşanan değişimler ve yenilikler de Antalya'ya uygulanmakta, böylece ilin rekabet gücü artmaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2009 yılında yayınladığı "**Ülkelerin Turizm Sektöründeki Rekabet Gücü Raporu**"na göre Türkiye 133 ülke arasında 2008 yılına göre 2 basamak gerileyerek 56. sırada yer almıştır. İsviçre, Avusturya, Almanya, Fransa, Kanada, İspanya, İsveç, ABD, Avustralya ve Singapur ilk 10 sırada bulunmaktadır. İnceleme kapsamındaki 133 ülke arasında Türkiye'nin 56'ncı,

Rusya'nın 59'uncu sırada yer aldığı raporda Finlandiya 15, Yunanistan 24, İtalya 28, İsrail 36, Tayland 39'uncu sırada Türkiye'nin önünde yer alırken, Çin 47, Bulgaristan 50, Hindistan 62, Mısır 64, Ukrayna 77, Vietnam 89'uncu sırada yer almaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde ülkemizin turizmde rekabet gücünü artırmak için var olanların dışında yeni stratejiler geliştirmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu rapordaki rekabet endeksi kriterleri siyasi kurallar ve düzenlemeler, çevresel sürdürülebilirlik, güvenlik, sağlık ve hijyen, seyahat ve turizmin önceliği, hava ulaşımı altyapısı, kara ulaşımı altyapısı, turizm altyapısı, bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı, fiyat rekabeti, insan sermayesi, seyahat ve turizm cazibesi, doğal kaynaklar ve kültürel kaynaklar olarak sıralanmaktadır (www.weforum.org/documents , 08.12.2009).

Türkiye turizminin en önemli değeri olan Antalya'nın bu raporda belirtilen kriterlere göre rekabet gücünü artırabilmesi için şu çalışmalar yapılmalıdır:

- Siyasi kurallar ve düzenlemeler Antalya turizminin önündeki yasal sorunları ortadan kaldırırken çevrenin korunmasını ve sürdürülebilir turizm anlayışının benimsenmesini sağlamalıdır. Korunmuş bir doğal çevre turizmin en önemli çekiciliklerindedir.
- Güvenlik konusunda 2009 yılı değerlendirmesine göre ülkemiz 92. sıradadır. Sağlık ve hijyende ise 62. sırada olan Türkiye'nin daha üst sıralara çıkabilmesi için Antalya'nın da güvenlik ve hijyen konularına daha fazla önem vermesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.
- Türkiye rekabet derecelendirmesinde hava ve karayolu ulaşımında; altyapı ve hizmetler ile çevre altyapısı konusunda düşük not almıştır. Antalya turizminde de özellikle çevre altyapısının iyileştirilmesine büyük ihtiyaç vardır.
- Türkiye'nin, rekabet derecelendirmesinde nitelikli işgücü ve turizmde iş geliştirmeye yönelik uygulamaları açısından performansı yüksek bulunmuştur. Turizm çalışanlarının önemli bir kısmının Antalya'da

istihdam edildiği göz önüne alınırsa bu konuda rekabet edilebilirliğin yüksek olduğu söylenebilir.

- Kültürel ve doğal kaynakların çekiciliği açısından Antalya'nın rekabet edebilirliği yüksektir. 10 milyona yaklaşan turist sayısıyla Antalya turizmde bir markadır. Yapılacak çalışmalarla turizmin tüm yıla yayılması ve kıyılardan iç kısımlara/kırsal alanlara doğru çekilmesi turizm türlerinin rekabet gücünün artmasında etkili olacaktır.

Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB) tarafından 2009 yapılan **Antalya'nın Turizm Potansiyeli ve Turizm Gelişim Süreci** adlı sunumda (www.aktob.org, 30.10.2009), Türkiye'nin en önemli turizm bölgesi olan Antalya'nın turizm arzı üstünlükleri (rekabet avantajları) genel özellikleriyle ortaya çıkarılmıştır. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Oteller, tatil köyleri ve apartlardan oluşan yaklaşık 600.000 yatak kapasitesi ile 795 tesis,
- 14 Golf sahası,
- Yıllık yaklaşık 1000 takımın ağırlandığı 57 futbol sahası,
- 3 Milli Park (Köprülü Kanyon, Termessos, Olimpos),
- 3 Tabiatı Koruma Alanı (Belek, Kaş-Kekova, Patara),
- 3 Marina,
- 140.000 koltuk kapasiteli kongre ve toplantı salonları,
- Yıllık 300.000 ziyaretçinin katıldığı her yıl düzenli olarak düzenlenen 30 fuar,
- Su sporları merkezleri,
- Sağlık ve spa merkezleri,
- Alışveriş merkezleri,
- 3 Müze ve 18 Ören Yeri (2008 yılında 2.774.000 müze ve ören yeri ziyareti gerçekleşmiştir),
- 3 Önemli uluslar arası etkinlik (Altın Portakal Film Festivali, Piyano Festivali, Aspendos Opera ve Bale Festivali)
- Doğa sporlarına uygun alanlar,

- Moskova, Dusseldorf, Stockholm ve Paris'e başlatılan THY tarifeli seferlere ek olarak talep edilen şehirler; Dubai, Kiev, Brüksel, Berlin, Hamburg, Tahran, Şam, StPetersburg, Amsterdam, Prag, Kazan ve Kopenhag,
- Saatte 24 uçak inebilen ve 2 pist kapasitesi olan uluslar arası havalimanı.

Antalya'nın turizmde rakipleri olan İspanya ve Yunanistan'a göre, ürün fiyat kalitesi, golf, futbol, kongre turizminin ve otel fiyat politikaları açısından daha üstün olduğu belirtilmektedir. Antalya'ya 70 ülkeden direkt uçuşlar yapılmakta, direkt uçuşların yanı sıra İstanbul üzerinden aktarmalı olarak, birçok ülkeden Antalya'ya turist gelmektedir.

Tourexpi adlı Turizm Araştırmaları Şirketi'nin 2009 yılında Antalya ve Alanya başta olmak üzere diğer turizm merkezlerinde çeşitli yaş grupları arasında düzenlediği ve 2000 kişinin katıldığı anket sonuçlarına göre; turistlerin eski yıllarda Türkiye'de karşılaştıkları misafirperverlikten son derece mutlu oldukları, ancak bugün misafirperverliğimizin ilk sıradan 7. sıraya düştüğü anlaşılmaktadır. ***Antalya'nın tarihsel yapısının yanında güvenilir şehir olmasının*** da tercih sıralamasında ilk sıralarda gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, ***yaşlı ve çocuklara sevgi-saygı, lüks-modern ve iyi işletilen oteller, doğa zenginliği, tarihsel zenginliği, halkın misafirperverliği ve spor olanakları*** Antalya turizminin en güçlü yanlarını oluşturmaktadır. Yine bu araştırmaya göre, Antalya'nın rakiplerine göre en zayıf halkasını ise, ***turistik işletmelerle çevre arasındaki kalite farkı, bisiklet yollarının olmaması, ulaşımda yaşanan sıkıntılar, ulaşımın tek boyutlu olması/demiryolu ve denizyolu ulaşımının yetersizliği, aşırı betonlaşma ve doğa tahribatı, peyzajın bozukluğu ve eğlence olanaklarının yetersizliği*** oluşturmaktadır (www.antalyabugun.com, 08.12.2009).

2.4. Turizmin Talep Özellikleri

Bir turizm yöresinin turizmde başarılı veya başarısız olması, o yeri ziyaret eden turist sayısı ile doğru orantılıdır (SARI, 2007:127).

Antalya, Dünya'nın birçok ülkesinden turist ağırlamaktadır. Bu çerçevede 10.393 turistin katılımı ile 2008 yılının Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında ICF Airports Antalya Havalimanı, Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB) ve Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu işbirliğinde gerçekleştirilmiş olan **“Antalya Yöresi Turist Profili 2008 Araştırması”** anket çalışması bölgeyi tercih eden turistlere ilişkin ayrıntılı bilgiler vermektedir.

Elde edilen sonuçların özeti olarak Antalya yöresini ziyaret eden turistin profili; ağırlıklı olarak eğitim düzeyi yüksek, nispeten düşük gelirli, memur ya da işçi olarak çalışan, genelde gençlerden oluşan, evli kadın ya da erkek şeklinde tanımlanabilir.

Yine bu çalışmaya göre, Antalya Yöresi'ni ziyaret eden turistin seyahat ve tatil davranışı ise; yılda bir kez yurt dışında tatile gitmek, tatilini kısa süre öncesinde planlamak, eşi, çocukları ya da arkadaşı ile seyahat etmek, tatil amacıyla Antalya yöresine gelmek, paket turu tercih etmek, otelde konaklamayı seçmek, her şey dahil pansiyon türünü tercih etmek, bir ya da iki hafta süre ile Antalya yöresinde kalmak, Antalya yöresinde kaldığı sürede şehir merkezini ziyaret etmemek ancak alışveriş turlarına katılmak şeklinde nitelendirilebilir.

Araştırma bulguları, turistlerin beklenti ve tatmin düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Böylece, turistlerin büyük bir bölümünün bir turizm destinasyonu olarak Antalya'dan beklentilerinin karşılandığı ve tatmin oldukları söylenebilir.

Türkiye'ye 2008 yılında toplam 26.336.677 yabancı ziyaretçi gelmiş, Antalya'ya 9.093.071 yabancı ziyaretçi girişi ile Türkiye'den %32,52 pay almıştır.

Aşağıda, Antalya'nın Türkiye turizm talebinden aldığı pay, yıllara göre ortaya konulmakta ve Antalya'da yıl içindeki turistik talebin dağılımı Türkiye ile karşılaştırmalı olarak açıklanmaktadır (Tablo-14).

Tablo-14: Türkiye’de Başlıca Turizm Merkezlerine Gelen Yabancı Ziyaretçiler ve Bu Merkezlerin Türkiye’deki Payı (2006, 2007, 2008)

Yer	2006	%	2007	%	2008	%
Antalya	6.011.183	30,3	7.291.734	31,2	9.093.071	32,5
İstanbul	5.346.681	27	6.453.598	27,7	7.050.748	26,8
Muğla	2.345.485	11,8	2.571.920	11	2.876.201	10,9
İzmir	776.689	3,9	966.693	4,1	1.034.064	3,9
Aydın	404.631	2	509.872	2,2	594.240	2,3
Diğer	4.935.164	24,9	5.547.094	23,8	6.216.829	23,6
Toplam	19.819.833	100	23.340.911	100	26.336.677	100

Kaynak: www.aktob.org.tr, 27.10.2009.

2.4.1. Turistik Talebin Yıllara Göre Gelişimi

Son yıllarda Türkiye’ye ve Antalya’ya gelen ziyaretçiler ve payı aşağıda verilmektedir (Tablo-15):

Tablo-15: Türkiye ve Antalya’ya Gelen Ziyaretçiler ve Antalya’nın Payı

Yıllar	Antalya	Türkiye	Antalya’nın Payı (%)
1980	4.903	1.288.060	0,63
1985	65.915	2.614.924	2,52
1990	826.027	5.389.308	15,33
1995	1.939.477	7.726.886	25,10
2000	3.230.837	10.428.153	30,98
2001	4.167.841	11.618.969	35,87
2002	4.747.328	13.256.028	35,81
2003	4.681.951	14.029.558	33,37
2004	6.047.168	17.516.908	34,52
2005	6.884.024	21.124.886	32,59
2006	6.011.183	19.819.833	30,33
2007	7.291.376	23.341.074	31,24
2008	9.093.071	26.336.677	32,52

Kaynak: www.aktob.org, 27.10.2009.

Tablodan da anlaşıldığı gibi 1980’li yıllarda Türkiye’ye gelen turistlerin % 1’i bile Antalya’ya gelmezken, on yıl sonra 1990’da % 15’lere çıkmış, 2000 yılında % 30’lara ulaşmış ve 2008 yılında bu oran % 32’yi aşmıştır. Böylece yaklaşık son 30 yılda büyük bir gelişme kaydetmiş ve geldiği noktayı korumaktadır. Bugün Türkiye’ye gelen her 3 turistten biri Antalya’yı tercih etmektedir. Bu durum Antalya’nın turizmde yaşadığı hızlı büyümeyi ve gelişmeyi gözler önüne sermektedir.

2.4.2. Turistik Talebin Aylara Dağılımı

2008 yılında Antalya ve Türkiye’ye gelen ziyaretçiler ve Antalya’nın Türkiye’den aldığı pay aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo-16):

Tablo-16: Antalya ve Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı ve Antalya'nın Payı (2008)

Aylar	Antalya	Türkiye	Antalya'nın Payı (%)
Ocak	121.458	782.786	15,52
Şubat	152.011	896.482	16,96
Mart	291.077	1.305.297	22,30
Nisan	473.912	1.647.903	28,76
Mayıs	1.037.877	2.748.564	37,76
Haziran	1.282.156	3.305.832	38,78
Temmuz	1.444.204	4.084.764	35,36
Ağustos	1.430.502	3.762.136	38,02
Eylül	1.206.548	2.981.044	40,47
Ekim	772.849	2.462.497	31,38
Kasım	230.038	1.267.996	18,14
Aralık	121.881	1.091.376	11,17
Toplam	9.093.071	26.336.677	32,52

Kaynak: Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009.

Tablodan da anlaşıldığı gibi Antalya’ya 2008 yılında en çok turist Haziran-Eylül arasındaki dört ayda gelmiştir. Bu durum bölgeye deniz-güneş-kum üçlüsüne bağlı kitle turizmine yönelik bir turistik talebin olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Eylül ayında Türkiye'ye gelen turistlerin % 40'ı Antalya'yı tercih etmiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki, Antalya'nın iklim faktörü, kıyı turizmi sezonunu uzatmaktadır.

2.4.3. Turistik Talebin Milliyet Yapısı

Antalya'ya 2008 yılında gelen turistlerin milliyetlerine göre dağılımı incelendiğinde Avrupa ülkelerinin ve Bağımsız Devletler Topluluğu'nun önde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo-17).

Tablo-17: Antalya'ya Gelen Turistlerin Ziyaretçilerin Milliyete Göre Dağılımı (2005 ve 2008)

Milliyetler	2005	2008
Almanya	2639182	2309762
Rusya Fed. (BDT)	1279949	2183302
Ukrayna (BDT)	173141	452978
Hollanda	502376	443316
İsrail	186077	330153
İngiltere	207832	279093
İsveç	229197	233048
Avusturya	254237	230955
Polonya	90 631	221471
Belçika	187187	217129
Fransa	159172	214274
Norveç	104810	174621
Danimarka	148447	137604
İsviçre	185643	103285
Çek Cum	44 676	101292
Diğer	702156	932230
Yabancı	6 884 024	8 564513
Yerli	397 875	428 624
Toplam	7 281 899	8 993137

2008 yılında deniz limanlarından 99.934 ziyaretçi girişi gerçekleşmiş olup, Antalya'yı ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısı; 9.093.071'dir.

Kaynak: Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009.

2008 yılında Antalya'ya gelen 9.093.071 turistin 2.309.762'si Almanya'dan, 2.183.302'si Rusya Federasyonu'ndan gelmiştir. Başka bir anlatımla, turistlerin % 26,97'i Alman ve % 25,49'u Rus olup, ikisinin toplamı gelen turistlerin %50'sini geçmektedir. Almanya ve Rusya Federasyonu'nu Ukrayna, Hollanda, İsrail, İngiltere, İsveç, Avusturya, Polonya, Belçika, Fransa ve Norveç izlemektedir. İsrail dışında Ortadoğu ülkelerinden en fazla turist gönderen ülke 28.167 turistle İran'dır.

2.5. Turizm Tanıtımı, Pazarlama ve Örgütlenme

Bir yerde turizmin başarılı olabilmesi tanıtım ve pazarlamanın doğru yapılması ile yakından ilgilidir. Pazar trendlerinin araştırılması, pazar diliminin tanımlanması, müşteri analizi ve dilimlendirilmesi, müşteri isteklerinin belirlenmesi ve güncelleştirilmesi, tutundurma kanallarının belirlenmesi ve dağıtım kanallarının saptanması ve gerekiyorsa üründe değişiklik yapılması konusunda kapsamlı araştırmalar yapılması, turistik ürünün etkili pazarlanmasında en önemli koşullardandır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:124).

Antalya'da çeşitli kurum ve kuruluşlar turizmle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilenmekte, bölgenin tanıtımına katkı sağlamaktadır.

Antalya Bölgesinin seyahat ve turizm endüstrisinde hedeflenen iç ve dış piyasa gelişimini sağlamak, ihtiyaç duyulan yerel ve örgütsel birlik çalışmalarını yürütmek üzere 2005 yılı itibariyle **Antalya Tanıtım Komitesi** kurulmuştur. Komite; bölgenin turizm kaynakları olan **doğal ve tarihi mirasın korunması**, bu zenginliklerin dünya turizm pazarında hak ettiği yeri almasına yönelik tanıtım çalışmalarının yapılması ve bu sektörden gelecek kaynağın sosyal refahın artırılması, bölgesel kalkınma ve turizmin geliştirilmesinde kullanılmasını sağlamayı temel misyon edinmiştir. (ANTALYA TURİZM RAPORU, 2007:25-26).

Yapılan araştırmalar, Antalya'yı ziyaret edenlerin, %98'nin Antalya'nın marka olduğu fikrine katılmadığını, %93'ünün Antalya'nın alt yapı problemi olduğu fikrine katıldığını, %81'nin de herhangi bir fiyat eşitliği halinde, Paris vb. destinasyonları tercih edeceğini göstermektedir (DOĞANLI, 2006:151). Antalya'nın

turizmde markalaşmış bir destinasyon olabilmesi için, organize edilmiş bir tanıtım stratejisine ihtiyaç vardır.

Bu amaçla yola çıkan **Antalya Tanıtım Komitesi** aşağıdaki kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır:

- Antalya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü,
- Antalya Büyükşehir Belediyesi,
- Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB),
- Antalya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO),
- Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odası (AESOB),
- Antalya Tanıtım Vakfı (ATAV),
- Alanya Tanıtım Vakfı (ALTAV),
- Alanya Turizm İşletmeciler Birliği (ALTİD),
- Side Turizm Tanıtım Derneği (Side TUDER),
- Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB),
- Kemer Tanıtım Vakfı (KETAV),
- Kemer Turizm Yatırımcıları Birliği (KETOB),
- Kundu Turizm Yatırımcıları Birliği (KUYAB),
- Havalimanı 1. Dış Hatlar Terminali İşletmesi,
- Antalya Rehberler Odası (ARO),
- Turizm Seyahat Acenteleri Birliği (TURSAB),
- Antalya Fuarçılık A.Ş. (ANFAŞ).

Yukarıda adı geçen kuruluşların hemen hepsi Antalya'nın tanıtımı ile ayrı ayrı çalışmalar yapmakta iken, Antalya Tanıtım Komitesi kurulmuş, böylece tanıtım ve pazarlama konusunda kurumlar arası koordinasyon önemli ölçüde sağlanmıştır.

Antalya'nın tanıtımına katkı sağlayan ve destek veren diğer kurum ve kuruluşlar da şunlardır:

- Akdeniz Belediyeler Birliği (ABB),
- Antalya Kent Konseyi (G21),
- Antalya Deniz Ticaret Odası (ADTO),
- Antalya Ticaret Borsası (ATB),

- Antalya Gazeteciler Cemiyeti (AGC),
- Antalya Kalekapısı Derneği (ANTKALDER),
- Profesyonel Otel Yöneticileri Derneği (POYD),
- Antalya Sanayici İşadamları Derneği (ANSİAD),
- Antalya Genç İşadamları Derneği (ANTGİAD),
- Antalya Girişimci İşadamları Derneği (AGİD),
- Antalya Seyahat Acenteleri Yöneticileri Derneği (ANTSAYD),
- Turist Rehberleri Birliği Derneği (TUREB),
- Toroslar Doğa Spor Kulübü (TODOSK),
- Alanya Turistik İşletmeciler Derneği (ALTİD),
- Alanya Ticaret ve Sanayi Odası (ALTSO),
- Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası (MATSO),
- Alanya Tanıtma Vakfı (ALTAV),
- Alanya Turizm Hizmet Birliği (ATHB),
- Güney Antalya Turizmi Geliştirme ve Altyapı İşletme Birliği (GATAB),
- Lara Altyapı Birliği (LATUYAB),
- Kundu Altyapı Birliği (KUYAB).

Antalya’da tüm resmi ve özel kurumların/kuruluşların, örgütlerin ortak paydası; turizm işlerliğindeki her türlü olumsuzlukların tesbit edilerek giderilmesi, her türlü alt sektörde hizmet kalitesinin ve müşteri memnuniyetinin artırılması, turizm faaliyetlerinde ortak politika, strateji ve projelerin geliştirilmesi, tanıtma faaliyetlerinde profesyonel uzmanlık alanlarının kullanılması, tanıtım etkinliği için bilimsel verilere dayanılarak organize hareket edilmesi ve bölgesel tanıtımda kurumlar arası koordinasyon ve dayanışmanın sağlanması temeline dayanmaktadır (www.antalyaguide.org, 31.10.2009).

Antalya Ticaret ve Sanayi Odası’nın hazırladığı **2007 Yılında Antalya Turizmi Konjonktür Değerlendirmesi** adlı raporda Türkiye ve Antalya turizminde etkin bir tanıtım ve pazarlamanın gerçekleşmesi için yapılması gerekenler şu şekilde özetlenmektedir:

- Türk turizminde güçlü bir kalite politikası oluşturulmalı ve bu politika tanıtım çalışmalarında aktif olarak kullanılmalıdır.
- Turizmde arz talep dengesizliğinin giderilmesi ve altyapı yetersizliğinin aşılması için bazı bölgelerde yatırımların durumu ele alınmalı, yatırımlarda ürün çeşitliliği gibi unsurlar aranmalıdır.
- Eş zamanlı olarak alternatif turizm faaliyetleri teşvik edilerek turizmde çeşitlilik sağlanmalı ve turizm faaliyetleri 12 aya yayılmalıdır. Böylece farklı profillerdeki turist kitlelerine ulaşmak mümkün olabilecektir.
- Hizmet kalitesinin yükselmesi, kalite standartlarının belirlenmesi ve turizmcilerce benimsenmesi ile mümkün olacaktır. Yüksek kalite düzeyinin standart hale gelmesi fiyat politikalarında belirleyici olacak ve yıkıcı rekabet ortamının ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Böylelikle sektör turizm ürününü değerinde arz ederken, kaliteli arz kaliteli turist profilini de beraberinde getirecektir.
- Antalya İli Turizm Master Planı çalışmalarına derhal başlanmalıdır. Çalışmalar tamamlanana kadar turizm yatırımları durdurulmalı ve planın il genelinde bağlayıcı olması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

2.6. Turizmin Etkileri

Kitle turizminin, yoğun turist nüfusunu oldukça kısa bir sezonda, genellikle kıyı mekanı üzerinde inşa edilen tatil köyü, otel veya temalı otellerde konaklatma, yedirme-içirme, eğlendirme, gezdirme ve para harcatmaya dayanan pazar politikası, bu alanlar üzerinde taşıma kapasitelerini zorlayan ve bazen aşan kullanımları ortaya çıkarmıştır. Tüketim ağırlıklı bu turistik süreç, şu sonuçların doğmasına yol açmaktadır (OVALI, 2007:65):

- Yapılaşma bakımından betonlaşmaya bağlı görsel kirlilik,
- Ekolojik çevreye dağılım, yoğunluk, kaynak kullanımı bakımından çevresel kirlilik,
- Kirliliğe bağlı tür kayıpları ve ekolojik dengenin bozulması,

- Sosyo-kültürel farklılıklar ve beklentilerin uyuşmaması bakımından kültürel bozulma.

Antalya da kitle turizminin destinasyonu olarak; yukarıda sıralanan olumsuz gelişmelerin birebir aynısını yaşamaktadır. Özellikle Antalya kent merkezi, Alanya, Kemer ve Manavgat ilçe merkezleri ile plajların olduğu ve turistik tesislerin yoğunlaştığı kıyılar, turizmin baskısından en fazla etkilenen yerlerdir.

Antalya’da turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel olumsuz etkilerinin en önde gelenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Turizme aşırı bağımlılık nedeniyle diğer sektörlere olan ilgiyi azaltmaktadır.
- 2006 yılında Antalya Mimarlar Odası’nın örgütlediği “Turizm ve Mimarlık Sempozyumu”unda, doğal-kültürel kaynakların sonsuz olmadığı, turizm faaliyetleri nedeniyle Antalya’nın doğal-kültürel kaynaklarının hızla tüketilmekte olduğu çeşitli bildirimlerde dile getirilmiştir
- Aynı sempozyumun sonuç bildirgesinde, *“turizm adına gerçekleşen yoğun yapılaşmanın yanında son dönemlerde turizm mimarlığı adına gerek ülkemizin gerekse diğer ülkelerin sosyal, siyasal tarihlerine mal olmuş kimi saray ve meydanları başta olmak üzere tarihi kimlik öğelerinin ölçekten yoksun taklitlerinin tasarlanmakta olduğu ve bunların da Antalya kıyılarında hızla yaygınlaşmakta olduğu gözlenmiştir.”* denmektedir. Bu durum kıyıların bozulmasına ve çirkin yapılaşmaya yol açmaktadır.
- Antalya Rehberler Odası’nın 2007 yılında yaptığı Antalya Turizm Raporu çalışmasında, son 35 yılda; Türkiye nüfusu iki kat artarken Antalya’nın 3,5 kat artışla 2 milyonu geçtiği ve önümüzdeki 15 yılda %85 oranında bir artışla 3,7 milyona erişeceği öngörülmektedir. Bu hızlı artışın da beraberinde bir çok sorunu getireceği ortadadır.
- Turizme bağlı aşırı nüfus artışları sonucunda, Antalya’nın ekonomik gelişmesinin fert başına yansması yetersiz kalmakta ve beklenen

bölgesel refah seviyelerine erişilememektedir. Tüm bölge belediyelerinde turizme bağlı hızlı nüfus artışı karşısında yetersiz kalan yerel yönetim hizmetleri ve temel altyapı yatırımlarının, çok yönlü ve büyük sosyo-ekonomik baskılar yarattığı bir gerçektir (ANTALYA TURİZM RAPORU, 2007).

- Antalya İli'nin nüfusunun %85'i kıyı kesiminde yaşamakta, özellikle kıyı alanlarının turizm bölgesi olarak ilan edilmesinden dolayı turistik tesisler ve ikincil konutlar bu alanlarda yoğunlaşmaktadır. Konaklama tesisleri ile potansiyel turist sayısındaki bu artış, kıyı alanlarının plansız kullanılmasına ve doğal değerlerin hızla kaybolmasına neden olmaktadır. Özellikle Lara-Kundu bölgesinde golf alanları tahsisi ile önemli miktarda orman alanlarının yok edilmesi, dolayısıyla doğal değerler ve biyolojik çeşitlilik kaybı gündeme gelmiştir (YILDIRIM, TOPKAYA, ARÜV, 2006:2-6).
- Antalya'da turizmin mevsimsel yoğunluk yaşaması nedeniyle, yılın kalan döneminde işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır.
- Yabancı işgücüne gereksinim artmıştır.
- Özellikle yaz döneminde artan nüfus nedeniyle enerji ve su temininde sıkıntı yaşanmaktadır.
- Su, hava, toprak ve gürültü kirliliği gibi çevresel sorunlar doğmaktadır.
- Tarihi sit alanlarının ve anıtların peyzaj özelliklerinin bozulduğuna ve buna bağlı olarak çekiciliğin azaldığına tanık olunmaktadır.
- Alanya'dan Kalkan'a kadar olan kıyı şeridinde tarım alanlarının hızla yok olduğu, tarımsal etkinliklerin terk edildiği ve doğal çevrenin zarar gördüğü gözlenmektedir.
- Turizm bölgelerinde çöp ve atık suların her türlü olumsuz etkilere yol açtığı gözlenmektedir. (<http://cmoeski.org/dosyalar/cdr2009/antalya.pdf>),
- Yerel halkta kültür çatışması, yabancılaşma ve dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşanmakta, karşılıklı iletişim olumsuz etkilenmektedir.

- Gelen turistlerin kültürlerinin ve yaşam biçimlerinin olumsuz yanları yerel toplumu etkileyebilmektedir.
- Mevsimlik iş olanağının getirdiği aşırı göç nedeniyle kentsel sorunlar artmakta ve suç oranlarında yükselme görülmektedir.

Antalya’da turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel olumlu etkileri ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

- Turizm en önemli geçim kaynağı haline gelmiştir.
- Antalya, uluslar arası turizm pazarında haklı bir isim yapmış ve “Antalya” markası doğarak, Türkiye’nin de tanıtımına katkı vermiştir.
- Antalya 2007 yılında, toplam turizm yatırımlarının yarısından fazlasını, teşvikli turizm yatırımlarının da % 32’sini almıştır (www.atso.org.tr).
- Antalya konaklama tesislerindeki yatak kapasitesi açısından Türkiye’de % 40 dolayında paya sahiptir. Yatak demek, hizmet demektir, o da istihdam yaratmaktadır.
- Antalya turizm gelirleri 2005 yılı itibariyle 8 milyar doları aşmıştır. Aynı dönemde Türkiye turizm gelirin 13,9 milyar dolar olduğu göz önüne alınırsa Antalya’nın Türkiye ekonomisine katkısının boyutu buradan anlaşılabilir (www.antalyarehberlerodasi.org).
- Doğal, kültürel ve tarihi değerlerin turistik önemi anlaşılmiş hem bunlarla ilgili iş alanları doğmuş hem de koruma bilinci gelişmiştir.
- Yöreyi ziyaret eden turistlerin olumlu özellikleri yerli halk tarafından benimsenmiş, yaşam kalitesi artmıştır.
- Terkedilmiş hatta kullanılmayan araziler değer kazanmıştır.
- Ulaşım, kanalizasyon, iletişim gibi altyapıda gelişmeler yaşanmıştır.

BÖLÜM III: ANTALYA BATISINDA KIRSAL TURİZM: MEVCUT DURUM ANALİZİ VE GELİŞME POTANSİYELİ

1-ARZ ANALİZİ

Bir önceki bölümün (Bölüm: II) 1. alt bölümünde Antalya’da turizmin gelişmesinde rol oynayan faktörler adı altında çekicilikler ele alınmıştı. Antalya il bütününe ait bu çekicilikler aynı zamanda arz potansiyelini de oluşturmaktadır. Bu bölümden itibaren artık doğrudan kırsal turizm işleneceği için, ayrıntılı biçimde ilin batı yarısının çekicilikleri değerlendirmeye alınmıştır. Zaten II. Bölümde batı Antalya’ya ait açıklamalar olabildiğince kısa tutulmuştu.

1.1. Çekicilikler

Bir bölgede turizmin verimli bir şekilde planlanabilmesi, değişen eğilimlere ayak uydurabilmesi ve turizm endüstrisine katılabilmesi için bu sektöre sunabileceği doğal, kültürel ve hizmet çekiciliklerinin bilinmesi büyük önem taşır. Bunlar turizmin potansiyel arz kaynaklarıdır. Turizm arzı en basit tanımıyla “bir ülkenin turistik zenginliklerinin tümü” olarak ifade edilmektedir (KOZAK, BAHAR, 2005:16).

Turizm arzı içinde yer şekilleri, iklim koşulları, yeraltı ve yerüstü suları, kaplıcalar, ilginç doğal oluşumlar, tarihi eserler, anıtlar, müzeler, sosyo-kültürel aktiviteler, konaklama hizmetleri, ulaştırma olanakları ve daha birçok unsur sayılabilir. Arz potansiyelinin saptanmasında, doğal, kültürel ve hizmet çekiciliklerinin analizi yapılarak, kırsal turizmin şekillenmesi sağlanmakta ve buna bağlı olarak kırsal alanların ekonomik gelişiminin ilk adımları atılmaktadır.

“Turizm arzı, bir ülke veya yörenin belli koşullar altında, belli bir zamanda, belirli fiyatlardan ziyaretçilere satmaya veya onların faydalanması için hazır bulundurduğu turistik zenginliklerdir” (MORGÜL,2006:55). O halde turizm arzının en önemli unsuru doğal kaynaklar, kültürel ve tarihi değerlerdir. Bunlar, bir yerin sahip olduğu, ziyaretçilerin kullanımı ve zevk almaları için hazırda olan varlıklardır. Uygun iklim koşulları, çeşitli türde bitki ve hayvanlar, su kaynakları, plajlar, doğal

manzara güzellikleri, kaliteli içme suları, göller, akarsular, kaplıcalar vb. olanaklar, aynı zamanda birer çekicilik olarak turizm arzının -insan yapısı ekicilikler dışındaki- en önemli elemanlarını oluşturmaktadır. Aslında turizm arzını oluşturan bu çekiciliklerin çoğu kırsal alanlarda bulunmakta ve genellikle kırsal nitelik taşımaktadır. Bu anlamda değerlendirildiğinde, kırsal turizmin arz kaynaklarının çok çeşitli ve kapsamlı olduğu söylenebilir. Bir köy, kıl çadır, doğal güzelliği bozulmamış bir gl kenarı, tarımsal bir etkinlik, geleneksel törenler, kırsal bir düğün, geleneksel yaylacılık, dağlar, yöresel festivaller, hatta özgün bir efsane bile kırsal turizm için çekicilik unsurudur.

Kırsal alanların kalkındırılmasında ve yaşam standartlarının yükseltilmesinde turizmin etkisi göz ardı edilemez. İşte kırsal ekicilikler ne denli zengin ve bir o kadar da turistik ürün haline getirilip turistin hizmetine en seçkin ve kaliteli şekilde sunulursa, sosyo-ekonomik kalkınmanın da o denli hızlı ve sürdürülebilir olacağı kesinleşir. Bu gerçeği keşfeden gelişmekte olan ülkeler, kırsal kalkınmanın bir aracı olarak kırsal turizme yer vermeye başlamışlardır.

Turizm bakımında bir alanın gelişebilmesi ve o alanda kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için şunlar göz önüne alınmalıdır (ÇEKEN, 2008:298):

- Bölgedeki kültürel değerlerin analizi yapılmalıdır (arkeolojik eserler, anıtlar, folklor ve festivaller gibi).
- Bölgenin iklim durumu, doğal bitki örtüsü ve turizme elverişli arazi analizi yapılmalıdır.
- Turizmle doğrudan ve dolaylı olarak özel mallar ve hizmetler üreten, pazarlayan kuruluşlar belirlenmelidir.
- Mevcut tesisler ve yenilerini ilave edebilme durumu incelenmelidir.
- Bölgede bulunan yerel halkın turizmi algılama düzeyi araştırılmalıdır.
- Turizm sektörünün diğer sektörlerle ilişkisi, sivil toplum örgütlerinin varlığı ve uluslararası turizm talebinin analizi araştırılmalıdır.

Kırsal ekonominin, hızla değişen pazarlarda rekabet gücü kazanabilmesi için tarımsal verimliliği sağlamanın yanında, karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu alanlarda, yerel ayırt edici özelliklerini belirleyerek ve bunları geliştirerek, sahip

olduğu varlıkları, yenilikçi yöresel ürünlere dönüştürmesi ve dış pazarlara açılması önem taşımaktadır (<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/strateji/UKKS.pdf>, 11.05.2009).

İnsanlar son yıllarda kalabalık ve alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşarak, daha özgür, sağlıklı ve doğayla baş başa yasayabileceği alternatif turizm alanlarına doğru yönelmektedir. Çünkü bu alanlardaki her türlü çekicilikler, günümüz turistine tatilinde doyum sağlayacağı bir ortam vaad etmektedir. Bu kapsamda kırsal turizm; doğaseverlere, macera arayanlara, nostalji yaşamak isteyenlere, sağlıklı yaşam arzu edenlere, yeni insanlar ve yeni kültürler tanımak isteyenlere önerilecek bir turizm türüdür (MORGÜL, 2006:4)

Her şeyden önce kırsal turizmin herhangi bir coğrafi ortamda geliştirilmesi düşünüldüğünde, o yerin aşağıdaki özelliklerden en az birkaçına sahip olması gerekmektedir (SOYKAN, 1999:69):

- Kırsal yerleşmenin coğrafi konumu ve kuruluş yeri uygun olmalı (sanayi ve kentsel ortamlardan uzak),
- Su kaynakları, içme ve kullanma suyu olarak yeterli ve kaliteli olmalı, su sporlarından en az birinin uygulanabilmesine olanak tanımalı,
- Ulaşım kolay, ulaşım olanakları çeşitli olmalı,
- Yakın çevre gezileri için olanaklar ve alternatifler yer almalı,
- Kolay ve doğrudan rezervasyon yapılabilmeli,
- Konaklama kapasitesi yeterli, kaliteli ve standart olmalı, konaklamayla birlikte yan hizmetler de verilmeli,
- Kırsal yapılar ve kırsal yerleşme dokusu otantik olmalı, geleneksellik ön planda hissedilmeli,
- Doğal güzellikler, ilginç oluşumlar (doğal parklar, milli parklar vb) korunmuş olmalı,
- Tarihsel ve kültürel değerler korunmuş olmalı,
- Spor etkinlikleri (koşu, yürüyüş, tenis, golf, yüzme, binicilik, kayak, futbol, voleybol...) için uygun ortamlar (yürüyüş yolları, koşu parkurları, kayak pistleri, golf alanı, maç sahaları, suyla ilgili donanımlar...) olmalı,

- Belirli bir kırsal-geleneksel üretim biçimi (dokumacılık, mandıracılık, ağaç işleri, şarap yapımı, seramik eşya yapımı vb) turiste sunulabilmeli,
- Altyapı hizmetleri tamam olmalı,
- Hizmetler belirli bir standartta olmalı, merkezi veya yerel örgütsel bir yapıda verilmeli, sağlık, güvenlik gibi konularda garanti sağlanmalı,
- Turisti oyalayacak zengin animasyonlar yaratılmalı,
- Kırsal halk, turizmi kabullenmiş, bu işi gönüllü yapan, turisti seven ve bu turizm türü için eğitimden geçmiş olmalı,
- Tanıtım şart olup, yetkili kişiler tarafından doğru kitlelere ve zamanında yapılmalıdır.

1.1.1. Doğal Çekicilikler

Türkiye'nin en önemli turizm alanı olma niteliğini kanıtlamış olan Antalya, kırsal turizmin geliştirilmesi bakımından oldukça avantajlı yerlerden biridir. Kırların en temel çekiciliği, doğal görmeye ve içinde yaşamaya olanak vermesidir. Bu çekiciliklerin başında temiz hava, temiz su önde gelirken, yeşil bitki örtüsü, göller, akarsular, ovalar, yaylalar, dağlar, olağanüstü manzaralar bir çırpıda sıralanabilir. Bazı yerler ise, başka yerlerde bulunmayan bitki ve hayvan zenginliği ile koruma altına alınacak ölçüde eşsizdirler.

Antalya ili kırsal yerleşmeleri, fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri ile zengin kırsal turizm çekiciliklerine sahiptir. Kıyılarda tatillerini geçiren turistlere yönelik düzenlenen "pamuk toplama turları" bile bu turizm türünün gelişmesine uygun ortamların olduğunu göstermektedir. Yapılan uygulamayı kısaca özetlemek gerekirse; Manavgat ve Side'de tatilini geçiren turistler pamuk toplamak için düzenlenen turlara katılarak, önce tur kapsamında bulunan Oymapınar baraj gölünde tekne gezisine katılmakta, daha sonra aralarında yaşlı ve çocukların da bulunduğu turistler çevredeki pamuk tarlalarında bir saat çalışmaktadırlar. En fazla pamuk toplayana ise akşam yemeğinde bir şişe şarap hediye edilmektedir. Antalya'da kırsal turizm kapsamında hizmet veren üç yerleşim merkezinde kurulmuş 7 adet çiftlik mevcuttur. Bunlardan 5 tanesi kıyı turizminin yoğun olduğu Çıralı'da (Ulupınar/Kemer) bulunmaktadır. Diğer iki tanesi ise Geyikbayır (Antalya) ve

Akçaeniş'de (Elmalı) olmak üzere kıyından uzakta yer almaktadır. Öte yandan Antalya'nın Kuzca (Kumluca), Ürünü (İbradi), Sapadere (Alanya) gibi birçok köyü doğal ve kültürel coğrafya özellikleri ile kırsal turizm açısından değerlendirilebilir (SARI,2008:203).

Antalya ilinin sahip olduğu çok sayıda ve çeşitlilikteki doğal veriler hem turizmin çeşitlenmesinde fırsatlar vermekte hem de turizmin gelişmesine bağlı olarak geleceğe yönelik potansiyel yeni turistik arz kapasitesini yaratmaktadır (SARKIM, 2007:26).

1.1.1.1. Coğrafi Konum ve Yerşekilleri

Araştırma alanımızı oluşturan Antalya ilinin batı bölümü, aynı zamanda Antalya Körfezi'nin batı kıyılarından Muğla il sınırına kadar uzanmakta, kuzeyde ise Burdur ili ile komşuluk yapmaktadır. Bu bölüm dahilinde Antalya'nın Döşemealtı, Kepez, Muratpaşa Konyaaltı, Kemer, Kumluca, Finike, Demre (Kale), Kaş, Korkuteli ve Elmalı ilçeleri yer almaktadır (Şekil-3).

Araştırma alanı Türkiye'nin güneyinde Batı Toroslar'ın Akdeniz'e sokulduğu bölgede yer almaktadır, dolayısıyla oldukça dağlık ve engebeli bir topografyaya sahiptir (Şekil-4).

Antalya Körfezi'nin batısındaki **Teke Yarımadası**, ilin sınırları içindeki kısmıyla (bir bölümü de Muğla iline girmektedir) araştırma alanımızın neredeyse tamamını oluşturmaktadır. Teke Yarımadası, Türkiye'nin güney batısında Antalya Körfezi ile Fethiye Körfezi arasında Akdeniz'e doğru uzanan, kuzeyden de Göller Bölgesi ile sınırlanan büyük bir yarımada. Bu alan aynı zamanda **Teke Platosu** olarak da bilinmektedir ve kuzey-güney, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan sıradağlar ve bunlar arasında yer alan çukurluklardan oluşan engebeli bir görünüme sahiptir.

Dağların özellikle Kaş-Finike arasında kıyı çizgisine dik uzandığı yerlerde korunaklı koylar ve kıyı önünde uzanan **adalar** eşsiz peyzajlar sunmaktadır. Tekirova kıyılarında isimleri Martı, Mağara, Piknik ve Küçük Ada olan dört ada vardır. Küçük Ada, Piknik Adası'nın arkasında kaldığı için kıyından görünmez.

Şekil-3: Tez Alanının (Antalya Körfezi Batısı) Coğrafi Konumu

Üç Adalar olarak bilinen bu adalar, dünya kriterlerine uygun nadir dalış merkezleri arasında yer alır. Antalya'nın batısında ayrıca, Demre ilçesi yakınlarında Kekova Adası ile Antalya-Kemer karayolu üzerinde kıyıya yakın konumda Sıçan Adası bulunmaktadır

Antalya'nın 640 km uzunluğundaki kıyılarının yaklaşık yarısı körfezin batısına aittir. Bu kesimde; Patara, Kaputaş, Çayağzı, Finike, Kumluca, Çıralı, Adrasan, Tekirova, Phaselis, Çamyuva, Kiriş, Beldibi, Göynük, Çaltıcak, Topçam, Sarısu ve Konyaaltı plajları bulunmaktadır ve kıyı turizmine açılmışlardır. Kaş-Finike arası Dalmaçya tipi kıyı şekline sahiptir. Kıyılara dik uzanan birbirine paralel sıradağlar arasındaki vadiler sular altında kalmış, dağların yüksek kesimleri ise deniz içinde ada dizilerine dönüşerek bu kıyıları oluşturmuştur (Şekil-4).

Antalya sınırları içindeki dağlar en genel ifadesiyle Toros Dağları'dır ve körfezin batısında ve doğusunda olmak üzere iki bölümde incelenebilirler. Batıdaki dağlar, Eşen Çayı'nın kaynağı ile güneyde Gelidonya Burnu, Antalya Limanı ve kuzeyde Söğüt Gölü civarında bulunan Rahat Dağı arasındaki dörtgen içine giren Teke Yarımadası'nın dağlarıdır. Bu kesimdeki dağlar, Eşen Çayı'nın doğusundaki çöküntüden başlar, bir kol kuzeye doğru devam edip, Rahat Dağı'na kadar uzanır, diğeri ise önce doğuya, sonra da Gelidonya Burnu'ndan itibaren kuzeydoğuya ve Korkuteli'nin doğusunda Kızılcakaya'ya doğru devam eder.

Araştırma alanımızın en önemli dağ sistemi Beydağları'dır. Toros Dağları'nın batı uzantılarından olan Beydağları, Antalya Körfezi'nin batısında, kuzey-güney doğrultusunda uzanır ve 600-3086 m.'ler arasında yükseltiye sahiptir. Beydağları Elmalı'yı Finike'ye bağlayan Avlanbeli Geçidi'nden başlayarak, Korkuteli yakınlarındaki Yazır Köyü'ne değin 80 km'lik bir uzanış gösterir. Sıradağ oluşumundaki Beydağları, güneyden kuzeye doğru alçalma gösterir ve Alakır Vadisi'ne bakan yüzü çok diktir. Genellikle kalker kayalardan oluşan bu sıradağların çok sayıda dorukları vardır: Tahtalıdağ (2.366 m.), Tunçdağı (2.649 m.), Saklıkent (2.503 m.), Bakırlitepe (2.547 m.), Alabelen (2.422 m.), Ardıçtepe (1.960 m.), Kızlarsivrisi (3.086 m.), Çeştepe (2.930 m.), Mumtaztepe (2.819 m.), Korkuteli Akdağ (2.825 m.), Pozan dağı (2.774 m.), Alacadağ (2.336 m.), Kohu Dağı (2.408

Şekil-4: Tez Alanının (Antalya Körfezi Batısı) Doğal Coğrafi Yapısı

m.) ve Susuz Dağlar (2.209 m.) (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2007:13-14).

Tablo-18: Antalya Körfezi Batısındaki Önemli Yükselti ve Turizm Arz Potansiyelleri

Yükselti (m.)		Bulunduğu yer	Dağın Adı	Turizm Arz Potansiyelleri
Kızlar Sivrisi	3086	Elmalı-Finike	Beydağları	Kırsal turizm potansiyeli
Sallanmaz Tepesi	3024	Elmalı	Akdağ	Kış turizmi potansiyeli
Ziyaret Tepesi	2591	Elmalı	Akdağ	Kış turizmi potansiyeli
Kohu Tepesi	2409	Elmalı	Susuz Dağı	Yayla turizmi potansiyeli
Toylak Karlığı	2336	Finike-Kaş	Alaca Dağ	Doğa sporları potansiyeli
Sarıçam Dağı	1811	Kemer	Tahtalıdağı	Yayla ve kış turizmi potansiyeli
Tünek Tepesi	618	Merkez İlçe	Beydağları	Manzara güzellikleri
Güllük Dağı	1100	Merkez İlçe	Beydağları	Kültür turizmi, av turizmi
Saklıkent	1750-1900	Merkez İlçe	Beydağları	Kış turizmi

Kaynak: Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2007.

Bu dağlar, jeologlara, jeomorfologlara, coğrafyacılar, dağcılara, turistlere çok çeşitli peyzajlar ve araştırma olanakları sunar (Tablo-18). Sözgelimi Tahtalı Dağı'na tırmanış Soğukpınar'dan başlar ve Akdeniz'i gören sırtlar üzerinden eşsiz manzaralar ayaklar altına serilir (Foto-4). Soğukpınar'dan kısa bir yürüyüş ve tırmanış ile kamp alanına ulaşılır. Beydağları'na yıl boyu çıkmak olanaklıdır. Ancak Nisan, Mayıs ve Haziran ayları iklim ve flora zenginliğinden ötürü daha uygundur.

Toros Dağları ülkemizde yayla oluşumuna en uygun dağlar arasındadır ve araştırma alanımızdaki Batı Toroslar üzerinde çok sayıda yayla bulunmaktadır.

Antalya yaylaları geleneksel biçimde o yörede yaşayan halkın hayvanlarını beslemek ve kışlık yakacak gereksinimlerini karşılamak üzere gittikleri ve konakladıkları yerlerdir. Günümüzde ise kentin kirli, gürültülü, stresli ortamından

uzaklaşmak, boğucu yaz sıcaklarından kurtulmak isteyen kişiler ile yeni yerler keşfetmek, yayla kültürünü tanımak ve yaylaların sağlık verici havasından suyundan yararlanmak isteyen turistlerin tercihleri doğrultusunda yaylaların kullanım amacı değişmiştir. Antalya batısındaki başlıca yaylalar şunlardır (www.antalyakulturturizm.gov.tr , 31.08.2009) :

Gömbe Yaylası: Kaş'a 70 km. uzaklıkta ve Elmalı yolu üzerinde bulunan yayla, soğuk suları ve elma bahçeleriyle ünlüdür. Kaş'tan Elmalı'ya büyük bölümü çam ağaçlarının yeşilliğinde geçen yolculukla Gömbe'ye (1500 m.) çıkılmaktadır. Osmanlı devrinde hayvan panayırı olarak kullanılan yaylada çok sayıda yörük bugün de yaşamlarını sürdürmektedir. Türkiye'nin en eski yağlı güreşlerinin yapıldığı yer olarak da bilinen Gömbe Yaylası, sulu elması, armut, kiraz ve cevizi ile tanınmaktadır Gömbe'de, Akdağ'ın doğu yamacından doğan üç büyük kaynak suyu vardır ve bunlardan biri 60 metre yükseklikten döküldüğü için Uçarsu adını almıştır. İlkbahar aylarında karların erimesiyle Uçarsu'da akmaya başlayan şelale ağustos ve eylül aylarına kadar bu akışını sürdürmektedir.

Ördübek Yaylası: Finike-Elmalı karayolunun 41. kilometresinden batıya dönülerek 6 km.'lik yolla Ördübek Yaylası'na (1200 m.) ulaşılır. Yaz aylarında Finike'den minibüslerle ulaşmak mümkündür. Asırlık sedir ağaçları ile ardıc ağaçlarının çevrelediği yayla tabanı, dağ çayırları ve kır çiçekleri ile kaplıdır. Çok az sayıda yayla evinin olması ve hiç bir altyapının bulunmaması, yaylanın doğallığını korumasını sağlamıştır. Arif Köyü'nde bulunan antik Arycanda kenti, Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı ve Avlan Gölü görülebilecek yerler arasındadır. Daha çok sayfiye amacıyla kullanılan yaylada nüfus, yaz döneminde yaklaşık 1.000 kişi kadardır.

Yeşilyayla: Belen ve Yavuzlar köylerinin birleştirilmesiyle oluşmuş bir yayla yerleşmesi olup, Korkuteli ilçesine 28 km. uzaklıkta, 1000 m. yüksekliktedir. Antalya kıyılarında yaz mevsiminin bunaltıcı havasından kaçarak yaylaya gelenler, Yeşilyayla vadisi boyunca dizilmiş yazlık villalarda kalmaktadırlar. Mağaralar ve yeraltı su kaynakları açısından zengindir. Yaylanın içme suyu şebekesi, sağlık ocağı, elektrik ve telefon altyapısı vardır, ulaşımı sağlayan yol asfalttır.

Söbüce Yaylası: Antalya'nın en yüksek yaylalarından biri olan Söbüce Yaylası, Korkuteli'ne 53 km. Antalya'ya 90 km. uzaklıktadır. Son yıllarda hızlı bir yapılaşma içine girilmiş ve bu nedenle hayvancılık faaliyetleri olumsuz etkilenmektedir. Elektrik ve telefonun olmadığı Söbüce Yaylası, mevsimlik kullanılmaktadır. Yaz aylarında yaklaşık 4.000 kişinin yaşadığı yaylada, kış mevsiminde kimse kalmamaktadır (SARI, 2007:147). Yörük kültürünün en güzel örneklerini barındıran yaylada Ağustos ayında şenlikler düzenlenmektedir.

Beydağı Yaylası: Korkuteli'nin İmecik Köyü ile Kumluca'nın Sarıcasu ve Güzören köylerinin kullanımında olan yaylanın yükseltisi 2000 m.nin üzerindedir. Arıcık faaliyetlerinin de yaygın olduğu yaylada, Temmuz ayı içinde **Geleneksel Beydağı Yayla Şenlikleri** düzenlenmektedir. Yayla şenlikleri için en önemli sorunlardan birisi ulaşımın zor olmasıdır.

Altınayaka (Gödene) Yaylası: Yayla (950 m.), Kumluca'ya 27 km. uzaklıktadır ve yaz kış ulaşım olanağı vardır. Elektrik, su, telefon ve sağlık ocağı gibi alt yapı özelliklerine sahiptir. Alabalık üretme çiftliği, sedir ormanları ve bol kaynak suları ile dikkat çekmektedir. Altınayaka Yaylası, sayfiye amaçlı kullanılmaktadır. Yaylanın kış nüfusu 445 kişidir. Yaz nüfusu oldukça fazladır. Bu mevsimde nüfus iki, hatta üç katına ulaşmaktadır (SARI, 2003:496).

Söğütçuması Yaylası: Kumluca'ya 52 km. uzaklıkta bulunan yaylanın yükseltisi yaklaşık 1350 m.'dir. Önemli turizm merkezlerine yakınlığı, altyapı sorunlarının olmayışı, sosyal tesislerin yeterli düzeyde bulunması gibi nedenlere bağlı olarak turizm amaçlı kullanılmaktadır. Söğütçuması Yaylası, kırsal turizm potansiyeli açısından son yıllarda öne çıkan Kuzca köyünün de bir mahallesi durumundadır. Asfalt yolla ulaşılan köyde, kamp kurulabilecek, piknik yapılabilecek birçok alanın varlığı yanında, doğa yürüyüşü meraklıları için de alternatifler mevcuttur. Yayla, nüfus çekmekte ve gittikçe çevre köyler (Gölcük, Büyükalan, Hisarçandır) gibi için bir alış veriş merkezi konumuna gelmektedir. Kuzca'daki turizm etkinlikleri genel olarak Söğütçuması Yaylası'nda toplanmıştır (SARI, 2006:726).

Üçoluk Yaylası: Kemer'den 37 km. uzaklıkta bulunan yayla, yaklaşık 1500 m. yüksekliktedir, zengin flora ve faunaya sahiptir. Elektrik ve telefon gibi altyapı hizmetleri olmayan yayladaki basit yayla evleri, sedir, çam, çınar ağaçları ile bütünleşmiş gibidir. Antalya ve Kemer halkının kullandığı yaylaya, seyahat acenteleri tarafından kamp ve trekking programları düzenlenmektedir (www.kultur.gov.tr, 23.05.2009).

Antalya'nın batı kısmında dağların denize dik ve fazla yaklaşmış olması nedeniyle süreklilik gösteren büyük ovalar azdır. Kumluca, Finike ve Tekirova önemli ovalardır. Batıda Beydağları, kuzeyde Toroslar ve doğuda yine Toros Dağları ile Antalya Körfezi arasında kalan yere “**Antalya Ovası**” denir ve araştırma alanındaki en geniş ova budur.

Antalya kentinin kuzeyinde Çubuk Boğazı'nın batısında ve Toros Dağları'nın vadileri arasındaki küçük ovalar, verimli tarım alanlarına sahiptir. Engebeli bir topografyaya sahip araştırma alanımızdaki kırsal yerleşmelerin çoğu da bu ovalarda kurulmuştur. Demre Çayı'nın doğusunda birdenbire dikleşen kıyı, Finike ilçesine kadar sürer ve buradan sonra Finike Ovası başlar. Finike Körfezi kıyılarında yaklaşık 80 kilometrekarelik bir alanı kaplayan ve ilçenin başlıca bitkisel üretim alanı olan **Finike Ovası** küçük akarsuların yığıldığı alüvyonların Finike Körfezi'ni doldurmasıyla oluşmuştur. Buradan sonra tekrar dikleşen kıyıları, güneyden kuzeye doğru Antalya'nın en engebeli dağlarının eteklerinde bulunan dar ve küçük ovaların oluşmasına olanak tanımıştır. **Tekirova, Göynük, Kemer** ve **Beldibi** bunlara örnektir. Ayrıca Elmalı ve Korkuteli ovaları yükseltisi fazla olan ovalardandır. Geniş bir karstik çöküntü alanı ve polye olan **Elmalı Ovası**, ilin en büyük ve verimli dağ ovalarından birisidir. **Korkuteli Ovası** da, 7-8 km. uzunlukta ve 2-3 km. genişlikte olup, dağlar arasında bir polye alanıdır. Bozçay'ın geçtiği Korkuteli Ovası'nın devamında Aşağı ve Yukarı Bozova ovaları diğer yüksek ovalardandır.

Antalya Körfezi'nin batısında dağların kıyıya dik ve yakın uzanması farklı vadi sistemlerinin oluşmasına yol açmıştır. Vadiler, doğa yürüyüşü ve çeşitli bitki toplulukları üzerinde inceleme yapabilme olanağı vermesi, birçok kırsal yerleşmeye

de yollar aracılığı ile ulaşılma kolaylığı sağlaması açısından yörede önem taşımaktadır.

Antalya'nın kuzeyinde Düzlerçamı Orman Parkı yakınındaki **Güver Uçurumu (Kanyonu)**, 2 km uzunluğa, 30 m genişliğe ve 115 m derinliğe sahiptir. Antalya kent merkezinden 20 km uzaklıkta bulunan kanyonda konaklama tesisi yoktur. Düzlerçamı Piknik Alanı günübirlik hizmet vermektedir (www.antalya.com.tr, 25.06.2009).

Karstik arazinin yoğun olduğu araştırma alanında mağaralar yer almaktadır. Araştırma alanımızdaki mağaralar ve derin kanyonlar kırsal turizm için destekleyici unsurlar olarak değerlendirilebilir. Araştırma alanımızda merkez ilçe sınırları içinde Karain, Kocain ve Geyikbayırı; Kemer ilçesinde Beldibi, Peynirdeliği ve Molla deliği; Kumluca ilçesinde de Ayı ini mağaraları yer almaktadır. Bunlardan Kocain, Beldibi ve Karain mağaraları turizme açıktır. Diğerleri de turizme kazandırılmalı ve kırsal alanların çekiciliği artırılmalıdır. Örneğin, bu mağaralardan Karain Mağarası'nı yılda ortalama 20.000 kişi ziyaret etmektedir (SARI, 2008:30).

1.1.1.2. İklim

Kırsal bölgelerdeki temel ekonomik etkinliklerin yoğunluğu, süresi, miktarı ve türünü belirleyen en önemli faktör iklimdir. Şüphesiz kırsal turizmin şekillenmesinde de iklimin payı büyüktür.

Araştırma alanında yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı Akdeniz iklimi egemendir. Dağların kıyıya yakın ve dik uzandığı yerlerde Akdeniz ikliminin etkileri iç kısımlara girebilmektedir. Yer şekillerinin çeşitlilik göstermesi, kısa mesafelerde yükselti farklarının görülmesi mikroklima alanlarının oluşmasına yol açmıştır. Antalya kıyılarında yıllık ortalama sıcaklık 18°C'nin üzerinde iken, iç kısımlara doğru gidildikçe yükseltinin artmasına bağlı olarak sıcaklık ortalamaları 12°C'ye kadar düşmektedir.

Yıllık ortalama sıcaklık Kaş'ta 19,5°C, Demre'de 18°C, Finike'de 18,7°C, Korkuteli'de 12,5°C ve Elmalı'da 12,8°C'dir. Kıyılarda kış sıcaklık ortalamaları

10°C'nin altına pek düşmez. Bu nedenle araştırma alanımızın kıyı kesimlerinde turizm sezonu 8 ayın üzerine çıkmaktadır (Tablo-19).

Tablo-19: Antalya'da Aylara Göre Sıcaklık, Güneşlenme, Yağış ve Deniz Suyu Sıcaklığı Değerleri

ANTALYA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ortalama Sıcaklık (°C)	9,6	9,9	12,2	15,8	20,3	25,3	28,3	27,8	24,3	19,5	14,2	10,8
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	15	15,3	17,9	21,4	25,9	31,3	34,4	34,3	31,3	26,9	20,8	16,3
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	5,6	5,7	7,4	10,6	14,5	19	22,1	21,8	18,6	14,5	9,8	6,8
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	5,3	6,1	6,9	8	9,9	11,6	12	11,6	10	8,1	6,3	4,9
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	12,4	10,4	9	7,3	5,4	2,9	1,5	1,5	2	5,6	7,8	11,5
En Yüksek Sıcaklık (°C)	22	23,4	28,2	33,2	37,6	44,8	45	43,3	41,2	37,7	33	25,4
En Düşük Sıcaklık (°C)	-2,0	-4,0	-1,6	1,4	6,7	11,1	14,8	15,3	10,6	4,9	0,8	-1,9
Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı	17	17	18	18	19	24	27	29	27	26	22	19

Kaynak: www.antalyaguide.org, 11.09.2009.

Tatil kavramı ile seyahat eden insanlar üzerinde etkili olan iklim unsurlarının başında güneşlenme süresi gelmektedir. Antalya, güneşlenme süresi bakımından diğer bölgelerle kıyaslandığında oldukça şanslıdır. Kuşadası'nda 2.770 saat olan yıllık güneşlenme süresi İstanbul Florya'da 2.368 saat, Karadeniz kıyısındaki İnebolu'da 2.040 saattir. Antalya'da ise yıllık ortalama güneşlenme süresi 3.047 saat, Alanya'da 2.964 saat ve Finike'de 3.019 saattir (www.dmi.gov.tr, 03.11.2009, SARI,2007:97).

Akdeniz ikliminin tipik özelliklerinin görüldüğü Antalya'da, yağışların % 50'sinden fazlası kış mevsiminde düşmektedir. Antalya'nın, yıllık ortalama yağış miktarı 1000 mm'nin üzerindedir. Yaz döneminde yağış olmaması turizm etkinliklerinin kesintiye uğramadan devam edebilmesine olanak sağlamaktadır.

Antalya'da kar yağışlı gün sayısı, karla örtülü gün sayısı ve sisli günler ile dolu yağışlı günlerin yıllık ortalamaları, Akdeniz iklim tipinin özelliklerine uygun

olarak, çok düşüktür. Hatta kar yağışları, kıyı kesimde hiç görülmezken, ancak iç kısımlarda kış aylarında ve ayda 2–3 kez yağarak gerçekleşir.

Yükseltinin artışı ile birlikte iç kesimlerde görülen kar yağışı Antalya turizminin çeşitlenmesine olumlu katkı yapmaktadır. Yağışların kar şeklinde olması Saklıkent örneğinde olduğu gibi, kış sporları ve kayak merkezlerinin kurulmasına olanak vermektedir.

1.1.1.3. Akarsular ve Göller

Araştırma alanımızda dağların kıyıya dik ya da paralel ve yakın uzanması akarsuların uzunluklarını, akış hızlarını ve yönünü etkilemektedir. Genellikle kısa boylu olan akarsular iklim koşullarına bağlı olarak düzensiz rejim özelliği göstermektedir. Yaz kuraklığının belirgin olduğu araştırma alanında akarsular en düşük seviyeye yaz mevsiminde inmektedir. Sonbahardan itibaren yağışların artmasıyla akarsuların debisi artmakta ve ilkbaharda kar erimelerinin başlamasıyla akarsular en yüksek seviyeye ulaşmaktadır.

Akarsuların debilerinin fazla olması, akarsu ve su sporları (başta rafting) turizmi için önemli bir potansiyel yaratmaktadır. Ayrıca, orman içi akarsu boyları kampçılık için ideal alanları oluştururken, at biniciliği (riding) ve doğa yürüyüşlerine (trekking) de uygun ortamlar yaratmaktadır. Ormanlar ve akarsular, dağ bisikleti ve jeep safari güzergahlarını da kendine çekmektedir (SARI, 2007:106). Eşen Çayı, Demre Çayı, Alakır Çayı ve Boğaçay, potansiyeli en fazla olan akarsulardır.

Kızılcadağ'dan doğan **Eşen Çayı**, kollarıyla ile Saklıkent kanyonunu ve Eşen deltasını oluşturarak Akdeniz'e dökülmektedir. Eşen Çayı, toplam 125 km uzunluğundadır ve 80 km.'si Muğla sınırları içindedir. Eşen Çayı yaz aylarında özellikle kano turuna katılmak isteyenlerin akınına uğramaktadır.

Demre Çayı, 45 km. uzunluğa sahiptir. Çay döküldüğü yerde denize dar bir boğaz ile bağlı küçük bir göl oluşturmuştur ve buraya yumurtlamak için balıklar gelmektedir.

Alakır Çayı, Beydağları'nda İmecik Köyü'nün güneyinden kaynağını alır, Beydağları'nı oluşturan birbirine paralel dağların arasındaki kanyondan geçerek

ovaya iner ve Torunlar Köyü yakınında bir yay çizer. Uzunluğu 62 km. olan bu çayın üzerinde Romalılar devrinden kalma büyük bir köprü vardır (www.antalya.com.tr 11.05.2009).

Boğaçay, Beydağları'nın eteklerinden akar, geçtiği yerlerde günübirlik kullanım alanları bulunmaktadır (www.antalyaguide.org 11.05.2009).

Antalya ili sınırları içindeki göller, genellikle ilin batı kesiminde Beydağları ve Teke Yöresi'ndeki düzlüklerde yer almaktadır. Göller; etrafındaki ormanlar, barındırdıkları hayvan türleri, göçmen kuşların uğrak alanları, avcılık ve su sporları sahaları ile birlikte bir bütün olarak, insanların dinlenme, eğlenme ve konaklama gereksinmelerini karşılamaktadır (SARI, 2007:107).

Antalya Körfezi batısında şu göller bulunmaktadır :

Avlan Gölü, 1972 yılında kurutulup tarım alanına dönüştürülmüşse de 1997'de tekrar kazanma yoluna gidilmiştir. Etrafındaki sedir ağaçlarıyla birlikte eşsiz bir doğal görünüme sahiptir (Foto-11). Deniz seviyesinden yüksekliği 1300 m.'den fazla olan **Söğüt Gölü** ise Korkuteli sınırları içindedir. Elmalı ilçesi sınırları içindeki **Yeşilgöl**, küçük bir göldür.

1.1.1.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Yaban Hayatı

Doğal bitki örtüsü, doğaya dayalı turizm türleri için önemli bir doğal çekiciliktir. Bitki türlerinin zenginliği dışında, Akdeniz'e özgü bitki formasyonlarının yarattığı doğal peyzaj, Almanya, Rusya gibi iklim ve bitki örtüsü açısından farklı ülkelerden gelen turistlere oldukça ilginç gelmektedir. Dolayısıyla doğal bitki örtüsü elemanları ve onların yarattığı coğrafi görünümler (manzara güzellikleri), kırsal turizm için de önemli bir rekabet şansıdır.

Antalya Körfezi'nin batısı tipik Akdeniz bitki topluluklarının yayılış alanıdır. Yer yer anıt ağaçların da bulunduğu araştırma alanımız bitki örtüsünün zenginliğiyle tanınmaktadır. Kıyıda 500-600 m. yüksekliğe kadar olan yerlerde aşırı yaz kuraklığına uyan, kışın da yeşil kalan makiler egemendir. Maki toplulukları kızılçam ormanlarıyla karışık olarak bulunmaktadır. Maki türleri arasında delice, kocayemiş, sandal, yabani çilek ve zakkum en yaygın olanlarıdır. Kızılçam ormanları, 1200

m.'ye kadar saf topluluklar oluşturduğu gibi yer yer kızılçam ve meşelerin egemen olduğu, karışık ormanlar ya da yamaç ormanları da ortaya çıkar.

Yükseltinin artmasına bağlı olarak 1200-2100 m. arasında ise sıcaklık koşullarının değişmesi nedeniyle yüksek ormanlar diye adlandırılan ve karaçam, halep çamı, sedir, göknar, sarıçam, kayın ve çeşitli ardıç türlerinden oluşan orman kuşağı yer alır. Batı Toroslar saf sedir ormanları bakımından oldukça zengindir. 2000 metrenin üstünde iğne yapraklı ağaçlar seyrekleşir ve bodurlaşır. Bu alan 2100-2300 metrede sona erer ve alpin çayırlara geçilir. Bu alanlar yaylacılık faaliyetlerinin yapıldığı yerleri oluşturur ki, yaylacılık; kırsal turizm içinde değerlendirilen en önemli kırsal turizm etkinliklerinden biridir.

Kısacası Antalya ormanları, Akdeniz vejetasyonunun tüm örneklerine geniş bir yelpazede sahiptir: göknar, meşe, dişbudak, karaağaç, kocayemiş, çınar, ahlat, ıhlamur, yabani ve aşılı zeytin, kermes meşesi, mazı meşesi, sandal, sakız ağacı, mersin, tespih ağacı, defne, akça kesme, hayıt, zakkum, harnup, kayacık, funda, çılıbırdı, cehri, katırtırnağı, kekik, patlangaç, sütleğen, dikenli mersin, deve dikeni, ballı baba, adaçayı, safran, şifa otu, tokuz otu, çakır dikeni, çiriş otu, kuşkonmaz, krizantem vb. (www.antalya.com.tr 11.05.2009).

Antalya batısı, av hayvanları bakımından da önemlidir. Avcılık, kırsal alanlarda sürdürülen bir etkinlik olduğu için kırsal turizm kapsamı içinde düşünülebilir. Kıyı kuşağında ve yaylalarda; keklik, bıldırcın, üveyik, mağara ve ovalarda; yaban güvercini, çulluk, turaç, karatavuk, sarıasma ve turna cinsleri bulunur. Göllerde bulunan çeşitli yaban ördeği ve yaban kazı kışın kıyılara kadar iner. Kıyı ormanlarında geyik, tilki, sansar, sincap, alageyik, yaban keçisi görülür. Çakal ve sırtlanın nesli gittikçe tükenmektedir. Dağlarda ise yaban keçisi, kurt, tilki, ayı ve sansara rastlanır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:194).

Antalya Körfezi batısındaki zengin bir bitki örtüsü ve yaban hayatı birçok kimseye manzara güzelliklerini ve doğal yaşamı gözlemlene anlamı taşıyorsa da, aynı zamanda dağcılık, doğa yürüyüşü gibi spor içerikli rekreasyonel aktivitelerin de mekanı sayılırlar. Nitekim, avlanma, trekking, foto safari, jeep safari, kuş gözlemi, piknik ve kamp yapma olanağı yaratırlar (SARI, 2007:228).

1.1.1.5. Korunan Alanlar

Antalya ili sınırları içinde korunan alan statüsünde yer alan 4 milli parktan ikisi; Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı ve Güllük Dağı/Termessos Milli Parkı, ayrıca Dibek Tabiatı Koruma Alanı, Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı ve Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı, araştırma alanımız dahilinde yer almaktadır (www.turizm.gov.tr, 20.05.2009). Ayrıca, “Özel Çevre Koruma Bölgesi” ve “Doğal Sit Alanı” statülerinde diğer korunan alanlar vardır (Şekil-5).

Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı, Antalya-Kemer-Kumluca karayolu boyunca uzanır. Akdeniz Bölgesi'nin bütün ekolojik şartlarına sahip alanda, bitki örtüsü deniz kıyısında fıstık çamları ile başlar, yükseldikçe kızılçam ve karaçamlar ortaya çıkar, 1000 metrenin üstünde ise sedir ağaçları görülür. Milli Park sınırları içinde 1000'e yakın bitki türünün oluşu ve bunların içinde de 21 endemik türün bulunuşu tür yönünden zenginliği gözler önüne serer (www.kultur.gov.tr, 12.05.2009).

Milli Park giriş noktasından itibaren Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargıcak gibi günübirlik mesire alanlarına, uzun plajlara sahiptir. Milli Park içinde Göynük Çadırlı Kampı (100 çadır) ve Kemer'e 3 km. mesafede Kındılçeşme Çadırlı Kamp Alanı (225 çadır), Kemer'de Folklorik Yörük Parkı, Ayışığı Parkı bulunmaktadır. Phaselis antik kenti jeolojik, tarihi, flora ve fauna güzelliklerinin arakesiti niteliğindedir. Çıralı sahili, Olympos Limanı ve Yanartaş, Milli Park'ın sembolleridir (SARKIM, 2007:234).

Güllük Dağı (Termessos) Milli Parkı, Korkuteli ilçesi sınırları içinde olup, Antalya-Korkuteli karayolu ile ulaşılır. Milli Park alanının gerek jeolojik yapısı, gerek zengin vejetasyon örtüsü, yaban hayatı için çok elverişli bir ortam oluşturmuştur. Milli Park'ta piknik ve kamp olanaklarının yanısıra, bölgede yaşayan ve eski hayvanlara ait fosil ve içi doldurulmuş hayvan örneklerinin, kurutulmuş böcek ve bitkilerin sergilendiği Flora ve Fauna Müzesi bulunmaktadır (www.muratpasa-bld.gov.tr, 12.05.2009). Ayrıca, Türkiye'nin en iyi korunmuş antik kentlerinden biri olan Termessos gezilebilir.

Şekil-5: Antalya Körfezi Batısında Korunan Alanlar

Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı; Finike ilçesi, Alacadağ Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Finike'ye 25 km. uzaklıktadır. Finike Elmalı yolunun 12 km.'sinden ayrılan orman yolu ile ulaşılmaktadır. Alanın yüzölçümü 427 hektardır. Nadir orman ağacı türlerini de içine alan 20'den fazla ağaç türü ile anıt ağaç niteliğini gösteren yaşlı ve boylu ağaçların varlığı, zengin yaban hayatı doğal çekiciliğini arttırmaktadır (www.milliparklar.gov.tr, 12.05.2009).

Dibek Tabiatı Koruma Alanı; Kumluca ilçesinin Dibek mevkiinde yer almaktadır ve 550 hektar yüzölçümüne sahiptir. Anıt ağaç karakterinde sedirler bulunmakta, yöre doğal özellikleri bozulmamış bir orman ekosistemi özelliği göstermektedir. Alan, hem bu yapısının korunması hem de bilim ve eğitim çalışmalarının hizmetine sunulması açısından Tabiatı Koruma Alanı olarak ayrılmıştır. (www.turizm.gov.tr 20.05.2009).

Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı; Elmalı ilçesinin, Kızılağaç, Zümrütova ve Tekkeli köyleri sınırları içerisinde yer almakta, yaklaşık 16000 hektarlık alan kaplamaktadır. Buraya Antalya-Finike-Elmalı veya Antalya-Korkuteli-Elmalı yolları ile ulaşılmaktadır. Sedirin optimum yayılış alanı bulması, anıt ağaç özelliğine sahip çok yaşlı ve boylu sedir ve ardıç türlerinin varlığı, bazı kesimlerde küçük bir alanda çok sayıda ağaç türünün birarada yer alışı (11 hektarda 32 tür), nadir ekosistem özelliği göstermesini sağlamıştır. Aralarında endemik türlerin de bulunduğu 400'e yakın bitki türünün varlığı ve 1050-2200 metre yükseltileri arasında 116 bitki türüne rastlanması alanın doğal çekiciliğini artırmaktadır (www.milliparklar.gov.tr, 12.05.2009).

Türkiye'deki 14 Özel Çevre Koruma Bölgesi'nden ikisi Antalya Körfezi'nin batısında bulunmaktadır. Bulardan **Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi;** Kale ilçesi sınırları içinde doğal güzellikleri ve tarihsel nitelikleri bakımından değer taşıyan adaları ve koylarıyla, yapılaşmanın az olduğu bir bölgedir. Denizi, doğal güzellikleri, antik ve tarihi eserlerin zenginliği ile Kekova; kırsal turizm açısından oldukça önemlidir. **Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi** ise Likya Uygarlığına ait Patara antik kenti ve çevresini içine almaktadır. Patara kumsalında, Eşen Çayı ağzından doğuya doğru 7 km. uzunluğundaki kıyı şeridi çok ince boyutlu kumlardan

oluşmaktadır. Bu alan *Caretta Caretta* ve *Chelonia Mydas* türü Akdeniz kaplumbağalarının 1. derece yumurtlama alanıdır (www.ockkb.gov.tr , 03.11.2009)

Doğal, arkeolojik, tarihsel ve kentsel sit alanları da korunan alanlar statüsünde olarak Antalya Körfezi'nin batısında ayrı bir önem taşımaktadır. Doğal oluşumlar, ve ilginç yer şekillerinin varlığı korumaya gerek duyurmuştur. Bu alanlara örnek olarak; Sarısu ile Yat Limanı Arası, Geyikbayırı, Güver Uçurumu, Kadın Deresi, Kekova-Üçağız-Kale, Patara, Kalkan, Kaş, Olimpos, Beykonak ve Alakır Çayı doğal sit alanlarına örnek verilebilir.

1.1.2. Kültürel Çekicilikler

Kültürel çekicilikler, diğer ifadeyle kültürel kaynaklar ya da değerler; yaşayan-yaşamayan, maddi-manevi, kırsal-kentsel, evrensel-yerel olmak üzere çeşitli gruplara ayrılabilirler ve her birinin içinde sayısız kültür unsurları yer alır. Turizm yönünden önem taşıyanları sıralayacak olursak; ören yerleri, tarihsel, sanatsal ve mimari önemi olan yapılar, tarihsel alanlar ya da kasaba ve kentler, anıtlar, dinsel yapılar, gelenekler, mutfak, halk dansları, müzik, el sanatları, yerel kutlamalar, müzeler vd. sayılabilir.

Geleneksel kültürün zenginliği ve doğal ortamların el değmemişliği, günümüzde turizmin talep yönünü kıyılardan iç kısımlara doğru çevirmeyi başarmıştır. Kırların çekiciliği kadar kent insanının da tatillerinde buraları tercih etmesi, diğer bir anlatımla dinlenmek için kırlara ihtiyaç ve özlem duyması, kırların turizm amaçlı kullanımını giderek yaygınlaştırmaktadır.

Akdeniz insanının misafirperverliği, hoşgörüsü, sıcak ilişkilere önem vermesi, yerel ve evrensel kültürel zenginlikleri tamamlayan çok önemli bir özelliktir. O nedenle yerel halk ile kırsal turizme katılan ziyaretçiler arasında kurulan dostluk bağları, yaşanan ilişkiler, her iki taraf için de unutulmaz olmaktadır. İşte bu yüzden denilebilir ki; *“Türk misafirperverliğini; odasını turiste vererek, suyunu, ekmeğini paylaşarak, kiliminin nasıl dokunduğunu, peynirinin nasıl yapıldığını öğreterek, düğününe turisti konuk ederek, kırlarının el değmemiş güzelliklerini*

turiste gezdirerek en iyi biçimde kanıtlayan turizm türü kırsal turizm olsa gerektir.” (SOYKAN, 2003:10).

Antalya’da kültürel kaynakların çeşitliliği ve özgünlüğünü yitirmemiş geleneksel yapının varlığı, büyük bir kültürel çekicilik yaratmaktadır. Zaten, kırsal turizmin en önemli özelliklerinden biri yerel kültürün benimsenmesi, ona ilgi duyulmasıdır. Yerel kültür, özellikle yabancı turistlerin ve kent halkının ilgi odağıdır. Bu nedenle turizm etkinliklerinde yerel halkın katılımı çok önemlidir (CENGİZ, ÇELEM, 2005:168). Diğer ifadeyle, kırsal turizmin en önemli kültürel arz potansiyellerinden biri de yerel halktır. Doğal, kültürel ve tarihi değerlerin, uzun vadede korunabilmesi için yapılacak planlama çalışmalarının her aşamasına yerel halkın katılımının sağlanması şarttır (MANSUROĞLU, 2006:36).

Günümüzde insanlar eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görmenin yanı sıra kendi kültürleri dışındaki yerel kültürlerle de ilgi duymaya başlamışlardır. Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, turizme bir dinamizm kazandırmak, ülke kültürünü yerli ve yabancılara tanıtmak, korumak, geçmişe ve geleceğe sahip çıkmak için kültürel turizmin geliştirilmesi önemli bir avantaj sağlamaktadır. Türkiye; müze ve ören yerleri ile birlikte, tarihsel dönemlere ait eserleri, el sanatları, müzik-dans türleri, yerel ekonomik ürünleri, mutfağı, özel gün kutlamaları, sivil mimari örnekleri ile eşsiz olanaklara sahiptir (EMEKLİ, 2006:58).

1.1.2.1. Tarihsel Geçmiş, Yapılar ve Eserler

Araştırma alanımız olan Antalya Körfezi’nin batısı, kültürel çekiciliklerinin temelini zengin tarihsel geçmişine borçludur.

Araştırma alanımızın büyük kısmını oluşturan ve adını Anadolu Selçuklu Devleti döneminde bu yöreye yerleştirilen Teke Boyu’ndan alan Teke Yarımadası, önemli kültürel zenginliklerine sahiptir. Teke Yarımadası’nın İ.Ö. 3. binlerden itibaren yerleşme alanı olduğu bilinmektedir.

Antalya’nın kuzeybatısında yer alan ve üç büyük bölmeden oluşan Karain Mağarası’nda yapılan araştırmalarda Paleolitik çağa ait çakmaktaşı aletlere, hayvan ve insan kalıntılarına rastlanmıştır. Aynı şekilde Antalya’nın 25 km. batısında

keşfedilen Beldibi Mağarası'nda da Paleolitik çağdan Neolitik çağa kadar olan dönemin özelliklerini gösteren, Mezolitik çağın gerek çanak çömleksiz gerek çanak çömleklili dönemlerine ait buluntular ortaya çıkarılmıştır. Bu durum, Antalya ve çevresinin tarihin eski zamanlarını yaşadığını ve çok eski bir yerleşim alanı olarak köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir (www.antalya.bel.tr, 08.12.2009).

Kendine özgü mimari tarzları ve kaya mezarları ile Anadolu'nun diğer antik yerleşim merkezlerinden ayrılan birçok antik kent Antalya'nın batı kıyılarında yer almaktadır: *Phaselis, Olimpos, Limyra, Arykanda, Nlssa, Patara, Tlos, Simena, Ltoon ve Xanthos* en ünlüleridir (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:230). Antalya batısının tarihsel/kültürel çekicilikleri, doğrudan kültürel turizm arz potansiyelini oluştursa da kırsal turizm için de destek ürünleri oluşturmaktadırlar (Tablo-20).

Tablo-20: Antalya Körfezi Batısında Başlıca Tarihsel/Kültürel Çekicilikler

	Adı	Dönemi	Niteliği/özelliği
ELMALI	Sinan-I Ümmi, Vahabi-Ümmi-Hatıpzade, Baba zade ve Ömerpaşa Medreseleri	Osmanlı Dönemi	Medrese
	Semahöyük-Karataş	M.Ö. 20.-25. Yüzyıl	Höyük
	Ömer Paşa Camii	17. Yüzyıl	Tarihi Camii
	Kesik Minare	Selçuklu Dönemi	Minare
	Abdal Musa	13. Yüzyıl	Türbe
FİNİKE	Limyra	M.Ö. 5. Yüzyıl	Antik Kent
	Arikandos	M.Ö. 5. Yüzyıl	Antik Kent
	İdebessos	Roma Devri	Antik Kent
	Arykanda	M.Ö. 5. Yüzyıl	Antik Kent
KAŞ	Kekova	Bilinmiyor	Antik Kent
	Xanthos	M.Ö. 6. Yüzyıl	Antik Kent

	Patara	M.Ö. 5. Yüzyıl	Antik Kent
	Simena		Antik Kent
	Üçağız		Antik Kent
	Tlos / Saklıkent	M.Ö. 6. Yüzyıl	Antik Kent
KEMER	Phaselis	M.Ö.690	Antik Kent
	Olimpos	M.Ö. 200	Antik Kent
	Kemer (İdropolis)	M.S. 3. Yüzyıl	Antik Kent
KORKUTELİ	Keşiş Evi	Roma Devri	Antik Kalıntı
	Roma Mabedi	Roma Devri	Antik Kalıntı
	Sultan Alaaddin Camii		Cami
DEMRE	Myra (Kale)	M.Ö. 5. Yüzyıl	Antik Kent
	St.Nicholaus Kilisesi	M.S. 4. Yüzyıl	Kilise
ANTALYA MERKEZ İLÇE	Antalya Antik Yollar	Helenistik Dönem	Antik Yol
	Hıdırlık Kulesi	Antik çağ	Tarihi Surlar
	Kale Surları	Antik çağ	Tarihi Surlar
	Kaleiçi Evleri		Tarihi Evler
	Kesik Minare Camii	M.S. 2. Yüzyıl	Cami
	Yivli Minare Külliyesi	Selçuklu Dönemi	Külliye
	Karatay Medresesi	Selçuklu Dönemi	Medrese
	Tekeli Mehmet Paşa Camii	17. Yüzyıl	Cami
	Ahi Yusuf Mescidi Ve Türbesi	1249 yılı	Cami
	Murat Paşa Camii	1571 yılı	Cami
	Termessos	M.Ö. 159-138	Antik Kent
Kaynak: SARKIM (2007)'dan ve www.antalya.gov.tr , www.akdenizguide.net , www.antalyaguide.org adlı internet sitelerinden derlenmiştir.			

Araştırma alanımızdaki geleneksel mimari hakkında Antalya kent merkezindeki **Balbey Mahallesi** ve **Kaleiçi** en güzel örnekleri oluşturur. Orta ve yüksek yol duvarlarıyla bütünleşen yapı strüktürünün karakterize ettiği dış mekanlar çoğunluktadır. Gerek alt gerekse üst katlardaki açık kullanımlar iklimden kaynaklanan ve mimariye özellikler getiren öğelerdir. Aynı iklimsel etkinlik tavan yüksekliklerinde de gözlenebilmektedir. Antalya evlerini tanımak için Antalya kent merkezinde dolaşmak yeterli değildir. Çevre ilçelerini ve köylerini de görmek gerekir. **Kaş**, **Kalkan** ve **Korkuteli** evleri kendilerine özgü mimari üslup ve malzeme farklılığı sunar. Malzemesinde ortak bir husus vardır ve iklim koşullarına uygun bir yapılaşma tekniği kullanılmıştır. Bu nedenle tümünün Akdeniz mimarisi özelliği taşıdığını söylemek doğru olur (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2007:311).

Araştırma alanımızın Finike-Kaş arasındaki kesiminde **Beymelek**, **Boğazcık**, **Yavu** ve **Çerler** köyleri, tipik Akdeniz mimarisiyle özdeşleşmiş konutları, yerleşme dokusu ve tarihsel değerleriyle dikkati çekmektedirler.

Uzun yıllar Likya Uygarlığı'nın daha sonra da Roma İmparatorluğu'nun etkisinde kalan yörede, artık yaşamayan antik kentlerin çevrelerinde günümüzde küçük yerleşmeler vardır. Örnek olarak **Üçağız** ve **Kale** köyleri verilebilir. Çevrede denize göçmüş eski kent surları ve kale kalıntıları bulunur. Buranın antik Simena kenti olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca çok sayıda batık kent vardır. Bu yerleşim alanları kırsal turizme destek oluşturabilecek unsurlara sahip bulunmaktadır.

Dinsel yapılar, kırsal turizmin diğer kültürel çekiciliklerinden sayılabilir. Dinlerin ortaya çıkışından itibaren dini otoritelerin emirleri doğrultusunda kutsal yerlerin ziyareti kişisel tercihlerin ötesine geçmiştir. Dünya barışının ve kültürlerarası iletişimin gelişmesinde de önemli rol oynayan inanç turizmi kapsamında bu dinlerin ibadet yerleri, mabetleri, camileri, kiliseleri ve diğer dinsel yapıları birer kırsal turizm çekiciliği olabilmektedir. Dünya'nın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar, dinlerinin kutsal mekanlarında bir araya gelerek dini inançlarını paylaşmanın yanısıra birbirleriyle ve aynı dine mensup olsun veya olmasın yerel halkla sosyal ve kültürel anlamda bir etkileşim içerisine girmektedirler.

Araştırma alanımızda **St. Nicholas Kilisesi**, Hıristiyan aleminin Noel Baba'sı olarak bilinen St. Nicholas'ın yaşadığı yerdir. Bu yüzden St. Nicholas Kilisesi, Hıristiyan dünyasının bir hac merkezi olarak kabul edilmektedir. Her yıl 6-8 Aralık tarihlerinde Demre'de "Uluslararası Noel Baba Festivali" düzenlenmekte, buraya pek çok ziyaretçi gelmektedir

Antalya, antik bölgelerden Kilikya'nın batı kesimini, Pamfilya'nın güneydoğu ucunu ve doğu Likya'yı içine almaktadır. Antalya-Fenike karayolundan 1 km mesafede olan **Phaselis** ve Adrasan yolundaki **Olimpos**, araştırma alanımızdaki ilgi çekici yapıların bulunduğu yerlere örnek verilebilir. **Phaselis**, Beydağları Olimpos Milli Parkı'nın kızılçam ve sedir ormanları arasında yer alır ve Kemer'in 16 km. batısındadır. Milli park içinde yer alan bu bölgede piknik alanları kullanıma açıktır. Bölgeye karadan ve denizden ulaşılabilir. Ayrıca yat turlarıyla birçok turist Phaselis ve kıyı şeridindeki diğer antik siteleri ziyaret etme olanağı bulabilmektedir.

Antalya-Finike karayolundan sola ayrılarak ulaşılan **Olimpos**, Helenistik dönemde kurulmuştur. Akropolde Kaptan Endemos'a ait anıtsal kabartmalı lahit, Bizans basilikası, tiyatro kapısı, Roma tapınağı, kent agorası gezilebilir. Olimpos'un en çekici yanı, tarihi ve doğal güzelliklerin içiçe olduğu bir coğrafyada oluşturulan ve dünyaca ün yapmış *ağaç evleridir* (Foto-5). Birbirinden güzel ve mis gibi kokan portakal ağaçlarının arasında kurulu ağaç evlerde, doğayla başbaşa farklı bir tatil ortamı sunulmaktadır. Şehrin gürültüsünden, beton yığınlarının görüntüsünden ve iş hayatının stresinden uzaklaşıp, kırsal alanlarda zaman geçirmek isteyenlerin tercih ettiği yörede Çıralı ve Yanartaş da önemli kırsal turizm çekiciliklerindedir (www.antalya.bel.tr, 03.11.2009).

1.1.2.2. Kültürel Amaçlı Organizasyonlar ve Etkinlikler

İnsanlar tatil amaçlı seyahatlerinde aktif bir araştırmacı olarak, gittikleri yerlerde kültürel olayları tanımak, o ülkenin kültürünü yerinde çeşitli aktivitelere katılarak öğrenmek, yaşamak istemektedirler (EMEKLİ, 2002:196).

Türkiye'de düzenlenen yerel etkinliklerin büyük çoğunluğu, yöresel özelliktedir. Bu etkinliklerin temelinde, yöre halkının buluşması, eğlenmesi, alışveriş yapmaları, gelenek ve göreneklerinin unutulmaması amaçları bulunmaktadır.

Türkiye’de yapılan 1188 yerel etkinliğin 102’si (% 8,58) Akdeniz Bölgesi’nde ve bunların da 33’ü Antalya’dadır. Bu yönüyle Antalya; Ankara, İzmir, Kocaeli ve Çanakkale’den sonra gelmektedir (KIZILIRMAK, 2006:186).

Turistik ürünü oluşturan ve turizm talebi yaratan fuar, şenlik, kutlama, bayram, sergi ve festivaller, Antalya ilinde oldukça çok sayıdadır (www.antalyakultur.gov.tr 14.05.2009). Bu etkinliklerin en önemlilerinden örnekler vermek gerekirse (Tablo-21);

Korkuteli’nde Yeşilyayla ile bütünleşen Çakmaklı, Başpınar, Sülekler köyleri bulunur. Eylül ayında yapılan “Altın Kiraz Yağlı Pehlivan Güreşleri” kırsal turizm için farklı bir çekiciliktir.

Elmalı ilçesinde yapılan Tarihi Yeşilyayla Yağlı Pehlivan Güreşleri örneğinde olduğu gibi bu etkinliklerin bazıları yüzyıllardır devam etmektedir. İlçelerde yapılan yerel etkinlikler genellikle tarımsal ürünlerin hasat mevsimi ile ilgili tarım festivali şeklindedir. Bu organizasyonlar hem ulusal hem de uluslar arası düzeyde yapılmakta ve yöre tanıtımına katkı sağlamaktadır. Elmalı Yeşilyayla Yağlı Güreşleri çok eski yıllardan beri iç ve dış turizmin ilgisini çeken bir etkinliktir.

Her yıl 6-8 Aralık tarihleri arasında Demre ve Kaş’ta düzenlenmekte olan Uluslararası Noel Baba Festivali son yıllarda Antalya’da yabancıların da katıldığı bir sempozyum şekline dönüşmüştür.

Bir diğer ilginç şenlik, 26-29 Haziran arasında düzenlenen Gömbe Yayla Şenlikleri’dir. Bu dönemde Gömbe Yaylası’na gelen ziyaretçiler, Uçarsu’da kurban kesme, sema törenleri ve folklor gösterilerine katılma gibi kültürel etkinliklerde bulunmakta ve sonra da Tekke Köyü’ndeki (Elmalı) Abdal Musa Türbesi’ni ziyaret etmektedirler (Tablo-21).

Araştırma alanımızdaki kırsal yaşam tarzının geleneksel yapısını aksettiren etkinliklerden en önemlileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-21: Antalya Körfezi Batısında Düzenlenen Başlıca Yerel Etkinlikler

Yerel Etkinlik	Etkinliğin Yapıldığı Dönem
Kale Deve Güreşleri Festivali	Ocak ayının ilk haftası, bir gün sürer.
Finike-Hasyurt Tarım Fuarı	1992 yılından beri yapılan fuar Nisan'ın son haftası yapılır ve beş gün sürer.
Kale-Beymelek Bahar Festivali	6-25 Mayıs tarihleri arasında düzenlenir.
Noel Şehri Demre Festivali	Mayıs ayının son haftası yapılır.
Kemer Altınnar Yağlı Pehlivan Güreşleri	Mayıs ayının son hafta sonu yapılır.
Elmalı-Tekkeköy, Abdal Musa Anma Törenleri	1983 yılından beri yapılan törenler Haziran'ın ilk hafta sonu yapılır.
Finike Festivali	29-30 Haziran ve 1 Temmuz tarihlerinde yapılır.
Kemer Altın Nar Festivali	22-28 Haziran tarihleri arasında yapılır.
Kemer Çamyuva Yağlı Pehlivan Güreşleri	Eylül'ün son hafta sonu yapılır.
Korkuteli Altın Kiraz Yağlı Güreşleri	Eylül ayının ilk hafta sonu yapılır.
Elmalı Yeşilyayla Yağlı Güreşleri	Antalya'nın kırsal anlamda en eski etkinliğidir. Her yıl Eylül ayının ilk haftası düzenlenir.

Kaynak: www.antalyakulturturizm.gov.tr sitesinden derlenmiştir.

1.1.2.3. Adetler, Töreler, İnanışlar ve Geleneksel Yaşam Biçimi

Antalya, tarihsel geçmişi ve etnik özellikleri ile maddi ve manevi kültürel miras açısından zengin bir birikime sahiptir. Halk kültürü, yerleşik ve yörük kültürü ile sentezlenmiş ve sonuçta kendine has bir kültür oluşmuş, bu kültürün de etnografik değerlerinin büyük kısmınının, kıyıda-yaylalara, kentten-köylere korunduğuna şahit olunmaktadır.

Antalya'nın yerel kültürel değerlerinden belki de en ilginç olanı yörük yaşam tarzıdır (Foto-2). Özellikle göçebe yörük yaşamının oluşturduğu kültürel zenginlik Antalya'nın sosyo-kültürel yapısında da etkili olmuştur. Daha 20-25 yıl öncesine kadar yazın yaylaya, kışın sahile inen ve hayvancılıkla geçinen yörükler, bugün hayvancılığı bırakmış olmalarına karşın, yaylacılık kültürünü modern araçlarla yaşatmaya çalışmaktadırlar. Artık ekonomiyi belirleyen hayvancılığın yerini tarım ve seracılık almıştır (www.antalyakultur.gov.tr 14.05.2009).

Antalya'nın geleneksel göçebelik kültüründen kaynaklanan ve bugün turizmle bütünleşerek form değiştiren yaylacılık, birçok yaylada uygulanmaktadır. Bunlardan Yeşilgöl ve Uçarsu yaylaları, yaz sıcağından kaçmak, doğa yürüyüşü yapmak isteyenler için serin ve temiz havası ile uygun ortamlar oluşturmaktadır. Gömbe yaylası, dağlardan toplanan kar ile yapılan dondurması ve kar şerbetiyle tanınmaktadır. Gömbe Belde'sinde pansiyonlardaki toplam yatak sayısı 300'ü bulmaktadır (www.gombeyaylasi.com, 14.05.2009)

Yaylalar, bir doğal coğrafi yer şekli olduğu kadar, “**yaylacılık**” geleneğine bağlı olarak “kültürel ve ekonomik” anlam da taşımaktadırlar. Nitekim bölgedeki yaylalar, Nisan ayından başlayarak, Ekim ayına kadar insanları kendisine çekmektedir. Yöredeki tarımsal hayat tarzının karakteristik bir uygulaması olan yaylaya çıkma geleneği, günümüzde yeni anlamlar yüklenerek sürdürülmektedir. Hem yerli halk hem de yerli turistlerin rağbet gösterdiği yaylalar, diğer Akdeniz illerinde olduğu gibi Antalya çevresinde, Toros dağlarında büyük bir potansiyel göstermektedir (TOSUN, BİLİM, TEMİZKAN, 2003:8).

Yaylacılığı geleneksel biçimde yapan koyun ve keçi sürülerine sahip insanlar, yaylalarda barınmak için bu hayvanlarının kılından ve yününden keçe çadırları üretmiş, sütten tereyağ, peynir gibi hayvansal ürünlerin üretiminde uzmanlaşmıştır. Dağlardaki çeşitli meyveleri kurutarak bunlardan reçeller yapmış, turşular kurmuş ve üzümünden pekmez çıkarmıştır. Yörede turunç, bergamut, ayva, kaysı, elma, patlıcan, karpuz, incir, dağ çileği, karadut, böğürtlen başta olmak üzere 40 çeşit reçel yapılmasının temelinde yaylaların meyve zenginliği ve onları işleme kültürüne sahip insanlar yatmaktadır. Ayrıca el sanatları da ihmal edilmemiştir. Döşemealtı halıları

bu emeğin en özgün ürünlerinden biridir. Halılar, doğal kökboyalı olup, genelde kırmızı, lacivert ve yeşil renklerde. Atkısı ve çözgüsü saf yünden olan bu halılar, beş taş, deveayağı, dallı ve haçlı motiflidir.

Yörük kültüründeki inanışlardan biri, gecenin karanlığından ve her türlü uğursuzluktan kendilerini korumak için eski Türk inanç ve geleneklerine göre evlerine, çadırlarına, hayvanlarına ve yeni doğmuş çocuklarına, nazar boncuğu olarak isimlendirilen mavi göz taşı takmalarıdır. Bu gelenek Antalya köylerinde oldukça yaygın bir şekilde sürdürülmektedir. Asker uğurlama ve düğün gibi organizasyonlarda gördüğümüz bu inanış kırsal alanların başka bir çekiciliğidir (www.antalyamiz.com/tr, 25.05.2009).

Araştırma alanındaki köylerde yaşatılan köy düğünleri, son yıllarda turistlerin ilgisini çekmektedir. Beş yıldızlı otellerden birinin yöneticisi ile yaptığımız görüşmede aldığımız bilgiye göre, gösteri olarak sunulan Türk gecesi animasyonlarını, turistlerin yerinde görmek istemeleri, ziyaretleri beraberinde getirmiştir. Bu durum, otantik, yerel ve geleneksel değerlerin yabancı turist için ne denli önem taşıdığını, onlar için eşsiz ve unutulmaz bir deneyim olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Antalya'nın eski geleneklerinden biri de sıra eğlenceleridir. Halkın haftada bir iki akşam sıra ile evlerde toplanıp kendi aralarında eğlenceler organize etmeleri şeklinde süren bu gelenek kırsal bölgelerde yer yer devam etmektedir.

1.1.2.4. El Sanatları

Araştırma alanımız, kırsallığın ağır bastığı bir yöre olduğu için geleneksel el sanatları açısından da zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu mirasın kaynağında şüphesiz insanın kendi yaratıcılığı ve etnik kökeni rol oynuyorsa da doğal çevreden sağlanan malzemelerin de büyük önemi vardır.

Antalya batısında geleneksel el sanatlarının özellikleri ve yapıldıkları yerler şu dağılışa sahiptir

- **Kaş-Kale** yöresinde karışık olarak, dericilik, sepetçilik, keçecilik, madeni eşya ve ziynet eşyaları yapılmaktadır. **Kaş** ilçesinin Yeşilbarak

ve Yaylakılıç Köyleri'nde barak kilim dokumaları, Davazlar Köyü'nde kaşıkçılık, Sütleğen, Çayköy, Üzümlü Köyleri'nde ağaç işleri, Yuvacık ve Kasaba Köyleri'nde ipekli dokumacılık yapılmaktadır.

- **Korkuteli** ilçesinde, Büyükköy ve Küçükköy'de kilim dokumacılığı, Başpınar Köyü'nde kara çadır yapımı ve çul dokumacılığı, Bozova ve Yelten Köyleri'nde toprak testi, Esenyurt, Kargın, Köseler Köyleri'nde çuval dokumacılığı ve çorap örme işi sürdürülmektedir. Korkuteli'nin Yazır, Esenyurt ve bazı köylerinde sipsi, düdük, kaval yapımına kısmen rastlanmaktadır.
- **Elmalı** ilçe merkezinde el yapımı kahve değirmeni, saraçlık, bakırcılık, leblebi yapımı, Yuva, İslamlar, Söğle ve Geçmen Köyleri'nde ala çuval, çorap, yün potur, kolan dokuma ve birkaç köyde de kısmen iç gömlek dokumacılığı ve iğne oyası yapıldığı görülmektedir.
- **Antalya-Korkuteli-Elmalı** üçgeninin tarımsal zenginliğine (yörede ünlü nar bahçeleri, bağ-bahçe tarımı) bağlı olarak, Elmalı'da elma pekmezi, arıcılık, ayrıca kıl keçisinin yaygınlığına bağlı olarak dokumacılık, süt ürünleri üretimi yaygındır. Hatta Elmalı'da, elma pekmezi festivali düzenlenmektedir. Yeşilyayla ve Çomaklı köylerinde ağaç bardak işlemeciliğini görme ve bu etkinliğe katılma, Antalya-Korkuteli yolu üzerinde dinlenme ve yörük çadırlarında yörük kültürünü tanıma olanağı bulunmaktadır. **Korkuteli-Elmalı** arasında ise hayvancılık ürünleri olarak dokuma, sicim, kilim, şal, namazlık, torba, çuval, heybe, içlik gibi ürünler öne çıkmıştır. **Söğüt Köyü-Elmalı** arasında, ağaç işlemeciliğinin ürünleri olarak, kaşık, tokaç, çekecek, sofraltı, oklava, beşik, senit yapımı ünlüdür.
- Karain Mağarası'nın da bulunduğu geniş bir bölgeye *Döşemealtı* denir ve burası Antalya bölgesinin en eski el sanatları merkezidir. **Döşemealtı**, Antalya'nın en yeni ilçelerinden biridir. Özellikle Yeniköy, Kovanlık, Camili gibi yerleşim birimlerinde bugün dahi her evde bir halı tezgahı görmek mümkündür. Bunun nedeni eski tarihlere

dayanmaktadır. *Döşemealtı halıları*, Türkiye'nin en çok tanınmış ve yüzyıllar boyu motiflerinin en az değişime uğrayanıdır. 1,5-2 metre boylarında yapılan bu halıların ana renkleri lacivert, bordo, yeşil, kırmızı ve beyazdır. Renklendirmede kullanılan kökboyalarda elde edilişi nesilden nesile geçmiş, ancak son yıllarda unutulmuş bazı bitki boya türlerinin yerini sentetik boyalar almıştır. Yörüklerde içinde günlük yaşamın geçtiği çadır, kara keçi kılından kanatlar şeklinde dokunur; yedi kanattan bir çadır çıkar. Dokuma aralıklı ve seyrek olduğundan, havalandırmaya ve içeriden dışarısının görünmesine olanak verir. Bunlardan başka aynı malzeme ile erzakların depolandığı çuvallar ve kilimler de dokunur. Ancak bunlar dokunduktan sonra ilaveten renkli yün ipliklerle üzerlerine çeşitli geometrik desenler ile günlük hayattan alınmış kuş, kelebek vb. motifler işlenir (www.antalya.bel.tr, 26.08.2009).

- **Finike'nin** Hasyurt ve Turunçova Beldeleri'nde kilim, heybe, çuval, yün çorap ve kolan dokumaları görülmektedir.
- **Kumluca'nın** Kuzca Köyü'nde bıçak yapımı, Dereköy, Yazır, İncircik, Eretepe Köyleri'nde de kızılıhram, ala çuval, küçük kilim dokuma, Çavuş Köyü'nde hasır işleri ve birçok köyde de boncuk ve iğne oyaları yapıldığı görülmektedir.
- **Antalya Merkez İlçesi'ne bağlı** Varsak Kasabası'nda çuval, torba, heybe dokumacılığı, Bademağacı köyünde; oyacılık ve üzerlik yapımı, Akkoç köyünde; Kolan, çarpana dokuma, çuval, heybe ve halı dokumacılığı yanı sıra birçok köyde de çorapçılık ve oyalıcılıkla karşılaşmaktadır. Ayrıca sepetçilik, beşik, senit, sofraya, oklava, merdane, işlemeli kapı, pencere kafesleri, karasaban, at arabası ve hasır yapımı da Antalya'da kırsal turizmde değerlendirilebilecek unsurlardandır (TEKERLİ, 1996:84).
- **Antalya kent merkezinde** çarıkçılık, semercilik, nalbantçılık, halıcılık, iğne oyacılığı, bakırcılık, demircilik, bıçakçılık el sanatlarının

örneklerini bulmak mümkündür. Bu el sanatlarıyla uğraşan birkaç usta olmasına karşın ekonomik koşullar, yaşlılıkları ve çırak yetiştirememeleri bu el sanatlarının yavaş yavaş kaybolmasına neden olmaktadır.

Hem çeşitlilik hem de nitelik yönünden kırsal turizm için çok önemli bir çekicilik oluşturan Antalya el sanatları, gerçek anlamda turistik ürüne çevrilmeli ve yarınlara taşınmalıdır. Turizme dönük olarak el sanatlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlı el sanatları üretim merkezlerinin bir an önce açılarak, ülkemiz ekonomisine katkısı sağlanmalıdır. Bazı köylerin üretim ve tüketim ilişkilerini tamamen dokuma sanatı üzerine kurarak "*dokumacı köylüler ve köyler*" yaratılabilir. Ayrıca, bölgede bir açık hava müzesi kurmak için gerekli olanakların bulunduğu vurgulanmaktadır (<http://www.frmera.com>, 29.08.2009).

1.1.2.5. Mutfak Kültürü

Son yıllarda bazı ülkelerde kültürel turizm içinde "**Gastronomi Turizmi**" bir turizm türü olma aşamasına gelmiştir. Özellikle sağlıklı beslenme ve sağlıklı mutfak denildiği zaman Akdeniz yemekleri akla gelmektedir ve Akdeniz ülkelerinin büyük çoğunluğu tanıtımlarında, tur programlarında mutfaklarını öne çıkarmaktadırlar.

Gastronomide hizmetlerin özü ve güzelliği, insanın insana doğrudan servis verebilmesidir. Burada önemli olan geleneksel Türk mutfağını kırsal turizmin gelişimine iyice entegre edebilmektir. Turizmde bir yandan son derece önemli bir tüketim sürerken diğer yandan çok seçici kitlelerin katıldığı turizm hareketleri artmaktadır. Dünya genelinde iyi bir şarap, bir deniz ürünü, iyi bir av eti yemek ve etnik bir mutfağın keşfi için seyahat eden son derece entellektüel gruplar bulunmaktadır. Bu anlamda yıllanmış kaliteli bir şaraba ödenen rakamlar küçümsenmeyecek kadar fazladır (www.turizm gazetes i.com, 03.11.2009). Araştırma alanımız yemek kültürü ile kırsal turizm için farklılık yaratabilecek ve çekicilik oluşturabilecek potansiyele sahiptir.

Antalya, Anadolu'nun güneyinde, Toros Dağları ile Akdeniz kıyı şeridi arasında, konargöçer (yörük) kültürü ile Akdeniz kültürünün eş zamanlı yaşandığı bir

bölgedir. Antalya’da Torosların kekik kokusu ile Akdeniz’in deniz kokusu birleştiği gibi, yörük yemek alışkanlığı ile Akdeniz yemek alışkanlığı birleşmiştir. Dünya’da zeytin, buğday ve üzümün oluşturduğu yemek kültürü sadece Akdeniz’de vardır. Buna ek olarak, Antalya mutfağına konargöçer kültürün ana lezzeti olan yoğurt eklenmiştir. Bu temel lezzetlerin yanında Arap mutfağından susam (tahin) ve sarımsak, Antalya yemeklerinde önemli bir yer tutmaktadır (www.antalyaguide.com, 29.08.2009).

Antalya’nın sebze ağırlıklı mutfak kültürü yanında, deniz ürünleri ve meyveleri de çokça kullanan bir ayrıcalığı vardır. Tüm narenciye çeşitlerinden yapılan reçelleri çok ünlüdür ve özellikle turunç reçeli başta gelir. Bergamut meyvesinin kabuklarından yapılan bergamut tozu, siyah çayın içine karıştırıldığında dünyaca ünlü “*early grey*” çayı elde edilir. Torosların üzerinde yetişen Toros kekiği çay olarak içilmektedir. Antalya yöresinde en tanınmış yemek, diğer yörelerde meze olarak yapılan piyazdır ve tarhana çorbası, patlıcan reçeli, turunç reçeli, hibeş, laba, domates civesi ve kulaklı çorba, yöredeki kırsal alanlarda geleneksel mutfakın lezzetleri arasındadır (ÇİMRİN, 1999:34).

1.1.2.6. Müzik ve Halk Oyunları

Dünya’nın en eski yerleşim bölgelerinden biri olan Akdeniz Havzası, binlerce yıllık geçmişi ve tarihinde var olan birçok farklı kültürlerin etkisiyle az görülen bir kültürel zenginliğe sahiptir. Türkiye de bir Doğu Akdeniz ülkesi olarak bu zenginlikten payını almış, üstüne de coğrafi konumu gereği Batı, Ortadoğu, İslam kültürü gibi farklı kültürleri de eklemiştir. Antalya’nın da kültürel yapısında tüm çeşitliliğin izleri vardır ve doğal olarak müzik kültürüne de yansımaktadır. Müzik ve yöresel halk oyunları, ilginç yerel gösteriler ve benzeri etkinlikler hem kültürel hem de kırsal turizmin önemli çekicilikleridir.

Antalya bölgesi halk oyunları içinde *zeybek* en ilginç olanlarından biridir. Bölgenin çeşitli yerlerinde çeşitli adlar ve figürlerle oynanır. Kırsal alanlardaki en yaygın çalgı *yörük kemençesidir*. Yörük kemençesi, en fazla 45 cm. boyunda ve derin karınlıdır. Yörüklerde en çok *boğaz havalarına* rastlanır. Boğazların çoğunluğu güftesizdir yani sadece melodisi vardır. Çubuk Boğazı, Varsak Boğazı, Teke

Zortlatması, Akkız Dereye, Ümmü Gelin, Çömlek, Çöküşüren, Sıralı Hörü Boğazı, Yunusoğlu Boğazı, Saldırlı ve Yayla Yolu gibi sözlü boğazlar da bulunmaktadır (www.antalya.com.tr, 31.08.2009).

1.1.3. Hizmet Çekicilikleri

Bir turistik bölge ya da yörede turizmin gelişebilmesi, değişen turistik talebe uygun yeni turistik ürünlerin geliştirilebilmesi için, doğal ve kültürel çekicilikler yanında; turistlerin konaklama, yeme-içme, eğlence, alışveriş gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik alt ve üst yapı çekiciliklerinin de bulunması gereklidir. Alt ve üst yapı çekiciliklerinin miktarı ve kalitesi yöreye gelen turistlerin geceleme sürelerini etkileyeceği için son derece önemlidir.

Bir turistik yöredeki turistik arzı oluşturan alt yapı unsurları su şebekesi, enerji, haberleşme ve iletişim ağı, kanalizasyon yanında karayolları, limanlar, istasyonlar, sağlık kuruluşları, döviz büroları ve bankalardır. Bu tür olanaklar turistten evinden ayrılıp tatilini geçirdiği sürede rahat etmesini ve tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlar (SARKIM, 2007:223).

İnsanları seyahate çeken faktörler, eğer yeterli altyapı ve üstyapı olanaklarıyla desteklenmezse ve yapıların oluşum aşamasında sürdürülebilir turizm politikaları göz önünde bulundurulmazsa, sürdürülebilir kırsal turizmden bahsedilemez. Kırsal turizmin sürdürülebilirlik boyutunda altyapı ve üst yapının planlanmasında dikkat edilmesi gereken unsurlar şunlardır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:111):

- Yöresel mimariyi yansıtan mimari ve mevcut yapının kullanımına öncelik verilmelisi,
- Bulunan yapıların yerel özellikleri korunarak bakım ve onarımlarının yapılması ve yapıların fiziksel olarak sağlamlaştırılması,
- Var olan yapıların konaklama ve yeme-içme kullanımları ile yenilenmesi ve geliştirilen yeni turizm işlevleri doğrultusunda sağlıklı bir düzen içinde hizmet vermeyi amaçlayan standartların benimsenmesi,

- Turizm hizmeti verecek yapıların dış çevresiyle olan iletişimi sağlayan ulaşım, haberleşme, kanalizasyon, elektrik ve su olanaklarının artırılması,
- Günlük kullanım mekanlarının konutlar için ikincil harcama yaratacak biçimde geliştirilmesi (Örneğin; el sanatları satış üniteleri, organik tarım ürünleri üniteleri),
- Turistik mekanın rekreasyon etkinliklerinin yanı sıra para harcanacak bir mekan olarak da düzenlenmesi,
- Jeotermal, güneş, küçük akarsu, rüzgar vb. enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi.

Bu unsurlar ışığında Antalya'nın, kırsal turizmin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında rol oynayan hizmet olanakları aşağıda açıklanmıştır:

1.1.3.1. Ulaşım

Antalya'ya dışardan ulaşım ve Antalya dahilindeki ulaşım, ağırlıklı olarak kara ve havayolu ile sağlanmaktadır. Yük taşımacılığında en önemli pay karayollarına aittir. Deniz ulaşım hatları ise yeni yeni gelişmekte olup, demiryolu bağlantısı henüz yoktur. Antalya'da ulaşım olanaklarıyla turizmin gelişimi bir paralellik arz etmektedir. Turizm geliştikçe ulaşım olanakları da gelişmiş, turizm yöreye yeni karayolları, yat limanları ve uluslar arası modern bir hava limanı kazandırmıştır.

Antalya Türkiye'nin her yöresi ile karayolu bağlantısına sahiptir. İstanbul ve Ankara gibi büyük merkezlerden karayolu ile bölgeye geliş için en uygun yol, Afyon-Burdur-Antalya yolu olmakla birlikte, Isparta-Antalya karayolunun açılmasıyla İç Anadolu Bölgesi'ne ve diğer merkezlere ulaşmak daha kolay olmuştur. Böylece Afyon-Bilecik-Adapazarı yoluyla İstanbul'a, Afyon-Uşak yoluyla İzmir'e ve Afyon-Polatlı hattıyla Ankara'ya bağlantı sağlanır. Antalya'yı İç Anadolu'ya bağlayan ikinci bir güzergah, Antalya-Manavgat-Akseki-Seydişehir-Konya güzergahıdır ki; bu yolla Kapadokya'ya ulaşılır. Araştırma alanı, kuzeybatısındaki Denizli, Pamukkale ve kuzeydoğusundaki Ürgüp, Nevşehir turizm

merkezleriyle Antalya doğusundaki Mersin, Adana ve Hatay ile batısındaki Muğla'ya hemen hemen kıyıya paralel uzanan yollarla bağlanır

Turizm yanında aynı zamanda sera ve narenciyecilikte Türkiye'nin en önemli kentlerinden biri olan Antalya'da taşımacılığın çok önemli bir kısmı karayolu ile yapılmaktadır. Ülkenin büyük kentlerinden Ankara, İzmir ve Adana'nın Antalya'ya olan uzaklığı, hemen hemen 550 km.'dir. İstanbul'un ise Antalya'ya uzaklığı 724 km.'yi bulmaktadır. Antalya'da karayolları önemli ölçüde gelişmiş olup; Antalya, motorlu kara taşıtı sayısı büyüklüğü bakımından Türkiye'nin dördüncü ili durumundadır. Kentte şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapan irili ufaklı 60'a yakın otobüs işletmesi, bunun yanında ilçelere ve diğer turistik yörelere ulaşımı sağlayan çok sayıda midibüs ve minibüs işletmesi vardır (www.antalya.bel.tr, 25.04.2009).

Araştırma alanımız içindeki karayolu ağının kıyıları iç kesimlere bağlaması turizmin gelişmesine yol açmıştır. Beydağları-Akdağlar arasındaki yüksek yayla Antalya'yı Korkuteli-Elmalı üzerinden Kaş-Fethiye ve Finike'ye bağlar. Yayla yolu Antalya'yı Fethiye'ye bağlayan 300 km.lik sahil yolundan yaklaşık 100 km. daha kısadır. Bu yol Isparta ile Burdur'u da güneye bağlar. Ayrıca Çavdır-Acıpayam-Denizli güzergahıyla Ege Bölgesi'ne ulaşılabilir. Antalya Körfezi'nin batısını İzmir'e bağlayan (Korkuteli-Denizli-Aydın üzerinden) yeni açılan yol ise Türkiye'nin üçüncü nüfusça büyük ilinin ülkenin en önemli turizm merkezi ile irtibatını sağlayan en kısa yol olma özelliğindedir (SARI, 2007:120).

Deniz ulaşımı, diğer ulaşım sistemleri kadar olmasa da araştırma alanımızda önemli bir altyapı potansiyeli olarak sayılabilir. Özellikle kıyı turizminin yoğun olduğu Antalya kıyılarında denizyolu ile bir destinasyondan diğerine gitme olanağı bulunmaktadır. Antalya Limanı, Türkiye'nin en önemli deniz kapılarından biri olduğundan, Güney Akdeniz'den ve Batı Akdeniz'den gelen birçok deniz aracı gerek Antalya yat limanına gerekse de büyük limana demirlemektedir. Güney Avrupa sahillerinden başlayan mavi yolculuk Antalya limanı ile devam etmektedir (www.akdenizguide.net, 24.04.2009). Antalya Limanı'na 2008 yılında 41 gemi ile; 1036'sı Mayıs, 1002'si Haziran, 1324'ü Temmuz, 1599'u Ağustos, 988'i Eylül,

1214'ü Ekim, 6761'i Kasım ve 11093'ü Aralıkta olmak üzere toplam 25.017 yolcu gelmiştir (www.portakdeniz.com, 02.11.2009).

Küçük deniz motoru ve yatlarının barınabileceği, 1980 yılı başlarında içindeki binaları ve rıhtımları tamamen restore edilen Antalya Limanı'ndan başka, kentin 12 km. batısındaki Büyük Liman, 175 metrelik yolcu rıhtımı, 180 metrelik şilep rıhtımını ve 335 küçük balıkçı rıhtımını kapsamaktadır (www.antalya.bel.tr, 24.04.2009). Antalya, Finike ve Kaş limanlarından deniz yoluyla giriş yapan turistler varsa da, araştırma alanına gelenler içindeki oranı çok düşük kalmaktadır. Denizyolu ulaşımının bir diğer şekli de feribotlarla gerçekleştirilir. Antalya-Venedik arasında gerçekleştirilen feribot seferleri buna örnek verilebilir

Antalya'nın havayolu bağlantıları oldukça gelişmiştir. Avrupa'nın birçok kentine (Frankfurt, Köln, Düsseldorf, Nürnberg, Londra, Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven, Moskova, Kiev, Viyana, vb.) direk uçuşlar bulunmaktadır. Türk Hava Yolları ile özel havayolu şirketlerinin iç hat uçuşları gerçekleştirdiği Antalya'ya gelen 9 milyonu aşkın tursitin, çok büyük bir bölümü havayolunu kullanmıştır. Antalya'nın sürekli gelişim trendi açısından ulaşımın önemi dikkate alınarak, havaalanı kapasitesi yeni açılan terminalle birlikte genişletilmiştir.

Kentin doğusunda yer alan **Antalya Havalimanı**, uluslararası en büyük tipteki uçakların iniş-kalkışına uygundur. Uzun bir piste ve konfora sahiptir. 1960 yılında trafiğe açılan havalimanında uluslararası trafik 1985 yılında başlamıştır. 3.400 metre uzunluğunda pisti ve 101.000 metrekare apronu bulunmaktadır. Antalya Havalimanı 2005 yılı başı itibariyle yepyeni bir dış hat terminaline sahip olmuştur ve 10 milyon yolcu kapasitesi ile iç ve dış turizme soluk getirmiştir. 1998'den beri hizmet veren Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminali ise 56.000 metrekare kapalı alana sahiptir. Antalya Hava Limanına, düzenli olarak hem yurt içinden hem de Avrupa'nın birçok kentinden İstanbul-Ankara aktarmalı ve direkt uçuşlar bulunmaktadır.

Hava ulaşımı Antalya turizminde çok büyük bir paya sahiptir. 2007 yılında Antalya'ya gelen 7.419.240 yabancı ziyaretçinin 7.278.810'u havayolunu kullanmıştır. Buna benzer olarak 2008 yılında gelen 9.093.071 turistin

8.964.243'ünün de havayoluyla geldiği açıklanmıştır (www.atso.org.tr, 26.04.2009). Buradan da anlaşılacağı gibi Antalya turizminde hava ulaşımı diğer ulaşım sistemlerine göre çok büyük bir paya sahiptir.

Demiryolu ulaşımı Antalya'da yer almamaktadır. Yer şekillerinin engebeli oluşu demiryolu yapımını güçleştirmiştir. Antalya ve İstanbul arasındaki demiryolu bağlantısı, Isparta ve Burdur üzerinden sağlanmaktadır. Bu merkezlere gelenler daha sonra karayolu ile Akdeniz sahillerine inmektedirler ancak ülkemiz koşullarında demiryollarının hız, konfor ve ulaşılabilirlik özellikleri gelişmiş ülkelere göre çok gerilerde kaldığından bu ulaşım şekli yakın gelecekte araştırma alanımız için bir potansiyel taşımamaktadır.

Antalya Körfezi'nin batısı bisiklet turları için de elverişlidir ve bisiklet turları yeni yeni uygulanmaya başlamıştır. Bu turlarda genellikle akarsu boylarını izleyen güzergahlar tercih edilmektedir. Böylece her şeyden önce temiz bir ortamda pedal çevirerek sıkıntılardan bir süre için de olsa kurtulan turistler zengin doğal bitki örtüsü içinde zevkli dakikalar geçirip, izledikleri akarsuyun sularında serinleme olanağı bulurlar. Akdağ ve Katrandağı temiz havası ve bozulmamış doğası ile avcılık, atıcılık, doğa yürüyüşleri ve bisiklet turları için son derece elverişlidir (SARI, 2007:217).

Fethiye-Antalya arasında 509 km'lik "**Likya Yolu**" trekking kapsamında Türkiye'nin planlanmış en uzun yürüyüş parkurudur. Likya Yolu'nun bir ucunun Antalya il sınırları içinde olması bölge turizmi açısından önemlidir (www.trekkinginturkey.com, 26.06.2009). Likya Yolu, Likya kentlerini birbirine bağlayan, Antalya'dan Fethiye'ye sahil boyunca uzanan Teke Yarımadası'ndaki patikalardan bir kısmının işaretlenip haritalanması ile oluşturulmuş bir yürüyüş rotasıdır. Ocak-Mayıs veya Eylül-Kasım ayları arasında yürünmesi önerilmektedir. Rota üzerindeki yerleşim birimlerinde konaklama olanağı mevcuttur. Tamamı işaretlenmiş olup sponsor kuruluşlar ve gönüllüler tarafından bakımı yapılmaktadır. Likya Yolu'nun birinci bölümünde Faralya (Uzunyurt) Köyü, Dodurga Köyü, Sdyma, Pınara, Letoon, Xanthos kentleri ve ince kumlarıyla eski bir liman bölgesi olan ve turizm açısından dikkat çeken Patara yer almaktadır. İkinci bölümünde

Antiphellos, Apollonia, Simena, Myra, Limyra, Olympos ve Phaselis bulunmaktadır (www.antalyaguide.com, 29.08.2009).

1.1.3.2. Konaklama

Kırsal turizmde en önemli üst yapı donanımlarından (dinlenme yerleri, sportif ve kültürel tesisler, turizm organizasyon ve pazarlamayla ilgili kuruluşlar, restoranlar, alışveriş merkezleri, eğlence yerleri, müzeler, doğal ortamla iç içe olabilmeyi sağlayacak özel temalı parklar vd.) biri konaklama tesisleridir.

Antalya turistik tesis ve yatak kapasitesi bakımından Türkiye'de birinci sıradadır. İlde 2008 yılı itibariyle Kültür ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgeli 641 tesis, 262.232 yatak, Yatırım Belgeli 175 tesis, 87.625 yatak olmak üzere toplam 816 tesis ve 349.857 yatak bulunmaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 12.04.2009). Ayrıca 150.000' i geçen Belediye Belgeli yatağı da eklediğimizde Antalya'nın, Türkiye'deki turistik yatak kapasitesinin % 40'tan fazlasını kendinde topladığını görürüz.

İşletme Belgeli 641 tesisin 244'ü (%26) ve 262.232 yatağın 84.641'i (%32); Yatırım Belgeli 175 tesisin 58'i (%30) ve 87.625 yatağın 22.786'sı (%38) olmak üzere toplam 816 tesisin 302'si ve 349.857 yatağın 107.427'si (%32,5) araştırma alanımızda bulunan Antalya merkez ilçe ile Kemer, Beldibi, Kaş, Kumluca ve Finike'de yer almaktadır. (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 12.04.2009). Ayrıca 2003 verilerine göre 1624 belediye belgeli tesisten 662'si ve 28.357 belediye belgeli yatak sayısı araştırma alanımızdadır.

Türkiye, dolayısıyla Antalya için de yeni bir turizm türü olan kırsal turizm, belirli standartlara uygun olarak hizmet veren, kendine özgü işletme modeli olan örgütlenmiş konaklama tesislerine sahip değildir. Avrupa'da ülkeler bazında ya da Avrupa çapındaki bir organizasyona dahil olarak oluşturulmuş kırsal turizmde konaklama hizmeti, henüz Türkiye'ye girmemiştir. Buna karşın Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kırsal turizm tesisleri hakkında tanımı bulunmaktadır (2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, Madde:37/A). Antalya konaklama tesislerinin yüksek arz kapasitesi içinde ne yazık ki kırsal turizm payı yok gibidir.

Tez alanımızdaki köylerde konaklama, genellikle akraba-tanıdık yanında, ikinci konutlarda ve pansiyonlarda gerçekleşmektedir. Bu pansiyonlar genellikle ailelerin evlerinin bir odasını kiraya vermeleri şeklinde hizmet vermektedir. Sözelimi Antalya Merkez İlçe'ye bağlı **Çağlarca Köyü** son yıllarda yaz döneminde uzun süreli konaklama yapılan yerlerden biri olarak dikkati çekmektedir.

Antalya'da kırsal turizm tanımına tam uymasa da en yaygın tesisler, günübirlik kullanım alanlarındaki kampinglerdir. Bunların kıyıda olanları tamamen deniz turizmi ile iç içedir, aynı zamanda kamp ve karavan turizmi hizmeti vermektedirler. Özellikle Patara-Antalya arasındaki kıyı kesiminde, Kemer kıyılarının ormanlık ve kumsal alanları önemli bir kamping potansiyeline sahiptir. Kıyılardan uzaklaştığımızda, yaylacılığın yapıldığı yerleşmelerde, köylerde ve yakınlarındaki tesisler, orada yaşayanlar tarafından düzenlenmiş basit yapılardan oluşmaktadır. Çiftliklerdeki konaklama daha önce de bahsedildiği gibi geleneksel mimarinin korunduğu çiftlik ya da köy evlerinde gerçekleştirilmektedir

1.1.3.3. Yeme-İçme

Tez alanımızdaki ilçe merkezleri dışında yeme-içme tesisleri, restoran, kahvaltı evi adı altında kırsal yerleşmelerde ve yakınlarında hizmet vermektedirler.

Antalya Büyükşehir Belediyesi hizmet alanı içinde ve araştırma alanımızın doğusunda kalan **Çakırlar ve Doyran** köyleri, köy kahvaltısı ile ün yapmıştır (Foto-7). Kırsal alanlardaki yeme-içme tesislerinin ortak özellikleri; ahşaptan yapılmış basit sundurmalarda yöreye ait bal, reçel, ev yapımı zeytin ve peynir, yörede yetiştirilen organik sebzeler ile diğer yöresel yiyeceklerin sunulmasıdır. Daha çok yerli turistler tarafından tercih edilen köy pazarının bulunduğu yerlere son zamanlarda yabancı turistler de ilgi göstermeye başlamıştır (Foto-12).

Güllük Dağı Milli Parkı'nda düzenlenmiş piknik ve kamp alanları da günübirlikçilere, kendi yiyeceklerini hazırlama olanağı vermektedir. (www.milliparklar.gov.tr, 12.05.2009).

Altınyaka (Gödene) Yaylası'nda alabalık üretme çiftliklerinde hiçbir kimyasal madde kullanılmadan üretim yapılmaktadır. Bu nedenle çevreden yoğun bir talep

görmektedir. Bu çiftliklerin yakınında kurulmuş restoranlara her gün yüzlerce yerli ve yabancı turist, turlar aracılığı ile gelmektedir.

Yeşilyayla'nın bilinen yöresel yemekleri ise keşkek, kulaklı çorba ve dingil çorbasıdır. Ayrıca yayla napolyon kirazıyla da tanınmaktadır.

Ulupınar Köyü'nün bir mahallesi olan **Çıralı** ise balık restoranlarıyla tanınır. Köyde, içerisinde 120 yıllık bir un değirmeni bulunan balık restoranı en ilgi çekici olanıdır. Turistler, restoranın araçları ile konakladıkları otellerden getirilmekte ve böylece kıyı turizmi ile kırsal turizm bir anlamda entegre olmaktadır. Ulupınar restoranlarının kendine has yiyecekleri bulunmaktadır: doğal alabalık, sac kavurma, bıldırcın, ızgara çeşitleri ve deniz mahsulleri. Turistler, yiyeceği balığı kendileri de tutabilmektedir (Foto-6).

1.1.3.4. İletişim ve Haberleşme

Antalya iletişim ve haberleşme olanakları açısından dünya standartlarına sahiptir. Tüm turizm merkezleri internet, telefon, uydu yayını ile ulusal ve uluslar arası GSM operatörlerinin entegrasyonuna sahiptir. Antalya kent merkezinde 19 santralde 285.987 hat, 14 ilçe merkezinde 18 santralde toplam 612.868 hat santral kapasitesi vardır. İldeki otomatik haberleşme oranı % 92 dir. İldeki haberleşme hatlarının görsel kirliliğe neden olmaması için yeraltından geçirme çalışmaları devam etmektedir. (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:300). Araştırma alanımızda bulunan Korkuteli, Elmalı, Kaş, Kale, Finike, Kumluca, Kemer ve Merkez ilçedeki köylerde telefon altyapısı bulunmaktadır.

1.1.3.5. Enerji ve Su Kaynakları

Antalya'da elektrik enerjisi, diğer enerji kaynaklarına göre en önemli yere sahiptir. Kent, sadece elektrik tüketicisi değil aynı zamanda elektrik üreticisi konumundadır. Elektrik kullanımının 1/4'lük kısmını oluşturarak en büyük oranı turizm almakta, ticarethanelerdeki elektrik kullanımı da Türkiye ve Akdeniz ortalamalarının üzerinde gerçekleşmektedir. Türkiye toplamının %5,3'üne karşılık gelen 2.643 mwh düzeyinde hidrolik enerji potansiyeline sahip olan Antalya'da, hidroelektrik güç 666,80 mwh.'dir. Bu hidroelektrik güç beş adet santralden

sağlanmaktadır. Bunlar; Oymapınar, Kepez I, Kepez II, Manavgat ve Karacaören hidroelektrik santralleridir. (www.antalya.bel.tr, 24.04.2009).

Nüfusun hızlı artışı, sanayinin gelişimi ve tüketici taleplerindeki farklılıklar, gelecekte elektrik enerjisi talebinin bugünkü seviyenin çok üzerinde olacağını göstermektedir ve bu yönde çalışmalar hızla sürmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda bugün ilde elektriği olmayan köy yoktur. Köylerin elektrik, telefon ve su şebekesi gibi altyapı hizmetlerine sahip olması, kırsal turizm için önemlidir. Bu olanaklara sahip olan köylerin diğerlerine göre kırsal turizme kazandırılması daha kolay olabilecektir.

Antalya, turizm potansiyeli nedeniyle Türkiye geneline göre en çok; cadde, park, bahçe ve sokak aydınlatması yapılan illerin başında gelir. Bu ışıklandırma türlerinde ülke ortalamasının iki katı harcama yapılmaktadır. Antalya güneşlenme süresinin en yüksek olduğu illerden biridir. Günlük ortalama güneşlenme süresi Antalya'da 8 saat 30 dakika olup, bu süre yaz aylarında 12 saat 41 dakikaya çıkmaktadır (www.antalya.bel.tr, 25.04.2009). Güneş enerjisinden su ısıtmasında ve seracılıkta faydalanılmaktadır. Hem kırsal alanlarda, hem de kıyıdaki turizm merkezlerinde ve kentte yaygın olarak güneş enerjili ısıtma sistemleri kullanılmaktadır.

Araştırma alanımızda özellikle kıyılarda yoğunluk kazanan turizm etkinlikleri nedeniyle yaz döneminde su ve enerjiye olan talep artmaktadır. Kırsal turizmin bu alanlarda yaygınlaşması, su ve enerji talebinin yarattığı baskıyı da azaltabilecek olması nedeniyle önem taşımaktadır.

Antalya nüfusunun tahminlerin çok üzerinde artması, yeni yerleşim bölgelerinin açılması, imar planı içinde ve dışında büyük gecekonduların ortaya çıkması, çevre belediyelerinin bağlanması, turizm açısından odak noktası seçilmesi, mevcut şebekenin eski olması ve su kaçaklarının %40'ın üzerine çıkmaya başlaması, yeni içme suyu kaynaklarının bulunmasını ve yeni şebeke yapımını zorunlu kılmıştır. (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:288).

1.1.3.6. Eğitim

Eğitim düzeyinin yüksek olması bir yörede turizmin gelişimini kolaylaştırmaktadır. Özellikle kırsal turizm için bu durum daha da önemlidir. Eğitimin kalitesi arttıkça, kırsal toplumun turizme uyum süreci de kolaylaşacaktır. Antalya, eğitim altyapısı ile Türkiye'nin sayılı illerinden biridir (İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ, 2008). İlde yüksek öğrenim kurumu olarak, Akdeniz Üniversitesi ve ona bağlı Tıp Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İletişim Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, İlahiyat Fakültesi bulunmaktadır. Araştırma alanımızda Kumluca, Elmalı ve Korkuteli ilçelerinde Akdeniz Üniversitesi'ne bağlı yüksekokullar bulunmaktadır. 2008-2009 öğretim yılında Elmalı'da 728, Korkuteli'nde 471, Kumluca'da ise 296 öğrenci eğitim görmüştür (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:259).

1.1.3.7. Sağlık

Antalya'da toplam 1715 yatak kapasitesine sahip 14 devlet hastanesi vardır. Bunların en büyüğü 600 yatak kapasitesine sahip olan Antalya Devlet Hastanesi'dir. Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde ise yatak kapasitesi 560'tır. Kent merkezinde ayrıca, 1 Sağlık Merkezi ve Antalya Devlet Hastanesi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren 3 Semt Polikliniği, il genelinde 155 Sağlık Ocağı, 763 Sağlık Evi, 4 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, 4 Verem Savaş Dispanseri, 1 Hıfzısıhha Müdürlüğü ve 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı mevcuttur. Antalya'daki özel hastane sayısı ise 11'dir ve toplam yatak kapasitesi 475'tir. Antalya'da toplam 14 hemodiyaliz merkezi vardır. Antalya'da İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı toplam 21 ambulans hizmet vermektedir (www.antalya.bel.tr, 18.07.2009).

Araştırma alanımızda devlet hastanelerinde Elmalı'da 100, Finike'de 100, Kale'de 50, Kemer'de 30, Korkuteli'nde 30, Kaş'ta 25 yatak kapasitesi bulunmaktadır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:303).

1.1.3.8. Güvenlik

Antalya Körfezi'nin batısını kapsayan araştırma alanımızdaki tüm ilçe merkezlerinde polis teşkilatı bulunmaktadır. Antalya Emniyet Müdürlüğü “*Özel Statülü İl Emniyet Müdürlüğü*” olarak faaliyet göstermektedir. İlin %95'i jandarma bölgesi olmasına rağmen nüfusun %75'i polis sorumluluk bölgesindedir. Antalya'da jandarma, 1879 yılından beri hizmet vermektedir. İlde toplam 15 ilçe jandarma komutanlığı ve 59 jandarma karakol komutanlığı bulunmaktadır (www.antalya.bel.tr, 27.07.2009).

Kırsal turizmin gelişebilmesi için gerekli olan en önemli unsurların belki de en başında güvenlik gelmektedir. Oldukça geniş bir yüzölçümüne ve engebeli bir topoğrafyaya sahip Antalya'nın kırsal bölgelerinde jandarma, güvenliği etkili biçimde sağlamaktadır.

1.1.3.9. Rekreatyonel Alanlar ve Tesisler

Antalya sunduğu spor olanakları ile çok yönlü bir sportif il kimliği taşımaktadır. Antalya bölgesinde uluslararası düzeyde yapılan bazı spor organizasyonları hem bölgenin tanıtımını yapmakta, hem de bu faaliyetlere katılmak ya da izlemek amacıyla gelenler, turist sayısını arttırmaktadır. (SARKIM, 2007:337).

Temel spor dallarına alternatif olarak gösterilen ve turizmle bütünleşen yamaç paraşütü, rafting, dalış, binicilik, golf, futbol büyük ilgi çekmektedir. Araştırma alanımızda Alakır Çayı ve Eşen Çayı rafting için oldukça elverişlidir. Dalış sporu; falezler, Sıçan Adası ve Suluin Mağarası'nda Akdeniz'in derinliklerindeki güzellikleri keşfetmek için yapabileceği gibi, Antalya Yat Limanı'nın 1 km. açığında yer alan ve İkinci Dünya Savaşı sırasında batırılan Fransız gemisini görmek için de yapılabilmektedir. Kepez'deki Termessos (Güllükdağı) Milli Parkı içinde yer alan bir tesis, binicilik hizmeti vermektedir. Antalya ormanları rekreatyonel kaynak değerleri bakımından önem taşımakta, orman içi dinlenme yerleri de büyük zenginliklere sahip bulunmaktadır (www.antalya.bel.tr, 29.07.2009). Yüksek kaynak değeri ve ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik geceleme ve kamp tesislerini içeren sahalar A, yüksek kaynak değeri ve ziyaretçi

potansiyeline sahip günübirlik tesisleri içeren sahalar ise B tipi günübirlik kullanım alanı olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma alanımızda günübirlik kullanım için düzenlenen alanlar şunlardır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:188):

- **Topçam B Tipi Gnbirlik Kullanım Alanı:** Antalya-Kemer karayolu üzerinde, il merkezine 17 km. mesafede, deniz kenarında 13,5 hektarlık kullanım sahasına sahip bir piknik alanıdır. Bu sahanın da yerli ve yabancı ziyaretçi potansiyeli çok yüksektir.
- **Kargıcak B Tipi Gnbirlik Kullanım Alanı:** Antalya-Kemer karayolu üzerinde, il merkezine 21 km. mesafede, Beydağları (Olimpos) Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır. Deniz kenarında 3 hektar kullanım sahası bulunmaktadır.
- **Göynük A Tipi Gnbirlik ve Kamping Alanı:** Antalya-Kemer karayolu üzerinde, il merkezine 35 km. mesafede, Beydağları (Olimpos) Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır. Deniz kenarında 3 hektarlık adırlı kamp alanı, 4,5 hektarlık bungolov sahası bulunmaktadır.
- **Büyük altıcak (B) Tipi Gnbirlik Kullanım Alanı:** Antalya-Kemer karayolu üzerinde, il merkezine 19 km. mesafede olup, Beydağları (Olimpus) Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır. Deniz kenarından 28 hektarlık kullanım alanı bulunmaktadır. Günde 4500 kişiye hizmet verebilecek kapasitededir.
- **Kındılçeşme A Tipi Gnbirlik ve Kamping Alanı:** Antalya-Kemer karayolu üzerinde deniz kenarında, Kemer'e 4 km. mesafededir. Beydağları (Olimpos) Sahil Milli Parkı içinde kalmakta ve deniz kenarında 8 hektar kullanım alanı bulunmaktadır. Ziyaretçiler, dinlenme ihtiyaçlarının yanında deniz sporları ve sportif balıkçılık da yapabilmektedirler. Bu sahanın ziyaretçi potansiyeli normalin çok üstündedir. Bilhassa yabancı turistler karavanlarıyla, ilkbahar ve sonbahar aylarında buraya büyük rağbet göstermektedirler.

- **Termessos (Güllükdağı) B Tipi Günübürlük Orman İçi Dinlenme Yeri:** Antalya Milli Parklar Müdürlüğü'ne bağılıdır. Park girişindeki ziyaretçi merkezinde, parkta doğal olarak bulunan bitki ve hayvan türlerinin sergilendiğı bir müze salonu ile her sene ihale ile işletilip ziyaretçilere hizmet veren çeşitli birimler bulunmaktadır.
- **Düzlerçamı B Tipi Orman İçi Dinlenme Yeri:** Antalya-Korkuteli karayolu üzerinde, Antalya'ya 27 km. mesafede, 7 hektar kullanım alanına sahip bir piknik yeridir. Ziyaretçi potansiyeli Nisan-Mayıs aylarında çok yüksektir (Foto-10).
- **Güver Uçurumu:** Düzlerçamı bölgesinde “doğal sit” statüsündeki Güver Uçurumu; doğal bir kanyon olup, 115 m. derinliğinde bir doğa harikasıdır.
- **Kepez Orman İçi Dinlenme Yeri:** Antalya-Burdur karayolu üzerinde, Antalya'dan 10 km. mesafede, 16 hektar kullanım alanına sahip bir alandır. Burada özellikle doğa yürüyüşleri, yakın çevre turları, hayvanat bahçesi, piknik gibi kırsal turizm etkinliklerine rastlamaktayız.
- **Sarnıçta B Tipi Orman İçi Dinlenme Yeri:** Antalya- Kumluca karayolu üzerinde, Kumluca ilçe merkezine 3 km. mesafede, 20 hektar kullanım alanına sahip bir günübürlük alanıdır. Kızılcam ormanları ile kaplı, 270 m. yükseltide bir tepe üzerindedir. Bu tepe ile 5 km. uzaklıktaki deniz arasında narenciye bahçeleri ile kaplı olup buraya gelen ziyaretçiler denizi kuş bakışı seyredebilmektedirler.
- **12 Eylül Koruluğı:** Şehir merkezine 3 km. uzaklıkta, Konyaaltı plajının başlangıcında yer alır.

1.1.3.10. Diğer Hizmetler ve Kuruluşlar

Antalya'da turizmin çeşitlendirilmesinde ve 12 aya yayılması kapsamında sürdürülen faaliyetler, kırsal turizmi yakından ilgilendirmektedir. Antalya Bölgesinin seyahat ve turizm endüstrisinde hedeflenen iç ve dış piyasa gelişimini sağlamak üzere, ihtiyaç duyulan yerel ve örgütsel birlik çalışmalarını yürütmek üzere 2005 yılı itibariyle “**Antalya Tanıtım Komitesi**” kurulmuştur. Komite; bölgenin turizm

kaynakları olan **doğal ve tarihi mirasın korunması**, bu zenginliklerin Dünya turizm pazarında hak ettiği yeri almasına yönelik tanıtım çalışmalarında ve bu sektörden gelecek kaynağın sosyal refahın artırılması, bölgesel kalkınma ve turizmin geliştirilmesinde etkin rol almayı temel misyon edinmiştir. (ANTALYA REHBERLER ODASI, ANTALYA TURİZM RAPORU, 2007:25-26).

1.2. Kırsal Turizmin Dağılışı ve Başlıca Uygulamalar

Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizm uygulamaları genellikle çiftliklerde ve yaylacılığın yapıldığı yayla yerleşmelerinde yoğunluk kazanmaktadır. O nedenle, bu kesimdeki turizme “**çiftlik turizmi**”, “**yayla turizmi**” gibi özel isimlerin de verilmesi mümkündür. Kırsal turizmi geniş bir şemsiye olarak düşünecek olursak, bu şemsiyenin altına çiftlik turizmi, tarımsal turizm, yayla turizmi girebilmektedir. Çünkü hepsi, kırsal turizmin amaçları altında birleşmektedir; bir kırsal konutta konaklama, yerel ürünlerin kullanılması, yerel kalkınmaya destek, yerel etkinliklerin izlenmesi veya içinde yer alma gibi özellikler kırsal turizmin amaçlarındandır.

Bir doğal coğrafi birim olarak yaylalar, yaylacılık yaşam kültürü ve buralarda verilen hizmetler, bir önceki bölüm olan arz analizinde açıklanmıştır (1.1.1.Doğal çekicilikler, 1.1.1.1. Coğrafi Konum ve Yerşekilleri).

Burada; kırsal turizm bir bütün olarak, hem yaylacılığın gerçekleştiği yaylalar, hem de çiftlikler temelinde ele alınarak, dağılışı ortaya konulacak ve başlıca uygulamalardan bahsedilecektir. Ancak önce, çiftlik turizmi ve tarımsal turizm kavramları üzerinde durulabilir.

Tarımsal turizmde tüketicinin seyahat nedenini tarım ürünleri oluşturmaktadır. Bu turizm türü, tüketicinin tarımsal ürünleri belirli özellikleri nedeniyle tercih etmesinden doğmaktadır (KÜÇÜKALTAN, 2002:152). Kırsal turizmde ise dinlenme, doğa ile bütünleşme ve yöresel kültürü tanıma gibi faktörler ön plandadır, tarımsal ürünler ise bütünü oluşturan bir parçadır.

Tarımsal turizm faaliyetleri çerçevesinde, kırsal ürün, konserve, hamur işleri, peynirler gibi ev yapımı ürünlerin tadılması, eve götürmek üzere taze çiftlik

ürünlerinin satın alınması ve çoğunlukla bu ürünlerin hasadına yardımcı olunması, günlük tarım faaliyetlerine katılma, yörenin kültürünü yansıtan geleneksel kıyafet, dans ve müzik olaylarını ve yöresel kültür geleneklerini görme, ziyaretçiler için geliştirilmiş olanaklar arasındadır. Ayrıca tanınmış kişilerin evlerini ziyaret etme, nakış ve dokuma işçiliklerini ya da çömlek ve gümüş takı tekniklerini görme ve ürünleri satın alma olanaklarını da barındırmaktadır (GÜNDÜZ, 2004:40).

Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına olan önemli katkıları kabul edilmelidir. Otel, motel gibi klasik konaklama formları yerine, gelen konuklara bir çiftlik evi veya köy evinde konaklama olanaklarının sunulması, konuklara hem daha az harcama olanağı, hem de yiyecek içecek gibi denemeyi istediği yerel tüketim maddelerini kullanma olanağı sağlamaktadır (www.kentli.org/makale/bozcaada.htm, 01.06.2009).

Çiftlikler, kırsal bölgelerde, tarım ve hayvancılık amacıyla kurulmuş, çevresine çiftlik ürünü sağlayan işletmelerdir. Aynı zamanda konaklama olanakları sağlandığında, gelen turistlerin de isterlerse bir çalışma programına katılabilecekleri ve kırsal yaşantıyı öğrenebilecekleri bir ortam yaratıldığında çiftlik turizmi gelişebilmektedir.

Çiftlik turizminin hedef pazarı, geliştirilen kırsal turizm aktivitelerine bağlı olarak yerli ve yabancı olmak üzere iki türdür (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:139):

1. Yerli turistler çiftlik alanlarında trekking, piknik, akarsu sporları, kanoculuk, rafting gibi bir gün süren rekreasyon aktivitelerine katılırlar. Bu etkinlikler çeşitli rekreasyon aktiviteleriyle çeşitlendirilerek karlılık artırılabilir.
2. Yabancı turistler ise ana pazardır. Bu turistler çiftlik, kamp, macera turizmi, yöresel yemekler, el sanatları gibi aktivitelerden hoşlanan orta yaş grubundakilerden ve gençlerden oluşmaktadır. Orta yaş grubundakiler genellikle evli, çocuklu çiftlik oryantasyonlu faaliyetlerden hoşlanan ve eğitim seviyesi yüksek turistlerdir.

Gençlerden oluşan grup ise doğaya yönelik macera sporlarını tercih eden turistlerdir.

Doğal ortamda, doğal yiyeceklerin bulunduğu, hayvanlarla iç içe sağlıklı yaşam olanaklarının sunulduğu bu turizm türünün gelişeceği öngörülmektedir. Köylerde, çiftliklerde konaklamak; buralarda tamamen doğal olarak yetiştirilen çilek, kiraz, kavun, karpuz v.b. meyve ve sebzelerin tadına varmak; doğa ile iç içe yürüyüşler yapmak; balık tutmak, piknik yapmak, köylerde doğal besinlerle kahvaltı etmek, ekmek yapmak, ekmek pişirmek, reçel yapmak; çeşitli el sanatlarını ve yöresel ev işlerini öğrenmek v.b. faaliyetler kırsal turizme olan ilgiyi artırmaktadır (MORGÜL, 2006:61).

Türkiye’de yeni gelişmeye başlayan tarımsal turizm organize biçimde 34 noktada 72 çiftlikte gerçekleştirilmektedir. **TaTuTa** (Ekolojik Tarım Turizmi Bilgi ve Tecrübe Takası) projesiyle hayata geçirilen tarımsal turizme 900 kişi katılmıştır. Organik tarım, ekolojik yaşam ve tatil olgularının birlikte değerlendirildiği bu çiftliklerde doğal mimari yaklaşımıyla tasarlanmış taş, ahşap ve kerpiç evlerde yılın 12 ayı turizm yapılabilir. Bu çiftlikler, kent yaşamı ve teknolojinin getirdiği sorunları doğal, sakin ve huzurlu bir ortamda unutmak isteyenler için "*köye dönüş*" görünümünde bir ortam sunmaktadır. Turistler tatilde çiftlik hayatıyla tanışıp, çapa sallamayı, turşu ve salça yapmayı öğrenerek birtakım tarımsal etkinliğe katılmaktadırlar (www.tarimsal.com, 23.05.2009).

TaTuTa Projesi Türkiye’de 1993 yılında uygulanmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın (UNEP) desteklediği Küresel Çevre Fonu’nun (GSF/ Global Environment Facility), Küçük Destek Programı (SGP), yerel koruma çalışmalarını ve sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını teşvik eden projeleri desteklemektedir. Program, Buğday Derneği’nin yürütmekte olduğu "**Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü İşgücü ve Bilgi Takası Projesi**"ne de destek vermektedir (www.bugday.org, 12.12.2009).

Ülkemizde 2006 yılında, ekolojik tarım turizmi yapılan çiftliklerde kırsal turizm potansiyelini belirlemeye yardımcı olması açısından önem taşıyan ve bu

çiftliklerin niteliklerini, sürdürülen etkinlikleri ortaya koyan bazı veriler şunlardır (www.organik.bahcesehir.edu.tr, 30.04.2009):

- 2006 yılında bu çiftliklerde toplam 900 geceleme yapılmış olup bunun 738'i gönüllülere diğerleri ise konuklara ait gecelemeledir.
- En fazla Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteren çiftliklere talep olmuştur.
- Ziyaretçilerin % 70'i kadın % 30'u ise erkeklerden oluşmaktadır.
- % 50'si 25 yaş altı ziyaretçilerden, % 40'ı ise 25-35 yaş arası, çocuk ve 55 yaş üstü ziyaretçilerden oluşmaktadır.
- Yabancı ve yerli ziyaretçi oranları ise eşittir.
- Yine 2006 yılı itibariyle bu projeye başvuran çiftlik sayısı ise 40'tır.

Ekolojik tarım turizmi çiftlikleri, kırsal yaşama uyumlu, yöresel bilgiyi yaşatan ve geleneklerini sürdüren, yaşamsal değerlerin sonraki nesillere aktarılabilceği örneklerdir. Bu çiftliklerde ziyaretçiler "gönüllü" ve "konuk"lardan oluşur. Gönüllü; konaklama süresince kendi imkan ve deneyimleri doğrultusunda çiftliğe işgücü, bilgi ve tecrübe sağlayan, "konuk" ise, konaklama ve aldığı hizmetlerle ilgili ekonomik desteğini aracısız olarak çiftliğe veren kişidir. Başka bir anlatımla, gönüllüler yeme-içme ve konaklama karşılığında çiftlikteki etkinliklere katılmaktadırlar. Konuklar ise çiftlik sahiplerinin hazırladığı odalarda konaklamakta ve ikram edilen yiyecekleri tatmaktadırlar. Bunun karşılığında da ücret ödemektedirler. Çiftliklerde kırsal turizm etkinliklerine katılanlar, yöredeki insanların yaşamlarına, gelenek ve göreneklerine, yörede oluşmuş kültürel mirasa ve doğal döngülere saygı ve sorumluluk duyan ve elinden geldiğince desteklemek isteyen kişilerdir.

Antalya Körfezi'nin batısında *TaTuTa Projesi* kapsamında kırsal turizm etkinliklerinin yapıldığı 7 adet çiftlik bulunmaktadır. Bunlardan 5 tanesi Çıralı'da (Kemer), 1 adet Geyikbayırı Köyü'nde ve 1 adet de Elmalı'nın Akçaeniş Köyü'nde yer almaktadır. İnternet ortamından kolayca iletişim olanağı bulunan ekolojik tarım turizmi çiftliklerinde, tatillerinde kırsal yaşamı ve kırsal turizm etkinliklerini tercih eden insanlar için her türlü olanak bulunmaktadır. Gün boyunca hem tarımsal işlere

katılma olanağı, hem de yöredeki geleneksel, kültürel ve tarihsel çekicilikleri görme fırsatı da vardır. Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Antalya, köy ve köy altı yerleşmelerindeki kırlara özgü fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri ile çok çeşitli konut tiplerinden ve yaşam biçimlerinden oluşan zengin bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Yöresel festivaller, kutlamalar, düğün törenleri, yöresel ürünlerin pazarlandığı köy pazarları gibi birçok kırsal unsurla da iç içe bir yaşam biçiminin hakim olduğu bu çiftliklerin 5 tanesi Çıralı'da yer almaktadır (Şekil-6).

Çiftlik turizminin en güzel örneklerinin görüldüğü **Çıralı**, Olimpos-Beydağları Milli Parkı sınırları içinde yer alır ve Ulupınar Köyü'nün (Kemer) bir mahallesidir. Kemer'e 25 km., Antalya'ya 68 km. uzaklıkta bulunan Çıralı'nın nüfusu 2000 nüfus sayımına göre 824'tür. Muhtarlığın belirttiğine göre, yaz döneminde günde yaklaşık 10000 kişinin ziyaret ettiği köy, yılda ortalama 1 milyon turist ağırlamaktadır.

Ulupınar Köyü, doğanın sunduğu tüm güzellikleri içinde barındırmaktadır. Bir tarafında karlı zirvesi ile 2365 rakımlı Tahtalı Dağı, diğer yanında Olimpos, hemen altında ise eşsiz güzelliği ile Çıralı Plajı'nın bulunduğu bu şirin köy, su kaynaklarıyla yüzyıllar boyu insanların vazgeçemediği bir yerleşim bölgesi olarak varlığını sürdürmüştür. Balık restoranlarıyla tanınan köyde, içerisinde 120 yıllık bir un değirmeni bulunan balık restoranı en ilgi çekici olanıdır. Özellikle yabancı turistler, bu değirmenin başında oldukça fazla zaman geçirmektedirler (Foto-3). Turistler, acenteler aracılığı ile yapılan rezervasyonların ardından, restoranın araçları ile konakladıkları otellerden getirilmekte ve böylece deniz turizmi ile kırsal turizm bir anlamda entegre olmaktadır. Ulupınar restoranlarının kendine has yiyecekleri, yerinde yetişen doğal alabalık, sac kavurma, bildircin, ızgara çeşitleri ve deniz mahsulleri, önemli çekiciliklerden bazılarıdır. Turistler, yiyeceği balığı kendileri de tutabilmektedir.

Çıralı, Kemer'i Kumluca'ya bağlayan anayola 7 km. mesafededir. Deniz kaplumbağalarının üreme alanı da olan 3 km. uzunluğundaki kumsalın oluşturduğu sahil şeridi koruma altındadır. Çıralı, Ulupınar deresi ve kanyonu, Likya Yolu, Olimpos, Yanartaş'la birlikte, sedir ormanları, yaylaları ile 1. ve 2. dereceden doğal

Şekil-6: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin Uygulandığı Yerler ve Hizmetler

ve tarihi sit alanı koruma statüleri sayesinde yakınlardaki benzer alanlarda oluşan büyük çaplı turizm ve yapılaşmadan uzak kalmıştır. 2000 yılında kurulan Ulupınar Çevre Koruma, Geliştirme ve İşletme Kooperatifi, yörede ekolojik tarım ve buna bağlı turizm faaliyetlerini geliştirirken aynı zamanda buradaki doğa koruma çalışmalarını yürütmektedir. Halk geçimini genelde pansiyonculuk ve küçük çaplı tarımsal işletmelerden sağlamaktadır (SARI, 2007:204).

Çıralı'da kırsal turizm etkinliklerinin yapıldığı çiftlikler şunlardır (www.bugday.org, 25.05.2009)

Şaban Akıncı Çiftliği: Bir aile işletmesi olan Şaban Akıncı Çiftliği'nde misafirler avokado ve narenciye ağaçlarının arasındaki çiftlik evinde iki kişilik odalarda ağırlanmaktadır. Güneş enerjisiyle ısınan sıcak sulu banyo ve alaturka tuvalet bulunan çiftlikte turistler yemeklerini aileyle birlikte yemektirler. Seralardaki sebze üretimleri dışında kendi ihtiyaçları olan çok çeşitli hayvansal ve bitkisel gıda da üretmektedirler. Bu çiftlikte gönüllü kabul edilmemektedir ve yılın 12 ayında konuklara açıktır.

Bayram Kütle Çiftliği: Başka bir aile işletmesi olan bu çiftlikte konuklar, bir oda bir salonu, mutfuğı, sıcak sulu banyosu ve alafranga tuvaleti olan dairede ağırlanmaktadır. Yemeklerini konuklarla, evlerinin önündeki çardakta, kendi sofralarından paylaşabilen aile, istenirse ayrıca konukevi mutfuğunda değerlendirmek üzere kendi ürettikleri ekolojik ürünlerden sağlayabilmektedirler. Her türlü hayvansal-bitkisel gıda ihtiyacını ekolojik olarak üreten Kütle ailesi geçimini, 1998 yılından bu yana ekolojik sebze seralarından ve ek olarak yazın geziler düzenledikleri teknelerinden sağlamakta ve uzun süredir tüm olanaksızlıklara rağmen kitle turizmine karşı direnirken, aynı zamanda aktif olarak da doğa koruma ve doğa dostu uygulamalar konusunda çalışmaktadır. Konaklama, kahvaltı, öğlen ve akşam yemeklerinin düşük bir ücretle sağlandığı çiftlikte gönüllü kabul edilmemektedir ancak yıl boyunca konuklara açıktır.

Habib Altunkaya Çiftliği: Gönüllü katılımın kabul edilmediğı çiftlikte misafirler, işletme sahibinin evinden bağımsız, iki kişilik bir odası, mutfuğı, güneş enerjisi ile ısınan sıcak sulu banyosu ve alaturka tuvaleti olan bahçedeki şirin küçük

evde ağırlanmaktadır. Yemek aile ile birlikte yenilebilmekte ve konukların kendi yemeğini pişirebilmesi için bahçeden ekolojik malzeme temin etmeleri mümkün olabilmektedir.

Hidayet İtaatlı Çiftliği: Yılın 12 ayında hem gönüllü hem de konuk kabul edilen çiftlikte diğerlerinde olduğu gibi kırsal yapının ve kırsal turizmin doğallığı yakalanabilmektedir. 1. 2. 3. aylarda narenciye budama, çapa, sera bakımı; 4. 5. 6. aylarda sera bakımı, seradan sebze toplama; 9. ayda serada dikim hazırlığı; 10. 11. 12. aylarda ise serada ve narenciyede hasattan bakıma çeşitli işlerin yürütülmesi için sürekli bir kişi gönüllü kabul edilmektedir. Seraların, avokado ve narenciye ağaçlarının arasındaki çiftlik evinin karşısında, ikişer kişilik iki odası, mutfığı, güneş enerjisiyle ısınan sıcak sulu banyosu, alafranga tuvaleti olan bir misafirhane bulunmaktadır.

Hidayet Şahin Çiftliği: Bu çiftlikte konuklar, bahçe içindeki evin yanında yer alan bir misafirhanede konaklamaktadır. Misafirhanenin üçer kişilik iki odası, mutfığı, güneş enerjisiyle ısınan sıcak sulu banyosu, dışarıda alaturka, içeride alafranga tuvaleti bulunmaktadır. Konukların kendi yemeğini pişirebilmesi için bahçeden ekolojik malzeme temin edilebilmektedir. Aile, evin yanındaki ağılda keçi ve tavuk beslemekte ve kendi ihtiyacının çoğunu bahçesinden karşılamaktadır. Çiftliğin çevrede yapılacak gezilere uygun on kişilik bir minibüsü de vardır. 12 ay boyunca sadece konuk kabul edilmektedir.

Çıralı çiftliklerinden başka kırsal turizmin sürdürüldüğü bir başka yer Elmalı'nın Akçaeniş Köyü'ndeki **Tanal Ailesi Çiftliği'dir**. Akçaeniş Köyü, Toros Dağları ile çevrili Elmalı Ovası'nda 1.042 m. yükseklikte yer alır. Köy, Çamkuru ormanlarına 20 km., Uçarsu çağlayanına ve Yesilgöl'e 35 km. uzaklıktadır. Ayrıca Avlan Gölü, Çıglıkara, Aykirtça ve Başgöz çayına, Limra ve Arıkanda antik şehirlerine, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Vahap Ummi, Sinan Ummi türbelerine ve Finike'ye oldukça yakın mesafededir. Akcaeniş Köyü tamamı sulanabilir 6.000 dekar araziye sahiptir (SARI 2007). 2000 yılı nüfus sayımına göre 891 kişinin yaşadığı köyün, geçim kaynakları elma, tahıl, baklagil, hayvancılık ve sebzeçiliktir. Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim aylarında konuk ağırlanan Tanal Ailesi Çiftliği'nde;

2. 3. aylarda budama, ilaçlama; 5. ayda sebze ekimi, tahıl hasadı; 6. ayda sulama, ot yolma, çapa; 7. ayda sebze, tahıl hasadı ve 10.ayda elma hasadı için gönüllü kabul edilmektedir. Köy içindeki iki katlı çiftlik evlerinde yaşayan aile, misafirlerini evlerinin önündeki ve iki odası, bir salonu, mutfağı, güneş enerjisiyle ısınan sıcak suyu, alaturka tuvaleti bulunan evde ağırlamaktadırlar.

Çiftliğe 2005 yılında Mart 1, Haziran 2, Ağustos 1 ve Eylül 2 kişi olmak üzere 4 yabancı, 3 yerli toplam 7 konuk gelmiştir. 2006 yılı Temmuz ayı itibarıyla Mart ve Haziran'da 2, Temmuz'da 1 kişi olmak üzere, 3 yabancı, 2 yerli toplam 5 konuk gelmiştir. Çiftliği ziyaret edenlerin mesleklere göre dağılışına bakıldığında; yabancı ziyaretçilerin, öğretim üyesi, öğretmen, biyolog, antropolog ve şirket elemanı; yerli ziyaretçilerin ise öğrenci, öğretmen, araştırma görevlisi, gayrimenkul danışmanı, mühendis olduğu görülmektedir. Ziyaretçilerin kalış süreleri 2 ila 10 gün arasında değişmektedir. Yabancı ziyaretçiler ortalama 7 gün kalmaktadırlar (SARI, 2007:210).

Bundan başka kırsal turizm çekiciliği ise **Geyikbayırı Köyü**'ndeki *ekolojik tarım turizmi* uygulamasıdır. Geyikbayırı, Güllük Dağı'nın yamaçlarında kurulmuş bir köydür. Merkez ilçeye bağlı olan köyün 2000 yılı nüfusu 975 kişidir. Geyikbayırı, Antalya'ya 26 km. uzaklıktadır. Köyden Antalya'ya ulaşım günde bir kez kalkan minibüsle olmaktadır. Minibüs sabah 7.30'da gidip öğlen 13.00'de köye döner. Ayrıca gün içinde Antalya'ya gitmek için 8 km. uzaklıktaki Çakırlar Köyü'nden gidiş-geliş olmak üzere yarım saatte bir dolmuş bulunabilmektedir. Her tür sağlık, alışveriş, iletişim ve şehirlerarası ulaşım gereksinimi Antalya'dan sağlanmaktadır.

Geyikbayırı, geleneksel ve doğal yaşam tarzına ilişkin çok sayıda örneği barındırmaktadır. Bunlar arasında köyün içinden geçen kral yolu, mağaralar, yaylalar ve geleneksel yöntemlerle buğday saklamak üzere yapılmış ağaç evler (ambar), su değirmenleri sayılabilir. Köyden kente göçün yoğun olarak yaşandığı köyde kalanlar; turizm, zeytincilik ve hayvancılıkla geçinmektedirler. Yörük kültürünün yaşatıldığı köyde, kıldan çul ve kilim dokuma örneklerini görmek mümkündür. Geyikbayırı Köyü'nden Güllük Dağı Milli Parkı, Saklıkent Kayak Merkezi ve TUBİTAK Gözlemevi'ne ulaşmak çok kolaydır.

Geyikbayırı, Antalya'nın kente yakın ve en korunmuş doğal ortamlarından biridir ve kırsal turizme uygun potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin en güzel örneklerinden biri de köydeki **Rasayana Çiftliği**'dir. Bu çiftlikte 12 ay boyunca gönüllü ve konuk kabul edilmektedir. Gönüllü misafirler dönem dönem ailenin de kaldığı, Geyikbayırı'ndaki sıcak sulu, alaturka, alafranga tuvaletli, mutfaklı konutta ağırlandır. Aile, doğadan toplama ve yetiştirme yoluyla elde ettiği şifalı ekolojik bitkileri kurutarak, işleyerek ve ambalajlayarak satışa sunmaktadır. Gönüllüler 12 boyunca 4 kişi olarak kabul edilmektedir.

Genel olarak araştırma alanındaki çiftliklerde konserveler, hamur işleri, peynirler gibi ev yapımı ürünlerin tadılması, eve götürmek üzere taze çiftlik ürünlerinin satın alınabilmesi, günlük tarım faaliyetlerine katılma, yerel yörük kültürünü yansıtan geleneksel kıyafet, dans ve müzik olaylarını ve yöresel gelenekleri görme ve katılma, nakış ve dokuma işçiliklerini ve tekniklerini görme olanakları bulunmaktadır.

Araştırma alanımızdaki yaylalar Türkiye'de, Karadeniz Bölgesi'ndeki yaylalardan sonra en fazla turizm potansiyeline sahip olanlardır.

Yörenin, kırsal turizm kapsamında gelenek, görenek, yemek kültürü, yaşam biçimleri, geleneksel yaylacılık faaliyetleri, yörük kültürü gibi özgün ve otantik zenginliklerini tanıtmaya olanağı bulunmaktadır. Yaylacılık içinde yörük kültürünün önemi büyüktür. Göçebe yaşam tarzının zorunlu kıldığı konaklama biçimleri ve genellikle kıl çadırlardan oluşan geçici yerleşmeler, Batı Toroslar'daki yaylaların en ilgi çekici özelliklerinden biridir.

Araştırma alanımızda kırsal turizm amaçlı uygulamalar, yukarıda görüldüğü gibi çiftlikler ve yaylalar dahilinde görülmektedir (Şekil-6). Ayrıca kırsal turizm için bir çekicilik oluşturan aynı zamanda farklı bir uygulama örneği teşkil eden "**yörük çadırları**" bulunmaktadır. Son yıllarda yoğun bir turist ilgisinin gözlendiği bu çadırlardan en ilginç olanı Korkuteli'nin Yazır köyü sınırları içindeki "**Bey Obası Çadırı**" dır. Çadırın 12 personelinin tamamı yöre halkındandır. 10 ayda yaklaşık 30 bin kişiye kahvaltı yaptıran Bey Obası Kıl Çadırı'nda gelen turistlere hem Türk kültürü anlatılmakta, hem de ikramlarda bulunmaktadır. Çadır içinde bulunan **Mini**

Köy Müzesi ile Polonya'da yapılan bir yarışmada Dünya birinciliği ödülü de almış olan Bey Obası Çadırı, 1200 metrekarelik alanı ile Türkiye'nin en büyük kıl çadırıdır (www.turizm gazetesi.com, 21.05.2009). İşletme sahipleri, turizmin bu yeni alternatifini değerlendirmiş olduklarını ve 2 milyon keçiden toplanan kılla yapılan çadırları, özellikle Antalya-Denizli yolu üzerinde bulunan Korkuteli çevre yoluna kurmalarının nedeni olarak, 1,5 milyon turistin bu yoldan geçerek Pamukkale'ye gittiğini ve bu potansiyelin kırsal turizm için bir avantaj olduğunu belirtmektedirler.

Diğer yörük çadırları ise Kemer'deki "**Folklorik Yörük Parkı**"nda bulunmaktadır (Foto-1). Yörük kültürünü tanıtan bu park, Kemer Yat Limanı'nın hemen yanındaki bir yarımada üzerinde bulunmaktadır ve bir açık hava müzesi görünümündedir. Burası, yörük çadırları, eski yörük araç ve gereçleri, ikram edilen yiyeceklerin doğal ve otantik olması ile Kemer'e gelenlere, kaybolmakta olan bu kültürü de tanıtmaya çalışmaktadır. Binlerce yerli ve yabancı turist ziyaret ettiği yörük parkı kırsal turizm olanakları bakımından dikkat çekmektedir (www.yorukparki.com.tr, 21.05.2009).

Doğaya zarar vermeden aksine doğayla uyumlu bir yapılanma ile tarım ürünlerinin bir kısmının bu mekanlarda bulunduğu ve konuklara hemen sunulacak biçimde ulaştığı tatil çiftliklerinin uygulamaları ülkemizde görülmektedir. Antalya'da faaliyete geçen **Naturland** en güzel örneklerden birini oluşturmaktadır. Tamamen doğal tasarımlardan oluşan otel mimarisi ve peyzajı ile diğerlerinden ayrılan Naturland'da yeme-içme ve eğlence olanakları da bu şekilde tasarlanmıştır. Tatil ve eğlenceyle, doğal yaşam ortamını bir araya getiren Country Park'ta, yiyecekler organik, ortam doğal ve son derece konforludur. Country Park'ta ceylanlardan keçi türlerine, tavuskuşundan inek ve atlara kadar yüzlerce hayvan gezinmektedir. Taze biberler, patlıcanlar dalından koparılıp, Country Park meydanında kurulan organik ürün pazarında haftanın belirli günlerinde konuklara sunulmakta ve organik üretim konusunda bilgiler verilmektedir. Toprak ve çiçek kokuları arasında yapılan gezintiler, ekolojik yöntemlerle beslenen ve kahvaltıda taze yumurta ve süt sağlayan çiftlik hayvanları Naturland'ın diğer çekicilikleri arasında sayılabilir (www.naturland.com.tr, 08.11.2009).

1.3. Kırsal Turizmin Etkileri

Buraya kadar açıklamaya çalıştığımız Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizm uygulamaları, bugüne kadar birtakım çevresel, ekonomik, toplumsal ve kültürel etkilere de sahip olmuş, olmaya da devam edecektir.

Antalya batısında kırsal turizmin etkilerine geçmeden önce, genel anlamda kırsal turizmin yol açtığı olumlu-olumsuz etkilerinin neler olabileceğini tanımakta yarar vardır (SOYKAN 1999:73).

Olumlu etkiler şunlardır:

- Kırsal turizm, kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak, ülke ekonomisine katkıda bulunur. Tarımsal ve turistik etkinlikler birarada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak yer alırsa, hem o yöre hem de ülke ekonomisine önemli olumlu etkilerde bulunur.
- Kırsal kesimden çeşitli nedenlerle göç edilmesiyle, kırsal nüfustaki azalma; sosyal düzen ve ekonomik denge bakımından büyük eşitsizlikler yaratır. Turizm, böylece kırsal alanların canlılığı ve dinamizmi için zorunlu olan optimum nüfus miktarının sağlanması açısından önem taşır. Diğer bir ifadeyle kırsal turizm, kırsal yöreleri kalkındırarak, iç göçü önler, nüfusu yerinde tutmada önemli rol oynar.
- Kırsal turizm; kentsel ve kırsal yerleşmeler arasındaki ilişkilerin kopukluğunu azaltır, iletişimi canlandırır.
- Kırsal yörelerin turizme açılmasıyla, yöre insanı, kirli ve kişiliksiz bir çevrenin pazarlanamayacağı gerçeğini öğrendikten sonra, doğal çevreyi bizzat kendisi denetim altına alarak, korumanın doğrudan uygulayıcısı olurlar.
- Kent insanları kırsal ziyaretleri ile kırsal kültürleri tanıma, değişik bir ortamda dinlenme olanağı bulurlar.
- Kırsal turizm, iç turizmi canlandırır.
- Turistlerin her türlü hizmette belirli bir kalite aramaları yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol açar.

- Turizm altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olduğundan, bu olumlu gelişmeler halkın yararına olur.
- Turizm, kırsal alanlarda yeni ekonomik etkinlikler doğmasına yol açar ve yörenin ekonomik yapısının esnekliğine kavuşmasına yardım eder.
- Kırsal turizm, ülkede turizmin mekânsal dağılışındaki eşitsizliği, özellikle kıyılardaki yoğun baskının ve aşırı kullanımının azalmasına katkıda bulunur.
- Turizm, kırsal yöreler halkına, çok çeşitli kaynaklardan gelir kazanma olanakları yaratır.

Olumsuz etkiler:

- Arazi ve diğer gayrimenkul fiyatlarında, spekülâtif artışlar olabilir, kiralama bedelleri aşırı yükselebilir, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini boş bırakarak toprak rantı bekler duruma yönelebilir.
- Kırsal turizmden sağlanan büyük gelir, yerli halka bu geliri tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirme şansı yaratır, o da başka sektörlere sermaye akımını kuvvetlendirir ve kırsal turizmi yöreyi kalkındırma amacından uzaklaştırır.
- Kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı, tarımsal alanları, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açabilir, ekolojik dengeyi bozabilir. Tarımsal ürün deseni değişebilir, verim azalabilir.
- Kırsal alanların aşırı kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve otantikliğini kaybetmesine (yozlaşmasına) neden olabilir.
- Kırsal turizm “kültürel kirlenmeye” yol açabilir. Bu türlü yöreler, hem turist hem de turizm için tercih edilme nedenini ortadan kaldırır.
- Kırsal turizm, tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olur. O da tarımın gerilemesi anlamı taşıyabilir. Ayrıca, kırsal turizmin plansız gelişimi, tarımsal alanların azalışına yol açabilir. Bu

iki olumsuzluk, o yörenin tamamıyla turizme bağımlı duruma gelmesi demektir ve istenilmeyen bir sonuç ortaya çıkabilir.

Yukarıda sıralanan kırsal turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinin, Antalya Körfezi'nin batısında ne boyutlarda olduğunu sorguladığımızda; kırsal turizmin hem yeni bir turizm türü olması hem de henüz tam anlamıyla gelişmemesi, olumlu ve olumsuz etkilerinin saptanmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle kırsal turizmin etkilerinin olasılıkları üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Ekonomik Etkiler: Kırsal turizmde, turizm harcamalarının ekonomi içindeki değeri ya da etkileri, içinde yer aldığı ekonominin yapısına, paranın dolaşım hızına, kişilerin tüketim ve tasarruf eğilimlerine bağlıdır. Bir ülke ekonomisi için, kırsal turizm bir kazanç kaynağı ve döviz girdisi sağlayan olay olarak ne kadar önemli ise, bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, gelişmekte olan ülkelerde yeni iş ve meslek alanlarının açılması sayesinde işsizliğin azaltılması, tarım, ulaştırma, hizmetler ve turizmle ilgili ticari faaliyetlerin canlılık kazanması açısından da önemlidir (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:68). Bu bağlamda Antalya Körfezi'nin batısındaki kırsal turizmin geliştiği kırsal yerleşmelerde;

- Orada yaşayanlara tarım ve hayvancılık dışında ek gelir yaratma noktasında yarar sağlamaktadır. Örneğin; Ulupınar/Çıralı, Akçaeniş, Kuzca, Geyikbayırı köylerinde tarımsal etkinliklerin yerini giderek turizm etkinlikleri almaktadır.
- Bölgede gelir yaratıcı etkide bulunan kırsal turizm, kırsal alanların kalkınmasında önemli bir işleve sahiptir. Kemer'den Kaş'a kadar olan kıyı boyunca bulunan köylerde doğrudan ya da dolaylı olarak turizmin sağladığı ekonomik kalkınmayı gözlemek mümkündür. Ancak iç kısımlarda ve daha yükseklerde bulunan köylerde aynı durum söz konusu değildir.
- Döşemealtı köyleri, Çakırlar Beldesi, Doyran, Geyikbayırı ve Ulupınar köyleri kadınların istihdamı konusunda örnek teşkil etmektedir. Bu köylerde el sanatları (örgü, iğne oyası, yöresel el işlemleri, halıcılık, kilim dokumacılığı, tığ işleri, yazma boyama vb.), yöresel tatlar (reçel

yapımı, turşu yapımı, zeytinyağı elde etme, pekmez yapımı, temelde gözleme ve ayrandan oluşan geleneksel yörük mutfağı, peynir yapımı, keçi derisine peynir basma vb.) ve ağaç işleme gibi faaliyetlerde kadınların belirgin rol aldığı, bunların pazarlamasının da yine kadınlar tarafından yapıldığı gözlenmektedir.

- Tarım ve hayvancılık dışında gelir kaynakları sınırlı olan araştırma alanımızda kırsal turizmin gelişmesinin göçleri de azalttığı açıktır. Bu alanlar göç vermek şöyle dursun artık göç alan yerler durumuna gelmiştir. Ancak bu göçlerin kontrolsüz oluşu, kırsal bölgelerin yoğun bir insan baskısı altında kalmasına ve bu yöreye yabancı olan göçerlerin yörenin doğal ve kültürel değerlerini yansıtmayan bir anlayış içinde olmasına yol açabilmektedir. Bu durum, kırsal turizm için yararlı değildir. Özellikle Kemer çevresinde deniz turizmiyle bütünleşebilecek kırsal turizm alanlarında yörenin kültüründen uzak işletmelerin gelişmeye başlaması bu durumu kanıtlar nitelik taşımaktadır.
- Araştırma alanımızdaki kırsal yerleşmelerde turizmin gelişmesi ulaşım, altyapı, iletişim, sağlık gibi konularda gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak diğer tarım ve bağlı sektörlerde canlanma yaşanmış ve istihdam artmıştır.
- Yörede kırsal turizmin gelişmesinin ortaya çıkardığı en önemli etki belki de bu alanların Türkiye hatta Dünya'nın birçok yerinde tanınmaya başlamasıdır. Döşemealtı kilimleri, Ulupınar balığı, Yörük kültürü, Antalya reçelleri, kıl çadırlar ve daha fazlası artık Antalya turizminde birer marka haline gelmiştir. Bunların hemen hepsi de kırsal turizm yoluyla pazarlanabilecek Antalya markalı turistik ürünlerdir.
- Araştırma alanımızda kırsal turizm yeni iş olanakları yaratmakla birlikte, turizmin mevsimsel yoğunluğu yine yaz dönemine rastlamakta bu da mevsimlik iş potansiyeli yaratmaktadır. Kırsal turizmin özünde olan turizmin tüm yıla yayılması anlayışı henüz tam olarak oturmuş değildir.

Çevresel Etkiler: Kırsal turizmin, araştırma alanımızda doğal çevre

üzerinde bozulmalara neden olabilecek olumsuz etkilerinin ve çevresel zenginliğe katkı sağlayacak olumlu etkilerinin ortaya konması, bu etkinliğin gelişme stratejisinin saptanması açısından değer taşımaktadır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:73). Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizmin doğal çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Turizm, altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileşmesine neden olduğundan, kırsal alanlarda turizmin gelişmesi halkın yararına olacaktır (SOYKAN, 1999:73). Bu yönüyle bakıldığında araştırma alanımızda kırsal turizm etkinliklerinin sürdürüldüğü yerlerde yaşam standardı yükselmiş, altyapı unsurlarında gelişme gözlenmiştir.
- Çevresel olumsuz etkileri yörede yoğun olan kıyı turizmi kadar fazla olmamakla birlikte kırsal turizm, hızlı ve plansız ve çoğu yerde denetimsiz geliştiği için doğal değerler, tarihsel varlıklar, ormanlar ve diğer çevre varlıkları zarar görmektedir. Örneğin; Elmalı Çıglıkara'daki sedir ormanları yayla turizmine bağlı olarak, Çakırlar'daki kızılçam ormanları günübirlikçiler ve burada görülen yapılaşmaya bağlı olarak (köy kahvaltısı için yapılan sundurmalar, atıkların gelişigüzel bırakılması, elektrik ve su nakil hatlarının görüntü kirliliği yaratması vb.) tahrip edilmekte ve doğallığı zarar görmektedir. Kırsal turizmin özünde doğallığı korunmuş bir çevre olduğu unutulmamalıdır.
- Arkeolojik verilere ilgi duymayan kırsal yöre insanı, turistlerin arkeolojik verilere olan ilgisi karşısında kayıtsız kalmamaktadır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:74). Araştırma alanımız tarihsel varlıkların yoğun olduğu nadir yerlerden biridir. Buradaki zenginliklerin korunmasında, tanıtılmasında ve değerlendirilmesinde kırsal turizm önem taşımaktadır. Köylerin turizme kazandırılmasıyla bu köylerde yer alan değerler de turizm envanterlerine girmeye başlamıştır. Her geçen dönemde korunan alanların sayısı artmaktadır.

Sosyo-Kültürel Etkiler: Sosyo-kültürel etkiler, değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak hayat tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesindeki değişimlere

turizmin etkide bulunduğu yollardır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:74). Kırsal turizm bireyler ve toplum üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkiler yaratmaktadır. Araştırma alanımızda kırsal turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkileri şöyle sıralanabilir:

- Antalya Körfezi'nin batısı ülkemizin en önemli turizm bölgelerinden biridir ve özellikle yaz döneminde yoğun bir turist akınıyla karşı karşıyadır. Bu nedenle de turizmin yol açtığı kültürel etkileşimin en belirgin yaşandığı yerlerdendir. Kırsal alanlarda turistler yöre halkının yaşam biçiminden, yöre halkı da turistlerin yaşam biçiminden etkilenmekte, bu durum yöre halkının yaşam biçiminin değişmesi ile sonuçlanabilmektedir. Ayrıca değişik düşünce, değer ve yaşam biçimlerine sahip kimselerin turist ve yöre halkı olarak ilişkide bulunması “turist ve yöre halkı” ilişkisi adı verilen bir toplumsal ilişki biçiminin doğması ile sonuçlanmakta; böyle bir ilişki, çeşitli biçimler alabilmekte; katılan bireyler için itici ya da çekici sonuçlara yol açabilmektedir (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:74). Araştırma alanımız turizme yabancı olmadığı halde bu kültürel çelişkileri yaşamakta ve kırsal toplum ile turist arasındaki uçurum bazı yörelerde büyümektedir. Bunun yanında kırsal yöre toplumu turizm etkinliklerinin başlamasına bağlı olarak gelen turistlerden olumlu etkilenmekte ve yabancı dil öğrenme, hijyen sağlama gibi konularda ilerleme kaydetmektedir.
- Kırsal turimde el sanatlarının önemi büyüktür. Antalya'nın batısındaki kırsal yerleşmelerde el sanatları oldukça zengindir. Kırsal turizmle unutulmuş bu el sanatları ortaya çıkarılmakta ve güngeçtikçe daha geniş kitleler tarafından tanınmaktadır.

Kırsal turizmin etkileri yöreden yöreye farklılık gösterebilir. Turistler ile yerel topluluğun kültürel bütünlüğü sağlanamadığında bölgenin turiste hizmet götürmek istemesi nedeniyle yerel halk kendi bölgesinde yabancılaşabilmektedir (NAYİR, ÖZALTIN, GÜL, 2008:560). Bunun yanında, Şirince Köyü'ndeki gibi, turizmin boyutu artsa da sosyolojik anlamda olumlu yansımaların olduğu; kültürel

çeşitliliği artırdığı, yerel kültürün korunması konusunda olumlu katkılar yaptığı belirtilmektedir (GÜNLÜ, EREN, ADAN, MİRAL, 2008:237).

Tarımsal üretim ile uğraşan yörelerle, turizme yönelmiş yöreler arasında yapısal farklılaşmalar vardır. Turizmin yaygınlaştığı yörelerde ailelerin hacmi küçülmektedir. Tarım ile geçimini devam ettiren yörelerde ise, toprağa bağımlı üretim nedeniyle iş gücüne duyulan gereksinme ve aile planlamasına karşı tutuculuk, bu yörelerdeki ailelerin küçülmesini önlemektedir. Turizme yönelmiş yörelerde; geleneksel bağımlılık yerine daha demokratik ve eşitlikçi ilişkiler gerçekleşmektedir. Tarımsal üretimin yapıldığı yörelerde genelde geleneksel otoritenin güçlü olduğu, ailelerde kuşaklar boyunca aktarılan değerlerin ve davranış kalıplarının etkili olduğu görülmektedir. Aile içi ilişkilerde eşitlik ilkesinin hakim olduğu bu yörelerde, kadın ve erkek eşit miktarda sorumluluk sahibidir (KORKMAZ, TOLUNAY 2002:435).

2. TALEP ANALİZİ

İnsanların turizm hareketlerine katılmalarını, bir ülkeye gidecek turist sayısını, kullanılacak ulaşım araçlarını, turistlerin gittikleri bölgelerdeki konaklama sürelerini ve yapacakları harcamaların miktarlarını etkileyen ekonomik (ulusal gelir, gelir dağılımı, döviz kurları, uzaklık, ürünün fiyatı, arz kapasitesi ve konaklama potansiyeli, reklam, ulaşım), sosyal (moda, zevk ve alışkanlıklar, boş zaman, yaş, cinsiyet, aile yapısı, meslek, kentleşme düzeyi, din, ve toplumun değer yargıları), psikolojik, politik ve yasal faktörler bulunmaktadır (KOZAK, BAHAR, 2005:27).

Son yıllarda turistlerin daha farklı ürünler ve hizmetler talep etmesi, tercihlerinin değişmesi, eğitim ve kültür düzeyi yükselen bireylerin çevre bilincinin de giderek artması ve sosyal ve demografik yapıdaki göze çarpan değişimler turizm talebinde ve seyahat pazarlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Böylece turizm talebini kitle turizminden bireysel veya iki kişilik gruplarla doğal ve bozulmamış bir alanda yapılan turizm aktivitelerine yönlendirmektedir (YILMAZ, 2008:8).

Gerçekten de yüksek kaliteli yöresel ve organik ürünlere giderek artan talep, tüketicinin çevre, gıda kalitesi ve güvenliği konularında artan duyarlılığı, gelişen

kentsel ekonomiler, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesi, kırsal turizm çeşitlerine ve rekreasyon alanlarına artan ilgi, kırsal alanlara varlıklarını değere çevirme konusunda yeni fırsatlar sunmaktadır (DPT ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ 2007-2013).

Kırsal turizmin belirli bir müşteri profili vardır. Yetişkin ve yaşlı turizmi, aile turizmi de denilen kırsal turizm, çoğunlukla orta gelir düzeyinden kişilerin turizmidir. Çeşitli sportif etkinliklerin kırsal alanlarda giderek yaygınlık kazanması, gençlerin de doğrudan olmasa bile dolaylı yollardan bu turizm türüne ilgi duymalarına yol açmaktadır. Türkiye’de ve Antalya’da kırsal turizmin müşterisi yerli turistlerden çok yabancı turistler olmalı, diğer ifadeyle kırsal turizm, dış turizmde yerini almalıdır. (SOYKAN, 2003:6). Çünkü kendi halkımızın büyük çoğunluğuna kırsal alanlarda turizme katılmak, para harcayarak tatil yapmak çekici değildir. Halbuki yabancı turistlerin kendi ülkelerinde de kırsal turizm alışkanlığı vardır ve Türkiye bu bakımdan onlar için son derece farklıdır.

Kırsal turizmin talep analizi yapılırken; yabancı turistin kırsal turizmi seçiş nedeni, yerli turistin kırsal turizm bilinci ve ilgisi, konaklayan turist sayısı, mevsimlik yoğunlaşma, turistlerin geldikleri ve konakladıkları yere göre coğrafi dağılımı, turistlerin yaş, cinsiyet, gelir, öğrenim durumları ve memnuniyet dereceleri incelenmelidir.

Bir yere kırsal turizm talebinin doğmasında kırsal çevrenin sunduğu çekiciliklerin ötesinde etkili olan diğer faktörler şunlardır (SOYKAN, 1999:69):

- Yeni tatil anlayışlarının oluşması,
- Kentsel yaşamın giderek daha stresli, baskıcı ve sınırlayıcı olması,
- Deniz kıyılarının aşırı kullanımı nedeniyle kirlenmesi, betonlaşması ve kentlerden farkının kalmaması (doğallığı yitirmesi), kıyılarda kalabalık ve gürültünün dinlenmeye olanak vermemesi, denize girme sezonunun bazı yerlerde 2-3 ayla sınırlanması, yüksek talep nedeniyle her türlü fiyatların çok abartılı olması ve çok harcamanın gerekmesi,
- Kentsel nüfusu çok yüksek olan ülkelerde kentlerden kırlara dönme eğiliminin artması,

- Gelişmiş ülkelerde hem kentsel nüfus yüzdesinin fazlalığı hem de orta ve yaşlı nüfusun çoğunluğu teşkil etmesi, turizme hazır bir kitle yarattığı gibi bu insanların bir kısmının havası temiz, kalabalık olmayan ortamları yeğlemesi, ayrıca bazı hastalıkların tedavisinde ve nekahat döneminde kentlerden uzaklaşma nedeniyle kırların tercih edilmesi,
- Kentlerde yaşayan insanların bir kısmının kır kökenli oluşu nedeniyle düzenli ve sürekli olarak aynı yerlere ziyaretlerin yapılması,
- Harcamalarda ekonomikliği ön planda tutan kitleler,
- Yoğun iş yaşamıyla kentlerde bulunan kent insanının yalın ve sıcak ilişkiler kurma, dostlar edinme ihtiyacı ve isteği,
- Ayrıca kırsal ortamda yaşayıp yine başka bir kırsal ortamda dinlenmek amacıyla gitme isteği sayılabilir.

Araştırma alanımızda turistik talebe ilişkin ayrıntılı veriler ve istatistikler bulunmamakla birlikte, Antalya ilinin turist profili ile ilgili olarak yapılan bazı çalışmalar, kırsal turizme de kısmen ışık tutacak niteliktedir. Bu çalışmalardan en kapsamlısı, 2008 yılında Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, AKTOB (Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği) ve ICF Airports Antalya Havalimanı işbirliği ile gerçekleştirilen “**Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması**” dır. Elde edilen sonuçlara göre Antalya yöresini ziyaret eden turistin profili ağırlıklı olarak eğitim düzeyi yüksek, nispeten düşük gelirlili, memur ya da işçi olarak çalışan, gençlerden oluşan, evli kadın ya da erkek şeklinde tanımlanmıştır.

Bu çalışmaya göre; Antalya yöresini ziyaret eden turistlerin seyahat ve tatil davranışı şu özellikleri taşımaktadır:

- Yılda bir kez yurt dışında tatile gitmek,
- Tatilini kısa süre öncesinde planlamak,
- Eşi, çocukları ya da arkadaşı ile seyahat etmek,
- Antalya yöresine tatil amacıyla gelmek,
- Paket turu tercih etmek,
- Otelde konaklamayı seçmek,

- Her şey dahil pansiyon türünü tercih etmek,
- Bir ya da iki hafta süre ile Antalya yöresinde kalmak,
- Antalya yöresinde kaldığı sürede şehir merkezini ziyaret etmemek, ancak alışveriş turlarına katılmak şeklinde nitelendirilebilir.

Araştırma bulguları, turistlerin beklenti ve tatmin düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Böylece, turistlerin büyük bir bölümünün bir turizm destinasyonu olarak Antalya'dan beklentilerinin karşılandığı ve tatmin oldukları söylenebilir. Ayrıca tatmin ve destinasyona sadakat de olumlu yönde ilişkili değişkenlerdir. Buna göre tatmin düzeyi arttıkça destinasyona sadakat de artmaktadır.

*“Antalya bir turizm destinasyonu olarak; aile ile tatile uygun olması, sunulan yiyecek-içecek hizmetleri, tarihi yerleri, kültürel değerleri, doğası, konaklama hizmetleri ve yerel halkın konukseverliği ile öne çıkmaktadır. Zira turistler bu niteliklere ilişkin yüksek beklentilere sahiptirler ve Antalya'nın bu özelliklerinden yüksek düzeyde tatmin olmuş durumdadırlar. Bu nitelikler Antalya destinasyonunun güçlü yönleridir. Adı geçen noktalar Antalya markasının da vurgulanması gereken unsurları durumundadır. Diğer bir deyişle, Antalya turizm imajı bu niteliklerden bağımsız düşünülemeyecektir. Turistlerin Antalya yöresini ziyaret etme nedeninin büyük oranda **tatil/eğlence** olduğu da araştırma bulguları ile tespit edilmiştir. Ülke olarak, halen deniz, kum, güneş ve eğlence faktörünü ön planda tuttuğumuz, halbuki ülkeler arasında rekabette ön plana çıkmayı sağlayan kültürel ve tarihi değerlere yeterince ağırlık vermediğimiz bir kez daha ortaya çıkmıştır.”* (ANTALYA YÖRESİ TURİST PROFİLİ ARAŞTIRMASI, 2008).

Görüldüğü gibi, Antalya'ya gelen turist için Antalya; bir tatil ve eğlence yeridir ve tatilini geçirdiği yerler de kıyılardır. Kent merkezine gitmeyi bile düşünmeyen turist, kırsal alanlara kırsal turizm amacıyla nasıl çekilecektir? Bu soruya verilen yanıtlardan biri şu yaklaşıma sahiptir: Antalya'da denize dayalı turizm faaliyetleri, kırsal turizm için önemli avantajlara sahip kırsal alanlarda, iç ve dış turizmin talep potansiyeli de dikkate alınarak entegre edilmelidir. Bu şekilde bir yandan sektörlerin eş zamanlı geliştirilmesine olanak sağlanırken, diğer taraftan

kırsal turizm Antalya kırsal nüfusu ve tarım üreticileri için alternatif geçim kaynağı olabilecektir (ÖZÇATALBAŞ, www.tarim.com.tr, 05.03.2009).

Diğer taraftan, Antalya turizm talebinin kırsal turizme kaydırılması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Antalya'ya 2009 yılında gelmesi beklenen 10 milyon turistin 1 milyonunun kırsal alana çekilerek kırsal turizmin canlandırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü tarafından Korkuteli, Elmalı, Manavgat, Gazipaşa, İbradı, Akseki, Gündoğmuş ve Kaş ilçelerinde eko, yayla, çiftlik evi, gastronomi, inanç, mağara, dağ bisikleti ve doğa sporları turizmini yaygınlaştırmak amacıyla her bölgenin tarihi ve doğal güzelliklerini göz önünde bulundurarak proje hazırlanmıştır. Böylece turizmin alansal ve mevsimsel yoğunluğu tüm yıla ve kırsal alanlara kaydırılmış olacaktır (www.tumgazeteler.com, 29.05.2009).

2008 yılında Antalya'ya gelen 9.093.071 turistin 2.309.762'si Rusya Federasyonu'ndan, 2.183.302'si Almanya'dan gelmiştir. Başka bir anlatımla, turistlerin % 26,97'i Rus ve % 25,49'u Alman olup, ikisinin toplamı gelen turistlerin yarısından fazladır. Bu durumda; Alman ve Rus pazarının Antalya kıyı turizmine olan yüksek talebinin kırsal turizm için de olup olamayacağı araştırılmalıdır. Çünkü bu milliyetler, ülkelerinde bulamadıkları kum-güneş-denizi ucuz olarak Antalya'da buldukları için bölgeye gelmektedirler. Bu turist gruplarını kırsal alanlarda tatil yapmaya yönlendirmek oldukça zor görülmektedir. Yapılacak en doğru iş, araştırma alanımızdaki yaylalara, çiftliklere, yörük çadırlarına, köylere yakın çevre turları kapsamında günübirlik turların düzenlemesidir. Bu turlar esnasında yöreyi keşfedenler arasından doğrudan kırsal turizme katılmak isteyenler zamanla doğabilecektir.

Antalya'da kırsal turizme ilişkin verilerin olmamasına rağmen, bazı çiftliklerin kayıtlarından yararlanılabilir. Elmalı'daki Tanal Ailesi Çiftliği'nin çiftlik ziyaretçi bilgi formuna göre; çiftliğe; yabancılar daha çok gelmektedir. Yabancı ziyaretçilerin, öğretim üyesi, öğretmen, biyolog, antropolog ve şirket elemanı; yerli ziyaretçilerin ise öğrenci, öğretmen, araştırma görevlisi, gayri menkul danışmanı, mühendis olduğu görülmektedir. Ziyaretçilerin kalış süreleri 2 ila 10 gün arasında

değişmektedir. Yabancı ziyaretçiler ortalama 7 gün kalmaktadırlar. Mart ayından itibaren gelişler başlamaktadır. (SARI, 2007:210). Araştırma alanımızdaki diğer çiftliklerde de kırsal turizm uygulamaları yapılmakla birlikte bu yerlerle ilgili aydınlatıcı istatistiksel bilgi bulunmamaktadır. Çiftlik sahipleri talebin her geçen yıl arttığını ve yerli turistlerin de ilgi göstermeye başladığını belirtmektedirler.

Kırsal turizm için farklı bir uygulama örneği teşkil eden yörük çadırları da turistler tarafından talep edilen yerlerdendir. Son yıllarda yoğun bir turist ilgisinin gözlendiği bu çadırlardan en ilginç olanı Korkuteli'nin **Yazır Köyü** sınırları içindeki **Bey Obası Çadırı**'dır (Foto-9). Çadırın 12 personelinin tamamı yöre halkındandır. 10 ayda yaklaşık 30 bin kişiye kahvaltı yaptıran Bey Obası Çadırı'nda gelen turistlere hem Türk kültürü anlatılmakta, hem de ikramlarda bulunmaktadır. Çadır içinde bulunan Mini Köy Müzesi ile Polonya'da yapılan bir yarışmada Dünya birinciliği ödülü de almış olan Bey Obası Çadırı, 1200 metrekarelik alanı ile Türkiye'nin en büyük kıl çadırıdır (www.turizm gazetesi.com, 21.05.2009). İşletme sahipleri, turizmin bu yeni alternatifini değerlendirmiş olduklarını ve 2 milyon keçiden toplanan kılla yapılan çadırları, özellikle Antalya-Denizli yolu üzerinde bulunan Korkuteli çevre yoluna kurmalarının nedeni olarak, 1,5 milyon turistin bu yoldan geçerek Pamukkale'ye gittiğini ve bu potansiyelin kırsal turizm için bir avantaj olduğunu belirtmektedirler.

Bunun yanında Kemer'deki **Folklorik Yörük Parkı** da sayılabilir (Foto-1). Yörük kültürünü tanıtan bu park, Kemer Yat Limanı'nın hemen yanındaki bir yarımada üzerinde bulunmaktadır ve bir açık hava müzesi görünümündedir. Burası, yörük çadırları, eski yörük araç ve gereçleri, ikram edilen yiyeceklerin doğal ve otantik olması ile Kemer'e gelenlere, kaybolmakta olan bu kültürü de tanıtmaya çalışmaktadır. Binlerce yerli ve yabancı turist ziyaret ettiği yörük parkı kırsal turizm olanakları bakımından dikkat çekmektedir. Özellikle Antalya'dan Kaş yönüne ve tersi yönde giden turlar, buraya uğrayarak geleneksel yörük ve köy kültürünün farklılıklarını turistlere yaşatmaktadır.

Antalya merkez ilçeye bağlı **Doyran** ve **Çakırlar** köyleri yörenin geleneksel tatlıları ile hazırlanan köy kahvaltıları, tandır ocağında odun ateşinde pişirilen gözleme

ve ekmekleri, tamamen yöreden elde edilen doğal ürünleriyle, yer sofrasında Akdeniz mutfağının farklılığını sunmaktadır (Foto-8). Özellikle pazar günleri göze çarpan yoğunluk, son yıllarda yabancı turistlerin katılmasıyla hafta içine de taşmıştır. Yeme içmenin yanında kızılçam ormanlarıyla kaplı yörede doğa yürüyüşleri yapılabilirken; turunçgil, nar ve sebze bahçeleri gezilerek yerinden ve dalından koparmak suretiyle alışveriş olanağı da vardır.

3. PAZAR ANALİZİ

Bir turizm merkezinin ön plana çıkarılabilmesi uygun pazarlama stratejilerinin kullanılmasına bağlıdır. Sadece bölgeye gelen turist sayısını arttırmayı amaçlayan, turistik talebin yapısını ve kalitesini dikkate almayan pazarlama anlayışı, her turizm merkezinin belirli ihtiyaçları, doğal, çevresel ve sosyo-kültürel belirli sınırları olduğunu hesaba katmadığından, turizm merkezinin gelişmesinin ilk aşamasının hızlı olması sağlanırken uzun vadede ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Antalya’da yerel girişimcilerin amaçlarının farklılığı ve birbirleriyle olan karmaşık ilişkileri, bölgedeki ürün ve hizmetlerin çok ve çeşitli olması, işletme mülkiyetlerinin farklı olması gibi nedenler, bölgenin pazarlanmasında uyumlu, organize bir işbirliğini gerekli kılmaktadır (SARKIM, 2007:344).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Türkiye’nin önümüzdeki yıllarda en çok talep gören turizm bölgelerinden biri olacağını öngörmektedir. Türkiye turizminin geliştirilmesi ve Dünya’daki en önemli destinasyonlardan biri haline dönüştürülebilmesi için hedef pazarların ve bu pazarlarda yaşanan değişimlerin ve turist profillerinin iyi bilinmesi ve gelecek yıllardaki değişimlerin şimdiden hesaplanarak buna göre stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir (TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023).

Yine Dünya Turizm Örgütü tarafından açıklanan Dünya’da en çok turizm harcaması yapan ülkeler sıralamasında 2004 yılında 71 milyar dolar ile Almanya ilk sırayı almaktadır. Almanya’yı 65,6 milyar dolar ile ABD, 56,5 milyar dolar ile İngiltere takip etmektedir. Hollanda’da turizm harcaması 16,4 milyar dolar, Rusya’da ise 15,7 milyar dolardır. Sıralamada yer alan ilk 25 ülkenin yapmış olduğu turizm harcaması, 633 milyar dolar olan toplam turizm harcamasının % 77,5’ini

oluşturmaktadır (ÖNEN, 2008:7). Bu ülkeler Antalya'nın en önemli turizm pazarı ülkeleridir. O halde bu pazarları kırsal turizme kaydırmak akılcı bir yaklaşım olacaktır.

Dünyada yükselen refah düzeyine paralel olarak seyahate ayrılan gelirin ve ulaşım olanaklarının artması sonucu büyüyen uluslararası turizm pazarından en yüksek payı almak için turist çeken ülkeler arasındaki rekabet giderek artmaktadır. Bu rekabet ortamında dünya turizm gelirinden Türkiye'nin ve Antalya'nın aldığı payı büyütme ve uluslar arası turizm pazarındaki rekabet gücünü artırıcı stratejiler geliştirmek gerekir. Turizmin gelişmesi için yapılacak olan planın doğa, kültür, sosyal yapı üzerinde olumsuz etki yaratmayan ve gelecek kuşakların yaşam kalitesini gözetmesi, döviz, istihdam boyutlarıyla ekonomik gelişmeye güçlü katkılar sağlaması gerekir. Türkiye Kalkınma Bankası'nın "**Dünya ve Türkiye'de Turizm (2008)**" çalışmasında ve TÜBİTAK'ın "**Vizyon 2023 Ulaştırma ve Turizm Paneli**" sonuç raporunda uluslararası turizmde belirlenen eğilimler ile turist profilinin başlıca özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Uzun mesafeli ve deniz aşırı seyahatler artacak ve bu yörelerde yeni destinasyonlar önem kazanacaktır.
- Destinasyon seçimi ve rezervasyon süreçlerinde elektronik, teknoloji (CD-Rom atlası, internet, web siteleri vb.) gittikçe artan bir önem kazanacaktır.
- Bireylerin eğitim ve refah düzeyindeki yükselme artarak devam edecek, deneyimli seyyah grubu büyüyecektir.
- Turist tercihleri kutuplaşacak, yenilik ve çeşitlilik talebi artacak, konfor ve macera motifleri ağırlıklı olacaktır.
- Ürün geliştirmede 3S'nin yani deniz-kum-güneş (sun-sand-sea) yerini, 3E heyecan-eğlence-eğitim (exciting-educational-entertainment) temel unsurlarının alması beklenmektedir.
- Tüketicinin bilgilendirilmesi ve korunması evrensel sistemlere bağlanacak, kalıcı ve dengeli bir turizm gelişimi için tüketicilerin sürdürdüğü kampanyaların etkisi artacaktır.

- Ortalama insan ömrünün artmasına paralel olarak emeklilik süresi uzayacak, tatile daha çok zaman ayrılacaktır. Bekar ve çocuksuz çiftler ile üçüncü yaş denilen 65+ yaş grubunun dünya nüfusu içerisinde ağırlık kazanması ve seyahate ve eğlenceye daha fazla kaynak ayırmaları beklenmektedir. 2000 yılında 350 milyon Avrupalı'nın 100 milyonu 65 yaşın üzerinde olacaktır.
- Tüketicinin bilgilendirilmesi ve korunması evrensel sistemlere bağlanacak, kalıcı ve dengeli bir turizm gelişimi için tüketicilerin sürdürdüğü kampanyaların etkisi artacaktır. Önümüzdeki 20 yılda turizm gelişmesinin önemli özelliklerinden biri de uzak ülkelerden gelen turistlerin artış göstereceğidir. Uzak ülkelerden gelen turistlerin payının Avrupa'da %12'den %15'e, Amerika'da %23'ten %38'e, Ortadoğu'da %58'den %63'e, Güney Asya'da %76'dan %86'ya yükseleceği, ilk kez seyahat edecek olan yoğun kitlelerin başlangıçta yakını tercih edeceği, bölgeler içi turistlerin payının Doğu Asya ve Pasifik'te %79'dan %83'e, Afrika' da %58'den %64'e ulaşacağı tahmin edilmektedir (www.nuveforum.net, 31.05.2009).
- Ortalama çalışma süreleri kısalmakta, tatile ayrılan süreler artmaktadır.

Bu yeni eğilimlere uygun pazarlama stratejileri geliştirilmeli ve Antalya batısında kırsal turizm uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır. Çünkü söz konusu turist pazarı, kırsal turizm etkinliklerine doğru kayabilecek nitelik taşımaktadır. Antalya Körfezi'nin batısı hem iç hem dış turizm pazarına yönelik değerlendirilebilecek bir alandır. İç pazarda en büyük kaynak öncelikle yerli halk, komşu iller, sonra diğer yakın coğrafi bölgeler ve tüm Türkiye, dış pazarda ise Bağımsız Devletler Topluluğu, Almanya, Avusturya, İskandinav ülkeleri, Hollanda, hatta Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkeleridir. Özellikle BDT, Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri kırsal turizm etkinliklerine son yıllarda daha fazla ilgi göstermektedirler.

Pazar trendleri belirlendikten sonra pazar dilimi de saptanmalıdır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:129). Antalya'ya gelen turistlerin sayısı çok fazla, yerleşim yerleri dağınık, gereksinimleri ve satın alma alışkanlıkları farklı

olduğundan, herhangi bir kırsal turistik işletmenin tüm turistlere hizmet sunması ve çekici gelmesi olanağı yoktur. Bu nedenle, her işletme kırsal turist pazarı içinden kendisi için en çekici olan ve en etkin hizmet verebileceği pazar dilimini belirlemelidir.

Kırsal turizmin pazar analizinde; pazar olabilecek ülkeler ile bu ülkelerde kırsal turizmin genel eğilimi ve potansiyel pazar niteliğindeki ülkeler incelenir. Özellikle pazarda tüketici davranışlarını etkileyen eğilimlerin tesbit edilmesi şarttır. Çünkü arz ve talep potansiyeli kadar pazar potansiyeli de çok önemlidir ve doğru tanınmazsa, o yerin arz unsurları ve rekabet avantajlarının hiçbir önemi kalmaz. Daha önemlisi yapılan onlarca yatırım boşa gider, turizmden beklenen olumlu girdi ve etki sağlanamaz, ekonomik çöküş yaşanır. O nedenle Dünya turizminde yaşanan son gelişmeler, potansiyel pazar ülkelerin sosyal ve ekonomik durumları, rakip ülkelerdeki yenilikler gibi bir dizi dış etken, potansiyel saptamada göz önüne alınır ve ona göre o yerin turizmini geliştirme stratejileri belirlenir (SOYKAN, 2004:38).

Kırsal turizmin pazarlanmasında ve pazarlama stratejilerinin belirlenmesinde izlenmesi gereken yollar ve pazarlama aracı şirket türleri şunlar olmalıdır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:124):

- Pazar trendlerinin araştırılması,
- Pazar diliminin tanımlanması,
- Müşteri analizi ve dilimlendirilmesi,
- Müşteri isteklerinin belirlenmesi ve güncelleştirilmesi,
- Tutundurma kanallarının belirlenmesi,
- Tutundurma (haberleşme/tanıtım/iletişim),
- Dağıtım kanallarının belirlenmesi,
- Üründe değişiklikler yapılması.

Kırsal turizm sektörünün konaklama endüstrisine katkıda bulunan pazarlama aracı şirket türleri ise şunlardır:

- Parekendeci seyahat acentaları,
- Tur operatörleri

- Kırsal turizm işletme temsilcileri,
- Ulusal ve yerel turist acentaları,
- Rezervasyon sistemleri,
- Konferans organizatörleri,
- Doğrudan rezervasyon sistemleri,
- Bilgisayarlı rezervasyon sistemleri,
- İnternet.

Antalya’da kırsal turizm pazarı ile ilgili herhangi bir istatistik bulunmamaktadır ve bu konudaki değerlendirmeler tamamen gözlemlere dayalıdır. Araştırma alanında kırsal turizmin pazar analizi yapılırken göz önünde bulundurulması gereken çalışmalardan en önemlisi, “Talep Analizi” nde de yararlandığımız “**2008 Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması**”dır. Çalışma, yöredeki turist porfilini ortaya çıkarmış, Antalya turizminin pazarını da mercek altına almıştır. Şu saptamalar görülmektedir:

BDT pazarı; çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır, nispeten genç yaşadılar, çoğunluğu memurdur ve lisans mezunlarıdır, yıllık geliri düşük kişilerdir, yılda bir kez yurt dışında tatile çıkarlar, tatil planlarını nispeten kısa bir süre öncesinden yaparlar, büyük bir kısmı paket tur satın alarak Antalya yöresine gelirler, daha çok aile ya da arkadaşları ile seyahat ederler, ağırlıklı olarak otelde ya da tatil köyünde konaklama yaparlar, her şey dahil pansiyon türünü tercih ederler, Antalya yöresinde 10 günden az kalırlar, konaklama sırasında otel dışına çıkarlar, yarıdan biraz fazlası şehir merkezini ziyaret etmezler.

Almanya-Avusturya pazarı; Bu pazarın büyük çoğunluğunu Alman turistler oluşturmakla birlikte, göz ardı edilemeyecek oranda Avusturyalı turist de bu pazara dahildir. Pazarın büyük bir bölümü (% 82,1) 15-44 yaş aralığındaki turistlerden oluşmaktadır, yarısı orta öğretim mezunudur, işçiler ağırlıktadır, yarıdan biraz fazlası evli turistlerdir. Kalış süreleri 6-15 gün arasında değişmektedir. Turistlerin yarısına yakın kısmı beşten fazla otel dışına çıkmıştır. Ancak, şehir merkezini ziyaret etmeyenlerin oranı ise üçte ikiden fazladır.

Sonuç olarak Antalya'nın pazar ülkeleri, Antalya batısında kırsal turizm için de olası pazar ülkeler anlamına geldiği için; aşağıdaki özellikleri tanımak, bazı ipuçlarını yakalamaya fırsat verecektir:

- Pazarların hepsinde kadın turistler ağırlıktadır. Ancak BDT ve İngiliz pazarındaki kadın turist oranı diğerlerine göre daha yüksektir.
- BDT pazarında lisans (üniversite) mezunu turistlerin daha fazla olduğu dikkatleri çekmektedir.
- BDT pazarında memurlar ağırlıktayken diğer pazarlarda ağırlık işçilerdedir.
- Alman-Avusturya ve Hollanda pazarı hariç diğer pazarlarda evli olmayanlar pazarın yarısından biraz fazlasını oluşturmaktadır.
- BDT ve Doğu Avrupa pazarında gelir düzeyi düşük turistlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. İngiliz ve Fransız pazarında ise yüksek gelir grubuna dahil turistler oransal olarak ağırlıktadır.
- Yurt dışı seyahat sıklığı açısından BDT ve Alman-Avusturya turistleri en az yurt dışı tatile çıkanlardır.
- İngiliz turistlerin diğer turistlere göre tatillerini daha uzun bir süre öncesinden planladıkları görülmektedir.
- Paket tur satın alanların oranının en yüksek olduğu pazar BDT pazarıdır. Bu pazarı Doğu Avrupa ve Fransız pazarı izlemektedir.
- Alman-Avusturya, Doğu Avrupa ve BDT pazarındaki ağırlıklı olarak oteli, Fransız turistler ise otel ve tatil köyünü tercih etmektedirler.
- Her şey dahil pansiyon türü tercihi açısından en yüksek oran BDT pazarındadır. İskandinav pazarındaki turistler ise bu türü en düşük oranda tercih edenler konumundadır.
- Konaklamaları sırasında otelden en sık çıkan turistler İskandinav pazarındaki turistlerdir.
- Kent merkezini ziyaret etme açısından en yüksek oran BDT pazarındadır.

Kırsal turizm işletmelerinin hizmet işletmesi özelliğini taşımalarından ötürü durağan web sitelerinin ötesinde internet üzerinden online rezervasyon kabul

edebildikleri etkileşimli web siteleri de bulunmaktadır (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:133-134).

Araştırma alanımızdaki arz analizinde adı geçen çiftliklerin, internet ortamında, özellikleri ve iletişim bilgileri bulunmaktadır. Çiftlikler dışındaki yürük çadırları, yaylalar, diğer köylerle ilgili organize edilmiş bir pazarlama stratejisi bulunmamaktadır. Bu kırsal turizm alanlarının pazarlanması genellikle turlar ve kişisel çabalarla yapılmaktadır. Zaten çoğunda konaklama olanağı bulunmadığı için gününbirlik ziyaretler yoğunluktadır.

4. REKABET ANALİZİ:

Rekabet analizine kısaca, herhangi bir destinasyonun komşularına veya rakiplerine göre üstünlüklerinin belirlenmesi diyebiliriz. Talep almayı etkileyen en önemli faktörlerden biri olan mevcut ve potansiyel rakip alanlar, her zaman birbirini izlemek zorunda bulunmaktadır. Böylece kendilerinin farkındalığına varan kırsal yerleşmeler, sahip olduklarını kaybetmemeyi öğrenirler, kırsal turizm pazarına hangi ürünü sunacaklarını seçmiş olurlar ve koruma bilinci de gelişir (SOYKAN, 2004:38)

Dünya Turizm Örgütü'nün "**Turizm 2020 Yılı Vizyonu**" çalışmasında uluslararası turizm hareketlerine katılan kişi sayısının 1,6 milyara ve turizm gelirlerinin de 2 trilyon dolara ulaşacağı belirtilmektedir (ÇEKEN, ATEŞOĞLU, 2008:141). Turizm piyasasında benzer turistik ürünleri üreten çok sayıda firma ve destinasyon bulunduğundan güçlü bir rekabet vardır. Uluslararası turizm pazarı giderek büyürken turist çeken ülkeler arasındaki rekabet de giderek artmaktadır. Birçok ülke dünya piyasasındaki pazar payını genişleterek turizm gelirlerini artırmak amacıyla turizmi çeşitlendirme yoluna gitmektedir. Değişen talep yapısı, artan rekabet turistik ürün arz eden ülke, bölge, yöre veya işletmelerin turistik ürünlerini farklılaştırarak turistlerin ihtiyaçları ve isteklerini karşılamalarını gerektirmiştir. Bugün tüm dünyada, turizmi tatil turizmi kimliğinden kurtarma çabası ile denizlerden içerilere doğru taşıyan, dört mevsime yayan ve doğayı ana malzeme olarak kullanarak tahrip etmeyen turizm türü arayışı ve bu türün hayata geçirilmesi çabaları yaygınlaşmaktadır.

Son yıllarda yapılan turizm araştırmaları, Türkiye'nin eşsiz kırsal turizm çekicilikleri doğrultusunda geniş bir dış pazarının olabileceğini göstermektedir. Bu pazarı yaratabilmek, canlı tutabilmek ve kaybetmemek için ülkemiz kırsal turizminin rekabet gücünün yüksek tutulması gerekmektedir.

2004 yılı verilerine göre, Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistlerin %8'i kültürel etkileşim, %32'si gezmek ve eğlenmek, %12'si görev, %11'i yakınları ziyaret, %11'i alışveriş, %10'u ticaret ve %16'sı ise diğer amaçlarla ülkemize gelmektedirler (ÖZÇATALBAŞ, 2006:7). Kültürel amaçlı ve gezmek-eğlenmek isteyenlerden oluşan %40'lık kesim içinden şüphesiz kırsal turizme ilgi duyanlar vardır. İşte o grubu Antalya'ya yönlendirmek ve araştırma alanımızda ağırlamak pekala mümkündür.

Hizmet olanaklarını iyileştirmek, iyi bir pazarlama stratejisi geliştirmek, ayrıca, belki de en önemlisi rekabet şansını yüksek tutmak yeterli olacaktır. Çünkü, Türkiye'nin her bir coğrafi bölgesinde, kırsal turizmin uygulanabileceği eşsiz doğal ve kültürel çekiciliklere sahip kırsal alanlar ve sayısız kırsal yerleşme birimleri vardır. Onlar arasında ayrıcalıklı olabilmek çok önemlidir ve o nedenle rekabet şansını yaratmak gerekmektedir.

Akdeniz Havzası ülkeleri, doğal coğrafi benzerlikleri ve kırsal turizme verdikleri önem nedeniyle kırsal turizmde Antalya'nın rakibi durumundadırlar. Daha doğrusu, kırsal turizm pazarı onların ellerindedir. Ancak; Dünya'da yeni turizm eğilimleri, değişen turist profilleri, Türkiye'nin turizmde yeni keşfedilmeye başlanan bir ülke olması, ucuzluk, kültürel otantizm, yerellik vb. faktörler, önümüzdeki yıllarda Türkiye'ye de kırsal turizmde yarışabilme fırsatı vermektedir. Bu fırsattan en fazla yararlanacak yörelerden birisi Antalya, dolayısıyla araştırma alanımızdır. Çünkü, bozulmamış doğal yapısı, yemek kültürü, konuksever yaklaşımı ve geleneksel kırsal yaşam tarzı ile farklı bir nitelik taşımaktadır. Ancak bu alanlarda kırsal turizmi geliştirmek ve kırsal turizm pazarındaki rekabet gücünü artırmak için yapılmış herhangi bir çalışma da bulunmamaktadır.

Antalya'nın batısındaki kırsal alanlarda kırsal turizm; rafting, yamaç paraşütü, jeep safari turları, mağara ziyaretleri, dağcılık, Beydağları'nda (Saklıkent)

kış sporları, doğa yürüyüşleri gibi etkinliklerle, kamp ve karavan turizmi, çiftlik turizmi gibi turizm türleriyle desteklenerek, rekabet gücü arttırılmalıdır.

Ayrıca, öncelikle dış pazarlara yönelmesi daha uygundur. Çünkü araştırma alanında daha çok dış pazarlara yönelik turizm etkinliklerinin sürdürüldüğü görülmektedir. Bu durum, aynı yöredeki kıyı turizminden kaynaklanmaktadır.

Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizmin rekabet gücü ve rekabet gücünü artırma önerileri şöyle sıralanabilir (Tablo-22):

Tablo-22: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin Rekabet Gücü Kaynakları ve Rekabet Gücünü Artırma Önerileri

Kırsal Turizmin Rekabet Gücü Kaynakları	Rekabet Gücünü Artırma Önerileri (Olanaklar/Fırsatlar)
Antalya'nın doğal coğrafi yapısı çeşitli, çekici ve korunmuştur, aynı anda dört mevsim yaşanabilmektedir.	Dağlar, ormanlar, doğal bitki örtüsü, şifalı bitkiler, yaban hayatı, yaylalar, eşsiz manzaralar, mağaralar, göller, akarsular kırsal turizm için bir bütün halinde planlanmalıdır.
Antalya'nın kırsal kültürel yapısı çeşitli ve özgündür. Akdeniz mutfağı, müziği, konut mimarisi, halk dansları, el sanatları, yerel şenlikleri ile yerel kültür, büyük bir zenginliğin işaretidir	Dünya'nın hiçbir yerinde bulunmayan yörük kültürü ve ona ait çadır meskenler, konukseverlik ve düğün gelenekleri vd. kırsal turizm için çıkış noktası olarak kullanılmalıdır.
Yerel ekonomi ürünleri zengindir ve bazıları marka olmuştur. Kısa mesafelerde tarım, hayvancılık, ormancılık ürünleri ve geleneksel el sanatları farklılaşmaktadır.	Narenciye, üzüm, pekmez, şarap, kiraz, nar, reçel, kilim, kıl dokumacılığı gibi yöreye özgü ürünler, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri tarafından standart hale getirilmeli ve markalaştırılmalıdır
Antalya'nın kırsal halkı yıllardır devam eden klasik turizm etkinlikleri nedeniyle yeniliklere açıktır ve turizmle yaşamayı bilmektedir	Kırsal turizm konusunda yerel halka eğitim verilmelidir.
Ulaşım başta olmak üzere altyapı hizmetleri, bazı eksikliklere sahip olmasına rağmen, güvenlik konusunda hiçbir sorun yoktur.	Özellikle yaylaların ve deniz turizmiyle bütünleşen kıyıdaki kırsal turizm alanlarının ulaşım ve altyapı hizmetleri iyileştirilmelidir
Konaklama olanakları çeşitlilik göstermektedir. Kırsal alanlarda kıl çadırdan köy evlerine ve yaylalardaki ikincil konutlara kadar birçok konaklama alternatifi bulunmaktadır.	Yapılacak yeni konaklama tesisleri kırsal alanlarla bütünleşmeli ve yerel kırsal mimariye uygun olmalıdır.

Antalya Körfezi batısında kıyı turizmi için gelen ziyaretçi sayısının her yıl artmasına karşın, kırsal turizm adına; bölgedeki kırsal turizm işletmeleriyle yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, üniversite ve turizm ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında yeterli ve uyumlu bir işbirliğinin olmaması, etkili tanıtımın yapılamaması, uluslar arası piyasada etkili bir ulusal tur operatörünün olmaması nedeniyle pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği ve koordinasyon mekanizmalarının bulunmaması, büyük bir eksikliklerdir. Sonuç olarak da kırsal turizmin başlıbaşına gelişmesi ve rekabet gücünün yüksek olması şu an için gündemde değildir.

Kırsal turizmde önemli yol almış Fransa, İtalya, İspanya, Avusturya, Almanya, İsviçre, İngiltere, Hollanda, Romanya, Hırvatistan, ABD ve Kanada gibi ülkeler arasında rekabet, örgütlenme ve toplumsal bilinç sayesinde ciddi biçimde yaşanmaktadır. Sözgelimi Almanya'da 2000 yılında kırsal turizme toplam 1187 çiftlik katılmıştır. Çiftliklerde dikkati çeken temel konu, önemli ölçüde kentin tüm konforunu müşteriye sunmakta gösterilen özendir. Dolayısıyla çiftliklerde altyapı tamdır. Bu faaliyet kapsamında tarımsal üretim faaliyetinin ilgi çekici yanları, kısa doğa gezi programları, sergiler, tarihi eserler, avcılık, sürücülük gibi olanaklar misafirperverlik anlayışı ve dostluk havası içerisinde sunulmaktadır (ÖZÇATALBAŞ, 2006:6).

Antalya Rehberler Odası'nın 2007 yılında hazırladığı "**Antalya Turizm Raporu**" kırsal turizmin geliştirilmesinde ve rekabet gücünün artırılmasında göz önünde bulundurulması gereken unsurlara ışık tutacak bir nitelik taşımaktadır. Bu rapora göre; Antalya Bölgesi'nin alt yörelerinin birbirinden bağımsız turistik karakterleri olsa da, bunların topluca ortaya çıkardığı "**Antalya turizm ürünü**", turizm pazarlarında imaj ve tanıtım açısından somut bir ürün oluşturmaktadır. Tanıtım ve pazarlamada her şeyden önce ürün imajı ve marka ön planda tutulmalıdır. Turistin satın aldığı paket turdaki en önemli unsur, "Antalya" markasıdır ve imaj olarak seyahatte gelinecek yer alt yöre veya otel değil, Antalya'dır. Antalya'nın günümüzde erişmiş olduğu yatak kapasitesi ve turist sayılarının hem Türkiye, hem de Dünya çapında tüm dikkatleri çeken bir konuma gelmiş olmasına rağmen, mevcut turizm yapısının beklenenin çok altında bir verimlilikte olduğunda herkes

birleşmektedir (ÖZBULDU, 2007:4). Bu durumun en önemli nedeni rekabet analizlerinin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde yörede potansiyel kırsal turizm için de ayrıntılı bir çalışma yapılmış değildir. Oysa bu potansiyel, Antalya ve Türkiye turizmi için çeşitliliğin artırılması ve yeni turist pazarlarının bölgeye kaydırılması demektir.

Raporda ayrıca, Dünya Turizm Örgütü Destinasyon Yönetimi biriminin tavsiye ettiği bir gelişim modelinin altı çizilmektedir. Bu model, kırsal turizm için de önemlidir. Bu modele göre destinasyon, kendi başına kimlik oluşturan üründür ve kendi içinde örgütlenerek ticari piyasa faaliyetlerini yönetmelidir. Bu bakımdan, “Bölge Turizm Örgütü” kimliğini ve fonksiyonlarını içerecek bir atılım ile tüm dünyada başarılı örnekleri görülen bu modelin gerçekleştirilmesi, çok önem taşımaktadır. Türkiye’de bu uygulamanın, öncü olarak Antalya tarafından başlatılması, büyük bir sinerji yaratacak ve büyük çapta Türkiye turizminin başarısına ışık tutacaktır. Bu kapsamda kısaca denilebilir ki; Antalya batısında kırsal turizmin rekabet gücü, yerel organizasyonlara ve yerel yönetimlerle merkezi yönetimin birlikte hareket etmesiyle yakından ilişkilidir.

5. SWOT ANALİZİ:

Bir ürünün rakiplerine göre avantajlarının ve dezavantajlarının tespit edilip, işletmenin ürünle ilgili karşılaşılabileceği fırsatların ve tehditlerin önceden saptanarak stratejik pazarlama planlaması yapmasında elde ettiği verileri kullanması yöntemine “**SWOT Analizi**” denmektedir. SWOT kelimesi, Strengths (avantajlar), Weaknesses (dezavantajlar), Opportunities (fırsatlar) ve Threats (tehditler) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmektedir (AVCIKURT, DOĞDUBAY, KÖROĞLU, 2003:3).

Antalya Körfezi’nin batısında kırsal turizmde, güçlü ve zayıf yönlerin analiz edilmesi, kırsal turizm hedeflerine uygun stratejilerin ve politikaların seçilebilmesi için şarttır. Ayrıca, yörenin kırsal turizm olanaklarının her zaman değerlendirmeye tabi tutulması, onun eksiklerinin görülmesine ve düzeltilmesine fırsat veren bir araç olacaktır.

Aşağıda Antalya batısı için SWOT analizi çerçevesinde, kırsal turizm potansiyelinin içsel (güçlü ve zayıf yönler) ve dışsal (fırsatlar ve tehditler) faktörleri ortaya çıkarılmıştır (Tablo-23):

Tablo-23: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmin SWOT Analizi

Kırsal Turizmin Güçlü Yanları	Kırsal Turizmin Fırsatları
Türkiye turizminin turistik arz potansiyeli en yüksek merkezlerinden biri Antalya'dır. Antalya sahip olduğu doğal, kültürel ve hizmet çekicilikleri ile her yıl milyonlarca turisti kendine çekmektedir ve bu turist kitlesi, kırsal turizm için çok önemli bir potansiyeldir. Antalya batısı da aynı özellikleri taşımaktadır.	Antalya'ya kıyı turizmi kapsamında gelen milyonlarca turist konaklama yerlerinin birçoğu batıda yer almaktadır. Buralara gelen turistlerin bir kısmı, kırsal turizmin potansiyel müşterileridir.
Antalya batısı (Teke Yarımadası), kırsal karakterini korumaktadır (ilçe merkezleri ve kıyılardaki turistik merkezler dışında).	Kırsal turizmde kırsal yapısını koruyan yerlere her zaman ilgi daha büyüktür.
Türkiye'de yaylacılık faaliyetlerinin en yoğun olduğu yörelerden birisi Antalya'dır. Antalya batısındaki yaylalar, geleneksel yaylacılık faaliyetlerinin yanısıra yayla turizminin de görüldüğü yaylalardır.	Yaylalar ve yaylacılık geleneği, kırsal turizmde çok önemli bir çekicilik kaynağıdır ve bu özelliği bizzat yaşamak isteyenler gün geçtikçe artmaktadır.
Antalya batısında yerel kültür dışında, çok farklı kültürlere ait ören yeri ve dini ibadet yapıları bulunmaktadır.	Yerel kültürel kaynaklar dışında evrensel değerlerle desteklenmiş bir kırsal turizm mekanının, diğer yerlere oranla rekabet şansı daha yüksektir.
Antalya batısının doğal yapısı içinde dağlar geniş yer tutmaktadır. İklim, dört mevsimde dağlara ulaşmayı ve kullanmayı olanaklı kılmaktadır.	Dağların varlığı ve iklimin uygunluğu, başta dağcılık olmak üzere, trekking, kanyon geçişleri, mağaracılık, kayakçılık, kampçılık, bitki inceleme, görüntü avcılığı (foto safari), bilimsel araştırma, eğitim gezileri ve avcılığa olanak vermektedir. Bu doğa içerikli aktiviteler Dünya'nın her yerinde popüler olmuştur ve talep edenleri giderek çoğalmaktadır.
Antalya batısında çok sayıda akarsu bulunmaktadır.	Akarsular, rafting, kano, nehir kayağı yapma fırsatı vermektedir.
Antalya batısı, coğrafi konum ve ulaşılabilirlik açısından, iç ve dış turizm talebine yakınlık ve kolaylık üstünlüğüne sahiptir.	Turizm ulaşılabilirliğin yüksek düzeyde olması büyük bir talep potansiyeli yaratmaktadır.
Antalya batısı, kendine özgü tarımsal ürünler, onlardan üretilen ürünler ve tarımsal etkinlikler bakımından oldukça zengindir.	Tarımsal ürünler, özellikle de organik olanları, tüm Dünya'da sağlık-turizm ilişkisi çerçevesinde büyük ilgi görmektedir.

Antalya batısında yöruk kültüründen gücünü alan tamamen geleneksel kırsal etkinlikler, yörede çok sayıdadır.	Geleneksel otantik etkinlikler, talep yaratmada ve yörede kalış süresini uzatmada eşsiz bir fırsattır.
Antalya batısı turistik ürün oluşturulabilecek çok çeşitli kaynaklara sahiptir.	Günümüzde turistik ürün çeşitliliği, destinasyonlara büyük bir rekabet üstünlüğü kazandırmaktadır.
Antalya halkının turizme bakış açısı son derece olumludur. Geleneksel konuksevlikte yerli-yabancı turist ayırımı yoktur.	Turistle sıcak iletişimin kırsal turizmde diğer turizm türlerine göre çok daha büyük bir önemi vardır.
Antalya batısının kırsal dünyası, kıyılara oranla çok az keşfedilmiştir.	Turizmde her zaman bilinmeyen, az tanınan yerler merak uyandırmakta ve bu yerlere olan ilgiden yararlanarak kırsal turizmi geliştirmek kolaylaşmaktadır.
Antalya batısının ulaşım, elektrik, su gibi altyapı hizmetleri yaylaların çoğunda ve köylerde kırsal turizm için oldukça yeterli düzeydedir.	Kırsal turizmde altyapı, verilen hizmetlerin garantisidir ve yörede belirli bir kalitede olması, kırsal turizmin gelişmesine fırsat vermektedir.

Kırsal Turizmin Zayıf Yanları	Kırsal Turizmin Tehditleri
Altyapı hizmetleri, her yerde aynı düzeyde değildir.	Kırsal turizmde altyapı eksiklikleri, hizmet kalitesinin düşüklüğü demektir bu da talebin azalması hatta yok olmasına yol açabilmektedir.
Tesis ve doğal çevre arasındaki uyumsuzluk birçok yerde görülmektedir.	Kırsal turizm tesisleri, içinde bulunduğu kırsal ortamla bütünleşmediği zaman, o yerin çekiciliği, görseelliği azalmakta, zamanla talep düşebilmektedir.
Kırsal turizm için doğrudan ayrılmış tanıtma ve pazarlama bütçesi yoktur.	Kırsal turizmde tanıtma pazarlama çalışmalarının olmaması, kırsal turizmin gelişmesinin önündeki en büyük handikaplardan biridir.
Kırsal turizmin gelişmesi için gerekli olan finansman kaynakları yetersizdir.	Kırsal turizmle ilgili her türlü iş için kredi, gelir, bütçe gibi finans kaynaklarının olmayışı ya da yetersizliği, bu turizm türünün gelişmesini engellemektedir.
Kırsal alanlarda turizm bilinci tam anlamıyla gelişmemiştir. Kırsal kesim insanı, turistin köylerini, yaylalarını, kültürlerini seveceğinden kuşkuludur ve onlara para karşılığında hizmet verme anlayışına henüz sahip değildir.	Kırsal turizmin yerel halk tarafından bilinmemesi ve girişimcilik ruhunun olmaması, kırsal turizmin başlamasının önündeki en büyük engeldir.
Kırsal turizmi sahiplenen bir kurum,	Kırsal yerel örgütlenmenin olmayışı veya

organizasyon, kırsal turizmi yönetecek bir sistem yoktur.	dışardan başvurulacak bir kurumun olmayışı, kırsal turizmi planlı yönetimini engellemekte ve bu da birtakım riskleri beraberinde getirmektedir.
Kent insanının ve yerli-yabancı turistlerin tercihi kıyı turizmidir, kırsal turizmi bilmemekte ya da ilgi duymamaktadırlar.	Günümüzde hala kitle turizmi egemenliğini sürdürmektedir.
Kırsal turizme açılmak isteyen kırsal halk, nereden başlayacağını, nasıl ve kimlerden yardım alacağını, kimlerle iletişime geçeceğini bilmemektedir.	Kırsal turizme danışmanlık hizmetinin verilmemesi, birçok kayıplara yol açmaktadır.
Yerel yönetimler (muhtarlıklar ve belediyeler) yeniliklere, alternatif ürünlere karşı duyarsızlık göstermektedir.	Yerel yönetimlerin girişimcilikte öncü olmaması, bu bilincin gelişmemiş olması, kırsal turizmin başlamasını da engellemektedir.
Kırsal alanlarda turist sağlığı için yeterli hizmet altyapısı yoktur.	Turistler, özellikle de yabancı ülkelerde sağlık ve güvenlik garantisi istemektedirler.
Kırsal ürünlerin turistik ürüne çevrilmesi standart sağlanması, kaliteli sunum, patent ve markalaşma henüz gelişmemiştir.	Kırsal turizmde, diğer turizm türlerinde olduğu gibi, ürünler belirli bir standart ve kalitede olmadığı zaman, satılamaz.
Belirli yerlerde düzensiz ve çarpık yapılaşma vardır.	Kırsal turizmi baltalayan en büyük tehditlerden birisi çekiciliklerin yok olmasıdır.
Doğal, kültürel ve tarihi miras yeterince korunamamaktadır.	Kırsal değerlerin asıl fonksiyonunu yitirmesi, yozlaşması ve tümüyle kaybolması, kırsal turizmin de yok olması demektir.
Kırsal turizm “mevsimsellik” özelliği taşımaktadır.	Kırsal turizmin şu anda büyük oranda kıyı turizmine endeksli olması yıl içindeki uygulanma süresini kısaltmakta ve kırsal turizm gelişmemektedir.
Antalya'nın bölgesel imajında kıyı turizminin baskın olması, gelişme olasılığı olan turizm türlerini olumsuz etkilemektedir.	Tek turizm türüne aşırı bağımlılık, kırsal turizm vd. nin gelişmesini zorlaştırmaktadır.

BÖLÜM: IV- ANTALYA BATISINDA KIRSAL TURİZM: GELİŞTİRME STRATEJİSİ

Turizm, çok hızlı gelişen bir sektördür. Bu gelişim sürecinde farklı sektörleri etkilemekte ve değişen taleplere, teknolojik gelişmenin sağladığı hızlı pazarlama olanaklarına paralel olarak, her geçen yıl yeni turizm çekicilikleri ve yeni destinasyonlar oluşabilmektedir. Bir bölgede bulunan doğal ve kültürel turizm kaynaklarının turizm amaçlı değerlendirilebilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ancak doğru bir planlama ve geliştirme stratejisi ile mümkün olabilmektedir.

Türkiye'nin de turizmde yol haritasını çizebilmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2007 yılında hazırlanan **Türkiye Turizm Stratejisi 2023** ile önümüzdeki 16 yılın turizmi geliştirme stratejisi belirlenmiştir.

Türkiye 2023 Turizm Stratejisi, turizm sektöründe, kamu ve özel sektörün işbirliğini gündeme taşıyan ve stratejik planlama çalışmalarının yönetim ve uygulamasına yönelik açılımlar sağlamasını hedefleyen bir çalışmadır. Planda 9 kültür ve turizm gelişim bölgesi, 7 turizm gelişim koridoru, 10 turizm kenti, 10 kruvaziyer limanı, 10 havaalanı, 42 yat limanı ile yeni demir yolu ve kara yolu hatlarının geliştirilmesi planlanmıştır. Geliştirilmesi öngörülen bölgelerdeki altyapı ve konaklama hizmetlerinin karşılanması durumunda, 2023 yılında 63 milyon turist, 86 milyar dolar dış turizm geliri ve turist başına yaklaşık 1350 dolar harcamaya ulaşılması beklenmektedir (KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007).

Aşağıda;

- Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Antalya'da kırsal turizme yansımaları,
- Antalya'daki kurum ve kuruluşların kırsal turizme bakışı,
- Araştırma alanımızda kırsal turizm için yeni alan önerileri,
- Uygulanabilecek kırsal turizm etkinlikleri,
- Kırsal turizmi sürdürülebilir turizm kapsamında planlama önerileri ele alınmaktadır.

1. TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023 ve ANTALYA'DA KIRSAL TURİZME YANSIMALARI

Türkiye Turizm Stratejisi 2023, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır. Stratejik planın temel vizyonu; *sürdürülebilir kalkınma yaklaşımını benimseyerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmi öncü bir sektör konumuna ulaştırmak ve Türkiye'yi 2020 yılına kadar, uluslar arası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirmektir.*”. Vizyona yönelik ilkeler içerisinde tez konumuzla ilgili olanlar; *“sürdürülebilir turizmin tanıtılması, ekoturizm, kırsal turizm ve agro-turizm hakkında kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının bilinçlendirilmesi”* şeklinde özetlenebilir (TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023, S:129).

Bundan başka, turizm sektörünün güçlendirilmesi için gereken planlama stratejileri arasında;

“...otel odaklı turizm gelişmesinden daha çok tarih, kültür, sanat gibi değerlere odaklı turizm gelişmesine, yani varış noktası odaklı turizm anlayışı ile halkın talep ve beklentilerine cevap veren, bünyesinde birden fazla aktiviteleri, değerleri yaşatan, koruyan, üreten ve istihdama da olumlu katkılar sağlayan bir “alan yönetimi” modelini geliştiren” bir politika güdülmesi (S:143),

“...özel sektör tarafından yapılacak yöresel ve bölgesel turizme yönelik, kırsal turizm tesisleri, özel nitelikli tesisler ve pansiyon gibi konaklama ünitelerinin kurulmasının desteklenmesi” (S:160),

“Antalya kentinin turizmde artan önemine paralel olarak turizm sektöründe ve kentsel anlamda ihtiyaç duyacağı fonksiyon ve ürün çeşitliliğinin sağlanması, yoğun yapılaşma baskısının iç bölgelere kaydırılabilmesi, Antalya'nın markalaşabilmesi için gerekli üstün nitelikli turizm yatırım alanlarının oluşturulabilmesi, turizm sezonunun tüm yıla yayılabilmesini sağlayacak turizm havzalarının geliştirilmesi”(S:215),

“...turistik el sanatları ve hediyelik eşyada bölgesel özelliklere göre kalite ve standardizasyonun sağlanması, kırsal alanlarda agro-turizm ve kültür turizmi amaçlı “turizm köyleri” oluşturulması ile yöre ekonomisine katkı sağlanması, turistik faaliyetlerin yer aldığı alanlarda yöreye özgü folklorik değerlerin korunarak tanıtımının yapılması, yöre halkının turizmden gelir sağlaması amacıyla halk eğitim merkezleri tarafından düzenlenen kurslarla ev pansiyonculuğu, turistik ürün oluşturma, hijyen v.b. konularında eğitilmesi” hedeflenmiştir (S:131).

Bütün bu hedefler ve yaklaşımlar Türkiye Turizm Stratejisi 2023’de kırsal turizmi geliştirmenin artık bir strateji haline geldiğini göstermektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023’e daha yakından baktığımızda, Antalya’nın da içinde bulunduğu kıyılara atıf yapıldığı görülmektedir. Nitekim; *“kıyı kesimlerine yakın turizm alanlarında spekülatif baskıların artması nedeniyle bu alanlarda hem tarımsal yapının korunması hem de gelir sağlanması için çiftlik turizmi, organik tarım, zeytin, üzüm, şarap, gibi yöreye özgü potansiyellerin teşvik edilmesi”* bulunmaktadır ki bu teşviklerde kırsal turizmin adı geçmese de onunla doğrudan ilgili olanları tanımlamaktadır. Ayrıca; *“turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması turizm ürününün çeşitlenmesine bağlıdır bu kapsamda öncelikli olarak belirlenen turizm türleri desteklenerek gelişmeleri sağlanacaktır. Antalya, Muğla ve Aydın kıyı kesimlerinde deniz-kum-güneş’ten oluşan kitle turizmine yönelik tatil turizmi doygunluk noktasındadır. Bu nedenle, bu alanlarda; turistleri otelden çıkararak ikincil harcamaları artıracak, mevcut tesislerin 12 ay çalışmasını sağlayacak, turizm bölgesi açısından kıyı turizmi yanı sıra marka oluşumunu sağlayacak etkinlikler özendirilerek planlanacaktır.”* (KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007).

Görüldüğü gibi kırsal turizm çevresindeki hedefler, Antalya’yı da yakından ilgilendirmektedir. Avrupa ülkelerindeki kadar olmasa da ülkemizde de kırsal turizme ve bunun geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması, planlanması bu turizm türü açısından umut verici bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Antalya; Türkiye Turizm Stratejisi'nde özel olarak ele alınmış, birçok konu dahilinde vurgu yapılmış ve hedef alanı gösterilmiştir. Sözgelimi, bunlardan biri; Türkiye'de geliştirilmesi planlanan 4 turizm kentinden birinin Antalya'da olmasıdır (S:228).

Antalya'da turizmi çeşitlendirmek adına ilin doğusundaki iç kesimlerde "ekoturizm gelişim bölgesi" önerilmiş ve şu saptamalara yer verilmiştir:

"Bu alanlarda doğal kaynaklarımızın kullanımında, sürdürülebilirlik ilkesine bağlı kalmak ve biyolojik çeşitliliği koruyarak ekoturizmin yaygınlaştırılmasını sağlamak ülke ekonomisi açısından oldukça önemlidir. Koruma ve kullanma dengeleri gözetilerek doğaya uygun yerel mimari özelliklerini taşıyan yapılaşma, pansiyonculuk, agro-turizm faaliyetleri, yerel halkın kalkınmasına katkı sağlayacak el sanatları ve yöresel örneklerin sunulduğu atölyeler, markalaşma yönünde ilk adımları oluşturabilecek yöresel ürünlerin değerlendirilmesi öngörülmektedir. Ekoturizm faaliyetleri ile ilişkilendirilmiş tarım aktiviteleri bölgenin gelişimi ve doğal kaynakların korunması açısından da önem taşımaktadır. Ekoturizm uygulanacak yörelerde kırsal kesimde tarım dışı istihdam alanları oluşturulacak bu da bölgeler arasındaki dengesizliklerin azaltılmasına, kadının statüsünün iyileştirilmesine, kırsal alanlardaki nüfus göçünün durdurulmasına ve milli değerlerin korunması ve tanıtımına katkıda bulunacaktır." (S:227). Ekoturizm kapsamındaki bu öngörüler, ilin doğusuna ait olsa da, tez alanımızı oluşturan Antalya'nın batısı için de aynı geçerliliğe sahiptir. Çünkü ilin "yalnızca doğusu" ya da "öncelikli olarak doğusu" gibi ifadeler yoktur.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te, Antalya ile ilgili en önemli vurgu, 8. Bölümde (Turizm Gelişimi Eylem Planı), "Mevcut Turizm Alanlarının İyileştirileceği Bölgeler"(S:230) başlığı altında bulunmaktadır. Araştırma alanımızı ve kırsal turizmi de ilgilendiren bu konu içinde; "...Antalya'nın batı ve doğusunda deniz-kum-güneş'ten oluşan kıyı turizmine yönelik kitle turizminin doygunluk noktasında olduğu, turizmi kıyı gerisine yaymak için kıyı turizminin gerisinde kalan alanlarda, bu alanları çeşitlendirerek turizme ve tarıma katkısının sağlanması için çiftlik turizmi, organik tarım, hobi bahçeleri ve benzeri butik villa

bahçeleri yapılması” önerilmekte, “...Bu yörelerdeki yerleşmeler içinde özgün el sanatları, alışveriş için mekanlar, pazar yeri ve orman içi yolların düzenlenmesi” hedeflenmektedir (S:230).

Antalya ilinin batı kıyılarında yer alan ve araştırma alanımız sınırları içinde kalan Kaş ve Finike yerleşmeleri, 1970’li yılların başlarına kadar ulaşım zorlukları nedeniyle önemli bir gelişim gösterememiş, ancak 1974 yılında Antalya-Finike arasında sahil yolunun yapılmasından sonra bölgenin turizm potansiyeli ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Kaş ve Finike kıyı kesimleri, Antalya’dan yeterli payı alamamaktadır. Likya’nın önemli kentlerinden olan Kaş, kıyı turizmine olanak veren potansiyelinin yanında ilçedeki antik kentler ve tarihsel değerlerle kültürel turizm; deniz özellikleri ile sualtı dalış turizmi; nehirlerinde kano ve rafting sporları; trekking, mağaracılık, yamaç paraşütü etkinlikleri ve yat turizmi sayesinde 12 ay boyunca turizm yapılabilecek çekiciliklere sahiptir. Likya’nın bir başka önemli kenti olan Finike, tarımsal potansiyeli ile öne çıkmakta, ayrıca yayla turizmine açılacak yüksek yaylaları ile diğer turizm yörelerinden farklılaşmaktadır (TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023).

Antalya turizminin 12 aya yayılması ve turizm türlerinin/ etkinliklerinin çeşitlendirilmesi yaklaşımı, aynı zamanda kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi anlamına da gelmektedir. Özellikle kıyı turizmi ve yayla turizmi ile bütünleşen kırsal turizm alanları, Antalya turizminin hedeflerine ulaşmaya daha uygun görülmektedir.

2. ANTALYA'DAKİ ÇEŞİTLİ KURUM VE KURULUŞLARIN KIRSAL TURİZME BAKIŞ AÇISI

Antalya’nın günümüzde Türkiye’nin “*turizm başkenti*” haline gelmesi nedeniyle, çok sayıda resmi kurum, turizm ve otelcilik eğitimi veren kurumlar ve sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır.

Antalya ilinde yerel yönetimler ve derneklerin turizm hakkındaki görüşleri genel olarak şöyle ifade edilmektedir: “*Antalya ili için turizm çok önemlidir. Antalya ili turizm üzerine kurulu bir kenttir. Antalya ili gelişmesini turizmden sağlamıştır. Bir*

tarım kenti olan Antalya ili son 20 yılda tarım kenti olmaktan çıkarak turizm kentine dönüşmüştür. Antalya'nın turizm olgusundan vazgeçmesi mümkün değildir. Turizm deyince akla Antalya ili gelmektedir. Turizm, Antalya ili için her şeyi ifade etmektedir. Turizm Antalya ili için yaşam kaynağıdır. Turizm olmazsa olmaz bir endüstridir”(GÜRSES, 2007:79).

Antalya'da turizmle ilgili olarak doğrudan veya dolaylı görev yapan, faaliyette bulunan çeşitli kurum ve kuruluşlar, örgütler vardır. Bunlar arasında turizm ile ilgili birinci dereceden en önemli resmi kurum, **İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü**'dür. Müdürlüğün görev ve yetki alanı dahilinde Antalya'nın tanıtımı yapılmakta, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen fuarlara katılmakta, yurt dışından davet edilen yabancı basın mensupları ve tur operatörleri ağırlandırmakta, turizm çeşitliliğini ortaya çıkarmak için yeni destinasyon oluşturma çalışmaları yapılmakta, turizm sezonunun uzatılması için çevre köylerin kırsal turizme kazandırılması amaçlanmakta, Bakanlık tarafından önerilen alternatif turizm türlerine yönelinmeye çalışılmaktadır. Ancak, bu kurumun kırsal turizme bakışının ne olduğu ve bu konuda bir çalışma yapıp yapmadığı ile ilgili olarak yaptığımız başvuruya (şahsen ve elektronik posta yoluyla) aldığımız yanıtta göre; Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kırsal turizmi yönlendiren, düzenleyen ve gelişimini destekleyen herhangi bir girişimi bulunmamaktadır.

Antalya Kent Konseyi'nin kırsal turizme eğilen bir yaklaşımı olduğunu görmekteyiz. Nitekim 2006 yılında hazırlanan “**Antalya İli Gelişim Önerileri Raporu**”nda kırsal turizmin yayılış alanı ve uygulanması konusunda öneriler getirilmiştir. Raporda; “*Antalya bölgesinin turizm alanı, kıyı ile Göller Yöresi arasında kalan geniş coğrafya olarak düşünülmeli ve bu geniş coğrafyadaki değerlerin birbirini bütünleyen, kapsamlı kırsal turizm ve ekoturizm uygulamalarına altyapı oluşturabilecek bir anlayışla turistik ürünlere dönüştürülmesi*” hedeflenmektedir. Ayrıca, “*bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklı sorunların çözümünde, bölgede bulunan özgün, doğal ve kültürel değerlerin turizmde etkin bir biçimde kullanılması*” önerilmektedir.

Antalya’da turizmle ilgili kurum ve kuruluşlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Tablo-24):

Tablo-24: Antalya’da Turizmle İlgilenen Kurum ve Örgütler

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	
Akdeniz Turistik Otelciler Birliği	AKTOB
Antalya Ticaret ve Sanayi Odası	ATSO
Antalya Tanıtım Komitesi	ATK
Antalya Esnaf Sanatkarlar Odaları Birliği	AESOB
Akdeniz Belediyeler Birliği	ABB
Antalya Kent Konseyi	G21
Antalya Deniz Ticaret Odası	ADTO
Antalya Rehberler Odası	ARO
Antalya Ticaret Borsası	ATB
Antalya Tanıtım Vakfı	ATAV
Antalya Kalekapısı Derneği	ANTKALDER
Profesyonel Otel Yöneticileri Derneği	POYD
Antalya Sanayici İşadamları Derneği	ANSİAD
Antalya Genç İşadamları Derneği	ANTGİAD
Antalya Seyahat Acenteleri Yöneticileri Derneği	ANTSAYD
Turist Rehberleri Birliği Derneği	TUREB
Toroslar Doğa Spor Kulübü	TODOSK
Antalya Fuarçılık AŞ	ANFAŞ
Alanya Turistik İşletmeciler Derneği	ALTİD
Alanya Ticaret ve Sanayi Odası	ALTSO
Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası	MATSO
Kemer Tanıtım Vakfı	KETAV
Side Turizm Derneği	Side TUDER
Alanya Tanıtma Vakfı	ALTAV
Alanya Turizm Hizmet Birliği	ATHB
Güney Antalya Turizmi Geliştirme ve Altyapı İşletme Birliği	GATAB
Lara Altyapı Birliği	LATUYAB
Kundu Altyapı Birliği	KUYAB

Bu kuruluşların biri hariç (Antalya Kent Konseyi), diğerleri kırsal turizm ile ilgili değildir. Çünkü, hem çalışma alanlarının farklı olması, hem de aralarında etkin ve düzenli bir koordinasyon bulunmaması, kırsal turizmi gündeme almalarına engel teşkil etmektedir.

Yine Antalya’da kırsal turizme dolaylı bir destek, büyük otellerin belirli günlerde Türk gelenek ve göreneklerini tanıtan animasyonları ve Türk gecelerinde ortaya çıkmaktadır. Bu tür etkinliklerde, yer yer kırsal unsurlar kullanıldığından turistlerin ilgisini çekmekte, onları kırsal alanları görmeye ve tanımaya yöneltmektedir.

Antalya İl Çevre Müdürlüğü, Çevre Koruma Vakfı, Türkiye Çevre Eğitim Vakfı’nın çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, kırsal alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması, Antalya’nın doğal bitki ve hayvan varlığı ile tarihi zenginliklerinin korunması hedefleri doğrultusunda çalıştıkları için kırsal turizme dolaylı bir destek verdikleri söylenebilir. Ne var ki hiçbirinin kırsal turizmi konu alan özel bir çalışması bulunmamaktadır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:254-255).

Antalya Tanıtım Vakfı (ATAV) yönetim kurulu başkanı ile elektronik posta yoluyla yaptığımız görüşme sonucunda “*kırsal turizm konusunda özellikle Antalya Körfezi batı tarafı için başlatılmış olan Likya Yürüyüş Yolu konusunda tanıtım çalışmalarının olduğu, basılı broşür ve web sayfalarında geniş bilgi ve linkler bulunduğu, ayrıca yeni başlattıkları Antalya'nın Endemik Bitkileri çalışmasının yakın bir gelecekte bitirileceği ve özellikle Elmalı bölgesindeki sedir ağaçlarını tanıtma çalışmalarının olduğu*” belirtilmiştir.

Tez alanımızda kırsal turizm konusunda en etkili ve kayıt altına alınmış çalışmalar **Kemer Belediyesi** tarafından yapılmaktadır. 2007 yılına ait **Kemer 1/25000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı**’nda;

- Antalya-Muğla karayolunun sahil kesimindeki tarımsal arazilerin kırsal turizm kapsamına alınması,
- Burada yaşayan insanların isterlerse tarımın yanı sıra pansiyonculuk da yapabilecekleri,
- Açılması olası pansiyonlarda yatak sayısının 1300 olması,
- 500 m²'lik bir alana en fazla 4 metre yüksekliğinde inşaat yapılabilmesi,

- Kırsal turizm için yapılacak konaklama tesislerinin, 5 dönüm arazisi bulunan vatandaşlarca bunun 500 m² sini kullanmasına izin verilmesi, maddeleri yer almaktadır.

Bu saptamalardan, Kemer ilçesinde kırsal turizme sıcak bakıldığı ve teşvik edildiği anlaşılmaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2011 Stratejik Planı'nda 28 stratejik amaç arasında **“turizmi çeşitlendirmek ve şehri turizmde bir Dünya markası haline getirmek”** bulunmaktadır. Bu yaklaşıma uygun olarak, kırsal turizmi doğrudan ve dolaylı yollardan ilgilendiren bazı maddeler de planda yer almaktadır:

- Turizm master planı çalışmalarını, Dünya'daki turizm gelişme trendi doğrultusunda düzenlemek,
- Tarihi ve kültürel değerleri turizm açısından tanıtmak ve çekici hale getirmek,
- Tarih-kültür evlerini kurmak, Türk kültürüne ait tarihi eserleri sergilemek,
- “*Ev pansiyonculuğu kültürü*”nü oluşturmak ve desteklemek,
- Kırsal alanlarda turizmin yaygınlaştırılmasını sağlamak,
- “*Yörükler Festivali*” düzenlemek ve geleneksel hale getirmek,
- Her yörenin oyunlarının yer aldığı bir “*Folklor Festivali*” düzenlemek,
- Alternatif turizm projeleri yarışması düzenlemek,
- Kentin dış çeperlerinde ekoturizm alanları oluşturmak,
- Yayla şenliklerini gelenekselleştirmek,
- Tarım turizmi konusunda çalışmalar yapmak.

Yukarıdaki kaynak bilgilerden anlaşıldığı üzere Antalya'da kırsal turizm tek başına, hiçbir kurum ve kuruluşun plan ve proje ürettiği, bunları uyguladığı ve sonuçlarını aldığı aşamaya henüz gelememiştir. En makro ölçekteki 2023 stratejik planından yerel ölçekteki planlara kadar kırsal turizme ilişkin olumlu yaklaşımlar “*iyi niyetler*” düzeyinde olup, somut adımlar hala atılmamıştır. Çünkü kırsal turizmde örgütlenme yoktur, kişisel girişimler vardır, onlar da kırsal turizmi geliştirebilecek güce sahip değildir.

3. ANTALYA KÖRFEZİ BATISINDA KIRSAL TURİZMLE BÜTÜNLEŞEBİLECEK TURİZM TÜRLERİ, ETKİNLİKLER, ALANLAR VE HİZMETLER

Günümüzde turistler, seyahat edeceği yer hakkında önceden çeşitli kaynaklardan hazır bilgi alabilmekte, kendisi de doğrudan araştırma yapabilmektedir. Turistler artık, havuz başında veya deniz kenarında tatil günlerini tüketmektense (pasif tatil), kendilerine tatil doyumunu verecek, farklı deneyimler yaşatacak, bilgi ve görgülerini arttıracak, sağlık ve spor içerikli bir *aktif tatil* istemektedirler.

Kırsal alanlar, kaynağı farklı yerlerde olan pek çok turizm türüne sayısız faaliyet olanağı sağladığı gibi, buralarda doğrudan yapılabilecek birçok turizm türüne de ev sahipliği yapabilecek sayısız çekiciliklere sahiptir. Sonuçta kırsal alanlar, ister dışardan kaynaklanan talebin özelliklerine ve dünya turizmindeki son eğilimlere, isterse kendisinin kaynak özelliklerine bağlı olarak arz-talep dengesi çerçevesinde çok çeşitli, çok farklı uygulamaları basit ama yerel kimlik taşıyan etkinlikler çerçevesinde turiste sunmaktadır. Nitekim, kuş gözlemciliğinden ekomüze ziyaretlerine, yamaç paraşütünden dağcılığa kadar birçok etkinlik kırsal alanlarda yapılmakta, sürekli yenileri eklenmektedir. Sözelimi; kano ve rafting, oriyantiring (yön bulma), yürüyüş, bisiklet ve atlı geziler, köy ve kasaba turları, kırsal festivaller, çim kayağı, gurme turları, kültür turları, eğitim amaçlı ziyaretler, el sanatları turları gibi. (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:61).

Kırsal turizmle bütünleşen sayısız doğa, kültür, sağlık, spor içerikli etkinlikler, bu turizm türünün on iki ay yapılabilmesi, diğer ifadeyle iklimle yüzde yüz bağlantılı olmaması ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, birçok turizm türünde gördüğümüz mevsimlik olma özelliği yoktur (SOYKAN, 2002:343).

Dünya’da küçük, tarihi, kültürel ve doğal güzelliklere sahip yörelere ilgi hızla artarken Türkiye de bu gelişmelere ayak uydurarak sektörü geliştirmek zorundadır. Bu gibi yörelerde yaşayan insanların da yöresel fonksiyonlarını (tarım, hayvancılık, el işleri vb) terk etmeden turizm sektörüne katılmaları teşvik edilmelidir (ESENİL, 2002:179).

Kıyı turizminde, yayla turizminde ya da kırsal turizmde yapılan tüm etkinlikler, isterse doğa ağırlıklı olsun, kültürel unsurları taşımaktadır. Çünkü yenilen yemek, dinlenen müzik, giysiler, yerel halk, konut mimarisi gibi pek çok özellik, turistlerle karşı karşıya gelmektedir. İlgisiz gibi görünse de kıyı turizminde dahi, en azından bir müze ziyareti yapılmaktadır. Kültür tatili yapmadığını öne süren turistlerin 2/3'si bir müze ziyaretine katıldıklarını belirtmektedirler (EMEKLİ, 2002:197). Aynı şekilde kırsal turizm için de kırsal kültür, en önemli çekiciliklerden biri ve sayısız aktivitelerin kaynağıdır.

Antalya'da kırsal turizmin gelişme gösterebileceği alanlar, il genelinde kıyılardan dağlara ve yaylalara, doğudan-batıya birçok kesimde büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyel, az sayıda örneklerle, küçük kapasiteli girişimlerle değerlendirilmeye başlanmıştır. Ancak kırsal turizmin, hem ildeki kurum ve kuruluşların henüz ilgi alanına girmemiş olması, hem de kırsal insanın yerel örgütlenmeye gidememiş olması, büyük bir engel yaratmaktadır. Buna karşın, Antalya'ya 2009 yılında gelmesi beklenen 10 milyon turistten 1 milyonunun kırsal alana çekilerek kırsal turizmin canlandırılması öngörülmektedir (www.turizm gazetesi.com, 10.12.2009). Bu kapsamda Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü tarafından, Avrupa Birliği hibe projeleriyle Korkuteli, Elmalı, Manavgat, Gazipaşa, İbradı, Akseki, Gündoğmuş ve Kaş ilçelerinde eko, yayla, çiftlik, gastronomi, inanç, mağara, dağ bisikleti ve doğa sporları turizmini yaygınlaştırmak ve doğa, çiftlik evi, yöresel yemekler, yörük çadırı, yörük yaşamı, yayla, köyün otantik kültürü, köy evleri, mimari yapı, el dokumaları ve doğal insan ilişkilerini turizme kazandırmak amacıyla bir proje çalışması yapılmaktadır. Projede "*kırsal turizmin Antalya kırsal nüfusu ve tarım üreticileri için alternatif geçim kaynağı olması*" amaçlanarak; Korkuteli'nin İmecik, Beğiş, Manavgat'ın Değirmenözü ve Gündoğmuş'un Güneycik köyleri pilot alan seçilmiştir. Antalya'nın doğa güzellikleri içinde yer alan köylerin kırsal turizme kazandırılarak, köylülerin ürettiği malların değer kazanması için çalışmalar başlatılmıştır. Projenin yürütücüleriyle yaptığımız görüşmeye göre, bazı finansal problemler dışında önemli bir sorun olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu projeden başka Alanya Kaymakamlığı tarafından;

- **Sapadere Köyü Projesi,**
- **Okurcalar Köyü Alternatif Turizm Merkezi Projesi** ve
- **Dimçayı Bölgesi Alternatif Turizm Planlama Bölgesi** adı altında örnek projeler yürütülmektedir.

Araştırma alanımızda var olan kırsal turizm etkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla yeni uygulamalar için uygun koşullar şu şekilde sıralanabilir (Tablo-25):

- Araştırma alanımızda yaylacılık mevsimini iklim koşulları belirlemektedir. Bu süre Haziran-Eylül ayları arasında yaklaşık 4 aydır. Kıyı turizmi ile aynı mevsimi paylaşabilecek yayla turizmi, ilin kıyıya yakın yaylalarında (Ördübek, Söğütçuması, Gedevet, Pınarbaşı, Dereköy, Türkteş gibi) Antalya turizmini çeşitlendirmek için çok önemli bir güç kaynağıdır (SARI, 2008:35). Bu kaynağı fırsata çevirmek için, kıyı ve yaylayı bütünleştirecek paket programlar hazırlamak yeterli olacaktır.
- Yaylaları bütün yıl boyunca kullanmak olanağı araştırıldığında; yaylacılığa özgü etkinlikleri çeşitlendirmek, Saklıkent Kayak Merkezi ile Saklıkent Yaylası arasındaki ilişkide olduğu gibi kış turizmi, dağcılık ve yürüyüş gibi sportif turizm etkinlikleri ile bütünleştirmek gerekmektedir.
- Batı Torosların özellikle Beydağları ve Geyik Dağları bölümünün bozulmamış ve keşfedilmemiş doğal yapısından muhakkak yararlanmalıdır.
- Teke Yöresi'nde kıyıya dik uzanan, birbirine paralel dağlar ve aralarındaki vadiler, Akdeniz ikliminin iç kısımlara girmesine olanak tanımakta, zengin doğal bitki örtüsü karşımıza çıkmaktadır. Beydağları, Kızlarsivrisi (Elmalı), Akdağ (Gömbe), Tahtalıdağı (Kemer), Üçoluk Yaylası (Antalya), dağ yürüyüşleri ve tırmanışları için olağanüstü çekiciliklere sahiptir.
- Antalya Körfezi'nin batısının yer şekilleri, bitki örtüsü ve yaban hayvanları, av turizminin gelişmesine elverişlidir. Kıyı gerisindeki

yerleşim birimlerinde (Elmalı, Korkuteli gibi) oluşturulacak avlak işletmeleri Antalya'ya gelen avcılarının sayısının artmasına ve dolayısıyla av turizminin gelir getirici ciddi boyutlara ulaşmasına olanak sağlayacaktır.

- Antalya'nın doğal ve kültürel kaynak değerlerini barındıran korunmuş alanlar, temel altyapı eksiklikleri giderilerek konaklama ve yeme-içme hizmetlerinin verilmesiyle iç ve dış turizme kazandırılmış olacaktır.
- Araştırma alanındaki birçok köy doğal ve kültürel coğrafya özellikleri ile kırsal turizmin geliştirilmesi için uygun şartlar taşımaktadır. Mevcutları yanında değişik kırsal alanlarda çiftlikler kurularak kırsal turizm geliştirilebilir. Kuzca (Kumluca), Altınyaka (Kumluca), Çomaklı (Korkuteli), Ulupınar (Kemer) gibi köyler, kırsal turizm için öncelikli olarak seçilmeli, pilot uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Sözelimi köylerin kırsal konut mimarisine uygun otantik evler inşa edilebilir (SARI, 2008:35).
- Mağaralar, günümüzde ya alternatif turizm kapsamında ya da bir turizm türünün tamamlayıcısı olarak kullanılmaktadır. Antalya'nın batısındaki mağaralar da küçük düzenlemelerle kıyı turizminin kullanıldığı merkezlere bağlanabilir, diğer turizm etkinlikleri ile birlikte kullanılabilir, tatil programlarının içine bir mağara gezisi konulabilir. Sözelimi; Kemer veya Beldibi'ndeki konaklama tesislerinden alınan turistler, önce Göynük Çayı'nda yüzebilir, kızılçamlar arasından yarım saatlik bir yürüyüşle Peynirdeliği Mağarası'na ulaşabilir ve sarkıt ve dikit oluşumları görebilirler (SARI, 2008:40).
- Kırsal turizmin gündeme gelmesiyle turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması olanağını doğacak, turizm hareketlerindeki alansal yoğunluk dağıtılacak dolayısıyla turizmden elde edilen gelirlerin artırılması ile beraber sürekliliği de sağlanabilecektir.

- Araştırma alanında geliştirilebilecek yeni kırsal turizm uygulamalarından biri de; yöre kültürünün, geleneklerinin, yerleşme dokusunun, günlük yaşam biçimlerinin de tanıtılabileceği yerel organizasyonların artırılması ve etkin bir şekilde mevcut turizm türlerine entegre edilmesidir.

Tablo-25: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizmle Bütünleşebilecek Turizm Türleri ve Etkinlikler

Turizm Türleri	Turizm Etkinlikleri
Köy/Çiftlik Turizmi-Tarım Turizmi (Agroturizm)	Tarımsal etkinlikleri ve hayvancılık faaliyetlerini izleme, çiftliklerde ve köy pansiyonlarında konaklama, köy-çiftlik yaşamını tanıma, kırsal kültürle içiçe olma, yöresel tatları deneme, bunların yapılışına katılma, el sanatlarını görme ve öğrenme, düğün, nişan, kına gecesi gibi kırsal ve yerel törenleri izleme, giyim ve yemek kültürünü tanıma, alışveriş vb.
Yayla Turizmi	Yayla şenliklerini izleme, yerel festivallere katılma, geleneksel yörük yaşamını tanıma, yörük çadırlarında konaklama, yeme-içme, yaylalarda doğa yürüyüşü, bitki inceleme, organik süt türünlerini tatma, alışveriş, fotosafari, oryantring (yön bulma), dinlenme vb.
Av Turizmi-Ekoturizm	Zengin bitki örtüsü ve yaban hayatını tanıma, izin verilen yerlerde avlanma, doğa yürüyüşü, fotosafari, kamp kurma vb.
Kıyı Turizmi ve Kamp-Karavan Turizmi	Kıyılarda yoğunlaşan turizm etkinliklerini yerinde izleme, coğrafi koşulların ve jeomorfolojik çeşitliliğin kazandırdığı doğal ortamın sunduğu güzellikleri görme, kıyılarda yoğunluk kazanan ve Akdeniz ikliminin etkisiyle ortaya çıkan bitki türlerini, tarımsal faaliyetleri, kırsal yaşam kültürünü, yöreye özgü şenlik, festival, şölen, panayır gibi yerel etkinlikleri tanıma vb. Kıyılardaki doğal güzelliklerden başlayarak iç kısımlara doğru yörenin doğasını tanıma, bitki inceleme, doğa yürüyüşü, fotosafari gibi etkinliklere katılma, yeme-içme kültürünü öğrenme vb.
Dağ ve Kış Turizmi	Doğa yürüyüşü, bitki inceleme, avlanma, dinlenme, kamp kurma, fotosafari, kuş gözlemciliği, oryantring (yön bulma), yöredeki tesislerde yeme-içme, alışveriş, Akdeniz'in zengin tarihsel ve kültürel değerlerinin bulunduğu yerleri gezme, tanıma, kayak yapma vb.

Antalya'nın batı kesimini kapsayan araştırmamızda ise, köylerde, yaylalarda ve çiftliklerde kırsal turizm sayılabilecek uygulamaları gördüğümüz gibi, çok sayıda gelişme potansiyeli olan yerlerin varlığına işaret edebiliriz (Şekil-7).

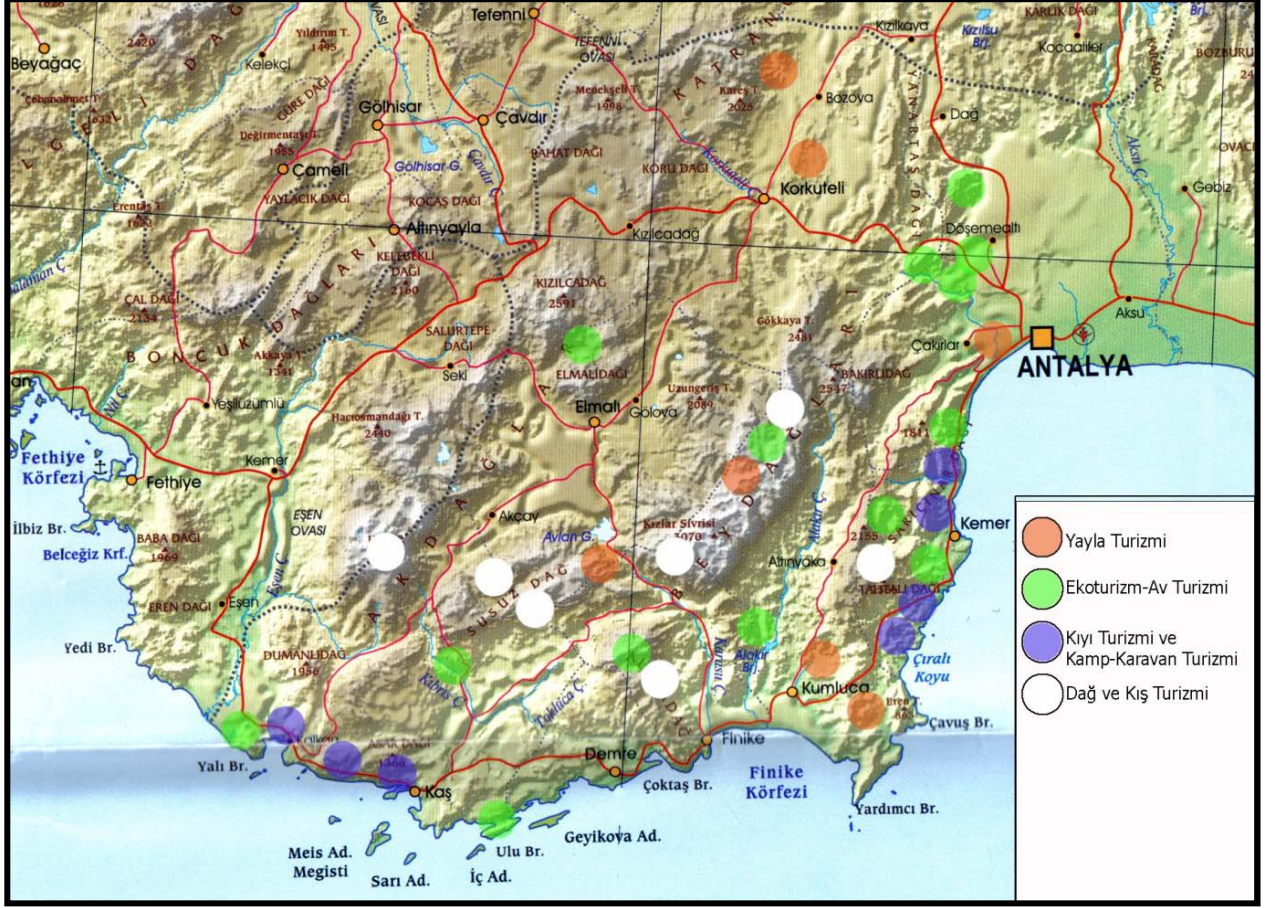
Bu potansiyel yerlerin kırsal turizme kazandırılması beraberinde, iki tür gelişmeyi getirebilir: birincisi; kıyı turizmine entegre olmuş bir kırsal turizm, ikincisi; kendi başına, doğrudan turizm talebi yaratabilecek, kırlarda başlayıp kırlarda bitebilecek bir kırsal turizm. İkinci gelişme, şimdilik çok zor görünmektedir. Belki çiftliklerin kullanılması çözüm görülse de, henüz başlıbaşına kırsal turizm yaratacak bir hacimde değildirler. O takdirde, kıyı turizminden talep alarak, ona dayanarak mevcut durumu iyileştirmek, ayrıca bu stratejiyle bütünleşebilecek yeni alanları önermek daha doğru olacaktır. Zaten Antalya'nın doğal coğrafyası kıyı-yayla, kıyı-dağ ve yayla-dağ şeklinde birbirini bütünlemektedir (Şekil-7).

Sonuç olarak; Antalya Körfezi'nin batısındaki kırsal turizm alanları; öncelikle kıyı turizmiyle bütünleşmelidir. Akdeniz kıyılarından Beydağları'nın en yüksek noktasına kadar Antalya'nın batı bölgesinde geliştirilebilecek turizm türleri ve onlara bağlı etkinlikler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo-25).

3.1. Kıyı Turizmi ve Kamp-Karavan Turizmi İle Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları:

Antalya'nın coğrafi konumu, iklimsel özellikleri, doğal ve kültürel değerleri, birçok turizm türü ve onlara bağlı etkinlikleri (kıyı turizmi, yat turizmi, kruvaziyer turizmi, akarsu turizmi, ekoturizm, kırsal turizm, dağ ve kış turizmi, dağ-doğa yürüyüşleri, kuş gözetleme, atlı doğa gezileri, bisiklet turları, fotosafari vb) uygulama fırsatı vermektedir. Tüm bu zenginliklere karşın Antalya turizmi, büyük oranda kıyı turizmine bağımlı kalmış ve gelişimini o yönde sürdürmüştür.

Kıyıların tümünü kıyı turizmi kaplayamayacağına göre, kıyılarda korunmuş küçük köyler ile kıyı gerisindeki köylerin, ilk bakışta kıyı turizminden gücünü alarak, birer kırsal turizm destinasyonu olabileceği akla gelmektedir. Ancak, kırsal turizmi geliştirirken yerel halk ile turist arasındaki iletişimin nasıl olacağı önemli bir sorundur. Sürdürülebilirlik için anahtar; alan, ziyaretçi ve yerel halk arasında bir uyumun sağlanmasıdır. Bunun için bütünleşik planlama gerekmektedir (ERDOĞAN, YAĞCI, 2002:416).

Şekil-7: Antalya Körfezi Batısında Mevcut Turizm Türleri (Yayla, Ekoturizm-Av Turizmi, Kıyı Turizmi ve Kamp-Karavan Turizmi, Dağ ve Kış Turizmi) İle Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları

Antalya'ya gelen turistlerin %52'lik bölümü otelleri, %37,5'lik bölümü tatil köylerini tercih etmektedir. Bu yoğun turist kitlesi kıyı turizmini seçmektedir. Kıyıya yakın doğal, kültürel ve tarihsel özellikleri korunmuş alanlar, kıyılara nefes aldırarak bir potansiyeli barındırmaktadır. Kıyı turizmi ile bütünleşmiş kırsal turizmin, yaylalarda günübirlik ziyaretlerle sınırlı kalan yayla turizmine göre daha hızlı bir gelişme göstereceği açıktır. Yine Antalya'ya gelen ziyaretçilerin %87'si Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında gelmektedir (AKTAŞ ve diğerleri 2002:544). Bu nedenle Antalya'da kırsal turizm ile ilgili yapılacak olan turizm planlamalarında coğrafi olarak kıyılardan başlanması daha akılcı olacaktır.

Antalya'nın batısında, kıyı turizmi ve kamp-karavan turizmi ile bütünleşebilecek potansiyel kırsal turizm alanları şu şekilde gruplandırılabilir:

1. Sarısu Orman kampından başlayan alan, topoğrafyanın olanak tanıdığı yerlerde iç kısımlara girebilen ve genellikle dar bir şerit halinde Kalkan'ın batısına kadar uzanan bir alanı içine almaktadır. Öyle ki; Finike-Kumluca sınırındaki Alakır çayının olduğu yerlerde Salur ve Turunçova köylerine, Demre Çayı'nın olduğu yerlerde de Yavu ve Çerler köylerine kadar kıyı turizmi-kırsal turizm etkileşimi görülme potansiyeli bulunmaktadır.

Antalya limanının batısındaki Sarısu'da bulunan kamp alanları hem kıyı hem de kırsal turizm etkinliklerinin en iyi bütünleştiği yer olabilir. Burada, ağaçlar üzerine yerleştirilmiş basit donanımlı evlerde konaklama olanağı da vardır. Kamp alanı aynı anda 50 karavana hizmet verebilecek özelliktedir. Yakınında plaj, kafeterya, restoran, tuvalet, duş, elektrik, çamaşır yıkama gibi hizmet alanları ve tesisleri bulunmaktadır.

2. Beldibi-Çamlık Kamping, Kındılçeşme Kamping (Kemer), Overland Kamping (Kemer), Mico Kamping (Kemer), Kaş Kamping (Kaş), Olimpos Mocamp (Kalkan) ve Greenpoint Kamping (Tekirova), kıyılardaki konumları ile kıyı turizmine olanak sağladığı gibi, yakın çevrelerinin kırsal çekiciliklerinin değerlendirilmesiyle kırsal turizmle de bütünleşebilir.

3. Kemer'den Kumluca'ya kadar olan kıyı kesiminde turunçgil üretimi, seracılık ve bağ bahçe tarımı ile bütünleşebilecek bir kırsal turizm potansiyeli bulunmaktadır. Bu kesimde kırsal turizme *tarımsal turizm* adını vermek de yanlış olmaz. Akarsu boylarında yöresel kültürü yansıtan otantik ortamlarda, yemek yeme, kahvaltı etme, dinlenme, doğa yürüyüşü, piknik, vb. etkinlikler yapılabilir. Kumluca-Kemer sınırındaki Altınyaka ve Dereköy'e safari turları düzenlenebilir. Kemer Yat Limanı'nda yörüklerin yaşam biçimini ortaya koyan ve yörüklerin kırsal kültürlerini tanıtan yörük çadırları ziyaret edilebilir.

Antalya batısında kıyı şeridi boyunca yapılabilecek ve kıyı turizmiyle bütünleşebilecek çok sayıda kırsal turizm etkinliği vardır. Bunlar bilinen etkinlikler olup, ayrıca kıyı turizminin etkinliklerinden (olta balıkçılığı, yüzme, yelken, kürek, plaj voleybolu, güneşlenme, manzara seyretme vb) de yararlanılabilir. Ayrıca; Kale Deve Güreşleri Festivali, Finike-Hasyurt Tarım Fuarı, Noel Şehri Demre Festivali, Finike Festivali, Kemer-Çamyuva Yağlı Pehlivan Güreşleri, Kale Beymelek Bahar Festivali, tüm turistleri çekebilir.

3.2. Yayla Turizmi İle Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları:

Kırsal alanların bir parçası konumundaki yaylalar, ülkemizde yüzyıllardan beri kırsal etkinliklerle iç içedir. Toros yaylaları hayvancılık ve tarım faaliyetleri açısından bölgenin kırsal halkı için çok önemlidir, dolayısıyla "*ekonomik amaçlı yaylacılık*" geleneği vardır. Öte yandan yaz mevsiminin boğucu sıcağından kaçmak isteyen Antalya halkının yaylalarda konutu vardır ve "*rekreasyonel amaçlı yaylacılık*" son yıllarda çok artmıştır. Antalya'da birçok köy, yaylalarda kurulmuş ya da yaylacılık faaliyetlerine katılmış olması nedeniyle, yayla turizmi ya da daha genel ifadesiyle kırsal turizm diyebileceğimiz uygulamalar için, önemli bir güç kaynağı oluşturmaktadır. İşte bu güç, turistik ürüne çevrilebilme fırsatı sunmaktadır. Turizmin kırsaldaki varlığı demek, aynı zamanda onun kırsal sosyo-ekonomik kalkınmada çok önemli bir araç olabileceği demektir.

Önceki bölümlerde sözü edilen yaylaların konaklama kapasitesi ve verilen hizmet kalitesi istenilen düzeyde değildir ve o nedenle gününbirlik ziyaretçiler tarafından ziyaret edilmektedirler. Yöresel etkinliklerin olduğu dönemlerde çadırda,

karavanda, akraba-tanıdık yanında ve bazı yayla köylerinde bulunan ikinci konutların pansiyon olarak kullanılması şeklinde konaklama yapılmaktadır.

Yaylacılık faaliyetlerinin süresine ve niteliğine göre turistlerin burada konaklama süreleri değişmektedir. Konaklama, kırsal ikinci konutlar ve akraba-tanıdık yanında kalma şeklinde en yaygındır.

Kırsal ikinci konutlar, günümüzde kırsal alanlarda veya kırsal yerleşmelerin içinde hızla artmaktadır. Yaylalarda, dağlarda, göl kıyılarında veya büyük kentlerin yakınlarında yeni konutlar inşa edildiği gibi, eski köy veya çiftlik konutları restore edilerek ikinci konut haline getirilmektedir.

Araştırma alanımızdaki kırsal turizm arz potansiyeline sahip yaylaları şu şekilde gruplandırabiliriz (SARI, 2008:21):

Tablo-26: Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm Çekiciliği Olan Yaylalar

Yayla Adı	İlçe	Uzaklık (km)	Yükselti (m)	Kullanım Durumu	Kullanım Türü
Gömbe	Kaş	70	1500	Yaz/Kış	Sayfiye
Ördübek	Finike	47	1200	Yaz	Sayfiye/ Hayvancılık
Yeşilyayla	Korkuteli	28	1000	Yaz/Kış	Sayfiye/ Hayvancılık
Söbüce	Korkuteli	53	2100	Yaz	Hayvancılık
Beydağı	Kumluca	82	2030	Yaz	Hayvancılık
Altınyaka	Kumluca	27	950	Yaz/Kış	Sayfiye
Söğütçüması	Kumluca	52	1350	Yaz/Kış	Sayfiye
Feslikan	Merkez	35	1200	Yaz/Kış	Sayfiye

Araştırma alanımızda kırsal turizm alanlarıyla bütünleşebilecek yaylalar şunlardır (Tablo-26):

1. Antalya il merkezine en yakın olan ve yayla turizmi ile bütünleşebilecek kırsal turizm alanı **Feslikan Yaylası** ve çevresidir. **Çağlarca, Geyikbayırı, Güzle köyleri** kırsal turizmin geliştirilmesine elverişlidir.

2. Geyikbayırı Köyü, alabalık üretme çiftlikleri, yöresel tarım ürünlerinin satıldığı pazar yeri, köy kahvaltısı kültürü, geleneksel yapısı ve nar bahçeleriyle kırsal turizmin gününbirlik de olsa yapılabileceği alanlardan biridir.

3. Özellikle Antalya-Korkuteli-Elmalı üçgeni arasında, yörede ünlü nar bahçeleri, bağ-bahçe tarımı ve yüksek kesimlerde Elmalı'da elma pekmezi, arıcılık, kıl keçisinin yaygınlığına bağlı olarak dokumacılık, süt ürünleri üretimi yaygındır. Elmalı'da, yörede ünlü olan elma pekmezi yapımı için festival bile düzenlenmekte ve bunlar da kırsal turizm etkinliklerini çeşitlendirmektedir.

4. Söğüt Köyü ile Elmalı arasında, ağaç işlemeciliği, kaşık, tokaç, çekecek, sofraltı, oklava, beşik, senit yapımı ünlüdür. Korkuteli-Elmalı arasında dokuma, sicim, kilim, şal, namazlık, torba, çuval, heybe, içlik gibi ürünler kırsal turizmin yerleşmesinde etkili olabilecek değerlerden sayılabilir. Elmalı **Yeşilyayla** Yağlı Güreşleri çok eski yıllardan beri iç ve dış turizmin ilgisini çeken bir etkinliktir. Ayrıca Tekkeköy Abdal Musa Anma Törenleri her yılın Haziran ayında yapılmaktadır. Bu organizasyonların tanıtımı yapıldığında yöre turizmine katkı yapacağı açıktır.

5. Kemer-Kumluca çevresinde **Gödene** (Altınyaka) **Yaylası** bulunmaktadır. Kaş ve Kale'de de Gömbe Yaylası, Korkuteli'nde Yeşilyayla ve Kumluca'da Söğütçuması Yaylası önemlidir (Tablo-25).

6. Kaş'ta küçükbaş hayvancılığın çok yaygın olması yaylacılığı geliştirmiş, bu da kırsal turizm açısından ayrı bir çekicilik oluşturmuştur. Kaş-Kale yöresinde dericilik, sepetçilik, keçecilik, madeni eşya ve ziynet eşyaları yapılmaktadır. Bu yöresel nitelikli çeşitlilik önemini giderek artırmaktadır.

3.3. Ekoturizm ve Av Turizmi Alanlarıyla Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları

Araştırma alanımız, sahip olduğu iklim özellikleri, eşsiz doğal peyzajı, geleneksel kırsal yaşam biçimi, flora ve fauna türleri vb. ile ekoturizm için gereken çekicilikleri barındırmakta ve bu değerlere uygun olarak günümüzde, dağcılık, atlı doğa gezileri, doğa yürüyüşleri, yamaç paraşütü, jeepsafari gibi uygulamalar

görülmektedir. Bu özellikler, artık kıyı turizminden sıkılan tatilcilerin bölgeyi tercih etmesine de yol açmaktadır.

Ekoturizmin iki önemli kriteri bulunmaktadır. Bunlardan ilki “*doğal çevrenin korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması*”, ikincisi de “*yerel kültürlere saygı ve yerel halkın ekoturizmden fayda sağlamalarıdır*”. Ekoturizm bölgelerinde yaşayan topluluklar genellikle otantik kültüre sahip oldukları için, ahlaki, dini ve ananevi değerlere saygı göstermek, yerel yeme-içme eğlenme gibi geleneklere uyumlu davranarak manevi kültür unsurlarının bozulmamasına dikkat etmek gerekmektedir (SELİMOĞLU, 2004:3).

Antalya ve çevresinin yüksek ekoturizm potansiyeli göz önüne alınarak yayla turizmi, kuş gözlemciliği, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, balon turizmi, sualtı dalış turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, botanik turizmi, kampkaravan turizmi, mağara turizmi, trekking, dağcılık, akarsu turizmi, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü, rüzgar sörfü, kaplıca turizmi, antik kentler ve tarihi çekim yerlerine yönelik arkeolojik yürüyüş (Likya Yolu gibi) eylem alanlarının saptanması ve tur yaratacak çekiciliklerin entegrasyonu ile alternatifli 2 veya 5 günlük tur rotaları oluşturulması önem taşımaktadır (TUNÇER, ERCOŞKUN, <http://mmf.ibu.edu.tr>, 12.11.2009).

Antalya'daki 4 milli parktan ikisi, 1 tabiat parkı, 3 tabiatı koruma alanı ve iki özel çevre koruma bölgesi araştırma alanımızdadır. Bu tür alanlar ekoturizm için en uygun alanlardır, aynı zamanda kırsal turizm etkinliklerinde de kullanılma potansiyeline sahiptir. Bu koruma alanlarının genel özellikleri şunlardır (Tablo-27):

1. Güllük Dağı (Termessos) Milli Parkı, Antalya merkez ilçe ile Korkuteli ilçesi sınırları içinde bulunmakta ve toplam 6702 hektar alan kaplamaktadır. Akdeniz ikliminin bitki topluluklarını sergileyen kızılçam ormanları ve maki toplulukları, bu doğal yaşam ortamında barınan dağ keçisi, alageyik, şahkartal gibi nadir yabani hayvan türleri bulunmaktadır.

2. Beydağları (Olimpos) Sahil Milli Parkı, Antalya merkez ilçesi ve Kemer ilçesi sınırları içerisinde 35000 hektarlık alanı kaplamaktadır. Antalya'ya 44 km.

uzaklıkta ve Antalya-Muğla karayolu üzerindedir. Milli parkın orman örtüsü, zengin maki toplulukları ile desteklenmektedir. Bu doğal koşullar, yaban hayvanlarının yaşam alanı olarak da büyük değer taşımaktadır. Tahtalı Dağı'nda aşırı avlanma nedeniyle nesli tükenmekte olan dağ keçileri, burada kesin koruma altına alınmıştır.

3. Güver Kanyonu, Antalya'nın kuzeyinde Düzlerçamı yakınındaki Güver Kanyonu, 2 km. uzunluğa, 30 m. genişliğe ve 115 m. derinliğe sahiptir. Akdeniz vejetasyonundan maki, ardıç, meşe, pırnal meşesi, sakız, keçiboynuzu ve funda gibi ağaç ve çalı topluluklarının yaygın olduğu bu tabiat parkında Geyik Dağı keçisi, tilki, kurt, üveyik, kartal ve doğan kuşları da bulunmaktadır. Araştırma alanımızda doğa yürüyüşleri için en elverişli yerlerden biridir.

4. Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı, Finike ilçesi, Alacadağ Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Alanın büyüklüğü 427 hektar olup Finike'ye 25 km. uzaklıktadır. Nadir orman ağacı türlerini de içine alan 20'den fazla ağaç türü ile farklı bir orman ekosistemidir.

5. Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı, Elmalı ilçesi, Kızılağaç, Zümrütova ve Tekkeli köyleri sınırları içerisinde yer almaktadır. 15.889 hektar alan kaplar. Sedir'in yayılış alanı oluşu, anıt ağaç özelliğine sahip çok yaşlı ve boylu sedir/ardıç türleri ile 400'e yakın bitki türünün varlığı, 116 bitki türüne 1050-2200 m. yükseltiler arasında yer alan kuşakta ilk kez rastlanması ve oldukça zengin fauna türlerinin bulunması başlıca özelliğidir.

6. Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi, Kale ilçesi sınırları içindedir. Denizi, doğal güzellikleri, antik ve tarihi eserlerin zenginliği ile Kekova; yat turizmi ve kültür turizmi açısından oldukça önemlidir.

7. Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin büyük kısmı Kaş ilçesi, diğer bir kısmı ise Muğla ili sınırları içinde kalmaktadır. Bölgenin kıyı uzunluğu 20 km.'dir. Bölge tarihi ve kültürel eserlere, eşsiz doğal zenginliğe ve güzelliğe sahiptir.

Antalya, sahip olduğu iklim özellikleri, zengin bitki örtüsü, değişik türde av hayvanları ile av turizmi için de elverişli koşullara sahiptir. Araştırma alanımız olan Antalya Körfezi'nin batısında geyik, tilki, sansar, sincap, alageyik, yabankeçisi,

çakal, sırtlan, kurt, ayı, keklik, bildircin, üveyik, yaban güvercini, çulluk, turaç, karatavuk, sarıasma ve turna başlıca yaban hayatını oluşturmaktadır.

Tablo-27: Antalya Körfezi Batısında Koruma Statüsüne Sahip Alanlar ve Türleri

Koruma Alanının Adı	Alanı (h.)	Türü
Güllük Dağı (Termessos)	6702	Milli Park
Beydağları (Olimpos)	34425	Milli Park
Güver Kanyonu	4044	Tabiat Parkı
Alacadağ	427	Tabiatı Koruma Alanı
Çıglıkara	15889	Tabiatı Koruma Alanı
Kekova	2600	Özel Çevre Koruma Bölgesi
Patara	1900	Özel Çevre Koruma Bölgesi

Kaynak: Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2008.

Av turizmi açısından büyük önem taşıyan yaylalarda bol miktarda, keklik, bildircin, üveyik, mağara ve ovalarda yaban güvercini, çulluk, turaç, karatavuk, sarıasma ve turna vardır. Göllerde bol miktarda bulunan çeşitli yaban ördeği ve yaban kazı kışın sahillere kadar iner. Senelerce bilinçsiz ve acımasız sürdürülen avcılık nedeni ile nesilleri yok olma sınırına gelen ve sadece Türkiye’de **Düzlerçamı’nda** 7 adet kalan alageyik ve nesli çok azalan dağ keçilerinin korunması için 14.500 hektar alan alageyik ve dağ keçisi koruma ve üretme sahası olarak tahsis edilmiş olup, 34 hektar alan da alageyik üretme istasyonu olarak tesis edilmiştir (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008:197).

Araştırma alanımızda ilan edilmiş avlaklar, av turizmi yapmaya olanak vermekte, dolayısıyla bu tür alanlar kırsal turizmle bütünleşebilecek bir potansiyel taşımaktadır. Bu avlaklara örnek olarak 11971 hektar alana sahip *Dereköy* (Korkuteli) ile 7390 hektar alana sahip *Kurtboğazı Avlak Alanı* (Elmalı), verilebilir (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008).

Antalya ilindeki 8 Yaban Hayatı Koruma Sahası'ndan 4'ü araştırma alanımızda yer almaktadır (Tablo-28):

Tablo-28: Antalya Körfezi Batısında Yaban Hayatı Koruma ve Üretim Sahaları

Adı	Yıl	Orman alanı(h.)	Diğer(h.)	Toplam alan(h.)	Hayvan türü
Düzlerçamı	1966	26.330	4.485	30.815	YabanKeçisi, Geyik
Kaş-Kıbrıs Çayı	1981	3.000	-	3.000	Dag Keçisi, Ayı
Sivridağ	2003	6.311	4.426	10.737	Yaban Keçisi
Finike-Sarıkaya	2005	-	40.398	40.398	Yaban Keçisi

Kaynak: Antalya İl Çevre Durum Raporu, 2008.

Türkiye'de ilk defa av ve yaban hayatı çalışmaları, araştırma alanımızdaki Antalya Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı *Düzlerçamı* bölgesinde 1966 yılında başlamıştır. Araştırma alanımızda avcılık, doğal ortamın çeşitlilik göstermesine, yaban hayatının canlılığına, bitki örtüsünün zenginliğine ve ilgi çekici coğrafi özelliklere bağlı olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma alanımızda kırsal turizm değeri taşıyan ve av turizmiyle bütünleşebilecek yaban hayatı koruma, üretim ve geliştirme sahalarının genel özellikleri şunlardır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2008):

1. Düzlerçamı Yaban Hayatı Koruma ve Üretim Sahası, Antalya'nın kuzeyinde Korkuteli karayolu üzerinde yer almaktadır. Yaban hayvanlarını doğal şartlara yakın bir ortamda yaşatmaya çalışmak ve yaşam alanlarını olumsuz etkileyen faktörleri azaltmak için oluşturulan bu koruma ve üretim sahası 1986 yılında genişletilerek 34000 hektara çıkarılmıştır. Düzlerçamı Yaban Hayatı Koruma Sahası'nda 3000-4000 dağ keçisi,300-400 alageyik, 500-600 domuz, 3-4 panter, bol miktarda vaşak, karakulak, sansar, tilki, porsuk, keklik vd. mevcuttur.

2. Kaş-Kıbrıs Deresi Yaban Hayatı Koruma ve Üretim Sahası, Kaş İlçesi Kıbrıs Deresi çevresindedir ve 3000 hektar alan kaplar. Özellikle dağ keçilerinin

korunduğu alanda, 20300 adet dağ keçisi, 15-20 adet ayı, 2-3 adet panter, vaşak, sansar, tilki, porsuk, tavşan bulunmaktadır.

3. Sivridağ Yaban Hayatı Koruma ve Üretim Sahası ise 7000 hektar genişliğinde olup, alanda 400-500 dağ keçisi, 40-50 domuz, sansar, tilki, tavşan, keklik mevcuttur.

4. Finike-Sarıkaya Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Antalya'nın Finike ve Kumluca ilçelerinin kuzey kesimlerinde yaklaşık 40000 hektar alan kaplar. Sarıkaya Yaban Hayatını Geliştirme Sahası içinde, 10 yıl önce nadiren yaban keçisi görülürken, 2008 yılında yapılan sayımda yaklaşık 1250 yaban keçisi varlığının tespit edildiği, yavrulamalar sayesinde şimdiki sayının 1500 kadar olduğu belirtilmektedir.

Araştırma alanımızda özellikle Kemer yöresinde **kara avcılığı** yapılmakta ve bu etkinlik yaz ve kış aylarında devam etmektedir. Ayrıca Kaş Kıbrıs Deresi Koruma ve Üretim Sahası'nda 200-300 dağ keçisi, 15-20 adet ayı, 2-3 adet panter, sansar, tilki, porsuk, tavşan gibi yabancı hayvanlar bulunmaktadır (ANTALYA İL ÇEVRE DURUM RAPORU, 2007).

Araştırma alanımızda korunan alan statüsüne alınmış **anıt ağaçlar** bulunmaktadır. Bu ağaçlar ve onların doğal ortamları şüphesiz ekoturizm için önemli birer kaynaktırlar. Çığlıkkara Tabiatı Koruma Alanı (Elmalı) içerisinde yaşlı *Aslan Ardıç*, Gedik çukurunda (Elmalı) *Koca Katran*, Tekke Köyü (Elmalı) Abdal Musa Türbesi yakınında bulunan *Çınar Ağacı*, Palamut ve İslamlar köyleri (Kaş) yakınındaki *Çınar Ağaçları*, Korkuteli ilçesi merkezindeki 8 adet yaşlı ağaç ile Kumluca İlçesi Altınkaya Köyü'nde bulunan *Çınar Ağacı* doğal anıtlara örnektir.

Mağaraların birer doğal oluşum olarak turizm yoluyla kullanımı, ya başlıbaşına bir mağara turizminin yaratılması, ya da ekoturizm, kırsal turizm, jeoturizm gibi doğaya dayalı turizm türleri kapsamında olmaktadır. Mağaraların görsel, sportif, sağlık ve kültür açısından sahip olduğu özellikler, turizme kaynak olarak mağara turizmini ortaya çıkarmıştır. Mağaralar; sarkıt ve diktler, traverten vb. oluşumları, gölleri, yeraltı dereleri ile doğa turizminin, iklimiyle sağlık

turizminin, yerleşik ve dini ibadet yeri olarak kültür ve inanç turizminin konusu içine girmektedir (SARI, 2007:297).

Araştırma alanımızda yer alan **Karain Mağarası**, Antalya kent merkezinin 30 km. kuzeybatısında, eski Antalya-Burdur karayoluna 5-6 km. uzaklıkta bulunan Yağca Köyü sınırları içindedir. Türkiye'nin en büyük doğal mağaraları arasında yer alan Karain Mağarası, önünde bulunan traverten ovasından 150 m., denizden ise 430-450 m. yüksekliktedir. İnsanlık tarihinin başlangıcındaki süreç içinde mağara, Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Eski Tunç ve Klasik Çağ'da sürekli biçimde yerleşim alanı olmuştur. Bunun doğal bir sonucu olarak da yaklaşık 11 m'yi bulan kalın bir kültür dolgusu içermektedir. Turizme açık olan mağara, yer aldığı Yağca Köyü'nün kırsal turizm olanaklarının ortaya çıkarılmasına da katkı sağlamıştır (<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr>, 14.11.2009). **Kocain Mağarası** ise Antalya'nın 45 km. kuzeyinde yer alır. Mağaraya, Antalya-Burdur karayolundan Camiliköy-Ahırtaş köyleri üzerinden ulaşılır. Türkiye'de tek parça olarak en büyük galeriye sahip mağaradır. Araştırma alanımızda kırsal turizm değeri taşıyan ve ekoturizm alanlarıyla bütünleşebilecek diğer mağaralar; Antalya'ya 26 km. uzaklıkta olan Geyikbayırı Köyü'ndeki **Geyikbayırı Mağarası**, Antalya-Kemer sahil yolunun yaklaşık 40. km.'sindeki Obaköy yakınında, Çamdağ Tüneli'nin çıkışında yer alan **Beldibi Mağarası** ve Narlıgedik Köyü yakınındaki **Sırtlanini Mağarası**'dır (www.kultur.gov.tr, 11.12.2009).

3.4. Dağ ve Kış Turizmi Alanlarıyla Bütünleşebilecek Kırsal Turizm Alanları

Tez alanımızdaki Toros Dağları'nın batı uzantılarından **Beydağları**, Antalya Körfezi'nin batısında, kuzey-güney doğrultusunda körfeze paralel olarak uzanır. Beydağlarının her kesimi (600-3086 m. yükseltiler) çeşitli turizm türlerinin gelişebilmesi için zengin bir potansiyel taşımaktadır. En başta dağ ve kış turizmi gelmektedir.

Beydağları'nda dağ ve kış turizmi olanağı taşıyan alanlar ve kırsal turizmle bütünleşebilme potansiyeli aşağıda verilmektedir:

1. Elmalı Ovası'nın güneybatısında yer alan **Akdağ**, Muğla il sınırı boyunca uzanır ve keskin sırtlı tepeleri üzerinde çayırlar, karstik çukurlar ve buzul etkileri yayılış gösterir. Akdağ ve güney eteklerinde yer alan yaylalar birer kırsal turizm çekiciliği oluştururlar.

2. Kıbrıs Deresi'nin doğusundan başlayarak Avlan Gölü'ne kadar uzanan **Susuz Dağlar** geniş bir dağ kütesidir. Sivri olmayan tepelerden oluşmuş, kuzeybatısı ve güney etekleri geniş ormanlık alanlarla kaplıdır. Susuz Dağ'ın güneyinde uzanan **Kohu Dağı** (2400 m.) zengin bitki örtüsü ve doğal ortam unsurlarıyla kırsal turizm açısından elverişlidir.

3. **Alaca Dağ**, Kohu Dağı'ndan başlayarak güneye doğru uzanıp Finike ile Kaş'ı birbirinden ayıran bir dağdır. En yüksek tepesi 2336 m. ile Toylak Karlığı Tepesi'dir. Alaca Dağ'ın tüm etekleri ormanlarla kaplıdır. Kaş çevresinde Likya şehirlerinin birbirine yakın olması, onları ve yöreyi yürüyerek görmek isteyenler için yürüyüş parkurları sunmaktadır. Yarımada, Limanağzı, Gedife Tepesi, Fpellos, Gökçeören, Asaz Dağı, Gömbe Yaylası yürüyüş parkurlarının başlıcalarıdır (www.antalyakulturturizm.gov.tr, 10.12.2009)

4. **Tahtalı Dağları**, Antalya batısındaki kıyı sıradağlarının en yüksek (1811 m.) ve en ilginç olanıdır (Foto-4). Göynük Çayı'nın kuzeyinde yer alan *Sarıçınar Dağı'nın* yüksekliği 1811 m'yi bulur. Denize dik yamaçlar halinde inen dağ etekleri doğa yürüyüşlerine uygun ortamlar sunar. Tahtalı Dağı'nda 2365 metre yüksekliğindeki Avrupa'nın en uzun (4350 m.) teleferiği bulunmaktadır. Tahtalı, Antalya'dan Finike yönüne giderken 50. kilometrede bulunmaktadır. Çamyuva ve Tekirova arasında Tahtalı'ya ayrılan yoldan deniz seviyesinden 726 metre yükseklikte alt istasyona 7 kilometrelik asfalt yol takip edilerek ulaşılabilir. Teleferikle çıkış, güneşlenme, dürbün donanımlı seyir teraslarında eşsiz zirve panoramasını gözlemleme, manzara seyretme, doğal ortamla içiçe olabilme ve dinlenme olanağı vermektedir (www.tahtali.com, 09.11.2009). Yöneticileri tarafından verilen bilgiye göre, açıldığı Haziran 2007'den Ekim 2009'a kadar yaklaşık 200 bin kişinin zirveye taşındığı Tahtalı Teleferiği, kıyı turizminin tamamlayıcısı olması açısından büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Tahtalı Dağı

zirvesinden dağ yollarını kullanarak Beycik Köyü'ne dört saatte, Çukuryayla'ya altı saatte ulaşmak mümkündür. Bu parkurlar, doğa inceleme, uzun yürüyüşler ve dağ bisikleti için çok uygundur.

5. Araştırma alanımızda dağ ve kış turizminde ilk akla gelen yer **Saklıkent Kayak ve Dinlenme Merkezi**'dir. Merkez, Beydağları üzerindedir ve Antalya kent merkezine 50 km. uzaklıktadır. Merkezin doğusunda, Saklıkent Yaylası, batısında Bakırlıdağı ve Tübitak Ulusal Gözlemevi, kuzeyinde Akçakaya ile Pürelli yaylaları, güneyde ise İlmelik, Moryer, Karçukuru ve Feslikan yaylaları yer alır. Adı geçen yerler dağ ve kış turizmi ile kırsal turizmin bütünleşebileceği alanlardır.

Tez alanımızda ayrıca, Kızlarsivrisi (Elmalı) ve Akdağ (Kaş) kış turizmi açısından potansiyel taşımaktadır.

4. KIRSAL TURİZMİ SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM YAKLAŞIMIYLA PLANLAMA ÖNERİLERİ

Turizm, birbirinden farklı, çok sayıda üretim biriminin bir araya gelebildiği ender sektörlerden biridir ve turistik alanların sahip olduğu kaynakların çekiciliğine bağlıdır. Bunlar; doğal, tarihi ve kültürel kaynaklardır. Hammadde olmaksızın üretim yapılamayacağı gibi kaynakları tükenmiş bölgede de turizmin gelişmesi güçtür (AVCI, 2007:486). Turizm sektörü 38 farklı sektörü ve farklı özellikteki üretim birimlerini yan yana getirmesi ile ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte iş hacmini arttırırken yeni pazarların gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Turizm sektörüne ilişkin yeni eğilimler incelendiğinde; tatilcilerin tercihlerinin, deniz-kum-güneş üçlüsünden, eğlence-eğitim-çevre üçlüsüne kaydığı gözlenmektedir. Bu durum, ülkelerin, turizm faaliyetlerini sezonluk olmaktan çıkarıp tüm yıla yayma zorunluluklarını da beraberinde getirmektedir (TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023, S:1).

Sürdürülebilirlik ise, *“bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yeteneği”* olarak tanımlanmaktadır. Turizmde sürdürülebilirliğin olabilmesi için;

turizme kaynak oluşturan bölgesel veya yerel, kültürel ve doğal değerlerin korunup geliştirilerek çekiciliğinin devamının sağlanması gerekir. Turizm potansiyelinin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak planlanması ve yönetilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur (www.kentli.org/makale/kalkinma.htm, 12.08.2009).

Son yıllarda turistler, bilgi teknolojileri sayesinde fiyat, hizmet, ürün kalitesi, rahatlık ve hijyen gibi konularda kolaylıkla bilgi sahibi olabilmektedirler. Bunun yanında günümüz turistinin doğal ve kültürel kaynaklara karşı duyarlılığı artmış, bu tür kaynakları koruyarak kullanan turistik ürünler ve destinasyonlar daha fazla kabul görmeye başlamıştır.

Günümüzde turizmin doğal çevreye karşı duyarlı olması ve yerel topluma faydası dokunması gerekliliğinden hareketle, günümüzde klasik kitle turizmi anlayışını reddeden; “*alternatif turizm*”, “*yumuşak turizm*”, “*ekoturizm*”, “*bilinçli/sorumlu turizm*”, “*kırsal turizm*” gibi kavramlar ve anlayışlar gündeme gelmiştir.

Turizm planlarında geçmişte olduğu gibi, bugün de hala devam eden ekonomik çökere ve turistik talebe öncelik veren kısa vadeli planlar/projeler/programlar yerine, yerel kaynaklara ve yerel topluma öncelik veren uzun vadeli planlar/projeler/programların yapılma zamanı gelmiştir. Zaten bu “*korumacı*” zihniyete ulaşan ülkelerde, turizmde ve diğer sektörlerde planlama yaklaşımı da tümenden değişmiş, “*kaynağa yönelik*”, “*tabandan yukarıya*” ve “*yerel katılımci*” planlar yapılmaya başlanmıştır. Gelecekte uluslararası turizm hareketinden en karlı çıkacak olanlar, doğalarını ve yerel kültürel kimliklerini koruyabilenler olacaktır.

Kırsal turizm, diğer turizm türlerinde olduğu gibi, planlama ve koordinasyon gerektirir. Özellikle de çok yönlü bir koordinasyon zorunludur. Kırsal turizmde açılacak alanların ve yerleşmelerin seçiminde, altyapı iyileştirmelerinde planlamayla işe başlanmalı, ulaşım, konaklama ve hizmetler, halkın eğitilmesi, kredi sağlanması, rezervasyon, örgütlenme ve tanıtım arasında bir koordinasyon kurulmalıdır. Kimi ülkelerde, kırsal turizmde koordinasyonda tümüyle özel girişimciler etkin olmakta, bazılarında ise devlet ağırlığını koymaktadır. Fransa’da devlet, kredi vermek

suretiyle yapılan işlerde % 15-30 arasında destek sağlamaktadır (SOYKAN,1999:70).

Kırsal turizm, hem kırsal yerleşmelerle iç içe olan, hem de doğal kaynaklara dayalı bir turizm türüdür. Birçok olumlu etkilerinden dolayı, turizmde gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde, var olan turizm türlerinin alternatifi ya da tamamlayıcısı olarak, önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye’de de kırsal turizm, sayısız yararları göz önüne alındığında ülke gelişiminde önemli işlevleri üstlenebilecek bir kapasiteye sahiptir. Özellikle turizmin yerel potansiyelinin değerlendirilmesi ile yıl içerisinde belirli aylardaki yoğunluğunun azaltılmasında ve turizmin ülke coğrafyasındaki eşitsiz dağılışının giderilmesinde katkısı önemlidir. Kırsal turizmin diğer turizm türleriyle kolay entegre olabilme gücü ve sürdürülebilir turizm anlayışı ile uyumlu olması da bunu kanıtlamaktadır (KİPER, 2006:317).

Özellikle bölgelerarası gelişmişlik farkları yüksek olan ülkelerde, kırsal alanlardan nüfus göçünün önlenmesinde bu tip proje ve programlar, bölge düzeyinde devlet politikası olarak yerini almaktadır. Devlet adeta, kırsal turizmi teşvik ve koordine ederek, iç göçün bu yolla önüne geçmeyi denemektedir. Kısacası, yerel gelişimin sağlanması açısından, kırsal turizm projelerine ihtiyaç vardır. Kırsal turizmin başlangıcında karar alıcılar, devlet ya da yerel yönetimlerdir. Oluşturulan projelere finans konusunda, yerel, ulusal, hatta uluslararası kuruluşlardan destek gelebilmektedir. (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:104).

Bir kırsal turizm planlamasında öncelikle mevcut değerlerin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Diğer ifadelerle mevcut durum analizi ilk yapılacak işittir. Bu çerçevede, çevresel, tarihi ve kültürel öneme sahip yerleri gösterecek bir turizm haritasının çizilmesi, mevcudun anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu haritalar turistlerin yoğun olarak buldukları tüm alanlarda ve turizm danışma bürolarında dağıtılmalıdır. Yereli en iyi tanınmanın yollarından bir diğeri; dağcılık, trekking, oriyentring (yön bulma) gibi doğa aktiviteleri ile ilgili saha çalışmalarının yapılmasıdır. Tanıtım; ilgi alanlarına göre gruplandırılmış müşterilere göre yapılmalıdır. Profesyonel turist rehberleriyle işbirliği yaparak, botanik amaçlı turlar, kuş gözleme turları, tarihi turlar ve trekking parkurları için yol işaretlemelerinin

yapılması sağlanmalıdır. Turistlerin yörede daha uzun süre kalmaları için sunulan ürünlerin çeşidini müşterilerin isteklerine göre çeşitlendirerek esnek turizm ürünü ve bunlara ilişkin çoktan seçmeli turlar düzenlenmelidir. (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:140).

Krizin etkilerinin yaşandığı 2009 yılında Dünya’da ilk yedi ayda ortalama % 7, Avrupa’da ortalama % 8,4 daralma yaşanırken Türkiye’yi ilk dokuz ayda ziyaret edenlerin sayısı 21,8 milyona ulaşarak % 1,47 büyümeye sağlanmıştır. Dünya Turizm Örgütü 2009 yılında, Dünya’da -4 ile -6 arasında daralma olacağını öngörürken, Türk turizminin kriz ortamına rağmen gösterdiği bu gelişme, dikkat çeken bir başarı örneği olmuştur. Turist sayısı bakımından ilk on ülke arasında sadece Türkiye’nin turist sayısı değerleri artış göstermiştir. 2008 yılında Dünya turizminde % 2 büyümeye oranı gerçekleşirken, ülkemiz; turizminde 26,3 milyon yabancı ziyaretçi sayısı ile % 12,83 büyümeye sağlamıştır (KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, BASIN BÜLTENİ, 11.11.2009). Bu durum, ülkemiz açısından çok önemli bir turizm potansiyelini ortaya koymaktadır.

Türkiye’ye gelen yabancıların yarısına yakını (%48) gezi ve eğlence amacıyla gelmekte olup, büyük çoğunluğu kıyıları tercih etmektedir (KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2008). Bu genel eğilime uygun olarak turizm tesisleri de kıyılarda yoğunlaşmaktadır. Kıyılardaki bu yığılmanın önlenmesi ve turizm türlerinin artırılması amacıyla kıyı turizmine alternatif ya da tamamlayıcı turizm türleri ve etkinlikleri devreye sokulmalıdır. Turizm yatırımları çeşitlendirilerek, gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılmalı, turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sağlanmalıdır (SEKTÖREL GELİŞMELER VE REKABET GÜCÜ GÖSTERGELERİ, 2009:88).

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında hazırlanan **1/50000 Ölçekli Stratejik Planı’nda** büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan yerlerde kırsal turizme yönelik öneriler getirilmekte ve planlamalar yapılmaktadır. Bu çalışmaya göre, araştırma alanımızda bulunan bazı yerlerde yapılan kırsal turizm planlamaları şunlardır:

- akırlar bölgesinde kendiliğinden gelişme eğilimde olan ekoturizm ve gnbirlilik turizm faaliyetlerinin, planlama çalışmasında tanımlanmış olan **Ekolojik Tarım Turizm Alanları** tanımı altında belirlenen esaslar içerisinde sürdürmesi, bu fonksiyonu ile yayla ve alternatif turizm alanlarına bir geçiş alanı oluşturması öngörülmektedir. Bu yaklaşım Antalya’da kırsal turizmin geliştirilebilmesi için çok yerinde bir yaklaşımdır. Çünkü tek başına kırsal turizmi geliştirmek ve onun diğerk turizm türlerinden soyutlamak mümkün değildir. akırlar bölgesi Antalya’da kırsal turizme en yakın yerlerden biri olarak turistler ve turizmciler tarafından da bilinmektedir.
- evre ve Orman Bakanlığı tarafından Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne tahsisi yapılmış olan yaklaşık 10 hektarlık Sarısu Deresi ve kıyı alanlarının sağladığı görsel olanaklar kullanılarak ve doğal bitki örtüsü korunarak, Antalya’nın ihtiyacı olan **Gnbirlilik Alan** kullanımına açılması öngörülmektedir. Kıyı turizmiyle bütünleşebilecek bir potansiyele sahip olması ve Antalya kent merkezine yakınlığı nedeniyle Sarısu, beş yıldızlı otellerde konaklayan turistlerin bile gnbirlilik etkinliklerle kolayca ulaşabileceğı bir konuma sahiptir. Bu uygulama Antalya Körfezi’nin batısında kırsal turizmin tanıtılması ve geniş turist kitleleri tarafından benimsenmesinde önemli bir avantaj olarak görülmelidir.
- Beydağları zerindeki **Saklıkent Kayak Merkezi** istenilen noktaya ulaşmamıştır. Kayak merkezini güçlendirecek tesislerin kurulması, kaliteli konaklama alanları yaratılması, ulaşım zorluğunun giderilmesi, tanıtımların yapılarak bölgeye yerli ve yabancı turistlerin getirilmesi sağlanarak bölgeye canlılık getirilecek ve turizmin çeşitlenmesi açısından çok önemli bir rol oynayacaktır. Dağ turizmi ve kırsal turizm entegrasyonunda Saklıkent önemli bir potansiyele ve altyapıya sahiptir.
- Topoğrafik açıdan uygun olan bu alanlar Yayla Merkezi olarak önerilmiştir. Mevcut yayla merkezlerinde olduğu gibi bu yerleşmelerde

Doyran Belediye Merkezi hizmet verecektir. Gerekli tüm altyapı hizmetlerinin bölgeye ulaşması sağlanacaktır. Daha önce bir yapılaşmanın olmaması bu alanda hazırlanacak mimari projeler ile ideal **Yayla Merkezi** kimliği yaratılacaktır. Yerel bir turizm yönetim modelinin benimseneceği bu uygulama da doğru bir yaklaşımdır. Yerel toplumun yöneteceği ve her türlü etkinliğinde rol alacağı bir kırsal turizm anlayışı Antalya turizmine katkılar sağlayacak ve yöre insanının ve kırsal alanların da kalkınmasına yardım edecektir.

- Öneri yayla yerleşmelerinde; doğal yapının zenginliği, iklim farklılığı ve Antalya'ya yakınlığı göz önüne alınarak günübirlik tesisler ve yayla yerleşmesi kimliğinin korunduğu konaklama alanları da bulunacaktır. Yalnızca sezonluk değil kısa süreli konaklama yapacak kişiler de **alternatif bir tatil anlayışı** ile bu bölgelerde konaklayabilecektir. Bu karar ile yayla merkezleri sadece mülk sahipleri tarafından kullanılmayacak, günlük insan akışı sağlanacak ve bölgeye hareketlilik getirilecektir. Böylelikle kırsal kesimde yaşayan nüfusun da turizm gelirlerinden pay alması sağlanacaktır.
- I.derece Doğal Sit Alanı olan **Güver Uçurumu**'nda Türk kültürü ve tarihini Dünya'ya tanıttak bir mekan yaratılacaktır.
- Dağlık alanların bulunması ve orman ile kaplı olması dağ sporları açısından uygun doğal yapıyı oluşturmaktadır. Bu nedenle dağcılık, trekking vb. gibi sporlara yönelik bölgeler belirlenerek yapılacak olan etkinliklerin tanıtım ve turları düzenlenecektir.
- Planın ana hedeflerinden biri de turizmin çeşitlenmesi ve 12 aya yayılarak yatırımların yapılması ilkesi doğrultusunda turizm ve buna bağlı ticaret sektöründe bir artış öngörülmesidir. Bu kapsamda 2000 yılında %27,06 çalışan oranı 2020 yılı itibariyle %30,9 olarak belirlenmiştir.

2007 yılından sonra, 27 kurumun bir araya gelmesiyle oluşan Küresel Sürdürülebilir Turizm Kriterleri Ortaklığı, sürdürülebilir turizmin temel özelliklerini, kriterlerini/ilkelerini belirlemek için yaklaşık 100.000 turizm paydaşına ulaşmış ve 4500'den fazla kriteri analiz edip 1500'den fazla bireyin görüşüne başvurmuştur (www.sustainabletourismcriteria.org, 05.01.2010). Kırsal turizmin bu ilkeler ışığında geliştirilmesi, olumsuz etkilerinin azaltılması bakımından önem taşımaktadır. Dünya Turizm Örgütü'nün sürdürülebilir turizm ilkelerinden, kırsal turizmi ilgilendirenler ışığında araştırma alanımızın kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, sürdürülebilir turizm anlayışı içinde bir planlama yapılmasında da yol gösterici olabilir. Buna göre;

- ***Turistik düzenlemelerin talebe göre değil, arza göre yapılması, turizme açılacak bölgelerin korunmasında önem taşımaktadır.*** Turizm, Dünya üzerindeki doğal ekosistemlerin korunmasına ve restorasyonuna katkıda bulunmalı; insanların doğa ile uyum içinde sağlıklı ve üretken bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olmalıdır (KÜÇÜKASLAN,2008:10). Araştırma alanımızda kırsal turizmin yeni yeni gelişiyor olması nedeniyle burada yer alan zengin doğal, kültürel ve tarihsel değerlerin kırsal turizme sunulmasında sürdürülebilir bir kırsal turizm anlayışının tam anlamıyla göz önüne alındığı söylenemez. Antalya Körfezi'nin batısındaki kırsal yerleşmelerde kırsal turizm faaliyetlerinin başlangıç noktasını kıyı turizmi alanları oluşturmakta ve buralardan iç kısımlara doğru bir gelişme süreci yaşadığı görülmektedir. Bu nedenle kıyılardaki turizm faaliyetlerinin yarattığı çevresel sorunlar kırsal turizm alanlarında da görülebilmektedir.
- ***Turizmde ev sahibi yörenin insan ve çevresini koruma ve bunların uygun ekonomik kullanımını sağlayacak şekilde planlanması-yönetilmesi ve önceliğin yerel halka verilmesi gereklidir.*** Turizm ve seyahat sektörü, yerel toplumlar ve kadınlar için istihdam yaratmak üzere olanaklarını kullanmalıdır. Araştırma alanımızdaki kırsal turizm uygulamaları incelendiğinde, kurumsal anlamda örgütlü bir işletme

biçiminin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum yöredeki kırsal turizm alanlarının yerel toplumun katılımı ve desteği alınarak planlanıp yine bu şekilde pazarlanabilmesi için gerekli olan çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Antalya turizme yabancı olmadığı için söz konusu uygulamanın kırsal alanlarda yerleşmesi daha kolay olacaktır ve bu özellik araştırma alanımızın diğer yerlere göre daha şanslı olduğunun da göstergesidir. Turizmin olumsuz etkilerinin giderilmesi ve sürdürülebilir olması turizm planlaması ile gerçekleştirildiği için, turizm planlama çalışmalarının başarısı açısından turizmde taşıma kapasitesi kavramının anlaşılması büyük önem taşımaktadır (AVCI, 2007:486).

- ***Turizmin yararları, topluma hızlı bir şekilde yayılmalıdır. Toplum temelli turizm projeleri, yararların yerel bölgelere dağıtılmasında önemli bir teknik olduğu için toplum temelli projeler geliştirilmelidir*** (SARKIM, 2007:90). Antalya Körfezi'nin batısında gerek yayla turizmiyle, gerekse ekoturizm ve av turizmiyle ve dağ turizmiyle bütünleşebilecek kırsal turizm alanlarında, bu turizm türünün temel kaynaklarından biri de yöre insanının geleneksel yaşam biçimi ve toplumsal değerlerdir. Yapılacak planlama çalışmalarında bu avantajın göz önünde tutulması, kırsal turizmin bölgede geliştirilebilmesinin en temel koşullarından biridir.
- ***Turizm, 12 aya yayılarak mevsimsel yoğunluğu azaltılmalıdır.*** Turist akışının çoğunun yaz aylarında geldiği Antalya Körfezi'nin batısı elverişli iklim koşulları ve kırsal çeşitliliğiyle ülkemizde turizmin tüm yıla yayılması konusunda en uygun yerlerden biridir. Ancak turizmle ilgilenen kurumlarla yaptığımız görüşmelerde, kırsal turizm kavramını tam anlamıyla karşılayacak bir çalışma, planlama ve proje gibi herhangi bir stratejinin olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalar yayla, kültür, av ve dağ turizmi gibi turizm türlerini kapsamakta ve tek tek ele almakta, bunların birbirine entegrasyonunu ve kırsal turizm anlayışında geliştirilmesi olanaklarını gözlememektedir.

- ***Temiz enerji kullanımı sürdürülebilir turizmin diğer önemli işlevlerinden biridir.*** Turizm işletmeleri, enerji ve su kullanımında tasarruf önlemleri alarak ve doğal çevreye zarar vermeyecek enerji kaynaklarını kullanmayı tercih etmelidir. Böylece atıkları azaltarak hem işletme maliyetlerini düşürebilir, hem de sürdürülebilir turizmin gelişmesine katkıda bulunabilirler. Araştırma alanımızda bununla ilgili bir düzenleme olmamakla birlikte tarım turizmi yapılan çiftliklerde doğal çevreye zarar vermeyen uygulamaların temel alındığı uygulamalara vurgu yapıldığı görülmektedir. Kırsal turizmin gelişme potansiyeli taşıdığı alanlarda bu ilkeye uyma zorunluluğu getirilmelidir.
- ***Çevre koruma, turistik gelişim sürecine entegre edilmelidir.*** Kırsal turizm geliştirilirken onun esas kaynağını oluşturan doğal çevre unsurlarının sürdürülebilir kullanımı temel alınmalıdır. Karşılıklı olarak birbirine bağlı olan turizm-seyahat ile, kalkınma-çevre koruma birbirini desteklemelidir. Doğal çevrenin kırsal turizme kazandırılmasında her türlü faaliyet (yürüyüş yolları, konaklama tesisleri, enerji, su, iletişim ve ulaşım altyapısı, yeme-içme tesisleri vd.) doğal çevrede gerçekleşeceğinden diğer turizm türlerine göre kırsal turizmi çevreye daha fazla zarar veren bir turizm türü haline getirebilir. Bu nedenle araştırma alanımızın eşsiz doğal güzelliklerini kırsal turizme kazandırmada bu ilke tam anlamıyla benimsenmelidir.
- ***Gerçek yaşamın sahnelenmesi sürdürülebilir turizmin önemli ilkelerinden biridir.*** Bu anlamda bakıldığında sürdürülebilir bir kırsal turizm için Antalya tam anlamıyla özgün bir değerdir. Yöredeki kırsal turizm uygulamalarına potansiyel olabilecek alanların ve yerleşmelerin hemen hepsinde yerellik/doğallık, özgün kırsal yaşam özellikleri, geleneksel değerler ve kültürel varlıklar bunun en önemli kaynaklarını oluşturmaktadır.
- ***Mevcut yapı stoğunun kullanımı sürdürülebilir turizmin ilkelerindedir.*** Kırsal turizmde de bu yaklaşım en önemli kriterlerden biri olmaktadır. Var olan kırsal yapılar düzenlenerek ve basit eklentilerle

geliştirilerek, doğallığı bozulmadan turizme kazandırılmalıdır. Araştırma alanımızdaki Sarısu ve Çıralı (Olimpos) çevresindeki ağaç evler ile Korkuteli yolu üzerindeki ve Kemer'deki yörük çadırları bunun en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

- ***Toplumsal ve kültürel kimliğin korunmasına özen gösterilmelidir.*** Turistik gelişim, yerel toplumun kimliğini, kültürünü, menfaatlerini tanımalı ve desteklemelidir. Kırsal turizmin tanıtımını yapanlar, işletmeler, gruplar ve bireyler, ev sahibi ülkenin kültürel ve çevresel unsurlarına, geleneksel yaşam biçimine, toplumsal ve geleneksel davranışlarına, politika örneklerine saygı duymalı ve diğer etik kurallara uymalıdır. Türkiye'nin, hatta Dünya'nın başka bölgelerinde bulunmayan Akdeniz yaşam tarzı ve göçebeliğin kaynaştığı yörük kültürünün korunmasına özen gösterilmelidir. Araştırma alanımızda bu geleneğin son yıllarda azaldığı ve terkedilmeye yüz tuttuğu görülmektedir. Yöredeki kırsal turizmin başarılı olabilmesinde yörük kültürü tanıtma stratejilerinde kullanılabilecek bir potansiyel olarak değerlendirilebilir.
- ***Turizm yatırımlarının esnek, gelişmeye açık ve uzun vadeli olması önem taşımaktadır.*** Ülkeler, uluslararası turizm ve seyahat hizmetlerinin sürdürülebilir temele dayandırıldığı bir sistemin geliştirilmesi için işbirliği yapmalıdır. Turizm ve seyahat, sürdürülebilir üretim ve tüketim modellerine dayanmalıdır ve seyahat endüstrisi, çevre koruma ile ilgili uluslararası kurallara uymalıdır (KÜÇÜKASLAN,2008:10).

Antalya Körfezi'nin batısı buraya kadar açıklamaya çalıştığımız gibi yüksek kırsal turizm potansiyeline bağlı olarak sayısız çekiciliklere sahiptir. Bu yörenin çekiciliklerinin turistik ürün haline getirilmesi, hizmet altyapısının geliştirilmesi ve etkili bir tanıtımının yapılmasıyla Avrupa'daki örnekleriyle yarışabileceğini söylemek mümkündür. Tüm bunlar yapılırken de sürdürülebilirlik ilkeleri gözetilmeli, diğer turizm türlerindeki hatalar göz önüne alınmalı ve tekrarlanmamalıdır.

Buraya kadar, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2006 yılında hazırlanan 1/50000 Ölçekli Stratejik Planı'nda belirtilen kırsal turizm önerileri ile sürdürülebilir turizm ilkeleri ışığında kırsal turizm ve araştırma alanımızda hangi boyutlarda olduğu/olabileceği açıklanmaya çalışılmıştır.

Son olarak, Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizmi sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla planlama önerilerimiz şunlar olabilir:

- Araştırma alanımızda turizm; deniz, kum, güneş üçlüsüne dayanır. Bu gerçeği göz önüne alarak, tatil turizmi tanıtımları sırasında alternatif turizm türlerinin zenginliği vurgulanarak bölgeye gelen turistlerin kıyıya bağlı kalması önenebilir ve böylece turizm etkinliklerinin bir hat üzerinde yoğunlaşması yerine dağıtılması sağlanabilir.
- Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizm yeni gelişen bir olgu olup, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon eksikliği mevcuttur. En kısa sürede kırsal turizm konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının yer alacağı kırsal turizm konulu bir çalışma grubu oluşturulması gerekmektedir. Manisa'daki Kırsal Turizm Derneği gibi bir çalışma grubu kurulmalı ve yerel yönetimlerle koordinasyon içinde olmalıdır.
- Araştırma alanımızın doğal coğrafi yapısında oldukça fazla yer kaplayan dağlar; yaylaları, akarsuları, doğal bitki örtüsü ve yaban hayatıyla turizm için bir bütün halinde planlı şekilde değerlendirildiğinde, gelen turist sayısı ve turizm gelirleri artabileceği gibi, günümüzde kıyı şeridinde bağlı olan turizm etkinliklerinin iç kesimlere çekilmesiyle, kırsal halkın turizmin yarattığı ekonomik güçten daha fazla pay alması mümkün olabilecektir. Bu gelişme, Antalya'nın dolayısıyla Türkiye'nin sosyo-ekonomik kalkınmasına destek verecektir.
- Antalya Körfezi'nin batısına yönelik, haritalama çalışması ile insanların dağlardan, akarsulardan, mağaralardan, yaylalardan ve diğer kırsal turizm

olanaklarından yararlanma faaliyetleri ve yatay-dikey dağılımları ortaya konulabilir, kullanım biçimleri ile yükselti, eğim, bakı, morfolojik yapı, zemin yapısı, bitki örtüsü ve su kaynakları gibi fiziki coğrafya faktörleri arasında iliksiler kurulabilir, aşırı ve hatalı kullanıma bağlı çevre sorunlarına dikkat çekilebilir, mevcut ve alternatif kullanım olanaklarının nokta, alan ve güzergahları belirlenebilir, kullanım faaliyetlerini yönlendirip daha bilinçli ve doğaya uyumlu düzeye getirilebilir. Bu yapılırken alandaki eski yörük göç yolları kullanılması ile doğal ve kültürel kaynaklar zarar görmeden topografya ile uyumlu alanlar tercih edilebilir. Böylelikle sahanın kontrollü bir şekilde kullanılması yapılandırılarak koruma-kullanma dengesi sağlanmış olur (SARI, 2008:37).

- Kırsal turizm profesyonellik gerektiren bir ticaret şekli olduğundan, araştırma alanımızdaki kırsal alanlarda yaşayanların bir turisti yöreye nasıl çekebilecekleri konusunda yapılacak çalışmalara ve eğitim faaliyetlerine başlanması ve ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- Yayla evlerinin pansiyona dönüştürülmesi özendirilmelidir. Bu uygulama yerel halkın kalkınmasına yardım edeceği gibi araştırma alanımızda köyden kente göçün de önüne geçebilir.
- Turizm gelirlerinin daha da artmasının ve turizmin iç içe olduğu kırsal alanlarda yaşayanların bu sektörün getirilerinden daha yüksek oranda yararlanması yönündeki olanakların tartışılmasının kırsal nüfus için yararlı olacağı açıktır. Bu kapsamda özellikle Antalya'nın turizm gelirlerinin artırılabilmesi ve kırsal nüfusa yönelik olarak alternatif bir geçim kaynağı olarak kırsal turizm faaliyetlerinin geliştirmesi bir olanak olarak karşımızdadır. Bu olanaklar ortaya çıkarılmalı, envanteri yapılmalı ve kırsal turizmin gelişme potansiyeli olan diğer yerlere de ışık tutmalıdır. Antalya Körfezi'nin batısı bu anlamda bir çıkış noktası olabilecek kapasiteye sahiptir.

- Deniz ve kum dışında, sahip olunan kültürel özelliklerimiz ve birikimlerimiz, doğal güzellikler, kırsal alanın bu güzellik ve kültürü yaşatması, kentsel alanlar dışında yapılan kırsal, eko, çiftlik, tarım ve yayla turizmi gibi faaliyetleri öne çıkarmaktadır. Bu çeşitliliğin araştırma alanımızda zaten var olması Antalya, hatta Türkiye turizmi için bir şanstır.
- Antalya'nın 9 milyonluk turist kapasitesi, belirtilen kültür ve kırsal turizme yönelik faaliyetleri de destekleyecektir. Kırsal turizmin ABD, Almanya, İsviçre ve Avusturya gibi pek çok gelişmiş ülkede olduğu gibi alternatif geçim kaynağı olarak kırsal nüfusa yönelik olarak uygulanmasını teşvik edecek uygulamaların geliştirilmesi üzerinde durmak yararlı olacaktır.
- Kırsal turizm, Antalya kırsal nüfusu ve tarım üreticileri için alternatif geçim kaynağı olabilecektir. Dolayısıyla kırsal nüfus için tarımsal üretim kadar, kırsal alandaki turizm faaliyetleri de önemli bir çalışma alanı olma potansiyeline sahip olabilecektir (www.tarim.com.tr, 11.08.2009).
- Antalya'da turizmin planlanmasında deniz ve kuma dayalı turizm faaliyetlerinin, özellikle kırsal turizm için önemli avantajlara sahip olan kırsal alanlarda, iç ve dış turizmin talep potansiyeli de dikkate alınarak kırsal alanla entegre edilmesi üzerinde durulması uygun olacaktır.
- Konaklama tesisleri yapımında fiziki coğrafya koşullarının ve doğal çevrenin etken olduğu geleneksel mimari tarzı korunmalıdır. Ahşap ve taş malzemenin hakim olduğu yöreye özgü ve fazla yüksek olamayan kırsal konaklama tesisleri yapılmalıdır.
- Yörenin kırsal turizm değerleri haritalanarak, internet ortamında değişik dillerde tanıtılmalı ve turizm tanıtma bürolarında el broşürleri yerini almalıdır.
- Kıl çadırdan yapılmış basit konaklama tesisleri, yerel tatların sunulduğu kır restoranları, köy pazarları ve yöresel etkinliklerin organize edildiği eğlenceler düzenlenerek, birbiriyle entegre bir şekilde kırsal turizme sunulmalıdır.

- Araştırma alanımızda kırsal turizm konusunda görülebilecek sorunların başında pazarlama problemi gelmektedir. Bu konuda yerel ağı güçlendirerek, internet hizmetlerinin, yerel düzeyde faaliyette bulunan pansiyon, motel ve otellerde kullanımının yaygınlaştırılması, pazarlamanın doğrudan internet üzerinden yapılması sağlanmalıdır.

SONUÇ

Kırsal turizm, doğal çevrede, yapılaşmanın az, açık alan aktivitelerinin ve bireysel aktivitelerin yoğun görüldüğü, yerel ve küçük işletmelerden oluşan, tatil süresi genelde kısa olan, çiftliklerin ve ormanların yoğunlaştığı yerlerde gelişen, yerel mimarinin, geleneksel binaların ve yerel atmosferin yoğun olduğu, bireysel turist ilişkilerinden oluşan ve genellikle mevsimsel faktörlerden etkilenen bir turizm türüdür (AHİPAŞAOĞLU, ÇELTEK, 2006:17). Amatör bir turizm yönetimi anlayışı ile genelde yerel halkın istihdam edildiği kırsal turizmde, yine yerel işletme sahipleri vardır. Bu yönüyle bakıldığında kırsal turizm kırsal alanların bir kalkınma aracı olarak görülmektedir.

Antalya, ülkemizde turizm etkinliklerinin en yoğun yaşandığı yerdir. Bilinen turizm faaliyetlerinin yanında kırsal turizm, yörenin doğal, kültürel ve tarihsel değerlerinin geleneksel doku içinde ve yine geleneksel yaşam biçimi bozulmadan turizme kazandırılmasında önemli bir yol olmaktadır. Araştırma alanımız olan Antalya Körfezi'nin batısı, hem bu zenginlikleriyle hem de turizme yabancı olmayışı nedeniyle önemli bir kırsal turizm potansiyeline ve avantajlara sahiptir.

Son yıllarda Antalya'ya gelen turist sayısı artarken turizm geliri aynı oranda artmamıştır. Antalya, Türkiye'nin en önemli turizm merkezi olmasına rağmen uluslararası turizm piyasasından sahip olduğu potansiyele oranla az pay almaktadır. Antalya genelinde, turistik üst yapı yatırımlarının daha çok deniz-güneş-kum üçlüsünün oluşturduğu kitle turizmine yönelik yatırımlar olması ve konaklama tesisi arzında yeterli çeşitlendirmeye gidilememesi nedeniyle bölgede kitle turizmi daha çok gelişmiştir. Bu durum, bölgeye özellikle son yıllarda gelir düzeyi düşük, az harcama yapan, genellikle tatilleri süresince konaklama tesislerinden ayrılmayan turistlerin gelmeye başlamasına neden olmuştur. Bu da yüksek gelir grubundan olan turistlerin düşük gelirli turistlerle aynı tesiste kalmak istememesi nedeniyle başka destinasyonları tercih etmesine yol açmakta, bunun sonucunda da bölgeye gelen turist sayısı artarken, elde edilen gelirler azalmaktadır. (SARKIM, 2007:339). Kıyı turizmi dışında da zengin turizm çekiciliklerine sahip olan Antalya'nın, turist profilinde değişiklik yapılabilmesinin ve gelir düzeyi yüksek olan turistlerin, bir

destinasyon olarak Antalya'yı tercih etmesini sağlamanın en akılcı yolu, kırsal alanların turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve turizmin kullanımına sunulmasıdır.

Araştırma alanımızdaki kırsal bölgeler; dağları, yaylaları, akarsuları, gölleri, karstik arazinin sağladığı ilginç jeomorfolojik oluşumları, elverişli iklim koşulları, tarımsal çeşitliliği, doğal bitki örtüsünün zenginliği, korunan alanları, kültürel değerleri, tarihsel varlıkları ve yöreye özgün konargöçer yaşamın (yörük yaşamı) sunduğu ilginç yaşam biçimiyle kırsal turizme Türkiye'de en elverişli yerlerden biridir.

Antalya, bu zengin kırsal turizm potansiyeline rağmen bundan yeterince yararlanamamaktadır. Değişen turizm talebine uygun arz olanaklarını ortaya çıkarmak amacıyla gerekli çalışmalar, zaman geçirmeden gerçekleştirilmelidir.

Antalya'ya gelen turistlerin dörtte üçünden fazlası otelleri ve tatil köylerini tercih etmektedir. Kıyıya yakın doğal, kültürel ve tarihsel özellikleri korunmuş alanlar, kıyıya nefes aldırarak bir potansiyeli barındırmaktadır. Bu nedenle Antalya'da kırsal turizm ile ilgili yapılacak olan planlamalarda coğrafi olarak kıyılardan başlanması daha akılcı olacaktır.

Kamp karavan turizminin de yoğunluk kazandığı kıyısal alanlar, Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizmin geliştirilmesinde bir başlangıç noktası olabilir. Böylece, kıyılardan başlayan kırsal turizm uygulamaları iç kısımlara doğru ve yükseklerde yayla alanlarındaki uygulamalarla bütünleştirilerek coğrafi yayılışı artırılabilir.

Sarısu Orman Kampı'ndan başlayarak genellikle dar bir şerit halinde Kalkan'ın batısına kadar uzanan alanda kıyı turizmi ile kırsal turizm bütünleştirilebilir. Finike-Kumluca sınırındaki Alakır ayı'nın olduğu yerlerde **Salur** ve **Turunçova** köyelerine, Demre ayı'nın olduğu yerlerde de **Yavu** ve **erler** köyelerine kadar kırsal turizm, kıyı turizmindeki yoğun talepten de destek alınarak geliştirilebilir.

Beldibi-Çamlık Kamping, Kındılçeşme Kamping (Kemer), Overland Kamping (Kemer), Mico Kamping (Kemer), Kaş Kamping (Kaş), Olimpos Mocamp (Kalkan) ve Greenpoint Kamping (Tekirova), kıyılardaki konumları ile kıyı turizmine ve kamp karavan turizmine olanak sağladığı gibi, yakın çevrelerinin kırsal çekiciliklerinin değerlendirilmesiyle kırsal turizmle de bütünleştirilebilir. Bu alanlarda ağaç evlerde konaklama şekli yaygınlaştırılarak tanıtımının o şekilde yapılması çekiciliği de artırabilir (Foto-5).

Kemer'den Kumluca'ya kadar, akarsu boylarında yöresel kültürü yansıtan otantik ortamlarda, yemek yeme, kahvaltı etme, dinlenme, doğa yürüyüşü, piknik, vb. etkinlikler yapılabilir. Kemer Yat Limanı'nda yörüklerin yaşam biçimini ortaya koyan ve yörüklerin kırsal kültürlerini tanıtan yörük çadırları ziyaret edilebilecek yerler arasında sayılabilir.

Araştırma alanımızın jeomorfolojik özellikleri yayla oluşumuna elverişlidir. Bunun tamamlayıcısı olarak iklim koşulları ve bitki örtüsü yayla turizmine olanak tanımaktadır. Akdeniz Bölgesi'nin geleneksel yaşam tarzı olan yörük kültürü ile de bütünleşmiş olan yaylalar, kırsal turizmin gelişme potansiyeli olan yerlerin en önemlilerinden biridir. Batı Toroslar'daki **Gömbe, Ördübek, Yeşilyayla, Söbüce, Beydağı, Altinyaka, Söğütçuması** ve **Feslikan** yaylaları kırsal turizm çekiciliği olan yaylaların başlıcalarıdır. Bu alanlar, doğal ortam koşullarının çeşitliliği, yaz döneminde geleneksel yayalacılık faaliyetlerinin sürdürüldüğü yerler olması gibi nedenlerle öne çıkmaktadır.

Mevcut yayla evleri, kırsal mimari özellikleri bozulmadan düzenlenerek kırsal turizme kazandırılabilir. Araştırma alanımızda kırsal turizm çekiciliği taşıyan yaylalar, ulaşım koşulları iyileştirilerek ve yol boyunca dinlenme, yürüyüş, bitki inceleme, yaban hayatı gözleme, tarımsal faaliyetlere katılma gibi faaliyetlerin organize edildiği ve birbirine bağlandığı bir kırsal turizm anlayışıyla değerlendirilebilir.

Kırsal turizm daha çok bireysel turizm olduğuna göre, köy yollarında basit ihtiyaçların karşılanmasına yönelik, yön tabelası, tuvalet, su gibi altyapının da oluşturulmasına öncelik verilmelidir. Her şeyden önce yerel halkın

bilinçlendirilmesi, kırsal turizmin köye getireceği katkıların anlatılması ve bu konudaki bilinçlendirmenin etkili bir biçimde sağlanması gerekmektedir. Antalya Körfezi'nin batısı kırsal açıdan yaz-kış zenginlik sunduğu için kırsal turizm uygulamaları gerek kış turizmi, gerekse kıyı turizmi ve yayla turizmi gibi alternatiflerle bütünleştirilerek yılın tamamına dağılacak şekilde planlanmalıdır.

Kırsal çevrenin bozulmaması ve yoğun turist baskısı altında kalmaması için, kırsal turizm potansiyeli tam kapasite kullanım anlayışıyla değil, zaman içerisinde birbirini izleyen ve birbirini tamamlayan işlevler yaşama geçirilerek düzenlenmelidir

Feslikan Yaylası, Saklıkent Kayak Merkezi'ne yakın olması nedeniyle daha fazla kırsal turizm olanağına sahiptir. Önerilen uygulama, adı geçen alan başta olmak üzere diğer yaylalara doğru genişletilebilir. **Geyikbayırı Köyü**, alabalık üretme çiftlikleri, yöresel tarım ürünlerinin satıldığı pazar yeri, köy kahvaltısı kültürü, geleneksel yapısı ve nar bahçeleriyle kırsal turizmin günübirlik de olsa yapılabileceği alanlardan biridir.

Antalya-Korkuteli-Elmalı üçgeni arasında, yörede ünlü nar bahçeleri, bağ-bahçe tarımı ve yüksek kesimlerde; Elmalı'da elma pekmezi, arıcılık, kıl keçisinin yaygınlığına bağlı olarak dokumacılık, süt ürünleri üretimi yaygındır. Elmalı Yeşilyayla Yağlı Güreşleri çok eski yıllardan beri iç ve dış turizmin ilgisini çeken bir etkinliktir. Bu ürünlerin/değerlerin tanıtımının yapılmamış olması Antalya turizmi için büyük bir eksikliklerdir.

Araştırma alanımız, sahip olduğu iklim özellikleri, eşsiz doğal peyzajı, geleneksel kırsal yaşam biçimi, flora ve fauna türleri ile ekoturizm için gereken çekicilikleri de barındırmaktadır. Bu nedenle günümüzde, kuş gözlemciliği, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, sualtı dalış turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, botanik turizmi, kamp karavan turizmi, mağara turizmi, trekking, dırcılık, akarsu turizmi, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü, antik kentler ve tarihi çekim yerlerine yönelik arkeolojik yürüyüşler (Likya Yolu gibi), dırcılık, doğa yürüyüşleri, jeepsafari gibi kırsal turizm etkinlikleri organize edilerek geliştirilebilir.

Araştırma alanımızda, Güllük Dağı (Termessos) Milli Parkı, Beydağları (Olimpos) Milli Parkı, Güver Kanyonu Tabiat Parkı, Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı, Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı, Dibek Tabiatı Koruma Alanı, Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi ve Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi çeşitli statülerde korunan alanlara örnektir. Bu alanların doğal, kültürel ve tarihsel varlıkları kırsal turizmin gelişimi için değerlendirilmelidir.

Bunlardan başka; Düzlerçamı, Kaş-Kıbrıs Deresi ve Sivridağ Yaban Hayatı Koruma ve Üretim Sahası ile Finike-Sarıkaya Yaban Hayatı Geliştirme Sahası da, kırsal turizm ve av turizmi etkileşimiyle kırsal turizmin geliştirilebileceği alanlar olarak değerlendirilmelidir.

Araştırma alanımızda adı geçen çiftlik turizmi ya da tarımsal turizm etkinlikleri, koordineli bir çalışma ile kolaylıkla kırsal turizmin kullanımına sunulabilir. Binlerce turist geldiği bölgede, çok yakın mesafelerde bulunan bu çiftliklerin turizme açılması diğerlerine de örnek olabilir. Böylece ekonomik olarak kentsel alanların çok gerisinde kalan kırsal alanların kalkınmasına da katkı sağlanmış olacaktır.

Antalya, Türkiye'nin başka yörelerinde bulunmayan özgün bir yörük kültürüne sahiptir. Geleneksel dokunun tüm çıplaklığı ile görülebildiği bu yaşam tarzı, kırsal turizmin en önemli çekiciliklerinden biridir. Kıyılardan başlayacak bir kırsal turizm planlamasıyla, iç kısımlarda ve yükseklerde belirginleşen yörük yaşamı birbirine entegre edilerek kırsal turizme kazandırılabilir.

Coğrafi konumu nedeniyle birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Antalya, tarihi ve kültürel değerler açısından oldukça zengin bir yerdir. Bu kültürel varlıkların önemli bir kısmı da kırsal alanlardadır. Kırsal turizm açısından yeterince değerlendirilemeyen bölgenin, tarihi ve kültürel zenginliklerine yönelik turizm talebinin artırılması, kırsal turizmi de canlandırabilir.

Sonuç olarak; Antalya Körfezi'nin batısında kırsal turizmin geliştirilmesi için tüm kamu ve özel sivil toplum kuruluşlarına, belediyelere, üniversite ve ilgili yüksekokullara, seyahat acentalarına, tur operatörlerine, turizmcilere, yerel

yönetimlere, muhtarlıklara ve yerel kuruluşlara büyük görevler düşmektedir. Araştırma alanımızda marka olabilecek kırsal turizm değerleri ortaya çıkarılmalıdır.

Doğal güzellikler, akarsular, göller, bitki toplulukları, mağaralar, yöresel mimari, tarihsel değerler, kültürel farklılıklar, yerel organizasyonlar, yörük yaşamı, el sanatları, geleneksel mutfak kültürü, tarımsal faaliyetler, yöresel reçeller ve diğer tatlar ve daha birçoğu marka olarak tanıtılmalı ve kırsal turizme kazandırılmalıdır. Özellikle internet ortamında farklı dillerde tanıtım yapılarak daha geniş kitlelere ulaşması sağlanmalıdır.

Araştırma alanımız Türkiye’de, yörük yaşamı ve yörük kültürünün en belirgin görüldüğü yerlerden biridir. Bu özgün değerın kırsal alanlarda bulunması, başka bir deyişle kırsal alanların bu yaşam biçimiyle bütünleşen özelliğı, kırsal turizm açısından ayrı bir zenginlik sunmaktadır. Dünya’nın başka yerlerinde örneğı bulunmayan ve giderek terkedilen bu kültürel zenginliğıın kırsal turizme kazandırılması, kırsal alanların tanınmasına ve kalkınmasına katkı yapacağı gibi geleneksel ve ilginç yaşam tarzının bütünleştiğı bu kültürel zenginliğıın korunmasına/yaşatılmasına da yardım edecektir.

Antalya çevresi kırsal açıdan zenginlik sunduğı için kırsal turizm uygulamaları yılın tamamına dağılacak şekilde planlanmalıdır. Olanaklar çerçevesinde gerçek kırsal yaşamın dışına çıkılmamalı, orijinalliğıın bozulmamasına özen gösterilmelidir. Kültürel kimliğıın korunmasında titiz olunmalıdır. Son söz olarak denilebilir ki; Türkiye’de kırsal turizmin ve onunla aynı amacı taşıyan ya da zıt olan turizm türlerinin kolaylıkla bütünleşebileceğı, kısa sürede gelişebileceğı illerin başında Antalya gelmektedir.

KAYNAKLAR:

- AHİPAŞAOĞLU, S., ÇELTEK, E., (2006). “Sürdürülebilir Kırsal Turizm”, Gazi Kitapevi, ISBN:975-6009-45-4, Ankara.
- AKSU, A., ÖZDEMİR, B., ÇİZEL, B., İÇİGEN, T., EHTİYAR, R., (2009). “Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması”, Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu-AKTOB(Akdeniz Turistik Otelciler Ve İşletmeciler Birliği)-ICF Airports Antalya Havalimanı, Antalya.
- AKTAŞ, A. AKSU, A.A., ÇİZEL, B. (2002). “Antalya Yöresi Turist Profili Araştırması 2001”, Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan, Antalya.
- ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BÜTÜNÜ 1/50.000 ÖLÇEKLİ STRATEJİK FİZİKİ PLANI, Nazım Planlama Daire Başkanlığı, 2006.
- ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK PLANI (2007-2011). Antalya Büyükşehir Belediyesi, Temmuz, 2006.
- ANTALYA İLİ ÇEVRE DURUM RAPORU, (2 0 0 7)
www.cedgm.gov.tr/icd_raporlari/antalyaicd2007.pdf
- ANTALYA İLİ ÇEVRE DURUM RAPORU, (2008).
www.cedgm.gov.tr/icd_raporlari/antalyaicd2008.pdf
- ANTALYA İLİ ÇEVRE DURUM RAPORU, (2009). TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Antalya İl Temsilciliği, 2009
<http://cmoeski.org/dosyalar/cdr2009/antalya.pdf>
- ANTALYA İLİ GELİŞİM ÖNERİLERİ RAPORU, (2006). Antalya Kent Konseyi,www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=calisma -, 01.11.2009.
- ANTALYA REHBERLER ODASI, (2007), “Antalya Turizm Raporu (Özet Rapor, Ana Raporlar, Ek Raporlar), Antalya.

- ANTALYA TİCARET VE SANAYİ ODASI, “2006 Yılında Antalya Turizmi Konjonktür Değerlendirmesi”, ATSO Eğitim Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Mart-2006, Antalya.
- ANTALYA TİCARET VE SANAYİ ODASI, “2007 Yılında Antalya Turizmi Konjonktür Değerlendirmesi”, ATSO Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, 2007, Antalya.
- ANTALYA TURİZM RAPORU, (2007). Antalya Rehberler Odası. www.aro.org.tr
- ARSLAN, K. (2008). “Türkiye’de Kongre Turizmini Geliştirme İmkanları”, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın no:2008-34, İstanbul.
- ATİK, M., ALTAN, T., ARTAR, M. (2006). “Turizm ve Doğa Koruma Güney Antalya Bölgesi: Gelişmeler ve Sonuçları”, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı:19, S: 165-177, Antalya.
- AVCI, N. (2007). “Turizmde Taşıma Kapasitesinin Önemi”, Ege Akademik Bakış/Ege Academic Review 7(2) 2007: 485-501, İzmir.
- AVCIKURT, C., KÖROĞLU, A., DOĞDUBAY, M. (2003). “Alternatif Turizmin Planlanmasında Swot Analizinin Uygulanması”, Türkiye Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs 2003, Çankırı.
- BİLGİN, P. (2009). “Türk Turizm Sektörü”, www.turizmdebusabah.com 12.06.2009.
- BRSCIC, K. (2006). “The Impact Of Agrotourism On Agricultural Production”, Proceedings from the First International Conference on Agriculture and Rural Development Topusko, Croatia, 23-25 November 2006, Journal of Central European Agriculture Vol 7, No 3, S:559-563, Topusko, Hırvatistan.
- CEBECİ, Z. (2008). “Tarım Turizmi, Tarımın Ruhunu ve Götüntüsünü Paylaşmak Dinlenmek”, Power Point Sunumu <http://traglor.cu.edu.tr>, 14.12.2009.

- CENGİZ, T., ÇELEM, H., (2005). “Hızlı Kırsal Değerlendirme Yöntemi: Alpağut Köyü Örneği (Seben, Bolu). Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi, S:161-179, Kars.
- ÇEKEN, H. (2008). “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:10, Sayfa 293-306, Afyonkarahisar.
- ÇEKEN, H., ATEŞOĞLU, L. (2008). “Küreselleşme Sürecinde Turizm Endüstrisinin Avrupa Birliği ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi”, Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl: 2008, Sayı: 1, S:136-151, Ankara.
- ÇİMRİN, H. (1999). “Antalya Tarihi ve Turistik Rehberi” Öteki Matbaası, Ankara.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, “IX. Kalkınma Planı (2007-2013), Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, 24 Ocak 2006, Ankara.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013), Ankara.
- DOĞANLI, B. (2006). “Turizmde Destinasyon Markalaşması ve Antalya Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Doktora Tezi, Temmuz-2006.
- DOKUZUNCU KALKINMA PLANI (2007-2013), Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Alt Komisyonu Raporu 2006, Ankara.
- EMEKLİ, G. (2002). “Son Yılların Parlayan Yıldızı Kültürel Turizm ve İzmir” Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002. Antalya.
- EMEKLİ, G. (2006). “Coğrafya Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:15 ,51-59, İzmir.
- EMEKLİ, G., İBRAHİMOV, A., SOYKAN, F. (2006). “Turizmde Küreselleşmeye Coğrafi Yaklaşımlar ve Türkiye”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:15, S:1-16, İzmir.

- EMEKLİ, G., SÜDAŞ, İ., SOYKAN, F. (2007). “Göç, Kırsal Kalkınma-Kırsal Turizm ve Türkiye”, 38. ICANAS (Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları) Kongresi, 10-15 Eylül 2007, Ankara.
- ERDOĞAN, N., YAĞCI, Ö. (2002). “Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekoturizmin Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkiler Bakımından Değerlendirilmesi” Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002. Antalya.
- ESENGİL, R. (2002). “Kültürel Değerlerin Korunarak Turizme Kazandırılmasında Katılımcı Bir Deneme; “Sivil-Yerel-Özel-Kamu İşbirliği Örneği: Akseki-İbradı Havzası Gelişim Projesi.” Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002. Antalya.
- GÜLBAHAR, O. (2009). “1990’lardan Günümüze Türkiye’de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt:14, Sayı:1, S.151-177, Isparta.
- GÜNDÜZ, S. (2004). “ Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma”, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- GÜNLÜ, E., EREN, S., ADAN, Ö., MİRAL, C. (2008). “Turizmin Bölgesel Etkileri: Şirince Köyü Örneği”, III. Ulusal Turizm Kongresi 17-19 Nisan 2008. S:232-238, Balıkesir.
- GÜRER, N. (2003). “Kırsal Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği”, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- GÜRSES, A. (2007). “Turizm Sektöründe Sezon Dışı Talebi Canlandırma Stratejileri: Antalya İli Örneği”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Turizm

İşletmeciliği Programı Basılmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi,
İzmir.

KIRSAL ÇEVRE YILLIĞI 2005, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma
Derneği, Ankara.

KIZILIRMAK, İ., (2006)., “Türkiye’de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik
Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme”, Sosyal
Bilimler Dergisi, Sayı:15, S:181-196, Trabzon.

KİPER, T. (2006). “Safranbolu Yörökköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm
Açısından Değerlendirilmesi” Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.

KİPER, T., ARSLAN, M. (2007). “Anadolu’da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa
Yürüyüşü Güzergahlarının Belirlemesinde Örnek Bir Çalışma”,
Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı:4, S:165-174.

KORKMAZ, M., TOLUNAY, A. (2002). “Kırsal Kalkınma Aracı Olarak
Ekoturizm” Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002.
Antalya.

KOZAK, M., BAHAR, O., (2005). ”Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve
Rekabet Edilebilirlik” Detay Yayıncılık. Ankara.

KÜÇÜKALTAN, D., (2002). “Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi
İşletmeciliği”, II. Turizm Şurası Bildirileri, Cilt 1, Turizm Bakanlığı
Yayını, Ankara.

KÜÇÜKALTAN, G. V., KÜÇÜKALTAN, D. (2002). “Kültürel Turizmde
Yöreselleşme ve Yöreselleşmenin Akdeniz Pazarındaki Analizi”
Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002. Antalya.

KÜÇÜKASLAN, N., (2008). “Özel İlgi Turizminde Niş Pazarlamanın Yeri”,
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (e-dergi),
<http://www.paradoks.org> Yıl:2 Sayı:2, ISSN 1305-7979.

- MANSUROĞLU, S.(2006), “Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği”. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. Sayı:19, S:35-46, Antalya.
- MORGÜL, Ş.,M. (2006). “Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği”. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Edirne.
- NAYİR, O., ÖZALTIN, O., GÜL, A. (2008). “Türkiye’de Ekoturizm Kavramı ve SWOT Analizi”, IV.Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 23-27 Nisan 2008, S:547-563, Antalya.
- OLALI, H. (1990). “Turizm Politikası ve Planlaması” İşletme İktisadı Enstitüsü Yayın No: 122, İstanbul.
- OVALI, P.K., (2007). “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fak. E-Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, S:64-79, 2007.
- ÖNEN, M.,O. (2008). “Dünya’da ve Türkiye’de Turizm”, TKB Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü Yayını (Temmuz-2008), Ankara.
- ÖZBULDU, O. (2007). “Antalya Turizm Raporu”, Antalya Rehberler Odası Yayını (özet rapor), Antalya.
- ÖZÇATALBAŞ, O. (2007). “The Role Of Extension For Rural Development And Turkey”, 18. European Seminar On Extension Education On The “Supporting Viable Rural Communities” 5-8 Eylül 2007, Prag/Çek Cumhuriyeti.
- ÖZÇATALBAŞ, O. (2006). “Türkiye’de Kırsal Turizm ve Geliştirme Olanakları”, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu, 26-28 Nisan 2006, Antalya.
- ÖZGÜÇ, N. (1998). “Turizm Coğrafyası”, Çantay Kitapevi, İstanbul.

- SARI, C. (2006), “Türk Kültürünün Dünyaya Açılan Penceresi Antalya’da Kırsal Turizm Potansiyeli: Kuzca Köyü Örneği”. III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi Bildiriler Kitabı. S:718-733, Çanakkale.
- SARI, C. (2007). “Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlaması”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Beşeri Ve İktisadi Coğrafya) Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- SARI, C. (2007), “Çeşitli Koruma Statülerindeki Alanların Turizm Amaçlı Kullanımı: Güllük Dağı (Termessos) Milli Parkı Örneği”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:39, S:249-266., Erzurum.
- SARI, C. (2008), “Alanya İlçesinin Alternatif Turizm Kaynakları”, IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 23-27 Nisan 2008, S:119-148, Belek-Antalya
- SARI, C. (2008). “Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları, Planlama Yaklaşımları ve Önerileri”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Burdur.
- SARI, C., (2003), “Batı Antalya (Beydağı) Yaylaları”. Akdeniz Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları. Antalya’nın Son Bin Yılı Sempozyumu Bildiriler Kitabı. S: 487-498. Antalya.
- SARKIM, M. (2007). “Sürdürülebilir Ürün Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İzmir.
- SARKIM, M. (2008). “Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Turizm Politikaları Üzerine Etkileri”, 2.Ulusal İktisat Kongresi, 20-22 Şubat 2008, İzmir.

- SELİMOĞLU, Ö. (2004). “Dünya’da ve Türkiye’de Ekoturizm”, İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi, İstanbul.
<http://www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-31.pdf>
- SOYKAN, F. (2001). “Ege Bölgesi’nden Kırsal Turizme Özgün Bir Örnek: Şirince Köyü (Selçuk/İzmir)”, Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Dergisi, Yayın No:1, Safa Tanıtım ve Matbaacılık Ltd. Sti, İstanbul.
- SOYKAN, F. (2002). “Kırsal Kalkınma-Kırsal Turizm İlişkisi ve Avrupa’dan İki Örnek: Basilicata/İtalya ve Sitia/Yunanistan”, Kırsal Çevre Yıllığı 2001, S:12-33, Ankara.
- SOYKAN, F. (2004). “Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyü’ne (İzmir) Uygulanması”, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, No:122, İzmir.
- SOYKAN, F. (2006). “Avrupa’da Kırsal Turizme Bakış Açısı ve Kazanılan Deneyim”, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22 Nisan 2006, Bildiriler Kitabı S:71-87, Balıkesir.
- SOYKAN, F. (2006). “İzmir’de Kırsal Turizm: Kuramsal Yaklaşım ve Örnekler”, İzmir Turizm Sempozyumu, 18-19 Nisan 2006, İzmir.
- SOYKAN, F. (1999). “Doğal Çevre ve Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm” Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi (Türkçe). Yıl: 10, Mart-Haziran. Sy. 67-75.
- SOYKAN, F. (2000). “Kırsal Turizm ve Avrupa’da Kazanılan Deneyim” Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi (Türkçe). Yıl: 11, Eylül-Aralık. Sy. 21-33. Ankara.
- SOYKAN, F. (2002). “Kırsal Ekonomiyi Yerinde Değerlendirmede Kırsal Turizmin Rolü ve İzmir” Akdeniz Ülkeleri I. Turizm Kongresi, 17-21 Nisan 2002. Antalya.

- SOYKAN, F. (2003), "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi". Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:1, S:1-11. İzmir.
- ŞEREFÖĞLU, C. (2009). "Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler", Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı uzmanlık tezi, Ankara.
- SEKTÖREL GELİŞME VE REKABET GÜCÜ GÖSTERGELERİ, (2009). T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (Haziran, 2009).
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, "Belediye Belgeli Tesis Envanteri 2006", <http://www.kultur.gov.tr>, 11.12.2009.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, "Turizm İstatistikleri 2008", Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>, 10.10.2009.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, "Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik", Resmi Gazete Tarihi: 21.06.2005, Resmi Gazete Sayısı: 25852, <http://www.kultur.gov.tr>, 28.08.2009.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, "Türkiye Turizminin Büyük Başarısı" Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Basın Bülteni, 11.11.2009.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, "Yabancı Ziyaretçiler ve Vatandaş Anketi 2008", <http://www.kultur.gov.tr>, 11.12.2009.
- T.C. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI, "II. Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporu", 2004, Ankara.
- TEKERLİ, N. (1996). "Dünya Kenti Antalya" Atılım Matbaacılık, Gazetecilik ve Yayıncılık, Antalya.

- TOKSARI, M., CAN, S. (2008). “Küreselleşme Sürecinde Turizmin Çeşitlendirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Kırsal Turizm”, III. Ulusal Turizm Kongresi 17-19 Nisan 2008. S:229-231, Balıkesir.
- TOSUN, C., BİLİM, Y., TEMİZKAN, R., (2003). “Alternatif Turizm ve Turistik Ürün Çeşitlendirme Stratejileri: Hatay Örneği” Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, Çankırı.
- TUNÇER, M., ERCOŞKUN, Ö.Y. “Kentsel Rant Baskısıyla Şekillenen Antalya İçin Ekolojik Planlama”, http://mmf.ibu.edu.tr/mehmet_tuncer/antalya_ekobil.pdf, 12.11.2009.
- TÜBİTAK, “Vizyon 2023 Teknoloji Öngörüsü Projesi, Ulaştırma ve Turizm Paneli”, Temmuz, 2003, Ankara.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, “2008 Turizm İstatistikleri ”, <http://www.tuik.gov.tr>, 10.12.2009.
- TÜRKİYE TURİZM STRATEJİSİ 2023, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2007.
- UÇKUN, G., TÜRKAY, O. “Alternatif Turizm Türlerinin Sürdürülebilirliği”,http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/UCKUN_OZER.doc 30.05.2009 .
- USLU, A.,KİPER, T., (2005). “Kültür Turizminin Yerel Kimlik ve Peyzaj Değerlerine Etkisi”, Kırsal Çevre Yıllığı 2005, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği, S:23-40, Ankara.
- USLU, A.,KİPER, T., (2006). “Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı”, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı:3, S:305-314.
- UYGUR, S.M., BAYKAN, E., (2007). “Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri”, Gazi Üniversitesi Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl.2007, Sayı:2, Ankara.

- VARNACI, F. (2008). “Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması: Orhaniye Köyü (Marmaris)”, III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 25-28 Mayıs 2006, S:831-844, Çanakkale.
- WILSON,S., FESENMAIER,D.R., FESENMAIER, J., VAN ES, J.C. (2001). “Factors for Success in Rural Tourism Development”, University of Illinois, Journal of Travel Research, Vol. 40, No. 2, S:132-138.
- WORLD ECONOMIC FORUM, “The Travel And Tourism Competitiveness Report 2009”, <http://www.weforum.org>, 08.12.2009.
- YAĞCI, Ö. “Turizmde Çeşitlendirme, Sürdürülebilirlik ve Kırsal Turizm”, <http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/ozcan-yagci.doc> 26.05.2009.
- YILDIRIM, M., TOPKAYA, B., ARÜV., C. “Antalya Kentindeki Turizm Faaliyetlerinin Kıyı Alanlarına Etkilerinin Belirlenmesi”, <http://www.e-kutuphane.imo.org.tr/pdf/11094.pdf>, 08.12.2009.
- YILMAZ, H., (2008). “Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye’deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Afyonkarahisar.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.agriculture.gouv.fr
www.akdenizguide.net
www.aktob.org/detay.asp?iid=62, 27.10.2009
www.alanya.gov.tr, 16.11.2009
www.antalya.bel.tr, 19.11.2009
www.antalya.com.tr, 25.06.2009
www.antalya.gov.tr
www.antalyabugun.com, 08.12.2009
www.antalyaguide.org, 31.10.2009
www.antalyakulturturizm.gov.tr, 10.09.2009
www.antalyarehberlerodasi.org
www.atso.org.tr, 26.04.2009
www.bugday.org, 25.05.2009
www.cmoeski.org/dosyalar/cdr2009/antalya.pdf
www.dmi.gov.tr, 03.11.2009
www.ecoturismorural.com
www.ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/strateji/UKKS.pdf, 11.05.2009
www.frmera.com, 29.08.2009
www.gombeyaylasi.com, 14.05.2009
www.greektourism.com/travel_guide/rural/cooperatives.stm
www.istra.com/agroturizam
www.kampkaravan.org.tr/kampcilikkaravancilik.htm, 30.10.2009
www.kentli.org/makale/bozcaada.htm, 01.06.2009
www.kgm.gov.tr, 16.11.2009
www.kultur.gov.tr, 19.08.2009
www.milliparklar.gov.tr, 12.05.2009
www.mmf.ibu.edu.tr/mehmet_tuncer/antalya_ekobil.pdf
www.muratpasa-bld.gov.tr, 12.05.2009
www.naturland.com.tr, 08.11.2009

www.nicetourism.com/pro/pdf/Courrier_Italie_mars03.pdf
www.nuveforum.net, 31.05.2009
www.ockkb.gov.tr , 03.11.2009
www.organik.bahcesehir.edu.tr, 30.04.2009
www.portakdeniz.com, 02.11.2009
www.raftingantalya.com/, 30.10.2009
www.slovenia-tourism.si/touristfarms
www.sustainabletourismcriteria.org, 05.01.2010
www.tahtali.com, 09.11.2009
www.tarim.com.tr, 05.03.2009
www.tarimsal.com, 23.05.2009
www.tarimsurasi.tarim.gov.tr, 10.09.2009
www.tatuta.org
www.tumgazeteler.com, 07.12.2009
www.turizm.anadolu.edu.tr/kemer.html, 16.11.2009
www.turizm.gov.tr, 16.11.2009
www.tursab.org.tr, 31.10.2009
www.weforum.org/documents , 08.12.2009
www.yabanportal.com, 29.10.2009
www.yarimada.org, 22.07.2009
www.yorukparki.com.tr, 21.05.2009

Foto-1: Kemer’de bulunan Folklorik Yörük Parkı’ndan görünüm

Foto-2: Kemer Folklorik Yörük Parkı’nda yörük yaşamından bir örnek

Foto-3: Ulupınar Köyü kırsal turizm olanaklarının bulunduğu yerlerden biridir.

Foto-4: Üzerinde teleferik bulunan Tahtalı Dağı

Foto-5: Olimpos'daki (Çıralı) ağaç evlerden görünüm

Foto-6: Ulupınar Deresi üzerinde yöresel lezzetlerin tadılabileceği yerlerden biri

Foto-7: Çakırlar Köyü'nde köy kahvaltısı yapılabilen yerler yaygındır.

Foto-8: Çakırlar ve Geyikbayırı çevresinde kış mevsiminde de kullanılabilen ve yörede “köşk” olarak tanımlanan kahvaltı ve dinlenme yerleri

Foto-9: Korkuteli-Antalya karayolu üzerinde bulunan “Beyobası Çadırı”

Foto-10: Düzlerçamı Günübirlik Alanından görünüm

Foto-11: Elmalı'daki Avlan Gölü'nden görünüm

Foto-12: Antalya- Fesliken Yayılası yolu üzerindeki Çakırlar pazar yeri

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet Salih Öztürk 19 Mayıs 1974 tarihinde Samsun'da doğdu. Ortaöğrenimini Samsun Ladik Akpınar Öğretmen Lisesi'nde 1991 yılında tamamladı ve aynı yıl, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü'ne girdi. 1995'te bu bölümden mezun oldu. 1996 yılında ise Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilimdalı'nda yüksek lisansa başladı. Özel bir eğitim kurumunda coğrafya öğretmeni olarak görev yapan Öztürk, coğrafya ile yakından ilişkili olan kırsal turizm, turizmin çeşitlendirilmesi, kırsal ve kentsel yerleşmelerin gelişiminde rol oynayan faktörler, çevre sorunları, kırsal kalkınma gibi konulara ilgi duymaktadır. Öztürk'ün, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni coğrafya müfredatına uygun olarak hazırlanmış ve yayınlanmış, 10. Sınıf Okula Yardımcı Coğrafya kitabı bulunmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

ÖZET

Antalya, doğal güzellikleri, eşsiz kıyıları, dağları, yaylaları, elverişli iklim koşulları, zengin tarihsel ve kültürel değerleri ile Türkiye'nin en önemli turizm bölgelerinden biridir. Bu potansiyelin önemli bir bölümünü Antalya Körfezi'nin batısında yer alan kırsal alanlar ve bu kırsal alanlardaki kültürel, doğal ve tarihsel zenginlikler oluşturmaktadır. Araştırma alanımız sayısız kırsal turizm çekiciliğine sahiptir. Bu yerlerde kırsal turizmin geliştirilmesi, hem kırsal alanların kalkınmasına katkı yapacak, hem de Antalya Körfezi'nin batısındaki turizm etkinliklerini çeşitlendirmek yoluyla turizmin tüm yıla yayılmasını sağlayarak, mevcut turizm türlerini tamamlayıcı bir nitelik taşıyacaktır. Kırsal turizm açısından yeterince değerlendirilemeyen bölgenin, doğal, tarihsel ve kültürel zenginliklerine yönelik turizm talebinin artırılması kıyılardaki klasik turizm anlayışının ortaya çıkardığı çevresel baskıyı azaltabileceği gibi, kırsal alanlarda yaşayanlar için de bir geçim kaynağı olacaktır. Aynı zamanda bölgenin tanıtımına katkı yapacak ve turizmde bir marka olarak görülmesine olanak tanıyacaktır. Yılda 10 milyona yaklaşan turist sayısı ile Antalya, Türkiye'de kırsal turizmin geliştirilmesi olanakları bakımından en şanslı illerden biridir.

ABSTRACT

Antalya is one of the most important tourism regions of Turkey with its natural beauties, unique shores, convenient climate, rich historical and cultural values. An important portion of this potential is formed by the rural areas in the west of the Gulf of Antalya with their cultural, natural and historical richnesses. Our research area has got countless rural tourism attractions. At these places, the improvement of rural tourism will both contribute to the development of rural areas and by diversifying the tourism activities in the west of Antalya will contribute to the spreading tourism through whole year it will carry a complementary characteristic of current tourism types. Increasing the demand for the region which is not being utilized to its full potential, will not only minimize the pressure on the environment created by the classical tourism concept at the shores, but also will be a resource of revenue for the local people. At the same time, it will contribute to the promotion of the region and will enable region's recognition as a tourism brand. With its approximately ten million of tourist arrivals, Antalya is one of the most lucky cities of Turkey for the possibilities of rural tourism development.